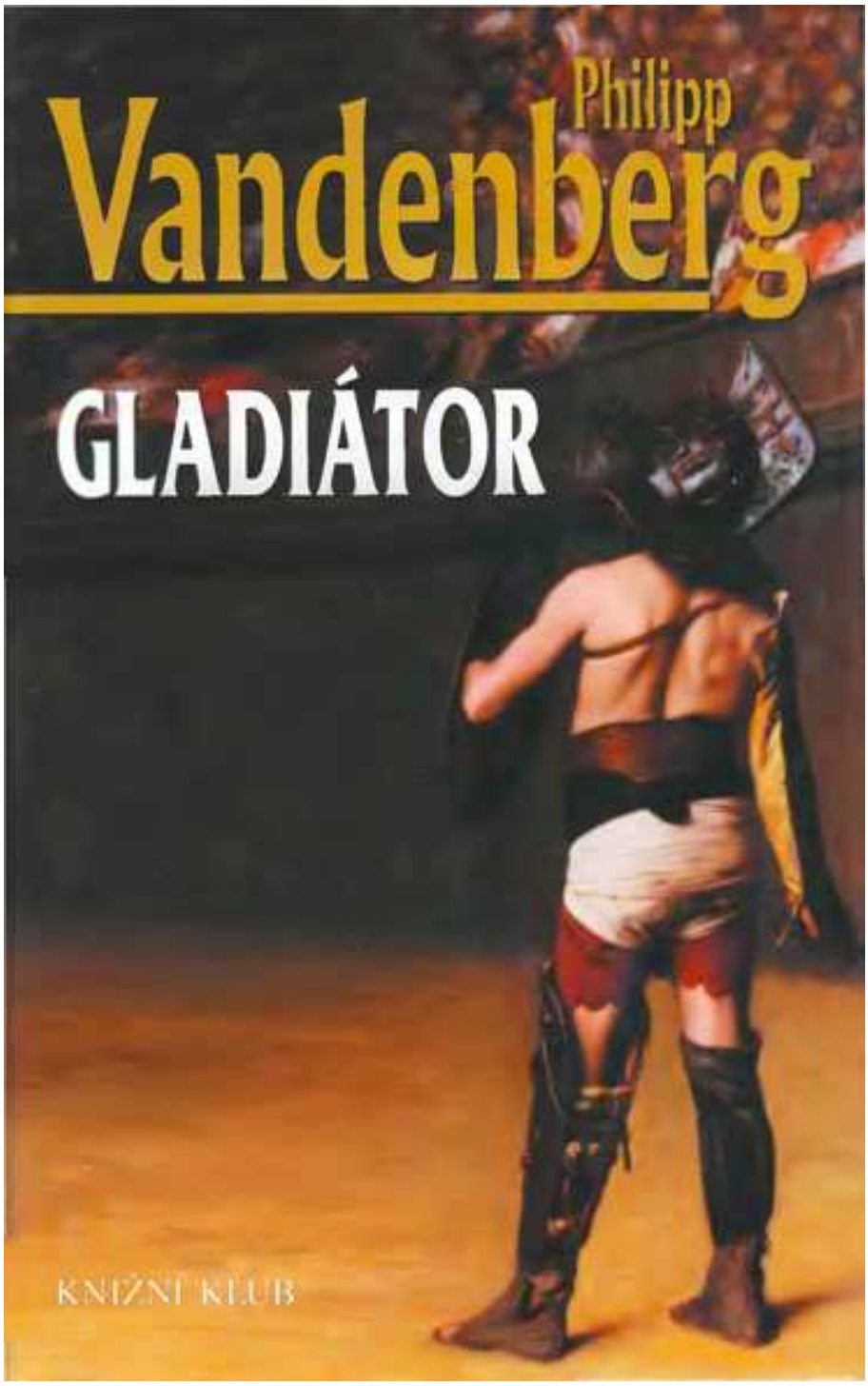

Philipp
Vandenberg
GLADIÁTOR
KNIŽNÍ KLUB

PHILIPP
VANDENBERG

GLADIÁTOR

KNIŽNÍ KLUB

Philipp Vandenberg
DER GLADIATOR

Copyright © 2003 by Verlagsgruppe Lübbe GmbH & Co. KG, Bergisch Gladbach
Alle Rechte vorbehalten
Translation © 2004 by Ivana Vízdalová
Jacket design © 2004 by Ivan Brůha
Czech edition © 2004 by Euromedia Group, k. s.

ISBN 80-242-1172-6

Štěstěna vrtkavá s každým plesá,
milostivou i krutou ukazuje líc.
Jeden jde nahoru a druhý klesá,
dnes mně a zítra tobě daruje víc.

HORATIUS

I

Na ponte Mulvius, přes nějž se denně valí do města Říma proud obchodníků, podezřelé chátry a mladých lidí, kteří chtějí udělat štěstí, se Vitellius zastavil. Nahým předloktím si přejel čelo, neboť v posledních třech dnech měsíce dubna bylo dusno. Velkým obloukem odplivl na hnědý, líně plynoucí Tiber a postavil svůj ranec na teplé dláždění via Flaminia.

„Hledáš potěšení, krásný mládenečku?“

Vitellius polekaně sáhl po ranci, v němž měl sbalený veškerý majetek, a ohlédl se. Před ním stál podle oblečení vznešený muž asi ve čtvrté desítce let života.

„Potěšení?“ opáčil nesměle Vitellius a s údivem si všiml, že tazatel má načerněné obočí a řasy a rudoplavé vlasy posypané zlatým pudrem. „Hledám práci a střechu nad hlavu! Kéž jsou mi bohové milostivi!“

„Práci!“ zasmál se neznámý. „Práci!“ Smál se stále hlasitěji a nakonec vyprskl tak, že to mohli kolemstojící slyšet: „Tak tady někdo hledá práci, prá-ci, prá-ci!“ Přitom drobnými krůčky přešlapoval z nohy na nohu.

Když se trochu uklidnil, přistoupil blíž k Vitelliovi, vysunul levé rameno a představil se: „Já jsem Caesonius. Ve městě mě zná každý, nejen nomenklátoři. Ty přicházíš z venkova?“ zeptal se hned.

Vitellius přikývl. „Z Bononie. Jmenuji se Gaius Vitellius.“

„Tak ty jsi uprchlý otrok, fugitivus!“ dotíral dál Caesonius a přistoupil k němu ještě blíž. „Dávej si pozor.“ Mladík však rozhořčeně protestoval a ukazoval na kulatou medaili plnoprávného občana, kterou měl zavěšenou na krku. „U všech bohů a mé pravé ruky ne! Nepatřím sice k honestiores, jsem plebs, ale i my jsme svobodní, i když nemáme peníze. Můj otec byl poctivý švec. Když

mě před sedmnácti lety položil na veřejné hnojiště, jak se to tehdy s mnoha dětmi dělalo, jednal v rámci zákona. Donutila ho k tomu bída. Pro mě jako pro páté dítě nebylo jídlo ani místo. Za to, že jsem neumřel hlady, vděčím přízni bohů. Jeden kotlář uslyšel můj pláč a vzal si mě z té smrduté skládky k sobě. No a já jsem teď taky kotlář a…“

„… a doufáš, že s římskými kotli uděláš štěstí,“ vpadl mu do řeči Caesonius a soucitně se usmál.

„Ano,“ přisvědčil Vitellius.

Caesonius se zatvářil vážně. „Tak povídáš, že přicházíš z Bononie. Kolik lidí žije ve zdech toho města?“

Vitellius pokrčil rameny: „Asi pětadvacet tisíc. Proč se ptáš?“

„A kolik je v Bononii kotlářů?“

„Pět nebo šest.“

„Dobře,“ přikývl Caesonius a levou rukou ukázal směrem na jih: „V římských hradbách žije více než milion lidí, zato jsou tu celé ulice plné kotlářů a každý z nich závistivě pokukuje po práci druhého. Každá insula, domovní blok, má vlastní řemeslníky. A to ani nemluvím o potulných tovaryších, kteří hledají díry v kotlících boháčů žijících na Esquilinu a Aventinu. Zkrátka v Římě jsou tisíce kotlářů.“

Vitellius se zaraženě zadíval před sebe. Město, do něhož vložil všechny své naděje, to město neomezených možností, se mu náhle jevilo jako odmítavé a nevlídné. Nejraději by sebral svůj uzlík a udělal čelem vzad, Caesonius však jemným hlasem pokračoval: „Ty se nemusíš bát. Mladík, z něhož vyzařuje síla Herkula a krása Hyakintha, v Římě vždycky kráčel po stezkách Štěstěny. Moudrý Cato jednou pravil, že krásný mládenec přinese více než úroda z jednoho pole. Věř mi, že má pravdu.“ Při těch slovech Caesonius sáhl mladíkovi na stehno. Vitellius instinktivně couvl. Říman předstíral, že si toho nevšiml, postavil se vedle něj a oba teď hleděli stejným směrem.

„Jen se podívej na ten čilý ruch!“ rozmáchlým gestem ukázal Caesonius. „Dříve než na Palatinu bude osvětlen chrám Luny Noctiluky, scházejí se na sklonku dne tady na ager Romanus ti, jimž Jupiter a Venuše odepřeli štěstí lásky. A jak vidíš, lásku si musí kupovat spíše majetní lidé. Equites, jezdci, s úzkým nachovým proužkem na tunice, ba i senátoři, které poznáš podle širokého purpurového pruhu na tóze. Kdo jde na pons Mulvius, chce koupit nebo být koupen.“

Caesonius si všiml úžasu v tváři mladého Vitellia. „Ty,“ zeptal se opatrně, „ty jsi dosud nebyl zasvěcen do radostí Venuše a Cupida, ještě nikdy tě neobemkly štíhlé nohy ženy? Ještě nikdy jsi necítil na svých nohou tvrdá stehna muže?“

Vitellius zavrtěl hlavou a očima zvědavě vstřebával pestrý shon kolem sebe. Stály tu ženy, jejichž krása dokázala zastínit světlo dne. Jedna z nich měla rozpuštěné rudé vlasy a byla oblečená do hedvábné tuniky, jejíž sklady ještě zdůrazňovaly ladné ženské křivky. Když proti ní přicházel muž, podepřela si ruce v bok a s úsměvem se rozhlížela. Kulaťoučký Říman, který musel vlastnit určitě více než dva koně, ke krásce přistoupil a nahlédl jí do hlubokého výstřihu, jako by chtěl zkontrolovat, zda je v něm skutečně to, co hedvábný háv slibuje.

„To je Cynthia,“ zašeptal Caesonius chlapci, „požaduje dva aureie, za to bys mohl žít celý rok. Neuvěřitelné, ale ti hloupí, hloupí muži to ještě rádi zaplatí. Nikoli snad kvůli její kráse, krásných žen je v Římě dost a můžeš je mít už za jeden as. Platí však proto, že Cynthia je manželka vlivného senátora. Ale žena je přece jenom žena. Nebo myslíš, že je lepší?“

Vitellius mlčel, potom se zeptal: „Cožpak v Římě neplatí lex Julia?“

Caesonius se zasmál: „Drahý příteli, v Římě je dovoleno všechno, co se komu líbí. A pokud se na něco vztahuje výslovný zákaz, vždycky se najde vhodný zákon, který ho zruší. Tak jako si

božský císař Caligula směl vzít za ženu svou sestru Drusillu, přestože zákon byl proti, Cynthia se může veřejně dopouštět manželské nevěry a ještě si za to nechat platit. Aby se vyhnula pronásledování ze strany úřadů, je u aedila hlášena jako prostitutka a platí oficiální daň nevěstek. Dělá to tak mnoho vznešených žen. Dokonce se říká, že jí musí zaplatit i vlastní manžel, když s ní chce spát.“

„U všech bohů a Venuše,“ vydechl obdivně Vitellius, „ještě nikdy jsem neviděl tak žádoucí ženu.“

„Drž srdce na uzdě a vzpamatuj se,“ zasmál se Caesonius. „Muž nekousne hned do prvního jablka, které mu přijde pod ruku. A především si, příteli, uvědom, že největší smyslovou rozkoš ti neposkytnou pestře pomalované ženské, ale dovede tě k ní naše plémě, Cupidos, Venušin syn. V každé ženě vězí Danaovna ochotná zavraždit muže hned při svatební noci. Samozřejmě, laciné dcery Venušiny, které tady vidíš, netasí dýku, i když leckterá takovou stříbrnou hračičku pod pásem nosí – tyhle tě vraždí podle podaného výkonu svým pohrdáním. Zaplať ženu a soucitně se na tebe usměje, ale muž, jejž odměníš, se stane tvým přítelem na celý život.“

Caesonius mluvil a Vitellius si prohlížel prodejnou společnost. Nabízelo se tu přinejmenším stejně mladíčků a chlapců jako žen. Přicházeli významní státníci i úspěšní obchodníci provázení dvěma, někdy dokonce čtyřmi otroky. S voláním „Místo pro velkého Pansu!“ probojovávali otroci svému pánu cestu shlukem lidí. Jiný se na kamenném mostě zastavil, pohrdavě si změřil Caesonia a Vitellia a obrátil se na jednoho ze svých otroků: „Ulehči mi!“ Oslovený se lehce uklonil, vyhrnul pánovi tuniku, opatrně vytáhl jeho úd a držel ho odhalený v teplém jarním večeru. Světlý pramínek se vylil do Tiberu. Kromě Vitellia si toho nikdo ani nevšiml.

Otroci manévrovali v davu vozy na vysokých kolech. Většina vozíků měla jednu osu a byla do nich zapřažena mula, střechu nahrazoval baldachýn a místo postranic povlávaly závěsy. Když byly

odhrnuty na stranu, mohli všichni zahlédnout nahé tělo ženy, která se v lascivních polohách ukazovala čumilům.

„To jsou nejdražší římské děvky," vysvětloval Caesonius, když sledoval Vitelliovy zvědavé pohledy. „Každá považuje za nedůstojné šlápnout na zaprášenou dlažbu via Flaminia. A nepotkáš je ani v žádném z laciných lupanarů v okolí Cirku maxima. Každá má ve vznešených čtvrtích několik krásných vil, kde vchod a východ jsou na různých ulicích."

Caesonius se při řeči neustále ukláněl všemi směry, posílal vzdušné polibky na druhou stranu ulice a tu a tam zvolal uctivé „Ave!". Černovlasého kudrnatého mladíka, jenž z kozího měchu rozléval červené falernské víno, políbil na tvář. Zřejmě je to skutečně velmi známý muž, pomyslel si Vitellius, když náhle stín zakryl paprsky zacházejícího slunce. Vitellius vzhlédl.

U boha Pana, jenž chystá takové bukolické večery, nad jeho hlavou trůnila na nosítkách žena s plavými, zvlněnými vlasy – okouzlující stvoření, které jako by vystoupilo z některé elegie velkého Ovidia. Osm otroků v rudých hábitech neslo na ramenou vzdušnou konstrukci s tyčemi lesknoucími se zlatem. Krasavice seděla na velkém, modrém sametovém polštáři zdobeném zlatými bordurami. Měla na sobě tuniku v barvě ametystu, bez rukávů a s výstřihem odhalujícím nahá, plná ňadra, větší a vzrušivější, než Vitellius kdy viděl u řeckých soch bohyně Afrodity. Bradavky té nádherné ženy byly pozlacené a špičku každé zdobil třpytivý diamant. Jako kdyby chtěla ty nadpřirozené skvosty ještě lépe uplatnit, opřela se o pravé předloktí a s úsměvem se vyklonila z nosítek, takže ty úžasné dary Venušiny visely jako zralé, lesklé hrozny přímo před jeho očima. Vitellius cítil, jak mu ve spáncích buší krev.

„Buď pozdraven, Caesonie!" zavolala kráska nad jeho hlavou. „Zdravím tě a líbám, krásná Lycisko!" odpověděl jí Caesonius. „Mohutnost a krása tvých ňader jednou rozkolísá pax romana!"

Lycisca se zasmála: „Za předpokladu, že vojevůdci nepřátel nejsou orientovaní jako ty.“ Pohybem hlavy ukázala na Vitellia. „Své nejkrásnější přátele jsi mi zřejmě dosud zatajoval…“

„Merkur ať mě ztrestá za lež,“ vpadl jí do řeči Caesonius, „ale toho mladíka jsem poprvé spatřil před několika okamžiky. Jmenuje se Vitellius, je mu právě sedmnáct jar a pochází z Bononie. Chce se v Římě živit jako kotlář.“

„Ty hledáš práci, krasavečku? Mně se zdá, že tě do Říma žene spíš touha po pobavení. Město je plné lidí přicházejících ze všech možných provincií. Pověst florálií, svátku bohyně Flory, se rozšířila i do posledních koutů říše. Ale mám pocit, krásný Bonoňane, že jsi tak dlouhou cestu nepodnikl kvůli honům na zajíce a kozy, ale zřejmě kvůli tanečnicím v divadle, které se před diváky umí tak rafinovaně svlékat ze šatů.“

Vitellius zrudl. Ne, to zcela určitě ne, chtěl namítnout, avšak nevypravil ze sebe ani hlásku. Zjev té ženy ho očaroval. Jako ve snu slyšel Lycisku: „Pohleď, Caesonie, to je první nesmělý mladík, jakého jsem v životě potkala. Pověz mi, je to vůbec muž? Nebo je taky z tvého cechu?“

„To vědí jen bohové,“ pokrčil rameny Caesonius. „Nejlepší bude, když se ho přímo zeptáš.“

Lycisca vztáhla ruku k Vitelliovi. Prsty mu projela pocuchané kudrny. Vitellius vzhlédl. Žena, sotva o deset let starší než on, v něm vyvolávala nikdy nepoznané pocity. „Líbíš se mi, krásný Bonoňane,“ oslovila mladíka a probírala se jeho vlasy. Když se Vitellius nesměle usmál, vyzvala ho: „Pojď se mnou!“

Jako na povel k němu přistoupil jeden z otroků, sepjal ruce do podoby stupátka a naznačil mu, aby nastoupil. Vitellius pohlédl na Caesonia a ten povzbudivě přikývl, vzal cizincův raneček a hodil ho do nosítek. Vitellius se jedním skokem vyhoupl nahoru, a už seděl proti Lycisce. Ta mávla rukou směrem k městu a nosítka se tiše dala do pohybu.

„Salve, krásná Lycisko,“ zavolal za nimi Caesonius, „kéž Flora sype květy na tvoje cesty.“

Žena v nosítkách na svůj protějšek chvíli mlčky hleděla. Konečně se zeptala: „Ty jsi římský občan?“

„Samozřejmě,“ spěšně odpověděl Vitellius a uctivě dodal: „paní. Byl jsem zapsán při sčítání lidu v loňském roce.“

„Říkej mi Lycisko,“ požádala.

„Jistě, paní,“ přikývl Vitellius. Lycisca se zasmála. „Ty jsi poprvé v Římě?“

„Ano, Lycisko,“ přisvědčil mládenec.

Vitellius nejenže byl poprvé v Římě, ale vůbec poprvé v životě opustil Bononii, poprvé byl sám v cizině, odkázán jen na sebe. Poprvé seděl v nosítkách a jejich pohupování mu dělalo potíže. A poprvé seděl Vitellius proti ženě, s jakou se ještě nikdy nesetkal.

Byla krásná jako Afrodita zrozená z pěn, nabízela mu své půvaby, jemu, kotláři Vitelliovi, co ještě nikdy nespal se žádnou ženou.

Jako kdyby uhodla jeho myšlenky, položila mu Lycisca ruku na předloktí: „Tahle situace je ti asi cizí. Jsem pevně přesvědčena, že jsi ještě žádnou ženu nedoprovázel do její ložnice a neviděl jsi, jak odkládá tuniku, strophium a capetium.“

„U všech bohů, ne,“ přerušil ji Vitellius.

„Nemusíš se bát,“ povzbuzovala ho Lycisca, „je to ta nejpřirozenější věc na světě.“

„Ano, paní,“ přikývl a dodal: „Lycisko.“

„Jestli chceš, krásný Bonoňane, dnes v noci z tebe udělám skutečného muže.“

Věta zasáhla Vitellia jako bubnování herolda, jenž na tržišti vyhlašuje dobytí nových provincií. Zíral na mléčně bílá ňadra, která měl před očima, a v hlavě se mu střídaly představy, jaké ho v posledních letech připravovaly o spánek.

Lycisca odhrnula postranní závěs a zasněně se zahleděla do soumraku. Míjeli nádherné zahrady a parky, umělé jeskyně porostlé břečťanem lákaly k nočním hrám, záhony růží lemovaly odlehlé pěšinky ponořené mezi tmavými piniemi a cypřiši, stříbřitými olivovníky a oleandry. Lycisca potichu recitovala Horatiovy verše:

„Jak záhy, příteli, čas každé mládí zmaří,
i sílu, krásu a všechny strasti stáží.
Šediny, vrásky a lehký spánek čekají,
když radosti lásky do dáli prchají.“

Obrovská stavba po pravé ruce vzbudila Vitelliův zájem. Ohromný kruhový půdorys byl obklopen špičatými cypřiši, na vrcholu budovy trůnila zlatem se lesknoucí socha. „To je mauzoleum božského Augusta,“ vysvětlovala Lycisca. Na Vitellia udělalo mohutný dojem a Lycisca pokračovala: „Proti vchodu je pohřbena urna Božského. Jsou tu však pochováni i Gaius a Lucius, Augustovi synovci, jeho manželka Livia, sestra Octavia, statečný Drusus a Germanicus, císařové Tiberius a Caligula.“

Po chvilce přemýšlení dodala: „A jednou tu bude uchováván i Claudiův popel.“

„Kéž jsou mu bohové milostivi,“ poznamenal Vitellius.

„Ty jsi imperátorův stoupenec?“ zeptala se Lycisca.

„Je to císař,“ odpověděl Vitellius.

„Je mu osmapadesát let a třese se jako stařec.“

„V Bononii se povídá,“ začal opatrně Vitellius, „že princeps už není pánem svých smyslů a řízení říše spočívá v rukou jeho propuštěnců Narcisse, Callista a Pallada, ale především je prý pod pantoflem své ženy Messaliny…“

„A co se povídá o Messalině?“ chtěla vědět Lycisca.

„Prý je stejně obávaná jako krásná. A je nejvíce milovanou a nejvíce nenáviděnou ženou v Římě.“

Vitellius si všiml, že Lycisce se zablesklo v očích. Ve svém mládí a naivitě, zkrátka jako sedmnáctiletý mladíček z venkova, když uviděl její zájem, vykládal dál. „Prý měla víc mužů, než jich bylo zapotřebí k dobytí provincií Británie a Mauretánie.“ Rozesmál se. „A sedm tisíc římských hasičů prý za ní stojí jako jeden muž, včetně velitele Calpurniana.“

„Nu, jen dál,“ vybídla ho Lycisca, „co ještě se v Bononii říká o Messalině?“

„No, o moc víc se mi toho k uším nedostalo. Jen jsem slyšel, co si povídaly ženské, když přišly do dílny s nádobím a hrnci. Taky se mluví o smrtelném nepřátelství mezi Messalinou a Agrippinou. Ta prý si vzala na mušku císaře Claudia, dokonce by se chtěla stát jeho ženou a Messalinu vypíchnout. Je to sice jeho neteř, ale oba jsou poslední potomci juliánsko-claudiovského rodu a Agrippina má syna…“

„Mlč!“ přerušila ho Lycisca. „Lidé toho namluví a nikdo nic pořádně neví!“

Provoz na cestě byl stále hustší, záhy však mu tma učiní přítrž. Brány do veřejných a soukromých parků byly u příležitosti florálií ozdobeny květinami a větvemi. Květinové koberce s mytologickými výjevy vyvolávaly obdiv či kritiku hroznů lidí. Na Augustově horologiu, obrovských vodních hodinách, už hořely pochodně. I v noci měl každý Říman vědět, kolik je hodin. Po levici se rozkládaly lázně Agrippy, zetě božského Augusta, jenž dal do svých koupelí táhnout vodovod dlouhý dvaadvacet kilometrů. Mohutné akvadukty provázely Vitellia na posledních kilometrech jeho cesty do Říma.

„Místo pro nosítka božské Augusty!“ uslyšel Vitellius volat jednoho z otroků. Užasle pohlédl na Lycisku. Ta se jen usmála: „Otroci tak někdy žertují, ale rozhodně postupujeme rychleji.“ Lycisca spustila modré sametové závěsy, aby sebe i hosta chránila před zvědavými pohledy, avšak úzká mezírka mezi nimi umožňo-

vala pohled na rušný život velkoměsta. Na Foru Juliu se zvuk kymbalonů a harf mísil se stále sílícím hlučením davu. Proti Aemiliově bazilice, nejstarší soudní a tržní budově, se tlačili lidé s ranci a zavazadly. Návštěvníkům florálií zde byla zdarma poskytována střecha nad hlavou. Tmavorudý mramor skvěle uchovával vedro nashromážděné za dne. Vitelliovu pozornost upoutaly především stovky bílých mramorových soch, jimiž byl vzdáván hold zasloužilým mužům státu.

Jen s obtížemi si nosiči s nosítky razili cestu kolem budovy kurie k Foru Romanu, kde mezi čadícími pánvemi s olejem a praskajícími pochodněmi pulzoval život, jaký městu Římu v celém světě vynesl přídomek Babylon. Zde před více než sto lety poslal božský Caesar k bojům do arény tři sta dvacet dvojic gladiátorů. A je to už více než devadesát let, co zde Caesar po svém slavném poselství *Veni, vidi, vici* několik dní hostil dvacet tisíc strávníků. Od té doby sem dennodenně přicházejí *forenses,* pobudové a povaleči, vychloubači a ti, co ubíjejí čas, lichváři a žebráci, děvky a hráči, mísí se mezi ctihodné senátory a dobře placené řečníky, bankéře a advokáty, makléře a vestálky.

Kolem Juliovy baziliky, kde už sto osmdesát soudců vede velké římské procesy, se otroci s nosítky jen stěží prodírali skrze davy lidí, když se náhle skulinou mezi závěsy protáhla ruka, tápala po Lyciscině těle a mohutnými prsty hledala nějaký detail. Když se neznámá ruka dotkla jejích prsů, ozval se zvenčí chraptivý hlas: „Lycisca!“ a někdo rozhrnul záclonky.

„Sulpicius Rufus!“ zvolala Lycisca zjevně potěšeně. „Já věděla, že tohle může být jen ruka gladiátora.“

Sulpicius se zasmál, když uviděl mladého Vitellia. Pochodní posvítil do nosítek. Bez sebemenšího náznaku rozpaků Lycisca prohlásila: „To je Vitellius. Pochází z Bononie. Sbalila jsem ho na ponte Mulvius.“

„Buď pozdraven, krásný mladíčku," obrátil se na něj Sulpicius s rozmáchlým pohybem paže a pokračoval: „Celý svět dneska proudí do Říma, haly a fóra praskají ve švech. Šťastný člověk, který najde střechu nad hlavou. Většina lidí bude muset přespat pod širým nebem."

„Na tom neseš nemalou vinu," odpověděla Lycisca. „Tvoje gladiátorské boje přitahují stále větší davy." Otočila se k Vitelliovi a poznamenala: „Můj věrný přítel Sulpicius Rufus vede největší gladiátorskou školu v Římě. Jeho retiariové jsou slavní po celé říši. Nikdo totiž nebojuje se sítí a trojzubcem tak šikovně jako oni."

Sulpicius Rufus ustoupil o několik kroků a přidržel pochodeň u zdi, kde bylo červenou barvou napsané oznámení. Lycisca pomalu četla: „50 gladiátorů Sulpicia Rufa, ředitele gladiátorské školy Tiberia Claudia Nera Germanica, a jejich náhradníci nastoupí první den florálií v Cirku maximu proti stejnému počtu gladiátorů Alleia Nigidia Maia. Sláva Sulpiciu Rufovi!"

Lycisca zatleskala: „Budeme tam všichni a hlasitě povzbudíme zasvěcence smrti."

Rufus přikročil blíž k nosítkům: „Nechtěla bys přijít na *cena libera?* Zrovna jsem na cestě tam. Vždyť můžeš toho mládence vzít s sebou. Byla by to pro nás všechny čest."

Lycisca zaváhala. *Cena libera* se pořádala v předvečer velkých gladiátorských her. Tváří v tvář blízké smrti, ale možná i velkému vítězství, jež je obdaruje bohatstvím nebo svobodou, si gladiátoři po týdnech a měsících strádání a odříkání užívali jídla, pití a milování na slavnosti, na niž měla veřejnost přístup. Tato hostina se těšila stále větší oblibě už proto, že nebylo nic mimořádného vidět gladiátora umírat, avšak úplně zvláštní vzrušení vzbuzovala možnost pozorovat, jak se opíjí, nebo se v zoufalství miluje s nějakou ženou. Nechtěla odmítnout ani Lycisca. „No dobře," souhlasila a vztáhla ruku k Vitelliovi, „přijdeme."

Císařská škola gladiátorů stála na úpatí Aventinu. Rufus šel s oběma svými otroky před Lycisčinými nosítky. Otroci si razili cestu davem. Mnozí lidé Sulpicia Rufa poznali a poklepávali mu na ramena: „Kéž jsou ti Mars a Fortuna milostivi!“ – „Jen jim to ukažte, změkčilým Pompejanům!“ – „Chceme vidět krev!“ Hlavní cvičitel gladiátorů děkoval tak, že zvedal nad hlavu zkřížené ruce. Těšil se v Římě popularitě, i když nepožíval větší úcty než herec či majitel nevěstince, jimž byly úřady ve městě odepřeny.

Před školou, dlouhou dvoupatrovou budovou, která měla jen několik malých oken do ulice, se tlačily stovky lidí. Především ženy a dívky, silně nalíčené a v provokativním oblečení, vzrušeně křičely, volaly jména gladiátorů a pokoušely se dostat dovnitř. Dva dohola ostříhaní otroci tmavé pleti, každý velký skoro jako Memnonův kolos, odráželi dotírání zklamaných Římanek, aniž hnuli brvou. Asi čtyřicetiletá žena, která už jistě doprovodila svého muže ke hrobu, zvedla ruce a vříškala: „Vezmi si mě, Pugnaxi, dokud jsi ještě mezi živými!“ Jiná sténala: „Cycne, Cycne, vládce žen, zaraz mi do těla svůj trojzubec dříve, než někdo zabodne tebe!“ A třetí, mohlo jí být asi dvacet a kudrnaté vlasy měla vyčesané do vysokého účesu, vzdychala do dlaní: „Och Murrane, jsi lék pro panenky noci. Už nikdy nedokážu spát.“

V senzacechtivém zástupu bylo vidět četné tuláky a povaleče, jací se objevují všude, kde se zadarmo jí a pije. Především tu však byly ženy, jež chtěly své idoly naposledy spatřit, povzbudit je, oddat se jim. Boj na život a na smrt, tisíckrát předváděný před očima tisíců, ženy podivným způsobem sexuálně podněcoval. Sdílet lože s úspěšným retiariem či thrákem byl životní sen téměř každé Římanky a mnoha Římanů. Úklidová četa gladiátorské školy musela jednou týdně odstraňovat obscénní čmáranice, které po nocích na stěny malovaly roztoužené ženy.

„Udělejte místo, vy ochlastové a děvky!“ křičel Sulpicius Rufus, když došli před vchod orámovaný sloupy. Dav se před po-

chodněmi otroků rozestoupil. Nosítka byla postavena na zem. Lycisca rozhrnula závěsy. Mezi řadami čekajících to zašumělo. Vitellius se zvědavě rozhlížel. „Pojď,“ vyzvala ho Lycisca a chytila mladíka za paži.

Ve vstupní hale, svátečně osvětlené a vyzdobené červenými květy, stříkali domácí otroci na příchozí vodu smíchanou se šafránem. Alexandrijští otroci obsluhující u stolů polévali ruce hostů vcházejících na vnitřní nádvoří vodou z rozpuštěného sněhu. Vitellius dělal totéž, co mu ukazovala Lycisca, natáhl ruce, potom z nich setřásl vodu a otřel je do vlasů malého alexandrijského chlapce s tmavou pletí, který k nim přiběhl.

Nádvoří lemované sloupy, které jindy sloužilo jako cvičiště a cvičná aréna, bylo proměněno v obrovské triclinium pod širým nebem. Dlouhé stoly pokryté bílými ubrusy byly sestaveny do tvaru podkovy. Vitellius jako očarovaný hleděl na hlučnou společnost svalnatých a většinou vousatých postav – bylo jich určitě mnohem více než sto – a po zádech mu přejel mráz při pomyšlení, že zítra touto dobou už většina z nich nebude žít, bude ubodaná, rozsekaná na kusy, ubitá, usmýkaná k smrti. Vitellius polkl.

„Hej, vy žrouti ječmene,“ zařval Rufus, „vedu vám nejkrásnější ženu Říma.“ Křik pozvolna utichal. Všichni zírali na Lycisku, která takový obdiv viditelně vychutnávala. Jeden z mužů začal náhle bušit pohárem do stolu, přidávali se další a za okamžik už stovka pohárů třískala o stolní desky. Víno cákalo, mísy s ovocem a džbány s červenými květinami se převracely, talíře pukaly. Ovace se po chvíli uklidňovaly. Rufus doprovodil Lycisku a Vitellia k lehátku při čelní straně stolů a pravicí dal znamení, aby spustila hudba. Otroci v červeném foukali do aulů, nástrojů se dvěma třtinovými jazýčky vydávajících zvuky podobné hoboji, a rytmicky je podmalovávala sistra znějící podobně jako xylofon. V taktu hudby vycházely tanečním krokem z podloubí půvabné Římanky, jež se cítily poctěny, že smějí gladiátorům osladit poslední hodiny života.

Lycisca ležela na lehátku, po pravici měla Sulpicia Rufa a po levici Vitellia. „Jako obvykle," poznamenal znuděně Rufus, „většina z nich neviděla ženu od posledních id. Však to pořádně pocítí." Některé uctivě líbaly ruce mužům zasvěceným smrti, jiné jim pokorně objímaly nohy. A zasvěcenci smrti reagovali různě. Jeden se chystal své ctitelce strhnout z těla tenkou tuniku a přitom se jí zakousl do krku, jiní rozkošnicky ohmatávali nabízené svůdné tvary a jen někteří reagovali nepřítomně, nebo si ctitelky drželi od těla údery a kopanci. Jeden brutálně udeřil do tváře půvabnou Římanku, až jí z nosu vytryskl tenký pramínek krve. Někteří si milenku naložili na ramena jako pytel obilí a vynášeli ji po úzkém, dřevěném schodišti nahoru na verandu, odkud vedly četné dveře do jednotlivých těsných cel, v nichž po dvou bydleli gladiátoři. Bylo to dnes oficiálně povoleno a pokaždé provázeno potleskem a povzbuzujícím řevem smečky na nádvoří.

Chlípné výkřiky mužů a vřískání a sténání žen Vitellia odpuzovalo. Lycisca se dobře bavila. Rufus lakonicky poznamenal: „Jen počkejte, až Bakchus zapůsobí a bude se podávat jídlo. Ti chlapi už celé týdny jedli jenom kaši z ječmene. Ale podívejte se na ty svaly!"

Teprve teď si Vitellius všiml, že v ochranné temnotě podloubí lemujícího nádvoří se zdržují ještě stovky lidí a senzacechtivě sledují slavnost. Šeptají si, tlačí se a prsty ukazují na muže, jež čeká smrt, a tak je jasně vidět, kdo patří k favoritům. Jiní naopak vzbuzují jen pokrytecký soucit. V jejich případě je už teď jasné, jak bude zítra, pokud prohrají, vypadat rozhodnutí publika: palce dolů, smrt. Sázkové budky kolem Cirku maxima už několik dní přijímají sázky na život jednotlivých gladiátorů. Favoritem je Scylax s kvótou 1:20 na přežití, dobyl si už 29 vítězství, zabil 25 protivníků, třem daroval milost císař, jednomu publikum. Římané na něj sázeli, Římanky ho obdivovaly.

Zazněl pronikavý hlas trubky. Neohlašoval se však boj muže proti muži, nýbrž začátek hostiny. Mladému Bonoňanovi vylézaly oči z důlků. Egyptští otroci přinesli obrovský tác, větší než deska stolu, uprostřed klečela žena převlečená za páva s rozprostřeným ocasem. Sluhové položili podnos, krásný páv zvedl křídla a pod leskle modrým peřím se ukázaly stříbrné mísy obložené nejvybranějšími pochoutkami z římských provincií: játra papoušcích ryb obložená křepelčími vejci, jazyky plameňáků s mlíčím murén, paví a bažanti mozečky s černými olivami, pečení plšíci lískoví polití horkým medem a posypaní mákem a červený kaviár z ryb, jež Neptun pěstuje v moři mezi říší Parthů a Herkulovými sloupy. To však byly pouze předkrmy.

Vitellius ochutnával spíše ze zvědavosti než s chutí. Kdypak měl v životě příležitost k takové hostině? Rufus pohybem ruky zahnal obsluhujícího otroka, jenž pozorně dbal, aby byl prázdný talíř okamžitě vyměněn za plný, a obrátil se na Vitellia a Lycisku: „Jen počkejte, toto je teprve první ze sedmi chodů."

„Opravdu důstojná *cena libera,*" prohlásil Vitellius, okamžitě však pochopil, že jeho poznámka nebyla na místě.

Každý gladiátor jinak a každý podle své povahy se oddával hýření. Někteří si cpali lahůdky do úst obrostlých vousy rychleji, než je dokázalo jejich trávicí ústrojí zpracovat, dusili se a říhali a vůbec nevěděli, čím se ládují, jiní ochutnávali jen kousíčky a pomyšlení na nadcházející události jim bralo veškerou chuť, proto se pokoušeli úzkostlivé očekávání spláchnout záplavami vína.

Kapela se stále rychlejšími a hlasitějšími melodiemi pokoušela podněcovat bujarou náladu. Už se začal podávat druhý chod, obrovský kanec upečený dozlatova na ohni z dřevěného uhlí. Pro dekoraci měl ve hřbetu zabodnutý trojzubec, jaký v boji používají bojovníci se sítí. Přistoupil kuchař, vytáhl trojzubec, až z horké pečeně syčivě unikal vzduch, sáhl po meči, rozmáchl se jako kat a jedinou ranou rozsekl kance na dvě poloviny. Vyvalila se pára,

vřelo to a kypělo a z jedné poloviny se sypaly lesklé tlačenky a paštiky, pečená granátová jablka a vařené damašské švestky. Muži u stolů zavýskli. Ale některým z nich pohled jasně připomněl, co na každého z nich může zítra čekat, a velkým obloukem zvraceli všechno, co předtím snědli, na stůl, nebo dávivě zvraceli do klínů svých společnic. S takovými případy se však počítalo. Hned přispěchali otroci s mísami a podávali utěrky prosycené odvarem z máty. Ostatní se nenechali rušit a pochutnávali si dál.

Na lehátku proti Vitelliovi seděl muž silný jako medvěd, strnulý jako solný sloup. Upřeně hleděl před sebe a po tvářích mu tekly slzy. Obsluhující otrok podával další chod, drůbež. Postavil před muže talíř s kuřecím stehnem a drozdy s fíkovou nádivkou v pepřeném žloutku. Ale gladiátor se na pokrm ani nepodíval a paží ho jedním pohybem smetl ze stolu. Přitom se mu neustále po tváři valily slzy. Jeho sousedé řvali smíchy.

Lycisca byla zabraná do rozhovoru s Rufem, a tak Vitellius vstal a přešel naproti k plačícímu obrovi. „Ty se bojíš o život?“ zeptal se. Muž nereagoval. „Jsi silnější než všichni ostatní,“ začal Vitellius znovu. „Z čeho máš strach?“ Pomalu, nekonečně pomalu muž otáčel hlavou, pohlédl na Vitellia očima přeplněnýma slzami a těžce oddychoval. „To není jen věc síly,“ začal zdráhavě. „Retiariovi dopomůže k vítězství jen rychlost a štěstí.“

„Proč pochybuješ o tom, že nad tebou Štěstěna podrží ochrannou ruku?“

„Proč?“ opakoval gladiátor a ukázal kolem sebe na hodující a řvoucí muže. „Proto. Každý z nich doufá, že přežije. V nejlepším případě z toho živa vyvázne polovina. Ostatním někdo zabodne do hrdla trojzubec nebo vrazí krátký meč do útrob, skončí ve spolariu, kde jejich zmasakrovaná těla zpracují žhavým železem, aby bylo jisté, že už v nich není žádný život.“

Vitellius sebou při těchto slovech bezděčně škubl, jako by sám pocítil rozpálené železo na těle, záhy se však vzpamatoval a utěšo-

val gladiátora: „Když budeš věřit ve své štěstí, zvítězíš! – Kolik vítězství už jsi vydobyl?“

Muž mlčky zíral do neurčita. Potom trpce opáčil: „Vítězství! Vítězství! Jsem nováček. Nastoupil jsem v *jednom* zápase. *Jednou* jsem upadl. *Jednou* jsem dostal milost. Vlastně už jsem měl být mrtvý, chápeš?“

„Chápu,“ přisvědčil zaraženě Vitellius.

Muž k němu zvolna získával důvěru. „Pocházím z Galileje. Mí předkové jsou Židé. Za Tiberiovy vlády jsem byl dovezen do Říma. Kupec Hortensius si mě vzal jako otroka. Dvě desetiletí jsem tahal sudy, štůčky látek a bedny – a vždycky se mnou byl pán spokojený. Dovolil mi oženit se s otrokyní mé rasy. Zemřela při porodu naší dcery. Ale Hortensius zestárl a musel svůj krám zavřít. Protože potřeboval peníze na dny sklonku života, prodal všechno zařízení taberny včetně nás, otroků. Nechal si jenom Rebeku, moji dceru.“

„A tebe prodal Sulpiciu Rufovi?“ zeptal se Vitellius.

„Ano, tak to bylo,“ odpověděl muž. „Rufus se domníval, že kdo má takovou medvědí sílu jako já, musí být i dobrým gladiátorem. Neměl jsem co ztratit, naopak jsem mohl získat svobodu. Ale už první zápas mě málem stál život.“

Oba zadumaně mlčeli. Po chvíli se gladiátor zeptal: „Ty jsi Říman?“

„Ne,“ odpověděl Vitellius, „pocházím z Bononie, ale mám právo římského občana.“

„Umíš číst a psát?“ chtěl vědět muž.

„U všech bohů, to ne,“ zasmál se Vitellius. „Jsem kotlář, vychovali mě pěstouni, kdo by mě to asi tak naučil!“

„No dobře,“ pokýval hlavou gladiátor, „ale máš rozum a umíš ho používat. Požádám tě o jednu laskavost. Kdyby mě zítra zasáhl trojzubec některého z přítomných spolustolovníků a byl by se mnou konec, zajdi k Hortensiovi do ulice obchodníků s kořením ve

čtvrtém okrese a ptej se po Rebece. Sděl mé dceři zprávu o mojí smrti šetrně. Řekni jí, že ji mám rád až za hrob a že byla pýchou mého života. A pověz jí – i když to není pravda – že jsem umřel bez bázně.“ Při těch slovech mu opět stékaly po tvářích obrovské slzy.

„Ty nezemřeš,“ pokoušel se ho znovu utěšit Vitellius. „Vybojuješ skvělé vítězství a Rufus ti daruje svobodu!“

Gladiátor si předloktím otřel slzy z obličeje. „Kéž tě bohové ochraňují! – Jak se vlastně jmenuješ? Já jsem Verritus.“

„Vitellius,“ odpověděl mladík a jeden druhého pak chytili za zápěstí.

„Pojď sem, krásný Bonoňane!“ zavolala Lycisca, kterou už Sulpicius Rufus opustil. „Podíváme se na syrské tanečnice. Nalij nám do pohárů víno!“ Sedm dívek zahalených do bílých závojů houpalo boky v rytmu melancholické melodie a takové představení nedokázalo vzrušit ani mladíka z venkova. „Finis!“ zařval jeden z opilců. „Konec!“ – Náhle se ze všech hrdel ozývalo „Finis, Finis, Finis!“ a muži opět začali tlouci poháry do stolů.

To na Lycisku zapůsobilo jako signál. Vyskočila na stůl, zatáhla za záplavu světlých vlasů, z nichž se vyklubala paruka, a zpod ní se vyřinuly dlouhé černé vlasy. Bušení zasvěcenců smrti sílilo a zrychlovalo se. Lycisca se pohupovala do taktu. Prudkým pohybem ruky si strhla z těla šaty. Gladiátoři řičeli nadšením, rány pohárů byly čím dál hlasitější a všichni řvali do rytmu nějaké nesrozumitelné slovo. Lycisca, nahá, kyprá a provokující se lascivně protahovala před lačnými zraky těch, co půjdou na smrt. Vitellius začal pomalu rozeznávat slovo, které gladiátoři skandovali: „Me-ssa-lina. Me-ssa-lina. Me-ssa-lina.“

„U všech bohů,“ projelo Vitelliovi hlavou. „Messalina, císařova manželka!“ Neschopen pojmout jasnou myšlenku, zíral na tančící bohyni, viděl, jak jí dlouhé vlasy poskakují na rozhoupaných ňadrech, viděl bílé prsty položené na chloupcích mezi nohama a v

paměti se mu vynořil rozesmátý hlas z nosítek: „Jestli chceš, krásný Bonoňane, dnes v noci z tebe udělám muže.“

Messalina! Vyskočil, odstrčil kolemstojící stranou, vyřítil se osvětlenou branou gladiátorské školy ven a rychle zmizel v hlučícím davu.

II

Při hledání ulice obchodníků s kořením se Vitellius po dlouhém pátrání a vyptávání dostal do Subury, hustě osídlené a vykřičené čtvrti, která se mohla pochlubit jen jedním zářivým bodem – před téměř sto padesáti lety se tu narodil božský Caesar. Hledaná ulička se táhla východně od hlavní ulice Clivus Suburanus a byla úzká tak, že jí neprošel ani vozík tažený oslem, protože četní drobní kramáři vyložili své zboží na chodnících a prodávali v úzkém středním pruhu. Kromě koření a bylin zde bylo možné koupit i čočku a lískové oříšky, hrozny a švestky, chleba a pečivo, nářadí a vybavení do domácnosti. Všechno se odehrávalo za nepopsatelného pokřiku. Tady v Římě byla konkurence podstatně větší než v Bononii a Vitellius si podezíravě uvědomil, jak někteří kupci své zákazníky vtahují za rukáv do klenutých místnůstek v přízemí.

„Hej, krásný mladíčku," přistoupila k němu rozcuchaná žena, „v mém thermopoliu můžeš za jeden as pít, za dva asy jíst, za tři dostaneš mě a za čtyři ještě jiskřivé falernské k tomu." Vitellius nabídku odmítl s gestem nelibosti, přestože měl hlad. Od opulentní hostiny včerejšího večera neměl v ústech. Po noci strávené mezi tisíci poutníků a návštěvníků na Foru Juliu, kde mu jeho cestovní ranec sloužil jako polštář, by ho nepochybně lákalo najíst se v thermopoliu. Tento způsob rychlého občerstvení teď byl v Římě nejnovější vymožeností, všechno se jedlo a pilo vestoje, nikoli jako dosud po římském způsobu vleže, dokonce se tak prý odehrávalo i frivolní potěšení, jaké mu hostinská nabízela. Ale Vitellius musel počítat s každým asem, měl ve váčku přesně šedesát stříbrných sesterciů, což mělo v přepočtu hodnotu sto padesáti bronzových asů. Na thermopolium nezbýval ani as.

Vitellius se poptával na bývalého kupce Hortensia a bylo mu sděleno, že bydlí vpředu v uličce, hned naproti hospitiu. Správce

útulku vyšel Vitelliovi vlídně vstříc, protože se domníval, že mladík s rancem u něj bude chtít přespávat. Když však uslyšel, že cizinec hledá Hortensia, opovržlivě mávl rukou k protějšímu domu, úzkému dvoupatrovému stavení, které mělo v přízemí místo právě tak na dveře a jedno okno. Mezi nimi byl na stěně vybledlý nápis, dříve tabulka kramářových cen.

I modius žita	III sestercie
I sklenice falernského vína	I sestercius
I chleba	II asy
I kus sýra	I as
datle	I as
cibule	I as

Dveře byly otevřené jako všude kolem v tuto roční dobu. V šeru nízké místnosti Vitellius rozeznal starého muže s bílým vousem. „Buďte pozdraven," oslovil ho. „Vy jste určitě kupec Hortensius." Když nedostal odpověď, pokračoval: „Přicházím kvůli Verritovi, vašemu otroku." Stařec mávl rukou: „Ano, víme, že je mrtvý. Výsledky zápasů visí na každém rohu. Já za to nemůžu."

„Neměl jste ho prodávat," namítl Vitellius.

„Ty vejrostku," rozčílil se Hortensius, „dostal jsem za něj tři tisíce sesterciů a jeho dceři Rebece jsem slíbil, že až umřu, dostane svobodu. Verritus s tím souhlasil. S těmi penězi musím vystačit až do konce života." Po chvíli dodal: „A kdy jsi ty? Co po mně chceš?"

„Jmenuji se Vitellius a pocházím z Bononie. Včera večer jsem se náhodou zúčastnil hostiny gladiátorů a seznámil se s Verritem. Požádal mě, abych v případě, že zemře, vyhledal jeho dceru a předal jí vzkaz."

Stařec si cizince nedůvěřivě přeměřil, potom popošel ke dveřím vedoucím do zadní, ještě o něco temnější místnosti a zavolal: „Rebeko!“

V příštím okamžiku stála na prahu drobná dívka s kudrnatými černými vlasy. Mohla být stará asi jako Vitellius. Oči měla sklopené. Slzy jí netekly, ale bylo zřejmé, že je uplakaná. Vitellius polkl naprázdno.

„Rebeko,“ začal opatrně, „už jsi slyšela o smrti svého otce v aréně. Štěstěna tomu chtěla, že jsem včera, v předvečer florálií, získal důvěru tvého otce, přestože jsme se nikdy předtím nepotkali. Oba jsme se zúčastnili slavnosti *cena libera* a on mi o tobě vyprávěl.“

Rebeka k němu vzhlédla. Dívčin pohled ho málem připravil o rozum. Byla krásná jako tragická múza Melpomené a Vitellius se zajíkl. „Tvůj otec,“ pokračoval ochraptěle, „ti vzkazuje, že tě bude mít rád až za hrob a že jsi byla pýchou jeho života. Mám ti také říci, že zemřel bez bázně.“

Na okamžik stáli všichni tři v ponuré místnosti mlčky. Vitellius se snažil potlačit slzy. Rebeka se strnule a upřeně dívala před sebe. Nakonec klidně promluvila: „Díky ti, cizinče. Přála bych si, abychom se setkali za radostnějších okolností, ale protože to bohové zařídili takto, povídej mi o posledních hodinách mého milovaného otce.“

Stařec se vmísil do rozhovoru: „Stála nad ním Saturnova smuteční hvězda. Jeho smrt byla předznamenaná. Co teď pomůže dlouhé lamentování. Jdi po své práci, Rebeko.“

Rebeka se zadívala na Vitellia pohledem žadonícím o pomoc. Ten viděl starcovu přísnou tvář a obrátil se k dívce: „Můžeme se sejít, až skončíš denní práci. Jistě nebudete mít nic proti tomu, že,“ zeptal se ještě Hortensia. Rebeka považovala pánovo mlčení za souhlas. „Děkuji vám,“ sklonila pokorně hlavu. „Sejdeme se tedy

za soumraku na Foru Boariu před sochou Pudicitie. Salve!“ pozdravila ho a odešla. Vitellius se rozloučil se starcem.

Na cestě k Foru Boariu potkával Vitellius četné žebravé věštce, kteří nesli v ruce klec s holubem a nabízeli chodcům předpověď budoucnosti. Počínali si přitom zkušeně a obratně, například se nejprve zeptali na cestu, nebo se otázali, zda dotyčný náhodou není příbuzný pana toho a toho – „No ne, ale ta podoba!“ – případně přistoupili ke své oběti se slovy: „Ještě dnes potkáte Štěstěnu, jenom dosud nevím kde.“

Vitellius se dal přemluvit rychle. Jeho osud, nejistý jako nikdy předtím, v něm vzbuzoval zvědavost. Vztah Římanů k jejich věštcům byl rozporuplný. Cicero se jednou zeptal, zda se vykladači budoucnosti a věštci čtoucí z vnitřností nemusí smát, když potkají jeden druhého. Císař Tiberius dokonce vydal nařízení, podle něhož haruspikové věštící z jater zvířat mohou být tázáni pouze v přítomnosti svědka. Claudius byl naopak věřícím stoupencem vykládání budoucnosti, a nyní už nebylo v Římě vyššího úředníka, jenž by se nemohl obrátit na vlastního věštce, když měl učinit důležité politické rozhodnutí. I římští vojevůdci se při rozhodování dávali vést proroctvími haruspika.

Vitellius zaplatil sestercius. Věštec sáhl do klece, vytáhl holuba a ostrým nožem mu uřízl hlavu. Krev stříkala a haruspex držel bezhlavé, ještě se cukající zvíře za nohy, aby vykrvácelo. Navyklými pohyby oškubal ptákovi břicho, nařízl je a zakrvavenými prsty vytahoval vnitřnosti. Pak se posadil na obrubník na kraji ulice a Vitellius s odporem, ale i s napětím, sledoval věštcovy krví potřísněné ruce.

„Co vidíš?“ zeptal se netrpělivě.

Haruspex vzhlédl, chvilku zaváhal a přimhouřenýma očima se zadíval na mladíka: „Vidím krev, spoustu krve.“ Vitellius sebou cukl. „Ale není to tvoje krev, je to krev druhých – i když i ty v

blízké budoucnosti projdeš těsně kolem smrti. Zachrání tě však ruka ženy a dožiješ se bezmála půlstoletí.“

„To nejsou špatné zprávy,“ zaradoval se Vitellius. „A co ještě vidíš, příteli?“

Věštec držel mezi palcem a ukazováčkem malý, rudohnědý kousek. „Játra,“ vysvětloval mladíkovi, jenž se zatvářil znechuceně. „Jsou pěkná a mají na spodní straně dva zářezy. Znamená to, že povedeš opravdu pestrý život bohatý na zážitky a budeš dobře zaopatřený pozemskými statky. Dva zářezy vypovídají o dvou ženách, jež budou určovat tvou životní cestu.“

„To je vskutku dobré orákulum,“ zářil Vitellius.

„To ano,“ přisvědčil haruspex. „Tak dobré zvěsti jsem už dlouho nemohl nikomu sdělit.“

Vitellius mu poděkoval a zamířil na Forum Boarium. Toto tržiště zemědělských plodin a dobytka leželo na levém břehu Tiberu a o svátcích se tu scházeli lidé spodních vrstev, plebejci a otroci. Jen zřídka sem zabloudil bankéř, právník či senátor. A na rozdíl od uvolněných saturnálií, kdy se sedm dní a nocí slavilo, a na tu dobu byly setřeny všechny stavovské hranice mezi patriciji, plebejci a otroky, oslavovaly se florálie, svátky květin a pramenů, sice také mohutně a extaticky, avšak přísně respektovaly stav a majetek. Podobných „svátků“ bylo více než sto v roce. O floráliích se všude pořádaly pitky končící většinou orgiemi a masovým souložením, jemuž se nikdo nepodivil.

Vitellius se loudal po Velabru, obchodní čtvrti, která ve všední dny sloužila obchodu s masem, rybami, pečivem, vínem a olejem, a nakonec došel k místu, kde Cloaca maxima ústí do Tiberu, na Forum Boarium. Hovězí trh s rozlehlými prostranstvími překypoval lidmi, kteří už podle svých obyčejných šatů na první pohled patřili k méně zámožným. Při hledání sochy Pudicitie, Cudnosti, Vitellius uviděl úctyhodnou budovu, a když se zeptal kolemjdoucích, vysvětlili mu, že je to Úřad pro zásobování města obilím, po-

stavený při chrámu bohyně Cerery, ochránkyně růstu obilí. Socha Pudicitie prý stojí asi o sto kroků dál.

Vitellius dívku viděl už z dálky. Teď, ve světle zlatě žhnoucího odpoledního slunce, se mu zdála ještě krásnější a milejší než v tmavé místnosti starého kramáře. „Buď pozdravena, Rebeko," oslovil ji Vitellius. „Ave," odpověděla nesměle dívka. A mladík z Bononie pokračoval: „Říkej mi Vitellius. Jsem tvůj přítel."

Teprve teď, když stál před ní, si všiml, jak malé a křehké to děvče je. Bylo skoro k neuvěření, že musí vykonávat otrocké práce. „Mrzí mě, že důvod našeho setkání je tak smutný," mluvil dál. Rebeka upírala oči před sebe na dlažbu. Tunika z drsné hnědé látky jí sahala sotva ke kolenům, na drobných nohou měla lehké kožené sandály, jejichž tenké řemínky se jí vinuly kolem lýtek. „Nesmíš mít mému pánovi za zlé, že byl tak odmítavý," začala nesměle Rebeka. „Není to špatný pán. Má dobré srdce, ačkoli někdy vypadá, že je z kamene."

„Ale cožpak musel tvého otce prodat gladiátorům? Určitě k nim nešel dobrovolně."

„Udělal to kvůli mně. Můj pán slíbil, že mi za to ve své závěti daruje svobodu. Až umře, stanu se propuštěnkyní. Budu moci uzavřít manželství a moje děti budou svobodné."

„To všechno je příliš draho vykoupené," poznamenal Vitellius.

„Kdo mohl tušit, že jako gladiátor zklame? Byl silnější než kdokoli v naší čvrti."

„Ale bylo mu přes čtyřicet, tedy byl skoro ve věku, kdy už muže nenajmou ani jako vojáka."

Rebeka mlčela. „Udělal to kvůli mně," opakovala. „Zaplatil *moji* svobodu *svým* životem."

„Svoboda," povzdychl Vitellius, „co to znamená, když je člověk chudý. Podívej se na mě. Já jsem svobodný římský občan. Smím nosit tógu, což je otrokům zapovězeno, ale žádnou nemám, protože si ji nemohu dovolit. Vydělával jsem si patnáct sesterciů

měsíčně. Z toho jsem se musel živit. Otrok se o obživu starat nemusí, protože jeho pán je povinen mu ji zabezpečit.“

„Ale můžeš o sobě rozhodovat, mohl jsi opustit rodné město a jít do Říma hledat si novou existenci, ale my, nesvobodní, musíme dělat to, co se líbí našemu pánovi. Když se mu zachce nás spráskat, musíme nastavit požadovanou část těla, když nás bude chtít prodat ad metalla, do dolů, nesmíme se bránit. Náš život sestává, s výjimkou několika otrockých svátků, z práce a pokoření, z pokoření a práce. Nežijeme jako vy pro budoucnost, naše naděje míří do oblak a mnozí z nás dokonce činí přípravy na život po smrti.“

„Kdo leží ve špíně, dobře vidí do oblak,“ podotkl Vitellius.

„Ty jsi ho viděl umírat?“ zeptala se najednou Rebeka. Vitellius zavrtěl hlavou. „Ale víš víc, než mi vyprávíš. Chci vědět celou pravdu.“ Rebeka na něj prosebně pohlédla. Mladík sklopil oči. „Prosím,“ žadonila Rebeka, „já pravdu unesu.“

„Obelhal jsem tě, když jsem ti povídal, že tvůj otec neměl strach. Při slavnosti *cena libera* byl velmi rozrušený a plakal,“ přiznal Vitellius. „Proto jsem se už ráno vydal na cestu k Cirku, už mě však nepustili dovnitř. Hlídači dveří mi nedovolili vejít, protože tribuny už byly přeplněné k prasknutí. Mám dojem, že Římané proudí k Cirku už kolem půlnoci. Ale chtěl jsem mít bezpodmínečnou jistotu, protože jsem netušil nic dobrého. Zamířil jsem potom k jednomu hroznu lidí, kteří se shlukovali kolem sázkových kanceláří pod arkádami Cirku. Kolem poledne sázkař vyvolával: ‚Boj 16 – retiarius Pugnax proti retiariovi Verritovi – vítěz Pugnax, Verritus probodnut.‘ Nejprve jsem byl jako ochromený. Potom jsem se chtěl vrhnout na jásající křiklouny a zařvat na ně, že pro pobavení davu tam byl zabit člověk, který miloval život stejně jako oni, avšak to v té chvíli už vyhlašovali další výsledek. U Porta libitinensis, brány Cirku, kterou vynášejí zabité gladiátory, jsem pak viděl jeho mrtvolu. Měl probodnutá obě stehna, vyteklé oko a na břiše hlubokou, zející ránu, na níž usychala krev.“

„Přestaň!“ vykřikla Rebeka, obrátila se, zakryla si oči předloktím, opřela se o podstavec sochy a drobným tělem otřásaly vzlyky prudké bolesti. Vitellius pohladil Rebeku po vlasech. „Promiň,“ zašeptal, „ale myslel jsem, že se chceš dozvědět celou pravdu.“

„Ta pravda je krutá,“ zajíkla se Rebeka, „strašně krutá.“

Vitellius jí položil ruku na rameno. „Chtěl bych ti pomoci snášet těžký osud,“ těšil ji. „Nemohu ti nahradit otce, ale chtěl bych ti být přítelem – jestli chceš…“

Rozhovor byl náhle přerušen. Skupina čtyř mužů oblečených jako gladiátoři si hlasitě razila cestu davem a bezohledně odstrkovala stranou muže a ženy, kteří se jim pletli pod nohy.

Jeden z nich volal: „Neviděl někdo mladého Bonoňana? Hledá se Bonoňan jménem Vitellius!“

Vitellius se polekal. Co to má znamenat? Ani Rebeka nečekala nic dobrého. Chytila mladíka za ruku. Zadívali se na sebe. Na okamžik si oba pomysleli totéž. Utečeme. Potom si velmi rychle uvědomili, že by tak jen vyvolali podezření.

„Hledá se jistý Vitellius z Bononie!“ Muži se k nim blížili, lidé se před nimi rozprchávali a skupina teď mířila přímo k nim.

Mladý kotlář stál jako přibitý, hleděl do tváře prvnímu gladiátorovi a nakonec prohlásil: „Já jsem Vitellius z Bononie.“

„Tak ty jsi Vitellius z Bononie?“ opáčil muž a obrátil se ke svým druhům, aniž vyčkal odpověď. „Hej, chlapi, máme ho!“

Ostatní tři přiběhli, jeden přistoupil k Vitelliovi a zkroutil mu pravou ruku za zády. „Tak pojď!“ vyzval ho.

„Co ode mě chcete?“ pokoušel se bránit Vitellius. „Nejsem si vědom žádného provinění.“ Podíval se na Rebeku pohledem hledajícím pomoc, avšak gladiátoři jím smýkli a dívka mu zmizela z očí. Slyšel už jen jejich hlasy: „Vpřed! Vpřed!“

„Není pochyb,“ povzdychla Messalina, „císař je mezi lidem oblíbenější než kdykoli dříve. Stavba nového vodovodu ze Sim-

bruinských pahorků, zákon proti zvůli lichvářů, vynalezení nových znaků pro naše písmo, to všechno Claudiovi vyneslo velké sympatie. Naše situace je stále obtížnější.“

Muži kolem Messaliny, všichni patřili k jejím milencům, přikývli. Stáli kolem císařovniny stříbrné postele, která skýtala místo pro šest lidí, a očima ženu hltali. Přitom se zjevně snažili dávat najevo lhostejnost, jako by bylo samozřejmé, že císařovna, žena vyzařující rozkoš a žádostivost, se před nimi polonahá protahuje a s předstíranou bezmocností tahá za cípky malého závoje. Ten měl zřejmě zakrýt její růžovou obnaženost, ve skutečnosti však Messalině činilo zjevné potěšení popotahovat střídavě za dolní a horní konec závojíčku a přetahovat ho buď přes plná ňadra nebo černé chloupky ohanbí, přičemž vždy nahoře či dole ukázala něco ze svého těla.

Titius Proculus, čestný strážce a nejbližší důvěrník, se ovládal nejlépe. „Od časů božského Augusta,“ začal poněkud teatrálně, „nezemřel žádný caesar přirozenou smrtí. Každému přitom pomohl meč. I Claudiův konec bude předčasný.“

„Jistě,“ přisvědčil Juncus Vergilianus, člen římského senátu, „jenže Tiberia i Caligulu lid v době jejich smrti nenáviděl.“

„Ale Claudius?“ vmísil se Sulpicius Rufus, provozovatel gladiátorské školy, „Claudius byl neoblíbený jen na začátku své vlády, po vojenských úspěších v Británii a při jeho smyslu pro potřeby lidu teď většina Římanů stojí na jeho straně a kdo by ho chtěl násilím odstranit, poštval by proti sobě veřejné mínění.“

„Ale my nemůžeme čekat, až princeps vydechne naposledy podle vůle bohů, beztak se mi už delší dobu zdá, jako by jeho léta běžela pozpátku,“ opakoval Decrius Calpurnianus, náčelník římských hasičů.

„Není divu,“ usmála se Messalina. „Vždyť několikrát za rok odjíždí do lázní Sinuessa, bývalého Ciceronova venkovského sídla. Víno a teplé koupele mu zřejmě dělají dobře.“

„Ale na cestě do Sinuessy by se mohlo vládci přece jen něco stát,“ poznamenal Sanfeius Trogus, člen císařovy osobní gardy.

„Ale když se útok na něj nepodaří, ty budeš první, na koho dopadne katův meč,“ namítl Proculus. „Já myslím, že útok na císařův život provedený daleko od hlavního města je spojen s velkými riziky. Nebezpečí, že bude odhalen předem, je větší, možnost po útoku zmizet je menší než tady v Římě, kde všichni známe každý kout.“

„Na venkově se nepodařilo odstranit ani malého Ahenobarba,“ připomněla Messalina a natřásla si červený hedvábný polštář. „Agrippinin syn pořád ještě žije. Stále ještě může upírat mně a mému synovi Britannicovi právo na následnictví trůnu.“ V tmavých očích jí zajiskřilo.

„Jen si vzpomeňte,“ horlil Proculus, „jak těžké pro nás bylo přijet nepozorovaně z Antia do Říma. Kdyby nás někdo viděl, naše draze zakoupené alibi by bylo úplně k ničemu.“

„Není-li to možné na venkově, pak se to musí stát v Římě,“ prohlásila Messalina. Protože žádný z jejích milenců neodpověděl, rozzuřila se. „Všichni jste zbabělci!“ Přimhouřila oči. „Ubožáčtí, mizerní zbabělci. Chcete být mými přáteli, a přitom jste jen ubohými otroky svých choutek. Z očí vám kouká chuť osahávat mě, cítit má ústa a završit Venušinu vzrušující hru, ale nikdo z vás není ochoten nést sebemenší riziko, natož pak pro mě nasadit život!“

„Augusto,“ pokoušel se uklidnit rozběsněnou Messalinu Vergilianus.

„Jo, Augusta,“ zasyčela. „Vždyť já ani nejsem Augusta, jsem manželka císaře Claudia, náhodou už třetí. Porodila jsem principovi následníka trůnu a dceru, ale císařovna nejsem. A teď, když mě přátelé opouštějí, se ještě musím bát, že mi Agrippina, císařova neteř, bude upírat mé místo.“

Messalina vstala ze stříbrné postele stojící uprostřed tablina a oděna jen do tenkého závojíčku se hnala palácem. Když spěchala

peristylem, nezastřešenou sloupovou chodbou tvořící střed vily, stále znovu opakovala: „Claudius musí zemřít – Agrippina musí zemřít – Ahenobarbus musí zemřít!“

Messalinina vila ve vznešené druhé čtvrti města zvané Coelomontium byla obrovská. Najala si ji, aby mohla nerušeně uspokojovat své nymfomanské potřeby, kromě toho se chtěla, jak jen to bude možné, nějak vyhnout už osmapadesátiletému Claudiovi, na němž začaly být patrné jasné příznaky stáří. Především se však vyhýbala propuštěncům Callistovi a Palladovi, kteří spolu s Narcissem vykonávali všechny vládní úkoly. Jen Narcissus patřil k Messalininým milencům. Bývalý otrok to za několik let dotáhl na jednoho z nejbohatších Římanů. Jeho jmění se odhadovalo na čtyři sta milionů sesterciů.

Když se Messalina vrátila do tablina, vrhla se na postel, bušila pěstmi do polštářů a křičela do měkkého peří: „Nikdo z vás už mě nebude mít, nikdo z vás se mě už nedotkne, dokud Claudius nebude mrtvý!“

„Messalino!“ Sulpicius Rufus poklekl před postelí milované a pokoušel se jí políbit nohy. Messalina však zařvala: „Zmizte, vy chlípní hafani. Jděte si domů ke svým ospalým, nudným ženským, schovejte si dva asy na lupanar, tady vás už nechci vidět, dokud bude Claudius žít!“

Pět mužů beze slova odešlo. Messalina vstala, dvakrát tleskla do dlaní a přes nádvoří lemované sloupy přešla do vestibulu a ložnice ležící proti přijímací komnatě. Toto cubiculum zařízené v modré a zelené barvě bylo vyzdobeno jemnými mozaikami na stěnách představujícími krajinu kolem Nilu a v ní rostliny papyru a lotosové květy na dlouhých stoncích. Místnost s jediným vysokým oknem vedoucím na východ byla ve srovnání s ostatními komnatami malá a ani postel uvnitř nebyla příliš široká. Místnost i nábytek sloužily jenom ke spaní. Se svými milenci se Messalina stýkala na přepychové, monumentální posteli v přijímací komnatě.

Na panino zatleskání se objevily dvě komorné a kadeřnice. „Lycisca si přeje vyjít," oznámila Messalina. Otrokyně ihned pochopily. Znamenalo to, že Messalina, Claudiova manželka, chce být převlečena za děvku Lycisku. Někdy se to stávalo několikrát za týden a mnozí císařovi donašeči shrabovali tučné spropitné, když mužům, kteří projevili zájem, sdělili adresu nevěstince, ve kterém se právě bavila. Ostatně za regulérní cenu dvou asů.

Messalina seděla nahá na stoličce potažené matně zeleným hedvábím, komorná jí uvazovala úzkou zástěrku kolem boků, pas a ňadra vecpala do rudého capetia, jakéhosi živůtku, druhá otrokyně jí chomáčkem látky barvila tvář, krk a paže křídou a bělobou. Tváře, ňadra a rty červenou vinnou sedlinou, oči a řasy černým popelem z dřevěného uhlí. Otrokyně svou práci ještě nedokončily, když sem z atria zazněly kletby a výkřiky. Atriensis, otrok, který měl službu v hale, vpadl dovnitř a hlásil, že čtyři gladiátoři přivlekli mladíka, jenž se už sotva drží na nohou.

„Přiveďte ho sem," přikázala Messalina.

Gladiátoři držící mezi sebou Vitellia hlásili: „Splnili jsme váš úkol, jak bylo přikázáno. Zde je ten mladý Bonoňan!" Postrčili mladíka před Messalinu jako nějakou kořist. Vitellius vypadal zle. Rozcuchané vlasy mu visely do tváře. Na čele mu stál pot. Obočí nad pravým okem měl roztržené a zakrvácené. Také jeho prostý oděv vykazoval jasné stopy po boji. Zpočátku se nechal čtyřmi muži vést městem. Když se však dostali do davu, jenž se shromáždil kolem dvou hlasitě se hádajících otroků, sevření gladiátorů, kteří zvědavě přihlíželi, se uvolnilo. Vitellius, jenž stále ještě nevěděl, co se mu vytýká a jaké s ním kdo má záměry, se jim vytrhl, protlačil se mezi lidmi a hnal se úzkou uličkou pryč. Daleko však nedošel. Jeden z gladiátorů ho chytil za rameno, druhý ho udeřil do obličeje a třetí ho s kletbami kopl do břicha. Potom mladíka hrubě zvedli ze země, kam padl, a vlekli ho dál.

Messalina se strojeně usmála. „Nu, krásný Bonoňane, tak to končí, když ode mě někdo bez dovolení utíká.“

„Nevěděl jsem, že jste Messalina,“ vypravil ze sebe rozrušeně Vitellius.

„A když ses to dozvěděl, utekl jsi ode mě. To je pro tebe moje přítomnost tak nesnesitelná?“

„Paní,“ odpověděl, „já jsem jen mladý kotlář z Bononie, ještě nikdy v životě jsem nepotkal ani senátora nebo konzula, nesmí vás překvapit, že setkání s manželkou císaře mi pomate smysly.“ Při těch slovech se uklonil.

„Co mění můj stav na skutečnosti, že jsem žena. Já *jsem* žena, Vitellie!“ Sáhla po jeho ruce a přitiskla si ji na ňadra. Vzhlédla k němu, jako by hledala soucit. „Odpusť, jestli s tebou ti neotesanci zacházeli příliš tvrdě. Dostali za úkol přivést tě sem co nejrychleji.“ Obrátila se ke gladiátorům: „Pokud jste mu zbytečně ublížili, dám vám zlámat všechny kosti.“ S předstíranou vlídností se zeptala Vitellia: „Zranili tě?“

„Dalo se to vydržet,“ pospíšil si s odpovědí Vitellius.

Messalina propustila gladiátory a sáhla po biči ležícím na toaletním stolku vedle stříbrného zrcadla. Vitellius se vyděsil. Císařovna vstala, rozmáchla se a udeřila do bronzově zbarvené roury silné jako paže a visící na řetězu od stropu. Řemínek biče se bleskurychle ovinul kolem roury a ozval se pronikavý, kvílivý zvuk. To bylo znamení pro všechno služebnictvo. Za několik okamžiků mlčky stálo před Messalinou půl tuctu otrokyň. Dvě lázeňské, dvě dívky, které měly na starost účes, paruky a líčení, a dvě otrokyně odpovědné za oblečení a obutí.

„Vitellius je naším hostem,“ oznámila Messalina. „Vykoupejte ho, pomažte mastmi a uložte do tablina.“

Ještě než mohl Vitellius odpovědět, vzaly ho dívky za ruce a odvedly z komnaty. Po dvoře lemovaném sloupy ho doprovodily do balnea na druhé straně.

Celé lázně se skládaly ze tří místností. První a největší, frigidarium, byla čtvercová. Nad bazénem zapuštěným do modré mramorové podlahy se vzpínala tyrkysově třpytivá hliněná klenba, kolem celé místnosti se podél stěn táhla lavice z bílého mramoru. Tato místnost sloužila císařovně pouze k uvolnění. Pro očistu a péči o tělo byla vlevo šatna a masážní prostor a za ním skutečná lázeňská místnost zvaná caldarium. Vana vytesaná z jednoho kusu téměř průsvitného alabastrového bloku stála v polokruhovém výklenku, kam úzkými, kolmými okénky pronikaly paprsky denního světla. Koupelna byla zařízena ve žluté, zlaté a modré barvě. Mozaika na stěně znázorňovala zrození Afrodity vystupující z mořské pěny.

Otrokyně si odložily šaty, jemně zatlačily Vitellia do šatny a položily ho na bíle povlečené lehátko. Když mu svlékaly boty a oblečení, prohlížel si barevnou malbu na stropě, na níž pastýř Aktaeon překvapil Dianu a její nymfy při koupání a rozzlobená bohyně ho proměnila v jelena.

Když Vitellius přecházel do koupelny, šířilo se od podlahy z cihel vypálených doruda, pod níž bylo zabudováno vytápění, příjemné teplo. Ze zlaté roury zakončené napodobením labutí hlavy vytékala na čelní straně do vany vařící voda, z níž stoupala pára. Jedna z otrokyň přistavila k bazénu malé schůdky a Vitellius po nich vešel do lázně. Pomalu se mu celý ceremoniál s nahými otrokyněmi začal líbit, třebaže stále ještě nechápal, co se děje.

Ještě nikdy se nekoupal ve vaně. A tak ani nevěděl, co má dělat, když mu otrokyně podaly mastek k očištění chodidel a prášek z rohoviny k čištění zubů. Dívky mu se smíchem předváděly, jak má toaletní potřeby používat. Na konci koupacích orgií, kdy mu na hlavu vylily nespočetné kbelíky vody, musel opět do šatny. Tam mu horkými ručníky vysušily vlasy, pomazaly tělo vonnými esencemi, oblékly ho do bílé tuniky a obuly do nových sandálů. Pak ho šest otrokyň vedlo přes ztemnělý dvůr ke vchodu do přijímací místnosti zakrytého těžkým, červeným sametovým závěsem. Jedna

z dívek závěs odhrnula, Vitellius vešel a závěs se za ním opět zavřel.

„Pojď blíž, krásný Bonoňane," vyzvala ho Messalina ležící v obrovské posteli uprostřed místnosti osvětlené rudě planoucími olejovými lampičkami. „Pojď blíž a nepokoušej se zase prchnout. Mí dveřníci o tobě vědí a nepustí tě z domu."

Vitellius však na únik už ani nepomýšlel. Pochopil, že by to bylo zbytečné. A leknutí, které ho přimělo k útěku, se také vytratilo. Vitellie, přemítal, Štěstěna tomu chtěla, aby ses setkal s manželkou císaře. Ty, kotlář z provincie, stojíš před Messalininou postelí! Ta myšlenka ho div nepřipravila o rozum.

Messalina na sobě měla rudé prádlo, ve kterém ho přijala, jinak nic. Opírala se o horu červených polštářů, protahovala před chlapcem své krásné tělo a předla jako kočka. Černé vlasy měla stočené do ruliček silných jako prst, které jí odstávaly od hlavy do tvaru hvězdy. Messalina milovala umělecké účesy. Nejznámější děvky a bohaté ženy Římanů se pokoušely tyto kreace napodobovat, protože byly považovány za velmi odvážné, proslavené a módní.

„Vyzuj mi boty!" poručila Messalina, aby chlapce, stojícího stále ještě těsně před závěsem, přilákala k posteli. Nastavila levou nohu. Vitellius přistoupil k loži. Aby mohl uvolnit zlaté řemínky, nezbylo mu nic jiného než pokleknout na obrovské posteli. „Doufám, že si uvědomuješ, jakou přízeň ti projevuji," promluvila Messalina, když jí Vitellius rozšněrovával sandály. „Jeden tvůj jmenovec – ovšem o pár desítek let starší – mi nabízel všechen svůj majetek, jen aby mě mohl vyzout. Majetek jsem odmítla, ale darovala jsem mu jednu botu." Nahlas se zasmála. „Teď ji nosí jako amulet mezi tógou a tunikou a občas ji dokonce líbá."

Vitellius se usmál. „Nevěříš?" zeptala se Messalina. „Je to pravda. Je to bývalý konzul a kdysi místodržící v Sýrii Lucius Vitellius. Protože jsem mu odepřela svou přízeň, vrhl se do náručí

jedné propuštěnkyně. Pro to bych měla pochopení, ale že pije její sliny promíchané s medem – prý proti zánětu v krku – to se mi protiví. Ale takový je Řím.“

Vitellius se s odporem odvrátil. Messalina chlapce chytila za zápěstí a stiskla mu ruku mezi svými stehny. „Nemusíš pociťovat hnus, v Římě jsou i hezčí věci.“ Posadila se a levou rukou si přitáhla jeho hlavu k prsům. „… Mnohem hezčí,“ opakovala. Vitellius, blízký mdlobám, se pokoušel uvědomovat si situaci. Nejraději by se štípl do ucha, aby si byl jist, že to všechno prožívá v bdělém stavu a není to jen sen. Pod rty cítil plná ňadra, chtěl otevřít ústa a dotýkat se jich jazykem, ale neodvážil se, nechal se bez vůle řídit jemnými pohyby té ženy – v této chvíli nebyla ničím jiným.

Nebránil se jejímu opatrnému pokusu přetáhnout mu tuniku přes hlavu. Naopak sám cítil potřebu zbavit se oblečení, a pak už ležel nahý vedle Messaliny. „Chci tě,“ zašeptala a prsty bolestivě zaryla do jeho stehna. „Hned, jakmile jsem tě viděla, jsem tě chtěla. Proč jsi utekl?“

„Paní,“ šeptal Vitellius, „já jsem kotlář z provincie, ještě nikdy jsem se nemiloval se ženou, a najednou se mi nabídla císařova manželka. Bylo to na mě moc.“

Messalina se zasmála: „Chápu, tvůj čin je omluven. Ale – co bys v tom zdejším Babylonu dělal? Máš přátele, kteří tě mohou přijmout? Máš peníze?“

„Ne,“ přiznal Vitellius. „Jsem odkázaný jenom sám na sebe. V měšci mám šedesát sesterciů, tedy vlastně už jsem jeden sestercius utratil za haruspexe.“

„A copak ti ten vykladač vnitřností předpověděl?“

„V blízké době prý mě ruka ženy zachrání před smrtí. Jinak mám očekávat bohatý život.“

„Ty věříš v řeči těch žebravých věštců?“

„O nic víc a o nic méně než na temné pletichy paní Štěstěny.“

„Tvoje slova se mi líbí,“ přikývla Messalina. „V Římě jsou četné svatyně Štěstěny, ale obrací se na ni jen chudí lidé, kteří si od modliteb slibují zlepšení své situace. Komu se daří dobře, ten se o ni nezajímá. Štěstí je jen pro chudé.“

Vitellius se zasmál. „Já jsem dítě chudých rodičů, tak se budu muset snažit, abych získal její přízeň.“

Messalina vyskočila z postele a z malého stolečku přinesla zlatý roh hojnosti zdobený jablky a hrozny vína. Vysypala ovoce na stůl, opět skočila na postel, strhla z těla rudé prádlo a klečela před Vitelliem nahá a vzrušující. Roh hojnosti si zasunula pod levou paži a teatrálně prohlásila: „Já jsem Štěstěna, bohyně štěstí, náhody a zdaru. Vitellie z Bononie, co si přeješ, abys byl v životě šťastný?“

Vitellius, jenž nejprve scénu užasle sledoval, se musel zasmát a přijal hru. „Krásná Štěstěno, jsem chudý. Ke štěstí mi chybí práce, kterou vydělám dost, abych se mohl uživit.“

„Tak tedy,“ sáhla Messalina do rohu hojnosti, „mám pro tebe výhodné zaměstnání – a myslím to úplně vážně. Mluvila jsem se Sulpiciem Rufem. Je ochoten poskytnout ti výcvik ve své škole pro gladiátory. Jsi svobodný muž, nikoli otrok, budeš dostávat měsíční plat deset sesterciů. První vítězství ti vynese sto sesterciů, druhé dvě stě…“

Vitellius se posadil. U všech bohů, to je řešení jeho problémů: nový život, nové povolání, nová budoucnost. Chtěl Messalině padnout kolem krku, avšak v tom okamžiku mu před očima vyvstal plačící, rozrušený Verritus, orgiastické zoufalství ostatních gladiátorů při *cena libera* a brána v Cirku, kterou vynášejí mrtvoly bojovníků. Viděl otroky, kteří táhli ven Verrita za rozbodané nohy, zející díru v jeho břiše a krvavé rány na krku. „Ne!“ zařval Vitelius a zoufale klesl do polštářů. „Já chci přece žít, žít, žít!“

Messalina vzala jeho obličej do dlaní a přitáhla ho těsně ke svému. „Ty *máš žít,* Vitellie, já to chci. Nemusíš se toho úkolu bát. Jsi mladý. Jsi silný. A obratný. Budeš bojovat a zvítězíš. Protože já to chci. Sulpicius Rufus je nejlepší cvičitel gladiátorů v celé říši. Vybudoval školy v Pompejích a Kapui. Jeho muži vybojovali více než deset tisíc vítězství…“

„Ale deset tisíc vítězství znamená i deset tisíc zabitých soupeřů,“ namítl Vitellius.

„No dobře,“ pokoušela se ho povzbudit Messalina, „vždycky bude dost slabochů, ale ty jsi silný a já chci, abys byl hrdina, rozumíš?“

Vitelliovi bylo jasné, že jeho dráha gladiátora je hotová věc. Messalina si to přeje. Co může dělat? Utéci? Messalinini strážci ho chytí. Schovat se? Vypátrají ho. Není východiska. Přesto však sebral veškerou odvahu a opatrně se zeptal: „A když odmítnu?“

Messalina, stále ještě nahá, si rychle přehodila přes ramena závoj, jako by chtěla tomu nevděčnému mladíčkovi odebrat milost potěšení hledět na její tělo. Zamhouřila oči a tiše, leč důrazně zašeptala: „Vitellie, já tě chci vidět bojovat v Cirku a chci hledět na to, jak zvítězíš. Chci z tebe učinit idol, gladiátora, o němž hovoří celý svět.“ Zesílila hlas: „Nepřeji si, aby ses zařadil do fronty dvou set tisíc nezaměstnaných, kteří každý týden stojí a čekají na svůj příděl obilí zdarma, protloukají se životem jako zlodějíčkové a chovají jedinou naději, že jednou ve hře chytí kuličku s losem, která jim vyhraje nějakou částku peněz, pozemek či dům.“

Císařovna hovořila a přitom přecházela sem a tam po tablinu. Závoj, který zahaloval její tělo, se rudě blýskal ve světle olejových lampiček. „Už jednou jsi moje přání odmítl,“ připomněla vzrušeně. „Myslíš, že si to můžeš dovolit i podruhé?“

A ještě než mohl Vitellius odpovědět, obrátila se a zmizela za závěsem. „Uvidíme se v Cirku!“ uslyšel ještě její hlas. „Zítra se ohlas u Sulpicia Rufa.“ Potom nastalo ticho. Bylo slyšet jenom

praskání plamínků v olejových lampičkách. Vitellius se rozhlédl. Teď tady sedí nahý v Messalinině posteli. Rychle sáhl po svém oblečení.

III

Sulpicius Rufus načrtl holí do písku čtverec o straně deseti kroků. Vitellius se postavil do jednoho rohu, Pugnax do druhého. Pak dal cvičitel holí znamení. Soupeři soustředěně pozorovali jeden druhého. Přestože spolu bydleli v jedné cele, nenáviděli se. Nacpaní do osmi metrů čtverečních na sebe celé dny nepromluvili ani slovo a pokud ano, pak jen to nejnutnější. Většinou od sebe navzájem slyšeli jen kletby. Uplynuly tři měsíce od chvíle, kdy Vitellius vkročil do Říma. A téměř stejně dlouhou dobu byl ve výcviku v gladiátorských kasárnách na via Labicana, která poznal už první večer. Nyní to však v Ludu magnu, jak lid kasárna nazýval, vypadalo jinak. Kde tehdy stály stoly obložené lahůdkami a kde se rozvášněné ženy nabízely gladiátorům, stoupal teď k nebi žlutý prach a mísil se se štiplavým pachem potu siláckých bojovníků. Místo slastných zvolání zněl vnitřním dvorem přebudovaným na oválovou arénu hlasitý podněcující pokřik. Namísto červeného falernského vína dostali trénující gladiátoři jen občas ledovou sprchu z dřevěného kbelíku.

„Víc pohybu!“ řval cvičitel na Vitellia. „Mávej tou sítí rychleji, roztoč ji, tím spíš zachytí protivníka v nestřeženém okamžiku.“ Vitellius a Pugnax cvičili v klasické bojové disciplíně retiariů, v levici drželi síť s velkými oky, v pravé ruce trojzubec s ostrými bodáky. Přestože se v každé disciplíně trénovalo s ostrými zbraněmi, bylo přísně zakázáno protivníka vážněji zranit. Na to byli gladiátoři, a zvláště jejich výcvik, příliš drazí. Ale bez krve se sotva některá porážka obešla. Protože každý vítěz, aby doložil svůj úspěch, poraženého trochu škrábl. To byl také důvod, proč měl Vitellius, oblečený do bederní zástěrky, na pravém rameni dva krvavé šrámy. Pravé rameno a paže byly nejohroženější, protože pravice držela zbraň, a byla tedy vždy nejblíže k soupeři. Paže a

nohy byly při tréninku chráněny koženými návleky, zbytek těla byl nahý.

Vitellius bleskurychle uhnul hlavou, když kolem něj s hvízdnutím prolétla Pugnaxova síť. To však teď byla *jeho* šance, neboť neúspěšný pokus hodit na protivníka síť si vyžádal několik okamžiků, aby vrhající dostal síť opět pod kontrolu. Buď totiž padla na zem, nebo, pokud byla mrštěna hodně prudce, se obtočila kolem házejícího. V nejnepříznivějším případě ho mohla dokonce porazit, což ve vážných případech znamenalo smrt.

„Debilis!“ odfrkl Pugnax. „Slabochu!“ – nikdy ho nepojmenoval jinak – procedil pohrdavě mezi zuby a mistrně zvládl nevydařený hod. Vitellius z vlastní zkušenosti věděl, že chybný pokus se sítí stojí sílu, především však vyvolá nejistotu, ztrátu sebedůvěry a nutí k obraně. Tak tomu bylo i teď. Nahrbený Vitellius s trojzubcem nastaveným šikmo nahoru se plížil kolem protivníka. Už to nebyl ten nesmělý mladík, jenž přišel do Říma naplněn naivními představami. Vitellius cenil zuby, oči měl přimhouřené do úzkých štěrbin, pohyboval se číhavě a pružně jako divoké zvíře. Cvičitel Rufus to sledoval s uspokojením. Jen kvůli Messalině přijal Vitellia do své školy, do společenství gladiátorů, složeného z pěkně vypadajících otroků, omilostněných těžkých zločinců a několika málo římských občanů, kteří se přidali dobrovolně. K nim patřil i Vitellius.

Kdo se stejně jako on dobrovolně dal na gladiátorskou dráhu, věděl, co dělá. Ztratil svá čestná občanská práva, při nástupu přísežně prohlásil, že je srozuměn s tím, že může být pálen, spoután, zbičován nebo zabit mečem. Kdo k tomu přivolil sám, udělal to s odvahou zoufalce. Ale Vitellius měl protekci. Každý to věděl. Proto ho nenáviděli. Aby se prosadil, musel se snažit mnohem víc než všichni ostatní, proto mu Rufus předpovídal velkou budoucnost.

Nikoli kvůli Messalině, nýbrž z vlastního přesvědčení cvičil Sulpicius Rufus mladíka ve všech disciplínách gladiátorského bo-

je. Jen hrstce mužů, těm nejnadanějším, byl dopřán všestranný výcvik. Patřil k nim Pugnax a Vitellius. Pugnax, muž s černými, kudrnatými vlasy a nízkým čelem, malý a podsaditý, avšak silný jako medvěd, v sobě spojoval oba nejdůležitější předpoklady gladiátora, a to sílu a rychlost. Byl to dvojnásobný vrah, ve vzteku zabil ženu a dítě. Císař ho po velkém procesu, který vzbudil hodně pozornosti, omilostnil, protože potřeboval dávku nových lidí pro svou nově založenou gladiátorskou školu. Dvojnásobný vrah v aréně vyvolává zvláštní vzrušení. Diváci mu nepochybně přejí smrt, čekají na ni při každém jeho zápasu a po každém vystoupení jsou zklamaní. Pugnax vždycky zvítězil.

Teď mu bylo třicet let, měl za sebou téměř dvacet vítězství a na kontě několik desítek tisíc sesterciů, zúročovaných dvanácti procenty. Výpis z konta, stříbrnou známku s vyraženým rokem konzulátu, jménem, částkou a jménem bankovního úředníka starajícího se o jeho jmění, nosil na řetízku kolem krku. Už dávno mohl přestat a odejít do nějaké provincie, kde se o jeho předchozím životě nic nevědělo, ale pořád ještě se mu zdálo, že má málo peněz. A především chtěl jedno: poslat toho mládenečka z Bononie, kterého Messalina protežuje, do Hádovy říše. Při prvním boji v aréně přes něj přehodí síť, vrazí mu do těla trojzubec a jednou provždy se toho krasavečka zbaví.

Pugnax zatočil sítí nad hlavou. Nenabídl ani jediné místečko na těle, na něž by se dalo zaútočit. A náhle – stáhl síť prudce dolů a ta pleskla do písku arény. Vitellius se lekl. Ten okamžik stačil, aby mu Pugnax sítí ovinul lýtka. Vitellius padl na zem. V příštím okamžiku nad ním Pugnax stál, rozmáchl se trojzubcem a zarazil ho do země dva prsty od Vitelliova krku. Pugnax plivl do písku, což bylo gesto pohrdání, které opakoval po každém vítězství.

„Moc jsi myslel na útok!“ vykřikl Sulpicius Rufus, jenž zápas se zájmem sledoval. „Tvou šancí proti Pugnaxovi není útok, musíš

se snažit o úspěch svou obranou. Z pěti útoků končí jeden porážkou – i u nejsilnějšího bojovníka. To je tvoje jediná šance.

Rozhodně nejsi typ útočníka. Chybí ti k tomu síla. Okamžitě vstaň! Řekl jsem vstávat!“

Vitellius se s obtížemi hrabal na nohy. Na tělo se mu nalepil okrově zbarvený písek. Tvář měl špinavou, ale nezajímalo ho to. Věděl, co bude následovat. „Do uličky Tančících panen!“ zavelel Rufus a hlavou naznačil směr. Bylo nepsaným zákonem, že ten, kdo prohrál tréninkový zápas, musel projít obávanou uličkou Tančících panen. Tato asi dva metry široká a dvacet metrů dlouhá ulička byla lemovaná deseti pannami v životní velikosti vyřezanými z těžkého dubového dřeva. Nejnebezpečnější na nich byly vodorovně rozpřažené paže, na nichž byly připevněné nože a meče, či na nich visely železné koule. Pomocí mechanismu ozubených kol, který končil na vnější straně uličky klikou, byly panny uvedeny do otáčivého pohybu. Jedinou šancí, jak projít uličkou bez zranění, bylo míjet kroužící mučicí nástroje ve vhodném okamžiku, kdy paže ukazovaly paralelně s uličkou. Muselo se to však podařit ve zlomku vteřiny. Tímto způsobem se měla posílit schopnost gladiátorů rychle reagovat po porážce.

Rufus udeřil holí do gongu. Ten tón okamžitě ukončil všechny aktivity. Každý ve škole věděl, co znamená. Zase jednou někdo musí projít uličkou Tančících panen. A těch dvacet metrů cesty bylo postrachem všech. Nezřídka byli gladiátoři z uličky vytahováni s potlučenou hlavou a obličejem, se zlámanými žebry a pažemi, s pořezanými údy. Koho paže panny silná jako kmen stromu jen omráčila, mohl mluvit o štěstí.

„Thrákové ke klice!“ zavelel Sulpicius Rufus. Deset gladiátorů trénujících se štíty a krátkými, srpkovitými meči odhodilo zbraně do písku a spěchalo ke klice u soukolí na vnější straně uličky. Čekali na povel. Rufus se postavil u konce uličky, kde byly na kůlu připevněny vodní hodiny. Každý gladiátor měl k dispozici dvě mi-

nuty. Za tu dobu musel projít mezi pannami. Když byl po uplynutí toho času ještě v uličce, byl strašlivý mechanismus zastaven a nešťastník musel začít znovu. Rufus vytáhl zátku z odměrky. „Teď!“ vykřikl.

Se skřípěním se začal těžký mechanismus zvolna pohybovat. Vitellius využil okamžiku pomalejšího rozběhu a snadno proběhl kolem první panny s meči, kolem druhé proskočil dlouhým skokem, pak se však zastavil. Rychlost, jakou se figury otáčely, ukazovala oblibu gladiátora u ostatních. Čím rychleji se točily, tím neoblíbenější byl bojovník a tím menší jeho šance vyběhnout z uličky bez zranění. V případě Vitellia se točily šílenou rychlostí.

Nebyl ve škole oblíbený, přestože jinde nejmladšímu vždycky náležely největší sympatie. Měli mu za zlé nejen Messalininu protekci, ale také mu záviděli, že patřil k několika vyvoleným, kteří byli cvičeni ve všech bojových disciplínách včetně pěstního souboje.

Vitellius se nahrbil. V rytmu otáček vtahoval hlavu mezi ramena, přesně odhadoval čas, který mu mezi dvěma půlobraty zbýval, natočil se levým ramenem dopředu, skočil a překonal třetí překážku, i když dostal zezadu ránu do pravé paže. Bolest jím projížděla jako žhavý drát až do malíčku. Jsi moc pomalý, pomyslel si nyní Vitellius. Skáčeš o život a jsi moc pomalý. Rychleji! A – zase skok. Ze čtvrté panny pocítil jen závan vzduchu. A teď pátá. Na paži jí visely těžké železné koule. Proto se točila pomaleji, avšak minout ji nebylo vůbec snadné. Mohl se pokusit prosmýknout se kolem ní v okamžiku, kdy má paže paralelně s uličkou, musí však počítat s rozhoupanými koulemi. Jedna rána dokázala gladiátorovi polámat všechna žebra. Proto se rozhodl pro druhou možnost, zadíval se na obě koule, chytil se jich a nechal se protáhnout kolem překážky. Dál. Čas kvapí.

Šestá panna nebyla nijak obtížná, točila se však rychleji než ostatní. Protože byla lehčí, nebyly její rány tak prudké. Vitellius

dlouho neváhal a rychle podběhl pod její paží, uviděl mezeru pod další a skokem se přenesl kolem sedmé a hned i osmé. Zaslechl volání, nevěděl však, zda jsou to výkřiky zděšení či obdivu. Ještě dvě panny, jedna vyzbrojená noži a druhá se čtyřmi pažemi. Vitellius se soustředil. Ale proč, pro všechno na světě, jsou pohyby čím dál pomalejší? Panna s noži se málem zastavila. Je to nějaká technická zábava? Dlouho nepřemýšlel a proskočil kolem. Ale jakmile se odrazil, pochopil, že zdánlivý defekt byl jen zákeřný klam.

Vitellius viděl, jak se na něj řítí dlouhý nůž, pokusil se obrátit se na stranu – panna však byla rychlejší. Jako kdyby se chtěl zúžit, zvedl paže a ucítil, jak mu nůž prořezává kůži na žebrech. Pot ho začal v ráně pálit, cítil, jak mu teče krev, a ani se nepodíval na tělo. Za poslední pannou zahlédl úsměv na trenérově tváři, skočil do kříže paží poslední panny, ta ho vymrštila ven, zakopl a vysíleně padl na zem.

Když otevřel oči, uviděl, že se nad ním sklání Rufus a tiskne mu na hruď šátek. „Jsi mrštný," pravil uznale. „Zvládl jsi to za polovinu času. A kvůli tomuhle," pozvedl šátek, „si nedělej starosti, to se zahojí."

Vitellius pohlédl na svou hruď a vyděsil se. Z jedné strany na druhou se táhl řez, z něhož se valila krev. Sulpicius na ránu opět přitiskl látku. „Nejsi zrovna nejsilnější," začal znovu, „ale nikdo není tak rychlý jako ty. Nebezpečí spočívá jen v tom, že svou hbitost přeceňuješ. Jsi lehkomyslník."

„Dělám, co můžu," vypravil ze sebe Vitellius. Bylo zřejmé, že mluvení mu činí potíže.

„Možná," odpověděl Rufus, odložil šátek nasáklý krví a přitiskl na ránu ručník. „Ale v našem povolání je nebezpečné, když je někdo jenom rychlý. Stejně důležitá je i rozvážnost. Protivník, který zná tvé slabosti, tě snadno může vlákat do pasti. Vždycky si pamatuj, že gladiátor udělá v životě jen *jednu* chybu."

Vitellius se přinutil k úsměvu a pokusil se vstát. Když sňal z hrudi ručníky, krev se mu proudem valila na břicho a země před očima se mu zhoupla, objevovaly se před ním černé díry, hrozilo, že klesne, snažil se však udržet na nohou.

„Pugnaxi!“ uslyšel z dálky cvičitelův hlas, „odveď Vitellia do cely.“ Za chvilku ucítil, jak ho jeho soused tvrdě chytil za zápěstí. Naložil si ho na záda jako pytel a se zraněným stoupal po úzkém schodišti k traktu cel. Jejich cestu vyznačovala krvavá stopa. Ještě vnímal, jak Pugnax rozrazil dveře cely a hodil ho na kamennou podlahu. Potom Vitellius upadl do hlubokého bezvědomí.

Kdo viděl sedět pět dobře živených nahých mužů na stupních apodyterionu, mohl si myslet, že jsou to čumilové, kteří chtějí přihlížet, jak se ženy svlékají. Takových nebylo ve velké šatně Agrippových lázní málo a bylo veřejným tajemstvím, že mnohé Římanky sem přicházely jen proto a zjevně vychutnávaly pocit, že je při svlékání hltaly žádostivé mužské pohledy.

„Jen se koukni na tamhletu u bazénku se zlatými rybkami!“ Decrius Calpurnianus strčil loktem do souseda Titia Procula. „Není to žena některého z vašich pretoriánských gardistů?“

„Myslím, že ne,“ odporoval Trogus. „Rozhodně jsem ji nikdy neviděl, ale podle její rafinovanosti při svlékání bych odhadoval, že je to spíše některá z mnoha prodejných holek, které tady hledají kořist.“

„Škoda,“ poznamenal Calpurnianus, „nejdráždivější ženy si vždycky dají zaplatit, a přitom mají i ony potěšení!“

„Dámy“ provozující nejstarší řemeslo světa se nazývaly *asellae.* Vstup do lázní jim sice byl oficiálně zakázán, avšak od té doby, co Agrippa, zeť božského Augusta, zavedl koupání zdarma, tu nebyli žádní pokladní ani hlídači. A kdo už by se s jistotou odvážil tvrdit, že ta či ona žena není skutečná dáma, vždyť mnohé, podle

původu úctyhodné, Římanky se nechovaly jinak než děvky z lupanaru.

„Vsadil bych se, že je to jedna z nich. Jen se podívej, jak pohupuje boky.“ Teď si jí všiml i senátor Vergilianus. „Opravdu, krásná ženská, dal bych za ni svůj purpur.“

„Kdopak by za ženu obětoval důstojnost purpuru,“ rozhorlil se Proculus, nejmladší ze sedících mužů. „Horatius měl pravdu, když řekl: vždyť každý, kdo opravdu má rád, muka lásky okusí tisíckrát.“

„Jen mi nemluv o Horatiovi!“ zvolal nahý senátor. „Ale vždyť je to největší z našich básníků!“ rozhořčoval se Proculus.

„Možná ano,“ přiznal Vergilianus, „hodně toho napsal a málo se podle toho řídil. Prohlašoval, že je sladké a čestné zemřít pro vlast. To jsem považoval za chvályhodné. Když pak poprvé a jedinkrát táhl do bitvy, odhodil štít a dezertoval. To už je méně chvályhodné!“

„Je to básník!“

„Je to výrobce hesel. Stejný jako ten Seneca. Císař ho právem poslal do vyhnanství. Není možné kázat o jednoduchém životě, a přitom nemyslet na nic jiného než na rozmnožování svého bohatství.“

„Seneca prohlašoval, že vlastně pouze filozof smí být bohatý, protože jen on sám je schopen udělat s vlastním majetkem něco rozumného.“

„Nesmysl!“ zasmál se Vergilianus a všech pět mužů hledělo za nahou krasavicí, jež zmizela za sloupovím chodby vedoucí k tepidariu.

Sulpicius Rufus, jenž se dosud spíše než o rozhovor zajímal o postavy žen, si odkašlal. Potom s nevolí promluvil: „Jestli jsme se tady sešli, abychom se bavili o nějakých básnících, pak jsem tu asi špatně.“

„Já taky,“ připojil se velitel hasičů Calpurnianus. „Kromě toho nemůže žádná ze zdejších nahých krásek Messalině ani podat vodu.“

„Kdo viděl Messalinu naposledy?“ zeptal se Proculus. Nikdo neodpověděl. Proculus nakonec přerušil mlčení. „Vyhýbá se dokonce i mně, svému čestnému strážci a nejbližšímu důvěrníkovi. Promluví se mnou jen to nejnutnější a nepoví nic, co by přesahovalo moje oficiální postavení.“

„Neukáže se ani v Ludu magnu,“ poznamenal Rufus, „přestože mi svěřila toho svého protežovaného mladíčka Vitellia. Ale vždyť víme, že Messalina dokáže být tvrdá jako mramor z Luni.“

„A není tak úplně v neprávu,“ prohlásil Vergilianus s nádechem smutku. „Půlku desetiletí s námi všemi sdílí lože, poskytuje nám nejvyšší rozkoše lásky, získává pro nás výhody ve veřejných úřadech a požaduje za to jenom jedno, abychom odstranili císaře. Ale každý z nás před sebe strká ostatní, protože má strach převzít riziko, nebo třeba jen…“

Sulpicius Rufus mu vpadl do řeči: „Pokud budeme pokračovat jako dosud, tak nám starý Claudius zemře v posteli. A pak jsme jednou provždy ztratili Messalininu přízeň.“

„Teď je jejím milencem jistý Gaius Silius,“ připomněl Titius Proculus.

„Není tenhle Silius manželem Junie?“ zeptal se Vergilianus.

„Ano, je,“ přikývl Proculus. „Junia je nádherná žena ze vznešené rodiny. Ale koho Messalina jednou okouzlí, zapomene i na nejkrásnější ženu – i kdyby to byla bohyně.“

„Messalina je také bohyně!“ Calpurnianova slova zněla téměř nábožně. „Rufus má za sebou více než sto gladiátorů vycvičených ve všech možných disciplínách, Proculus má jako čestný strážce kdykoli přístup do císařských komnat na Palatinu, Vergilianus jako senátor se často setkává s císařem, Trogus je jeho osobní gardista a jako jediný v císařově okolí smí nosit zbraň a za mnou stojí nemé-

ně než sedm tisíc římských hasičů. U Jupitera a jeho bojového druha Marta, vím o spiknutích, která měla úspěch s menším počtem mužů.“

Ostatní přikyvovali. Nikdo si nevšiml otroka, jenž z měděného kotlíku rozstřikoval voňavé esence a obzvláště důkladně se své práci věnoval v koutě, kde sedělo oněch pět mužů.

„Jed je vyloučený,“ zašeptal Trogus a naznačil ostatním, aby dali hlavy dohromady. „Císařův ochutnávač je sice můj přítel a myslím, že by se dal i koupit, ale podezření by okamžitě padlo na Messalinu. Otrava jedem je záležitostí žen. Na tuto metodu můžeme zapomenout.“

Sulpicius Rufus souhlasil. „Messalina takový plán dávno vzdala. Protože má všude své stoupence, bylo by snadné, aby takový čin dala provést. Ale odmítla to z důvodu, který uvedl Trogus. A jak to vypadá s pretoriány? Můžeme počítat s jejich podporou?“

Trogus se zasmál. „Vždyť víš, že pretoriáni podpoří každého, kdo jim dobře zaplatí. Složili přísahu Claudiovi, přestože mu bylo přes padesát, špatně chodí a má vadu řeči. Tolerovali ho jako císaře, třebaže se nejprve ze strachu před nimi schovával za závěs. Myslím, že by akceptovali jako císaře i koně, kdyby každému zaplatil víc než patnáct tisíc sesterciů, které jim nabídl Claudius.“

„Messalina slíbila vyklopit stejnou částku jako Claudius,“ připomněl Rufus.

„Pak tedy změně ve vládě nestojí ze strany pretoriánů nic v cestě,“ prohlásil Trogus.

Rufus si položil ukazováček na rty. „Protože princeps kulhá a vleče za sebou levou nohu, bylo by nejpřijatelnější, kdyby utrpěl nějaký úraz, zřítil se z balustrády, spadl přes zábradlí své císařské lóže v Cirku nebo z balkonu paláce na Palatinu.“

„To je dobrý nápad,“ přisvědčil senátor Vergilianus. „Ale ten čin by musel být velmi pečlivě naplánovaný. Když Claudius atentát přežije, bude nás to všechny stát hlavu. Jestli se však podaří,

budu v senátu podporovat Messalinu. Ať dostane oficiální titul Augusta a do plnoletosti svého syna Britannica nechť vládne Římské říši jako císařovna. Za císaře žádný senátor neuroní ani slzu. Mezi ním a námi vždycky zela hluboká propast.“

„A jeho oblíbenci?“ zeptal se Proculus. „Co provedeme s Narcissem, Palladem, Callistem a Polybiem, pilíři jeho vlády?“

„Nebylo by správné úkladně je zavraždit,“ ozval se Rufus. „Změna mocenských pozic získá rysy legality, když se s nimi uspořádá proces. Cožpak každý z nich nevyužíval svého postavení jen pro vlastní prospěch? Narcissův otec ještě tahal na zádech pytle s obilím v přístavu Ostia. A on, propuštěnec, vykonává za císaře vládu. Úřad, jehož se domohl lstí, z něj učinil jednoho z nejbohatších Římanů. Kdo z vás má jako on majetek ve výši čtyř set milionů sesterciů?“ Všichni mlčeli. „Nepochybuji o tom,“ pokračoval Rufus, „že Narcissus a ti druzí lumpové budou za své zločiny proti římskému lidu odsouzeni.“ Proculus ukázal na muže, jenž v doprovodu čtyř otroků právě vešel do šatny. „Narcissus je všude. Bylo by lepší, kdyby nás neviděl pohromadě. Případně se později sejdeme v parní lázni.“

Pět nahých mužů se nenápadně rozešlo. Žádný z nich netušil, že Narcissus se tady neobjevil náhodou.

Císařův důvěrník se dal svléknout. Otroci pověsili jeho oblečení do jednoho z nespočetných výklenků ve zdi apodyterionu, jak to činili i všichni ostatní návštěvníci. Do lázní vstupovali lidé zásadně nazí, muži i ženy, i když teprve před několika lety zavedený lázeňský řád pro společné koupání někteří stále ještě považovali za pochybný. V provinciích se proto muži i ženy koupali v různých časech. Řím však nebyl provincie.

Balnea, vina, Venus – což znamená potěšení z koupele, víno a ženy – to byly tři klasické radosti Římana. A pobyt v lázních potěšil vždy, protože představoval kombinaci očistné koupele, plavec-

kého bazénu, parní lázně, masážního salonu, sportovišť a zábavního střediska.

Tohoto slunného letního rána se v Agrippových lázních nabízelo leccos, a to nejen v prostorách parní lázně. Narcissus, neustále obklopený svými, rovněž nahými, otroky, kteří strkáním a šťouchánim razili svému pánovi cestu davem, s požitkem vychutnával, jak se mu všichni nazí v okolí klaní. Oblíbenost lázní do značné míry pramenila i z toho, že se tady mohli stejnému potěšení oddávat chudí i bohatí, ale nahý císařův rádce se přece jen velmi odlišoval od nahého nezaměstnaného. Narcissus vlídně kynul lidem, odpovídal na pozdravy a jednomu ze svých otroků dával příkazy, aby tomu či onomu daroval zlatou minci, které otrok k tomu účelu nosil v koženém váčku uvázaném kolem pasu.

Ve frigidariu, nekrytém bazénu se studenou vodou, uviděl starého muže, jenž si o okraj obruby drhl záda. Narcissus mu hodil zlatou minci a zasmál se: „Tady máš, starče, najmi si otroka, ať ti podrbá záda!“ Narcissus neuměl plavat. Proto otroci ve vodě roztáhli velký kus látky, on si na ni lehl a otroci ho táhli bazénem. Mhouřil oči do sluníčka a s potěšením se díval na mladé dívky, které si přes bazén přehazovaly barevné kroužky. V podloubí kolem bazénu diskutovali politici a filozofové, právníci si domlouvali termíny, obchodníci vedli svá jednání. „Jdi se podívat, co se děje v palaistře,“ zavolal Narcissus na jednoho z místních sluhů. Když se muž vrátil, zvolal: „Lollia zápasí s nějakou Egypťankou!“

Narcissus vyšel z vody, dal se opatrně osušit a spěchal do zápasnické haly v hlavní budově. Už z dálky k němu doléhaly povzbuzující výkřiky diváků. Lollia byla Římanka vybavená všemi přednostmi přírody, provdaná za bohatého obchodníka, jenž získal velké jmění dovozem exotického ovoce a zeleniny. Přestože zápasy žen v ringu nebyly v Římě nic neobvyklého, Lolliin svérázný způsob života poskytoval vždy Římanům látku k rozhovoru. Egypťanka, nejméně o deset let mladší než Lollia, s tmavou pletí a

chlapeckou postavou, měla sympatie diváků na své straně. Obě ženy byly naolejované a leskly se jako špekové kůže. Většina jejich hmatů sklouzla po hladkém těle.

„Padesát sesterciů pro vítězku!“ zvolal Narcissus, když vešel do místnosti. Z řad publika se ozvaly obdivné tóny a lidé se před ním rozestupovali a uvolňovali mu cestičku až k rohoži. Vypsaná cena jistě zapůsobila víc na Egypťanku se sametovou pletí než na Lollii. Boj se zostřil. Lollia strhla soupeřku na zem, diváci začali řvát, ženy se válely po rohoži a temné olejové skvrny vyznačovaly jejich stopu. Pokaždé, když se mrštná Egypťanka pokusila nasadit štíhlýma nohama kleště, zvedla se vlna povzbuzování, avšak tři pokusy skončily bezúspěšně.

Egypťanka se vyvinula ze sevření, vstala a s rozkročenýma nohama číhala na protivnici. Lollia se k ní blížila s rozpřaženými pažemi, připravila se ke skoku, aby soupeřku porazila, avšak Egypťanka byla rychlejší a jedním skokem jí podrazila nohy. Lollia padla na záda, dívka z Egypta jí klekla na hruď a zvedla paže do výšky. Narcissus zvolal: „Blahopřeji!“, poslal jí padesát sesterciů a zvedl se.

Cestou k unctuariu, místnosti, kde se provádělo masírování a mazání, jeden z Narcissových otroků neustále šeptal svému pánovi jména všech přítomných. Tento nomenklátor přesně věděl, koho z lidí, které míjeli, je nutno pozdravit a koho ne. V lázních to vůbec nebylo jednoduché, protože bez hodnostářských znaků si byli všichni naháči podobní.

„Sulpicius Rufus,“ zašeptal otrok. „Toho znáte!“

„Ach drahý Rufe, buď pozdraven!“ zvolal Narcissus se zdůrazněnou vlídností. „Odpočíváš od pohledu na své gladiátory?“

„Šťastná budiž matka, jež tě porodila, ctihodný Narcisse.“ Rufus se uklonil. „Žene mě sem suchý písek arény. Spláchnout ho ze sebe je užitečné a zároveň příjemné.“

„Římské hry jsou za dveřmi. Císař očekává, že v aréně vystoupí zajímavé dvojice.“

„Bude je mít. Moje škola je znamenitě připravená.“

„Jdu na masáž,“ oznámil Narcissus. „Nechceš mi dělat společnost?“

Rufus souhlasil.

Masážní místnost měla podlahu a stěny ze zeleného mramoru a leskla se čistotou. Stoly v ní byly zhotoveny z pískovce, který je teplejší než mramor. Sem chodili jen vznešenější lidé, vždyť jedna masáž stála jeden sestercius, včetně éterických olejů a drahých bylinných směsí. Narcissus a Rufus ulehli na břicho na dvě sousední lavice. Dva Afričané jim začali hníst ramenní svaly. Narcissus blahem vykřikoval. „Znáš nejnovější hádanku, Rufe? Tak dávej pozor: kdopak z nás tloustne a hubne, aniž hoduje a postí se?“

„To tedy nevím.“

„Musíš přemýšlet, je to úplně jednoduché.“

„Já na to nepřijdu.“

„Tvůj úd, když vidí ženu jako je tamhleta,“ pohodil hlavou směrem ke kypré Římance, která se na vedlejším stole s tichým sténáním dávala masírovat na vnitřní straně stehen.

Narcissus kývl na nomenklátora a prstem ukázal na nahou ženu. Otrok se sklonil k jeho uchu. „To je Tryphaena, už půl roku vdova. Od té doby tráví většinu času v lázních.“

„U Polluxe,“ zakřenil se Narcissus, „s tou bych tedy rád sdílel koupel.“

Rufus se zasmál.

„Ticho!“ zvolal náhle Narcissus. „Nekokrhal někde kohout?“ Teď to bylo jasně slyšet. Narcissus si sedl, vzal karafu s olejem na mazání a vylil ji na podlahu, aby ukonejšil bohy. „Buď hoří, nebo ten zvěstovatel neštěstí hlásá jiné zlo. Jeden z nás vydechne naposledy.“

I ostatní v místnosti vypadali dost polekaně. Kokrhání v posledním čase?

Narcissus poručil otrokovi: „Dones sem toho ptáka a usekni mu hlavu. Tohle byla jeho poslední hláška o neštěstí.“

Maséři pokračovali v práci a Narcissus začal znovu: „Copak na římských hrách uvidíme? Trpaslíky s ostrými noži, ženy v bederních zástěrkách bojující proti býkům?“

„Vždyť víš, že to je věc aedila. Já jen dodám gladiátory. Nahými ženami sloužit nemohu. Ty přicházejí z jiných škol.“

„U dvora se říká, že držíš pod křídly jednoho mladého, všestranného bojovníka…“

Tak sem tedy Narcissus mířil. „Ano, jednoho šikovného mladíka z Bononie. Je dobrý, hbitý a velmi nadějný, ale na římských hrách ho ještě nenasadím. Je nový, chybí mu zkušenost, ještě nikdy nebojoval před publikem.“

V tom okamžiku se vrátil otrok s mrtvým kohoutem a položil bezhlavé zvíře před Narcisse na podlahu. „Ale on *bude* bojovat,“ prohlásil Narcissus, vstal, odstrčil maséra a chystal se odejít. „*Bude* bojovat,“ opakoval, „císař si to přeje. A to proti Pugnaxovi.“

V parní lázni už na Rufa čekali přátelé. „Vběhl jsem mu přímo do náruče,“ omlouval se. „Chce, abych obětoval svého nejmladšího gladiátora. Prý ho císař touží vidět v aréně. Zřejmě chce dát Messalině ťafku.“

„A kdybys tu žádost odmítl?“ zeptal se Proculus.

„Císař mě živí. Moje škola mu patří. Stálo by mě to místo.“

„A ten chlapec nemá šanci?“

„Rozhodně ne proti rutinérovi, jako je Pugnax. Ale právě proti němu má nastoupit.“

Vergilianus, jenž měl na čele kapky potu, poznamenal: „Tvůj gladiátor mě moc nezajímá. Ale situace velmi jasně ukazuje, že tihle nafoukaní oblíbenci musejí zmizet. A to bude možné jenom tehdy, když odstraníme císaře. Vaši ruku na to!“

Zahaleno do syčících oblaků páry položilo pět mužů ruce na sebe a všichni přísahali, že budou ve společném záměru stát při sobě. A protože stále ještě nikdo nebyl ochoten útok na císaře vykonat, rozhodli se, že si vraha najmou. Rufus, jenž se vzhledem ke svému povolání pohyboval v podezřelých společenských kruzích, slíbil, že nějakého najde. Trogus, císařův osobní strážce, dostal za úkol určit vhodné místo a čas, kdy má k útoku dojít. Zároveň měl Proculus zasvětit do plánů Messalinu.

„Dokud nebude čin vykonán, nesmíme se společně ukazovat na veřejnosti. Tarquitius, můj nejvěrnější otrok, bude jako posel udržovat spojení mezi námi. Jenom on bude předávat zprávy…“

* * *

Římské hry na Jupiterovu počest měly čtvrt století starou tradici. Ale Římany na začátku září neuvádělo v nadšení uctívání nejvyššího boha, nýbrž šestnáct svátečních dní s bezplatnými příděly masa a obilí, divadelními představeními, štvanicemi na zvěř a gladiátorskými boji. Všechno bylo zadarmo a milionové město se proměnilo v jediné zábavní středisko. Dokonce ani nejchudší z chudých, otroci a humiliores, nejubožejší svobodní Římané, v těch dnech nepracovali. Existovalo jen jedno: zábava, zábava, zábava.

Pro gladiátory v Ludu magnu byla taková zábava smrtelně vážnou záležitostí. Protože nejméně každému druhému z nich přinesla smrt. Vitellius už tři dny věděl, že má před sebou první vystoupení v aréně. Měl strach, panický strach, hrůzu, která ho připravovala o klidný spánek, dusila ho a nutila vyzvracet všechno, co snědl.

V době, kdy se v aréně kasáren konala *cena libera* a doléhal k němu zoufalý řev opilých gladiátorů i hysterické výkřiky rozvášněných Římanek, ležel Vitellius ve své cele s rukama založenýma za hlavou a zíral do tmy. Nevěděl, kdo bude jeho protivníkem. Jen několik dvojic bylo naplánováno předem, ostatním určil soupeře až

los vytažený bezprostředně před bojem. A i gladiátoři, pro něž byl sok už stanoven, se to dozvěděli až těsně před vystoupením, protože jinak hrozilo velké nebezpečí, že ti, kteří mají proti sobě bojovat, nevydrží nervové vypětí posledních hodin a servou se ještě před zápasem.

Kdo by tak mohl být mým soupeřem? Vitellius procházel všechny, s nimiž bojoval při výcviku. Vybavoval si jejich typické pohyby, postoj před skokem, slyšel zrychlený dech, nervózní šoupání nohou. Probíral své úspěchy i neúspěchy a začal počítat na prstech. Vítězství a porážky při tréninku byly zhruba v rovnováze. Víc šancí na přežití nebude mít, ani až to bude vážné.

Někdo kopl do dveří, až se prudce rozletěly, a tak přerušil jeho úvahy. Vitellius poznal holohlavého strážce brány.

„Chce s tebou mluvit nějaká ženská," oznámil se zlým úsměvem a zacinkal dvěma mincemi v dlani.

„Jak se jmenuje?" zeptal se mladík.

„Snad si nemyslíš, že znám všechny děvky ve městě," odsekl strážný.

„A jak vypadá?"

„Nevím. Byla zahalená do závoje a dala mi dva sestercie. A dva to bude stát tebe, když tě pustím ven a povím ti, kde ji najdeš."

Vitellius sáhl pod slamník, vytáhl kožený váček a hodil otrokovi dvě mince.

„Dávej pozor," začal muž. „Já se teď vrátím na své místo u brány. Chvilku počkáš, a potom přijdeš za mnou. Pustím tě ven. Čeká tě za Neptunovým chrámem."

Stoly pokryté zbytky jídla, převrácené poháry vína, nevázanost tančících, říhajících a ječících lidí Vitellia odpuzovaly. Přitom byl jedním z nich, patřil k nim, sdílel s nimi společný osud. Proč se jim tedy vyhýbáš a pohrdáš jimi, přemítal. Vždyť je to přece tvůj život.

Vitellius se mezi nimi prodíral, odstrkoval je, razil si cestu řvoucími skupinami a konečně se protáhl kolem strážce brány a zmizel ve tmě.

Neptunův chrám byl nedaleko. Dal ho postavit Agrippa na počest svých námořních vítězství. Vitellius nevěděl, kdo ho za chrámem čeká, avšak tušil to. Poslední kus cesty běžel, potom se opatrně kradl kolem stavby. Když se zastavil, odloupl se od sloupu stín.

„Kdo jsi?“ zeptal se Vitellius.

„Rebeka,“ uslyšel tichý hlas.

Rebeka! Tušení se potvrdilo. Tak tedy na něj nezapomněla. Přistoupil k ní, vzal ji do náručí a políbil: „Rebeko, moc rád tě vidím! Ale copak nás v tak pozdní hodinu svedlo dohromady?“

„Vitellie,“ promluvila dívka. „Dlouho jsem o tobě nic neslyšela. Hledala jsem tě, ptala se po tobě, a ty jako bys zmizel ze světa. Už jsem si myslela, že ses vrátil do Bononie, protože jsi nenašel práci.“

„Ne,“ povzdychl Vitellius. „Všechno se seběhlo úplně jinak.“

„Já vím,“ přikývla Rebeka.

„Odkud to víš?“

„Na všech rozích je napsáno tvoje jméno. Program her v Cirku maximu, jednotlivé dvojice gladiátorů.“

„U všech bohů, takže to víš dříve než já.“

„Věř mi, Vitellie, byla to rána, bolestivější než metlou mého pána Hortensia.“

„Ten starý tě bije?“

„Teď už ne. Je mrtvý.“

„Mrtvý? – Tak jsi tedy svobodná, Rebeko!“

„Ano, jsem svobodná, jsem propuštěnkyně a mohu si dělat, co chci. Hortensiova manželka si mě drží jako hospodyni a dobře mi platí.“

„Tak to mám opravdu radost!“

Vitellius si všiml, že dívce stojí v očích slzy. „Rebeko!“ Chytil ji za ramena a zatřásl s ní: „Co je s tebou?“

„Vitellie,“ vzlykla dívka, „nesmíš bojovat, slyšíš? Nesmíš!“

„Nemluv tak, Rebeko! Složil jsem přísahu a zavázal se k tomu.“

„Poruš tu přísahu, ale zachraň si život. Dost na tom, že musel umřít můj otec. Mám ztratit ještě i tebe?“

„Neztratíš mě, Rebeko. Budu bojovat a zvítězím. Zvítězím pro tebe!“

„Mluvíš jako můj otec před svým posledním bojem.“

„Rebeko, já jsem mladý!“

„Ano, jsi mladý a nezkušený a Pugnax má už za sebou dvacet vítězství.“

„Pugnax?“

„Ano, Pugnax.“

„A ty si myslíš, že budu bojovat proti Pugnaxovi?“

„Vždyť je to všude psáno: Pugnax, dvacet vítězství, proti Vitelliovi z Bononie, nováčkovi.“

„Ať jsou mi Mars a Jupiter milostivi,“ zajíkl se Vitellius. Pugnax, zrovna on! Ještě nikdy při tréninku nad Pugnaxem nezvítězil. Jeho zkušenosti a lstivost ho vždy přemohly. Pugnax znamená rozsudek smrti. Kdopak asi tu dvojici stanovil? – Vitellius chvilku uvažoval. Náhle mu projel hlavou záblesk: Messalina! Odmítl císařovnu, projevil se jako nevděčník. Tohle je odpověď.

„Lidé se samozřejmě dohadují, co je asi důvodem takové sestavy. Jedni říkají, že nováček je neobyčejně nadaný a zvítězí i nad Pugnaxem, jiní tvrdí, že prý jsi měl být postaven před trestní soud. – Proč ses dal ke gladiátorům?“

„Co jsem měl dělat? Neměl jsem jinou volbu.“

Rebeka se s pláčem vrhla chlapci do náruče. „Neměl jsi to připustit! Cožpak ti nestačil příklad mého otce? Ten však nevzal troj-

zubec do ruky dobrovolně. Udělal to pro mě. Ale ty ses přihlásil dobrovolně. To bylo hazardování se životem.“

„Ne, Rebeko, nepřihlásil jsem se dobrovolně. Neptej se mě proč, ale musel jsem.“

„Mluvíš v hádankách…“

„Nemohu ti to prozradit. Ledaže bych ten boj vyhrál.“

Rebeka se zapotácela. „Ten zápas nevyhraješ, věř mi. Musíš uprchnout, nebo budeš zítra ležet ve spolariu v Cirku maximu mezi mrtvolami dalších gladiátorů.“

„Uprchnout! Děvče, jak si to představuješ! Hledali by mě. Stal by se ze mě fugitivus, každý, kdo by mě poznal, by mě mohl zabít. Myslíš, že by to byl lepší život?“

„Všechno jsem připravila. Vydala jsem své úspory a podplatila na druhém břehu Tiberu, v židovské čtvrti, lidi, kteří by tě přijali a na nic se neptali. Jdi do čtrnáctého okresu, ptej se po Kaathovi, pomohou ti.“

Rebeka políbila Vitellia na ústa. „Hodně štěstí,“ zašeptala ještě a zmizela v temnotě.

„Rebeko,“ zvolal tiše Vitellius. „Rebeko!“ Marně. Srdce mu bušilo až v krku. Pugnax, ten zatracený Pugnax! Uprchnout? – Kam? Domů, do Bononie? To je nemožné, tam by ho objevili nejdříve. Do Zátibeří k Židům? – To by šlo na nějaký čas, pak by ho vyslídili i tam.

Vitellius se rozběhl, bezmyšlenkovitě utíkal městem, jako by ho už všichni honili. Ale utíkal jen sám před sebou, před rozhodnutím. Ještě se mu v duchu vracel jeho dosavadní krátký život: bezmocnost a chudoba, když byl dítě, přátelé v Bononii, s nimiž si hrával, ponurá kotlářská dílna, mizerná mzda, rozhodnutí odejít do Říma, lákavý, rušný život v tomto městě, setkání s Messalinou a on, kotlář, v nosítkách s císařovou manželkou, nakonec nahý v Messalinině posteli, výcvik v gladiátorské škole, zranění, boj o život.

A pak je tu Rebeka, drobná, křehká dívka jako soška z terakoty, má tmavé oči a dělá si o něho starosti. Utratila své úspory, aby pro něj našla útočiště. Proč to udělala? Nepochybně proto, že ho miluje. Rebeka ho miluje! Ale její záměr je nerozumný. Před tribunem lidu složil přísahu jako tiro, rekrut, a tak uznal právo svého pána, císaře, rozhodovat o jeho životě a smrti. *Musí* bojovat.

Odvaha zoufalce vedla jeho kroky ulicí dolů, ke kasárnám gladiátorů. Bylo hodně po půlnoci, když opatrně otevřel dveře své cely. Tiše naslouchal do tmy. Zevnitř se ozývalo odporné chrápání. Vitellius je znal z více než stovky nocí, které trávil se svým spolubydlícím. To je Pugnax. Klidně spí. Myšlenka, že jeden z nich nepřežije druhý den, pro něj byla nesnesitelná. Zavřel za sebou dveře.

IV

Vozy s vysokými koly s rachocením sjížděly po via Triumphalis k Cirku maximu. Rovná silnice, kde se jindy konaly přehlídky vítězných vojevůdců a imperátorů, by si dnes spíše zasloužila jméno ulice Smrti. Protože v dlouhém průvodu tu mířily k aréně nekryté povozy s gladiátory. Na každém stáli čtyři bojovníci. Káry táhl mezek a řídil otrok. Místo provolávání slávy a nadšených výkřiků se ozývaly jen posměšky a nadávky, jen zřídka povzbuzující volání. Lidé, kteří se už nedostali do Cirku, se tlačili, aby alespoň ulovili pohled na muže zasvěcené smrti.

Vitellius stál na voze s Pugnaxem, Felixem a Valensem. Pugnax, jehož Římané znali z mnoha zápasů, přijímal povzbuzující výkřiky a Valens neustále zvracel. Zevlouni to kvitovali s posměchem. Vitellius opět nalezl svůj klid, působil rozvážněji než předchozího dne a očima neustále bloudil po davech na chodníku, jestli neuvidí Rebeku.

Projížděli pod nově zbudovaným akvaduktem císaře Claudia, když zaslechli tupý, křupavý zvuk. Kára prudce zastavila. Lidé vykřikli a zírali na kolo. Teď Vitellius pochopil, co se stalo. Valens v zoufalství strčil hlavu mezi loukotě a kolo mu zlomilo vaz.

Tři zbývající muži vyprostili tělo sebevraha. Vitellius měl pocit, jako by mu hrudník sevřela železná obruč, marně se pokoušel zhluboka dýchat, nedařilo se mu to, jako by měl příliš malé plíce. Pohlédl úkosem na Pugnaxe a viděl, že jeho úsměv je jenom maska. Zíral do prázdna a nevnímal žádného ze svých fanoušků.

Když kárky dojely k Cirku, přivítal gladiátory hysterický pokřik z dvou set tisíc hrdel. Davy se právě v oválné aréně rozvášňovaly štvanicemi na zvěř, které předcházely gladiátorským bojům. Padesát lvů bylo poštváno na deset divokých býků. Pokaždé, když býk nabodl lva, vystříkla krev a hynoucí zvíře vyrazilo smrtelný

řev, diváci vříkali, tleskali a dupali nohama. „Víc krve, víc krve!“ skandovali. „Ať zrudne písek arény!“ Dvakrát sto tisíc hrdel řvalo v děsivém sboru.

Vitellius cítil v týle ledový pot. Změtí odstavených vozů a nosítek si vozíky gladiátorů našly cestu k postrannímu vchodu určenému pouze účastníkům her. U vysokého portálu vstupní místnosti pod tribunami stál císařský kontrolor u voskové tabule.

„Jméno?“ zeptal se nezúčastněně.

„Vitellius.“ Muž vyhledal jméno na tabulce, odškrtl je a přítomnost gladiátora byla potvrzena. Jedno jméno zbylo: Valens. Kontrolor zvolal: „Valens!“ – Nikdo se neozval. „Valens!“ Nakonec promluvil Pugnax: „Valens cestou sem strčil hlavu mezi loukotě kola. Je mrtvý.“

„Mrtvý.“ Kontrolor ani nehnul brvou a napsal za poslední jméno: suic. – sebevražda.

Někteří gladiátoři přecházeli sem a tam jako divá zvěř v kleci, tloukli pěstmi do zdí vybudovaných z velkých balvanů, tiskli čela na chladný kámen, nebo divoce mávali rukama ve vzduchu. Déle, než bylo nutné, si mazali svalnatá těla olejem. Nikdo neviděl druhého, každý myslel jen na nadcházející boj. Zbraně dosud ležely v přísně střežené místnosti v ústraní. Budou vydávány až bezprostředně před bojem.

Teď byli losováni do zápasnických dvojic gladiátoři, kteří neměli předem stanoveného soupeře. Ve dvou koších byly rozlámané hliněné tabulky, v jednom levé poloviny, v druhém příslušné pravé. U kterých mužů do sebe poloviny zapadaly, ti vytvořili dvojici.

Portálem arény zakrytým červenou oponou, za níž se skrývaly dřevěné brány vysoké jako dospělý muž, sem pronikal řev zvířat a křik diváků. Sulpicius Rufus tleskl: „Nástup k příchodu!“

Gladiátoři se seřadili v pořadí, v jakém budou vystupovat.

Otroci jim podali přehozy purpurové barvy se zlatým lemováním. Ke každému bojovníkovi se připojil nosič zbraní. Vitellius

svého pozdravil kývnutím hlavy. Muž nesl trojzubec, síť a dýku. Z arény sem dolehl pronikavý signál trubky, zazněly bubny a hlubokými tóny se ozvaly tuby. Neviditelné ruce otevřely těžké, dřevěné brány a červený závěs se odhrnul na stranu. Řev na tribunách se vystupňoval v orkán. Zem se chvěla extází statisíců. Sulpicius Rufus v čele dal znamení. Průvod gladiátorů se vydal stejným krokem na pochod.

Bojovníky vycházející ze šera zasáhly paprsky slunce jako blesk. Vitellius se jen stěží orientoval. Kolem něj se jako věže tyčily k nebi tribuny. Ještě nikdy neviděl tolik lidí najednou. Připadal si úplně nepatrný. Jako v transu pochodoval za mužem před sebou. Blízkost soupeře Pugnaxe mu byla nepříjemná, pociťoval ji téměř bolestivě. Neviděl ho, jenom cítil jeho přítomnost. Písek arény posetý úlomky malachitu a suříkem krutě odrážel sluneční světlo.

Zazněl signál pozounu. Průvod se zastavil. Publikum zmlklo. Rufus vymrštil paži na pozdrav. Na jeho povel gladiátoři zvolali: „Ave, caesar, morituri te salutant – Buď pozdraven, caesare, jdoucí na smrt tě zdraví!“

Vitellius vzhlédl k císařově lóži vystlané rudou látkou. Nahrbený Claudius s úsměvem na tváři seděl na zlatém trůnu a vedle něj – Vitelliovi ztuhla krev v žilách – Messalina, žena, jejíž ložnici znal a v jejíž posteli ležel. V tomto okamžiku však byla císařovou manželkou. Důstojně oblečena, s vysoko vyčesanými vlasy, bez hnutí hleděla před sebe a nevěnovala ani pohled zdravícím gladiátorům. Cožpak ho nechce vidět?

Po oficiálním pozdravu začalo publikum znovu řvát. Vitellius se odvážil porozhlédnout kolem. Římané ječeli, tleskali, vyhazovali do vzduchu polštáře k sezení. Na rozdíl od divadla tady seděli muži i ženy pohromadě. Na tribunách bylo možné rozeznat četná nosítka, od kterých otroci odpojili nosné tyče. Zámožní občané se objevili s velkým doprovodem otroků, dali se ovívat péřovými vějíři a popíjeli donesené nápoje. Čím níž diváci seděli, tím vyšší by-

lo jejich postavení. Odděleny od ostatních diváckých míst, zvaných cavea, byly lóže senátorů, konzulů, úředníků magistrátu, kněží a vestálek. Ti všichni měli rezervovaná místa přímo u vodního příkopu obklopujícího arénu na ochranu proti divokým zvířatům.

Ozval se další signál. Gladiátorům byly hozeny atrapy zbraní, muži zaujali postavení a zahájili zdánlivé souboje za zvuků hudby. V této fázi měly být divákům předvedeny jednotlivé disciplíny a zvláštní triky, kroky, hmaty a obranné manévry. Vitellius cvičil s Pugnaxem, jejich tupé zbraně na sebe narážely, avšak muži nepohlédli jeden druhému do očí.

Diváci začali být netrpěliví. „Zabíjet!“ znělo stále naléhavěji z tribun. „Zabíjet!“ – „Bodat!“ – „Pálit!“

Vitellius i Pugnax mechanicky odcvičili svou lekci, kterou měli tisíckrát odzkoušenou. „Zabiju ho. Já ho zabiju,“ šeptal si Vitellius v rytmu boje. „Zabiju ho, jinak zabije on mě. Zabiju ho.“

Pronikavé tóny trubky ohlásily konec zdánlivého boje. Gladiátoři pustili atrapy zbraní a vrátili se do stínu pod tribuny. Do arény se vrhla celá armáda otroků. Jedni sbírali falešné zbraně, druzí uhrabávali pískovou plochu a sypali ji žlutým suříkem. Uprostřed arény se na vysoké židli usadil instruktor. Jeho úkolem bylo vydávat povely, a pokud spolu gladiátoři bojovali příliš opatrně, měl je vyzvat k tvrdšímu zápasu. Velel také mužům s důtkami, kteří se právě rozestavěli kolem arény.

„Pohlaďte je důtkami!“ ozývalo se z tribun. „Zbičujte je!“ Ale muži poslouchali pouze rozkazy instruktora. Až když jeho pobídky neměly žádný účinek, byli gladiátoři bičováni.

Za tónů trubky přiběhli do arény dva paegniariové provázení dvěma vojáky v lesklých uniformách. Jejich zlaté helmy s červenými péřovými chocholy a blýskavými pásky kůže na skvostném oblečení se výrazně odrážely od nahoty gladiátorů, kteří měli na sobě jen okrově zbarvenou bederní roušku. Paegniariové měli v

levé ruce hůl, v pravé bič. Zabít těmito zbraněmi protivníka bývalo často velmi kruté a trvalo to většinou dost dlouho.

Před císařovou lóží se gladiátoři a vojáci zastavili a uklonili, potom každý gladiátor s jedním vojákem učinil deset kroků v opačném směru. Bojovníci se obrátili k sobě a vojáci odstoupili. Z císařské lóže se snesl do písku arény bílý šátek – znamení začátku her.

Diváci se za ohlušujícího křiku zvedli ze sedadel, mávali pažemi ve vzduchu, hrozili pěstmi, dupali, pohazovali hlavami, ženy omdlévaly, někteří byli povaleni na zem a ušlapáni. První mrtví bývali na tribunách.

Oba bojovníci se nejprve obcházeli v kruhu, jeden se plížil kolem druhého, a neustále kroužili nad hlavou bičem. Při tomto zápase nešlo o to způsobit soupeři bolest ranou bičem, nýbrž nejdříve ho vyřadit z boje. Jakmile se kožený řemen biče ovinul sokovi kolem krku nebo nohou, byl bojovník ztracený. Sok ho mohl porazit, přitáhnout k sobě a umlátit obuškem. Dosud ještě ani jeden biče nepoužil. Publikum začalo být netrpělivé. „Bojujte!“ vykřikl instruktor.

V tom okamžiku se řemen ovinul kolem krku staršího muže. Ten upustil svůj bič, zapotácel se a padl na zem. Soupeř se rozmáchl a za řevu diváků holí rozbil muži hlavu.

Vitellius scénu neviděl. Stál připraven k boji za červeným závěsem vedle Pugnaxe. Přestože řev davů se vystupňoval téměř k nesnesitelnosti – mnoho gladiátorů si zoufale zakrývalo uši – mladík vypadal klidně, jako by už věděl, jak zápas dopadne. Pokřik diváků k němu zaléhal jak z velké dálky, vůbec pro něj neexistovali. Pro něj byl na světě jenom jeden člověk: Pugnax. Nad ním musí zvítězit. Když chce žít dál, musí ho zabít. A on chce žít!

V minutách, kdy čekal na své vystoupení, si předsevzal, že využije každou příležitost, aby krutému povolání unikl, pokud z boje

vůbec vyjde živ. Raději bude chudým kotlářem na venkově, ale chce žít, žít, žít!

Uder do ramene přivolal Vitellia zpátky do skutečnosti. S rozpáleným železem v ruce kolem něj spěchal otrok v masce Merkura, průvodce duší. S pozvednutým železem vyšel před oponu. Bouřlivý potlesk se okamžitě proměnil ve strašlivý jekot. Otrok přistoupil k ubitému gladiátorovi a přitiskl mu žhavé železo na břicho – nic. Do vzduchu stoupal štiplavý zápach. Teď pohybem ruky přivolal další dva otroky, a ti s pomocí háků vlekli mrtvolu k bráně bohyně smrti.

Náhle nastalo ticho, ale když zazněl signál trubky a Pugnax a Vitellius předstoupili před rudou oponu, strhla se neutuchající bouře potlesku. „Sláva Pugnaxovi!“ ale i „Vitellius!“ – „Vitellius!“ znělo z tribun. Bonoňan byl spokojen, když zjistil, že publikum nestojí jen na straně úspěšného. Po tváři mu přelétl úsměv a se zdviženou hlavou zvolna kráčel k císařově lóži.

Těžko říci, kdo na publikum dělal lepší dojem, zda štíhlý, vysoký gladiátor s nevyváženými pohyby sedmnáctiletého mladíka, či mohutný, svalnatý, silou překypující bojovník s kudrnatými černými vlasy, jenž se choval zcela lhostejně, jako by naznačoval, že tento boj pro něj bude maličkost.

Vojáci, kteří je provázeli, se zastavili. Vitellius pozvedl oči k císařově lóži. Princeps se nezúčastněně opíral ve svém křesle a gladiátorům, kteří nastupovali k boji na život a na smrt, skoro ani nevěnoval pohled. Ale Vitellius uviděl něco, co jím otřáslo. Místo vedle císaře, kde prve seděla Messalina, bylo prázdné.

Hlavou se mu honily otázky: proč ona, která si tento zápas zřejmě přála, náhle odešla? Nechce se dívat na jeho smrt? – Vitellius si nedokázal Messalininu nepřítomnost vysvětlit. Ale teď už dával instruktor povel k zahájení boje.

Oba retiariové zatočili sítí nad hlavou, Vitellius o něco rychleji než Pugnax. Znalé publikum si toho se zájmem povšimlo. Gladiá-

tor točící sítí rychleji dovede rychleji reagovat, pomalejší naopak déle vydrží. A to mohlo v zápase dvou stejně dobrých bojovníků nakonec rozhodnout.

Diváci v aréně zmlkli. Napětí rostlo. „Bojujte!“ zaslechl Vitellius vzdáleně instruktorův hlas, avšak dál kroužil sítí, jako by neslyšel. Teď musí zachovat klid. Předčasný hod sítí, který neslibuje jistý úspěch, může znamenat rychlý konec. Vyčkat. Držet se. Číhat.

Za okamžik už dostanou povel poháněči s důtkami. Vydržet, nabádal se Vitellius. Pomalu, skoro nepozorovaně, se k němu Pugnax přibližoval. Vitellius opatrně, krůček po krůčku, uhýbal doleva. Pugnax zmateně ustoupil o krok. Byl zvyklý, že Vitellius uhýbá doprava. Mladík si všiml protivníkovy nejistoty a okamžitě učinil krok kupředu, zastavil se však při vzpomínce na lanistovu radu, aby hledal úspěch v obraně, dokud se mu nenaskytne příležitost.

A zaznělo prásknutí. Sítě gladiátorů se ve vzduchu jedna druhé dotkly. Oba o krok couvli a pokračovali v točení. Pugnax skočil dopředu a pravicí s trojzubcem zaútočil na protivníka. Vitellius viděl, jak se k jeho krku blíží bodáky, uskočil, jako tak často při tréninku, stranou a vpřed, a soupeřův výpad šel do prázdna. Vitellius, jenž jindy využil kratičké přestávky, aby se soustředil a připravil na sokův další útok, se tentokrát okamžitě, jakmile kolem něj Pugnax proběhl, hnal za ním a zabodl mu trojzubec do levého ramene. Gladiátor zařval bolestí a otočil se. Vitellius viděl, že jeho zbraň způsobila hluboké rány. Pugnaxovi se přes hruď valila krev. Tribuny řvaly: „Habet! Zasáhl ho!“

Otáčení sítí muselo Pugnaxovi působit velké bolesti. Bude hledat rychlé řešení, pomyslel si Vitellius. Dlouho nevydrží. Čas teď pracuje pro mě. Chci zvítězit. Zvítězím. Tolikrát jsem s ním prohrál, dneska ho zabiju!

Zdálo se, že Pugnaxova síť se točí pomaleji, bojovník se nepozorovaně přibližoval. Vitellius se opět vyhnul doleva. Ale Pugnax

na to byl tentokrát připravený. Ve stejném rytmu, v jakém Vitellius kladl pravou nohu přes levou, položil Pugnax svou levou nohu přes pravou.

„Zabodni ho, Vitellie!“ znělo z horních tribun. „Hoď po něm trojzubec!“ Nejprve nejistě, potom stále silněji se ozývalo skandování: „Vitellius! Vitellius!“

Křičí tvoje jméno, nikoli Pugnaxovo, projelo mu hlavou. Máš šanci zvítězit. Můžeš zvítězit nad Pugnaxem. Začíná být pomalejší. Musí mít hrozné bolesti. Jak dlouho ještě vydrží? Odvahu, musíš mít odvahu. Ještě nikdy jsi nezabil člověka. Ale dneska, dneska to musíš udělat. Když ne, tak zabije on tebe. Chceš přece začít nový život. Dneska nastane. Jak dlouho asi ještě vydrží? Zaútočit? Ne. Vydržet. Kroužit. Krev, ztratil už hodně krve. Proč není zesláblý? Přece jen zaútočit? Ne. Čekat. Číhat. Kroužit. Uhýbat. Teď – ano, teď ochabuje. Síť mu klesá. U Jupitera, nechává síť viset. Teď. Musíš to udělat! Udělej to! Udělej! Hoď mu síť na hlavu! Bodni! Tak dělej! Proč už to neuděláš? Je u konce. Už nemůže. Tak to udělej…

Vitellius se rozmáchl trojzubcem. Stále ještě mu nad hlavou kroužila síť. Na zlomek vteřiny si pohlédli do očí, na krátký okamžik, který oběma připadal nevýslovně dlouhý. Vitellius cítil, co si Pugnax myslí: Vyhrál jsi. Bodni. Zabij mě. Tady stojím. Na co čekáš? A Pugnax jako by v soupeřových očích četl: Vidíš, tak daleko jsem tě dostal. Vždycky jsem s tebou prohrál, ale dneska, když na tom záleží, dneska jsem zvítězil. Ale mám strach zarazit ti trojzubec do krku. Nenávidím tě, pohrdám tebou, ale mám zábrany tě zabít.

Vitellius velkým obloukem hodil síť nad soupeře. Ten se však bleskurychle sklonil, mrštil svou sítí na chlapcovy nohy a strhl ji zpátky. Vitellius se zapotácel, při pádu pustil trojzubec a s tupou ranou klesl na záda. Šok na okamžik utlumil všechny reakce. Pug-

nax byl okamžitě nad ním, kopl ho do žaludku a napřáhl ruku s trojzubcem. Publikum zařvalo…

Vitellius zkroucený bolestí a s otevřenými ústy ležel v písku arény a čekal na osvobozující okamžik, kdy Pugnax bodne. Mrtvý, už jsi mrtvý! bušilo mu ve spáncích. Jsi už mrtvý? Na co čeká? Vitellius pootevřel rozechvělá víčka, spatřil nad sebou obrovský stín a rozeznal ruku s napřaženým trojzubcem. Teď, teď bodne. Proč do něj nezarazí trojzubec? Tak už si pospěš! Nejraději by to vykřikl nahlas, zařval protivníkovi do obličeje, ale děs ze smrti ho ochromoval. Vitellius zíral nad sebe a čekal na krutou, bídnou smrt.

Publikum na tribunách ječelo. „Zab ho!“ – „Proč nebodne?“ Povzbudivé výkřiky se mísily s potleskem. „Skandál!“ křičeli jiní. Teprve pozvolna se chaos uklidňoval. Ti, kteří si ještě ničeho nevšimli, byli upozorněni svými sousedy. Stále více lidí si prstem ukazovalo na císařovu lóži. Tam stála u zábradlí Messalina se vztaženou rukou. Sevřela ruku v pěst. Palec ukazoval nahoru. Císařovna se ani nepohnula a rozhodným postojem připomínala řeckou sochu. Postavení palce ukázalo: poražený dostane milost, bude mu darován život.

Počáteční projevy nevole byly přehlušeny stále hlasitějším radostným pokřikem. Úplně cizí lidé se objímali, tančili na tribunách s rukama v pěst a palci nahoru, navzájem si gratulovali. Jen sázkaři kleli, protože boj, který končil udělením milosti, byl vyčleněn ze sázek a peníze byly ztracené.

Chvilku trvalo, než Vitellius pochopil, co se stalo. Ale potom, když ho Pugnax pustil, zabloudil pohledem do císařovy lóže. Messalina stále ještě držela nataženou ruku. Proč to dělá? Proč to, u všech bohů, dělá? Nebyl schopen jasně přemýšlet, s obtížemi se pokusil vstát, zapotácel se a přitiskl ruce k bolavému žaludku. Pugnax si tiskl pravou ruku k ráně na rameni. Oba hleděli k lóži. Messalina spustila paži, obrátila se a odešla z tribuny. Signál po-

zounů ohlásil konec boje. Otrok předal Pugnaxovi palmovou ratolest jako znamení vítězství. Bojovníci se obrátili a společně odcházeli k portálu, kterým vešli do arény.

Pugnax upřeně zíral před sebe. „Příště," zasyčel, „příště tě pošlu do Plutovy říše. Na to se můžeš spolehnout."

Kontrolor v podloubí se postavil k tabuli a za jméno Pugnax napsal V. jako *vicit* – zvítězil. Za Vitelliovo jméno poznamenal M. jako *missus* – omilostněn.

V

Heroldové provázení bubeníky hlásali všude ve městě králův nejnovější edikt: „Já, Tiberius Claudius Caesar Augustus Germanicus, připomínám římskému lidu, aby vzhledem k bohaté úrodě vína dobře vysmolil všechny prázdné sudy. Dále se všichni chraňte před uštknutím zmijí, kterých je letos v létě obzvláště mnoho. Zmijí uštknutí se nejlépe ošetří šťávou z tisu.“

Římané, kteří poslouchali slova heroldů na veřejných prostranstvích, se smáli. Edikty, které měly za vlády Augusta vždy velký politický význam, se za Claudia staly tak lidové a nedůležité, že je už nikdo nebral vážně.

Na náměstí před císařovniným městským palácem vylezl nějaký mladík na zídku a napodoboval císařského herolda: „Já, Tiberius Claudius Caesar Augustus Germanicus, připomínám svému lidu, že nos, ze kterého teče, nejlépe odstraníme tak, že si ho otřeme do rukávu!“ Římané se chechtali a tleskali.

„Tedy u všech bohů je to skandál, jak si plebs dělá legraci z císaře.“ Calpurnianus, jenž přicházel spolu se Sulpiciem Rufem, zavrtěl hlavou.

„A je to div?“ zeptal se svátečně oděný Rufus. „Za Caliguly žádné takové žertíky neexistovaly.“

„Dneska,“ připojil se velitel hasičů, „je mnohem nebezpečnější vysmívat se některému z propuštěnců z principova okolí než přímo císaři. Narcissus má všude svoje špicly…“

Lanista gladiátorské školy s nevolí mávl rukou. „Možná se problémy vyřeší samy. Messalina přece něco sleduje tím, že si bere toho Silia za manžela. Prý je krásný jako Apollon, mnozí dokonce tvrdí, že je to nejkrásnější Říman, Messalina však přece může mít každého muže, kterého chce, a nemusí se za něj provdat.

Zvláště když její manželství s Claudiem ještě není zrušeno. Jsem si jist, že sleduje nějaký velmi určitý cíl.“

„Snad si nemyslíš, že Gaius Silius chce být císařem?“ Rufus pokyvoval hlavou ze strany na stranu. „Nedovedu si představit, že žena jako Messalina se vážně zamiluje do muže, zapomene na své postavení principovy manželky a provdá se za designovaného konzula.“

„A kde je vůbec císař?“

„Údajně v Ostii, aby zasvětil nově vybudované přístavní doky.“

„Rufe, Rufe, mám z té věci nedobrý pocit. Tak se mi zdá, že nás někdo předešel.“

„A i kdyby,“ odpověděl Rufus, „tak alespoň stojíme na správné straně.“

„A když se komplot nepodaří?“

Rufus pokrčil rameny a zasmál se. „Kolik hostů se očekává?“

„Messalina prý pozvala jen své milence. A proto asi máme i my dva stejnou cestu.“ Calpurnianus a Rufus propukli v hlasitý smích.

Otroci u vchodu do Messalinina paláce se hluboce poklonili, každého hosta oslovili jménem a přivítali. Bylo září. Jako při vinobraní visely na stěnách atria porostlých vinnou révou nádherné, zralé modré hrozny. Otroci podávali mísy na omytí rukou a flakony s parfémy. Tlačenice byla velká. Muži se znali, přátelsky na sebe kývali a mysleli si: Aha, tak tenhle taky!

„Co myslíš,“ zašeptal velitel hasičů Rufovi, „co myslíš, kolik hostů je pozváno?“

„Myslíš kolik milenců?“

Calpurnianus s úsměvem přikývl.

„Sto, možná dvě stě,“ odhadoval Rufus, když vešli do tablina, kde Messalina obvykle v posteli přijímala hosty. Hosté se tlačili a

byli to pouze muži. Mezi nimi i senátor a stejně jako oni spiklenec Vergilianus.

„Je tady plno jako na třetím balkoně v divadle," posmíval se. „Člověk se ani nehne."

„Když si pomyslím, že všichni přítomní už okusili Messalininu přízeň…," uvažoval nahlas Calpurnianus.

„Už jste se podívali do sloupového nádvoří?" zeptal se Vergilianus. Zavrtěli hlavou. „Tak to byste měli!" – Všichni tři se protlačili přijímacím sálem ke sloupovému nádvoří.

„U Amora a Psyché," uniklo Calpurnianovi a Rufus úžasem pootevřel pusu. Na nádvoří paláce seděli, leželi a stáli další císařovnini milenci. Dokonce i tak otrlý chlapík jako Sulpicius Rufus překvapeně poznamenal: „Neuvěřitelné…"

Na úzké straně sloupového dvora, v exedře, jakémsi výklenku ve zdi, vyluzovali hudebníci vzrušivé melodie. Všechny oči se zahleděly k postrannímu vchodu do vestibulu, kde se objevilo šest afrických otroků. Na zdvižených pažích nesli nahou bílou ženu, Messalinu. Zároveň jim z protější strany kráčel v ústrety rovněž nahý Gaius Silius. Messalina měla do loken vysokého účesu vpletena zlatá vlákna, která jí spadala na ramena jako chapadla chobotnice. Silius měl na hlavě věnec z břečťanu.

Setkali se uvnitř sloupového dvora vyzdobeného zelení. Viridarium omamně vonělo nejrůznějšími exotickými květinami. Otroci položili nahou císařovnu do trávy mezi bílé lilie a žlutě kvetoucí ibišky. Silius k ní přistoupil, Messalina rozevřela nohy a začali se před zraky všech milovat.

Zároveň zpoza sloupů peristyla vyšly vyzývavým krokem nahé ženy a nabízely sebe a své služby zírajícím mužům. Někteří s díky odmítli, jiní se však nenechali dlouho prosit a mnozí k sobě pokynem ruky povolali hned dvě ženy a oddávali se dvojnásobným radovánkám. Několik mladých otroků roznášejících víno se sotva ubránilo nepokrytým nabídkám.

Senátorům, obchodníkům a státním úředníkům nezabránily ani projevy přízně půvabných prostitutek v tom, aby se nad hlavami ostatních sténajících hostů bavili o politice či uzavírali obchody.

„Je to prostě neobyčejná žena," zašeptal Vergilianus sousedovi. „Dokonce i při své svatbě dopřeje ostatním, aby se podíleli na její rozkoši."

Oslovený, jenž se právě zabýval alabastrově bílými ňadry křehké gazely, ani nevzhlédl a poznamenal: „Myslím, že brzy budeme mít krásnějšího a mladšího císaře než Claudia."

„To vědí bohové," odpověděl Vergilianus a rozhlédl se, zda někdo jejich rozhovor neposlouchá. Tlumeným hlasem se zeptal: „Kolik si myslíš, že je v senátu císařových stoupenců?"

Druhý senátor se polekal. „Ty víš něco víc, Vergiliane?" A když tázaný neodpověděl, pokračoval: „Myslím, že těch, co jsou mu věrni, není ani sto. V Římě a v celé říši se stále hlasitěji ozývá přání po silnější ruce. Ale nechme hovorů o starých, ošklivých starcích a zabývejme se raději mladými, krásnými ženami…"

Caesonius si hledal cestu mezi těly povalujícími se na zemi, v pravici držel pohár s vínem a po levém boku mu kráčel mladý otrok. „Ach Říme a Venuše, proč dopustíte, aby se ctihodní mužové takto zapomínali," vykřikoval. „A ty mi slib," obrátil se na otroka, „že nikdy nebudeš dělat takové hnusné věci se ženami," políbil ho na nahé rameno. „Ty můj malý, sladký ptáčku."

Muž jménem Valens se prodíral mezi dvojicemi ponořenými do necudných hrátek, vyskočil v peristylu na mramorový obrubník, zatleskal a vykřikl: „Přátelé, od Ostie se blíží ošklivá nepohoda!"

Většina hostů byla natolik zaujatá svou zábavou, že varování vůbec neslyšela. A ti, kteří slyšeli, nepochopili. Nepohoda, o níž Valens hovořil, se blížila v podobě císaře a jeho rádců. Kohorta pretoriánů tvořila předvoj. To neslibovalo nic dobrého.

Valens viděl zbytečnost svého decentního postupu. Slezl z mramorové zídky a spěchal k hudebníkům hrajícím pronikavě znějící melodie. Na znamení skončili a hosté se zarazili. Valens si složil ruce do trychtýře před ústy a vykřikl, jak mohl nejhlasitěji: „Přátelé, blíží se císař s kohortou své osobní stráže!“

Na okamžik nastalo ticho. Potom, když si většina přítomných uvědomila dosah sdělení, se ticho proměnilo v nepopsatelný chaos. Účastníci svatební orgie spěšně shledávali své oblečení, jiní, odění jen napůl, se hnali k východu. Povolné dívky se stejně nenápadně, jako přišly, opět vytrácely. Silius zavolal na svého otroka a žádal oblečení. Messalina seděla v trávě nahá a vyděšená k smrti.

Názory hostů na to, co by se mělo v takové situaci udělat, se různily. Někteří brali nohy na ramena. Jiní neviděli důvod k útěku. K nim patřil i Sulpicius Rufus. „Proč prchat?“ zeptal se Calpurniana. „Jen proto, že jsme s císařovnou sdíleli lože?“

„Máš pravdu,“ odpověděl jeho soused a pokoušel se sebrat odvahu. „Pak by museli utéci i císařovi poradci a především Narcissus.“

Ve skutečnosti však byla situace dost vážná. Špiclové a císařovi donašeči se doslechli o několika chystaných spiknutích. Claudius, jenž nebyl mužem unáhlených rozhodnutí, dlouho váhal, potom však, když se dozvěděl o svatbě vlastní manželky, přece jen podlehl naléhání svých rádců. Narcissus, císařův tajemník a nejbližší důvěrník, se mu pokusil vysvětlit, že jeho dny ve funkci panovníka budou sečteny, jestliže teď proti Messalině nezakročí.

Messalina, jako by se právě probrala ze sna, pěšky spěchala manželovi v ústrety. Ten se řítil ve svém přepychovém voze, obklopen rádci a s pěnou u úst jako vždycky, když byl rozrušený. Claudius se bál střetu s Messalinou. „Jaká ohavnost!“ – „Jaké rouhání!“ šeptali mu rádcové při jízdě do ucha. „Musíš se pomstít!“ – „Kam až to chce Messalina dohnat?“

Claudius se snažil hledat pro manželku nějaké omluvy. Vždyť je matkou jeho dětí Octavie a Britannica. Tak co má dělat. Narcissus vytáhl zpod tógy popsaný svitek. V hustých řádcích tu byly popsány všechny Messalininy nevěry. A v tu chvíli se na okraji cesty objevila Messalina, stále ještě ve svatebním účesu protkaném zlatými vlákny.

Prosebně vztahovala paže k císaři, ten ji však neuznal za hodna pohledu a jel přímo do svého paláce na Palatin. Císařova osobní stráž obstoupila Messalinin městský palác a zajala všechny přítomné.

„Sulpicius Rufus je zatčen!“ S těmito slovy vpadl posel na nádvoří gladiátorských kasáren. Bojovníci přerušili ranní výcvik a obklopili otroka. „Prý chystal spolu s Messalinou spiknutí proti císaři. Patřil k nim i velitel hasičů Calpurnianus, senátor Virgilianus, Messalinin čestný strážce Proculus a jistý Trogus z císařovy osobní stráže.“

„Samí ctihodní muži,“ zabručel Pugnax a odplivl si do písku. Držel si rameno obvázané bílou páskou. Přistoupil k Vitelliovi, chytil ho za paži, až to zabolelo, a s podlým úsměvem se zeptal: „Nejsi také u nich?“

Vitellius cítil, jak se na něj hned upřely všechny oči. „Jasně,“ pokračoval Pugnax a rozhlédl se kolem, „i on patří k té zrádcovské tlupě. Proč si myslíte, že mu Messalina darovala milost? Protože tak statečně bojoval? – Ne. Je na jedné lodi se spiklenci. Pravděpodobně spolu s Rufem připravovali své odporné dílo i tady v Ludu.“

Vitellius vyskočil. „Nejsem žádný spiklenec!“ vykřikl. „Pocházím z Bononie a římské poměry znám jen hodně vzdáleně a povrchně.“

„Lháři!“ přerušil ho Pugnax. „A kdopak tě přivedl do Ludu? Nepřišel jsi sem v doprovodu Rufa a Messaliny?“

„To je pravda,“ přiznal Vitellius. „Ale potkal jsem je oba jen náhodou…“

„Náhodou! Náhodou!“ Kolemstojící se rozesmáli a Pugnax rýpal dál: „Povídá se, že tě dokonce císařovna přijala, a všichni vědí, co to znamená!“

Vitelliovi se nahrnula krev do hlavy. Polkl. Jak se má bránit? Má vyprávět, že ho celá rozzuřená vyhodila? To by mu nikdo nevěřil. Tak raději mlčel.

Pugnax však stále dotíral: „Asi sis myslel, že gladiátor získává nesmrtelnou slávu v posteli, nejlépe v císařovnině.“

Ostatní se šklebili. „Tady!“ zvolal Pugnax, „tady v písku arény a nikde jinde položíš základ své nesmrtelnosti. Nebo se už považuješ za nesmrtelného gladiátora? Jsi snílek a v nejlepším případě se hodíš k tomu, abys v divadle převzal ženskou roli. Těším se na tvoje další vystoupení v Cirku, pak ti tohle zranění oplatím. Ještě než někdo stačí zvednout palec a dát ti milost, budeš Pluta žádat o vstup do podsvětí.“

Vitellius cítil nepřátelství ve všech pohledech. Utíkal do své cely a vrhl se na pryčnu. Měl strach z toho, co se teď na něj valí.

Po tváři mu stékaly horké slzy. Před očima se mu objevila Rebeka, to křehké, milé stvoření. Slyšel její něžná poslední slova. „Hodně štěstí!“ Proč ji neposlechl? Proč zkrátka neutekl a neschoval se v židovské čtvrti? Kdyby ho objevili, nemohli mu udělat nic horšího než ho zabít. Nebyla šance přežít pro uprchlíka větší?

Takové myšlenky se mu honily hlavou a pozvolna v něm dozrávalo rozhodnutí uprchnout. Otevřené nepřátelství ostatních gladiátorů, především však pokus dávat ho do souvislosti s Messalininým spiknutím, ho utvrdily v záměru utéci na druhou stranu Tiberu, do židovské čtvrti. Muž, po němž se měl ptát, se jmenoval Kaatha, ano, přesně tak.

Vitellius si nacpal všechnu hotovost v koženém měšci pod tuniku. Pod pláštěm tmy se proplížil kolem portálu, kde přecházel na

stráži holohlavý hlídač. „Psst! Hej, starouši! Hej, tady!“ Holohlavec se otočil. „Koukej mazat do své cely. Nebo chceš zase zmizet?“

„Ticho, starej,“ zasyčel Vitellius. „Nabízím deset sesterciů, když mě pustíš ven.“

Muž opustil své místo za sloupem. „Co je deset sesterciů proti tomu, když ztratím hlavu…“

Vitellius sáhl do tuniky, vytáhl měšec a vtiskl ho strážnému do ruky. „Na, tohle je všechno, co mám!“

Strážný vysypal zlaté mince do levé ruky a vykulil oči. Ukázal rukou k bráně a nakonec utrousil: „Zmiz tedy. Ať tě bohové provázejí!“

Ve městě se to hemžilo pretoriány. Osobní strážci obsadili všechna důležitá místa. Claudius se obával pokusu o puč. Proto se Vitellius vyhnul Cirku maximu a přešel přes Tiber poblíž Fora Boaria.

Čtrnáctý okres, Zátibeří, obývali většinou obyčejní lidé, byla to čtvrť lidu a chudiny. A patřila k němu i židovská čtvrť s deseti tisíci obyvateli a vlastní radou starších, v jejímž čele stál gerusiarch. Náboženským střediskem byla synagoga.

Různí císařové se na Židy dívali s různou mírou nedůvěry. Jako uctívači jednoho boha s vlastními rituály a obyčeji žili odděleně od Římanů. Jejich začlenění do okolí bylo ztíženo i jazykem. Jen málo jich mluvilo latinsky. Židé se mezi sebou dorozumívali řecky, hebrejštinu uměli pouze starší lidé. Císařovi byli už léta trnem v oku, protože neakceptovali jeho božskost, a tak neustále zasévali neklid. Caesar a Augustus jim učinili značné ústupky, v nichž se přihlíželo k jejich domácím zvyklostem. Dodržovali sabat, a toho dne nemuseli ani docházet k soudu. Nejvíce Římany provokovalo, že Židé mohli přijít o den později, když termín přidělování obilí připadl na sabat. V takových dnech nemuseli vystát na příděl frontu.

Pod ochranou tmy se Vitellius bez potíží dostal do jejich čtvrti. Navzdory pozdní hodině kypěl na ulicích rušný život. Před ohromnými domovními bloky se tlačili lidé. Nájemní domy byly přeplněné a hygienické poměry zoufalé.

„Kde najdu Kaathu?“ zeptal se Vitellius jednoho z mužů sedících na ulici. Ten si však cizince jen změřil od hlavy k patě, pohrdavě odplivl do prachu a odvrátil se. Teprve na třetí pokus měl Vitellius úspěch.

„Co mu chceš?“ odpověděl oslovený otázkou.

„Dívka jménem Rebeka, jejíž otec byl gladiátor, mi u Kaathy domluvila ubytování.“

„Tak pojď se mnou,“ pokynul Žid.

Zabočili do postranní uličky a došli k malému, úzkému domku. Ze vchodu bez dveří vycházel pronikavý zápach spáleného beraního tuku. Veselé hlasy prozradily, že se tu koná nějaká slavnost.

„Kaatho!“ zavolal muž do domu a po chvilce se na prahu objevil muž středního věku s veselýma očkama. „Já jsem Kaatha,“ prohlásil. „Co mi chceš?“

Mladík zrozpačitěl. „Jmenuji se Vitellius. Rebeka mi prozradila tvoje jméno. Povídala, že bych u tebe mohl, alespoň prozatím, najít úkryt.“

„Aha,“ přikývl Kaatha. „Tak ty jsi ten gladiátor Vitellius.“ Při těch slovech si cizince důkladně prohlížel. „Přicházíš pozdě. Příliš pozdě. Nikdo z nás už s tvým příchodem nepočítal. Nejméně ze všech Rebeka.“

„Já vím,“ povzdychl Vitellius. „Také jsem původně vůbec nechtěl uprchnout. Ale od té doby se hodně změnilo. Rebeka chtěla, abych nebojoval. A já jsem *bojoval.*“

Kaatha na Vitellia tázavě pohlédl. „Tak proč se teď chceš schovávat?“

„Císařovna mi udělila milost, když jsem v prvním boji prohrál. Teď mě obviňují, že jsem patřil k lidem, kteří s Messalinou připravovali spiknutí.“

„To by museli mít svědky…“

„Ve městě jsou zatýkány stovky lidí. Nemohu říci, jestli právem či neprávem. Od té doby, co mě Messalina omilostnila, mám hodně nepřátel. Nebude málo takových, co za pár sesterciů budou ochotni poskytnout falešné svědectví.“

Kaatha se s úsměvem obrátil a zavolal: „Rebeko! Podívej, kdo je tady!“ – a dívka náhle stála ve dveřích zšeřelého domu. Krásná jako nikdy, se zářivýma, tmavýma očima. Při pohledu na něj sebou zjevně cukla. „Vitellie?“ zašeptala nevěřícně, o krok ustoupila a schovala se za Kaathovo rameno.

„Rebeko,“ odpověděl něžně Vitellius, chtěl k ní přistoupit a obejmout ji, avšak mezi nimi stál Kaatha. „Nechtěl jsem utéci před bojem,“ zajíkal se rozpačitě Vitellius. „Bojoval jsem a prohrál – jak jsi předpovídala. Ale dostal jsem milost.“

„Plakala jsem pro tebe,“ odpověděla Rebeka, „protože všechno bylo pro tebe připravené. Teď už je příliš pozdě.“ Dívkou otřásl nápor pláče a zakryla si rukama obličej. Potom na Vitellia ještě jednou pohlédla. Slzy se jí třpytily v tmavých očích. Otočila se a utekla zpátky do domu.

Kaatha rozpačitě začal: „Vím, jak moc tě milovala…“

„*Milovala?*“ přerušil ho Vitellius. „Co se stalo?“

„Rebeka mi o tobě povídala. Měl jsem ti pomoci, schovat tě, než nad tím vším vyroste tráva. Potom jsme však slyšeli o tvém boji, o Messalinině milosti, a pochopili jsme, proč jsi nepřišel.“

„Měl jsem strach žít v utajení, každý den v nejistotě, že mě najdou. A – doufal jsem, že zvítězím. Skoro jsem to dokázal.“

„Ano,“ přisvědčil Kaatha, „ale nakonec jsi prohrál a císařovna ti darovala milost. V Římě každé dítě ví, co to znamená, když Messalina dá milost nějakému gladiátorovi.“

Vitellius sklopil hlavu a mlčel. „Když se to Rebeka dozvěděla,“ pokračoval Kaatha, „přišla za mnou a topila se v slzách. Pověděla mi, jak moc tě milovala, že by pro tebe udělala všechno, ale proti Messalině nic nezmůže. Těšil jsem ji a…“ Kaatha se zarazil. Vitellius vzhlédl. „No,“ s přemáháním mluvil Kaatha dál, „znal jsem Rebečina otce, a protože je v tomhle velkém městě sama, myslel jsem, že bych se o ni mohl postarat. Právě slavíme zasnoubení.“

Vitellius stál jako vbitý do země. Nevypravil ze sebe ani hlásku. Na okamžik si pomyslel, jestli by neměl vpadnout do domu, unést Rebeku a utéci s ní někam pryč, potom si však uvědomil nesmyslnost takového počínání. Možná už ho ani nemiluje? Jistě se u Kaathy cítí bezpečně. Ale on, Vitellius, je pouze pronásledovaný, fugitivus. Bylo mu do pláče, avšak šok mu zadržel všechny slzy. Několik okamžiků na sebe muži, z nichž se stali rivalové, hleděli. Nikdo z nich nepromluvil ani slovo. Vitellius se nakonec otočil a bez pozdravu odcházel směrem, odkud přišel.

Messalinina svatba a zatčení spiklenců vyvolaly v celém Římě chaos. Nikdo nikomu nedůvěřoval. Kolovaly divoké zvěsti. Podle nejdobrodružnější z nich prý Claudius sám podepsal manželskou smlouvu mezi Messalinou a jejím milencem Siliem, aby od sebe odvedl pozornost spiklenců. Všechnu tu nejistotu a pochybnosti mohl ukončit jen veřejný proces.

Vzhledem k velkému počtu obžalovaných a ještě většímu zájmu Římanů se proces s velezrádci konal v Juliově bazilice. Římané od časného rána, krátce po východu slunce, proudili v zástupech od via Sacra po sedmi schodech k mramorové soudní síni. Šestatřicet sloupů dělilo halu na jednu hlavní a dvě postranní lodě vyhrazené výlučně pro publikum, mezi kterým byli hojně zastoupeni laudiceni, „ti, již se živí chválou“, tedy tleskači z povolání.

Shromáždění předsedal praetor urbanus, důstojný starší muž oděný do purpurově lemované tógy zvané praetexta, vedle něj usedli dva liktoři a po pravé i levé straně senátoři. Za břesknýchzvuků trubky vešel císař. Obklopen početnými strážemi usedl za prétorem. Vyslovil v procesu s velezrádci rozsudek, aniž sám do jednání zasáhl. Otázky kladl prétor, jemuž náleželo vedení procesu.

Šeptání publika se proměnilo v divoký křik, když byli do haly přivedeni obžalovaní, připoutaní k sobě řetězy a hlídaní centuriony. „Odvahu, odvahu!“ volali někteří. „Ať jsou vydáni meči!“ povykovali druzí.

Prétor přečetl žalobu: „Z velezrady, které se dopustili na císaři, jsou obžalováni Gaius Silius, Titius Proculus, Mnester, Vettius Valens, Pomponius Urbicus, Sanfeius Trogus, Decrius Calpurnianus, Sulpicius Rufus, Juncus Vergilianus, Traulus Montanus, Suillius Caesonius, Plantius Lateranus a Gaius Vitellius.“

Následoval nekonečný průvod svědků. K odsouzení stačily dvě odpřisáhnuté svědecké výpovědi. Pokud je obžalovaný nedokázal vyvrátit, případně neměl protisvědka, soud neměl na vybranou a musel ho odsoudit. Mnozí obžalovaní se přiznali, a ani se nepokoušeli nějak se hájit. Jiní zoufale bojovali o svůj život. Gaius Silius přiznal, že chtěl s Messalininou pomocí svrhnout císaře, a dokonce prosil, aby jeho poprava byla provedena urychleně. Traulus Montanus, krásný mladík, se hájil tím, že s Messalinou prožil pouze jedinou noc, a to jenom proto, že ho k ní dovlekli násilím. Jedna Messalinina komorná to dosvědčila, a to mu zachránilo život.

Méně úspěšný byl se svou obhajobou herec Mnester. Strhal si roucho z těla a ukázal naběhlé pruhy na trupu. Vzrušeně zvolal: „Messalina mě k lásce nutila důtkami, se spiklenci nemám nic společného!“ Claudius nejprve vypadal dojatě, později ho rádcové přemluvili, protože mu vysvětlili, že bičování je zvláštní druh mi-

lostných hrátek. Homosexuální Caesonius naopak nalezl u soudců sluchu, když se hájil tím, že se sice zúčastňoval všech císařovninných orgií, nikdo ho však nebral vážně. Jako homosexuál jen musel vyhovět jiným podobným.

Jako poslední přišel na řadu Vitellius. „Proč jsi utekl z Ludu magna?“ zeptal se prétor.

Vitellius zoufale hledal odpověď. Kam se podíval, odevšad na něj hleděly nepřátelské tváře. Polkl a ještě než stačil něco říci, slyšel prétorův ostrý hlas: „Mlčíš, Vitellie, máš tedy nějaké důvody nám odpověď zamlčovat. – Ale nebude ti to k ničemu.“

„Já nemám se spiknutím nic společného,“ spěšně promluvil Vitellius, „i když zdání svědčí proti mně. Jsem obyčejný člověk z Bononie…“

„Tak tedy patříš k těm povstalcům, kteří se ve všech provinciích pozvedají proti císaři, a přestože jsou rodem *humiliores,* osobují si práva *honestiores,* jsi jedním z takových rovnostářů, kteří věří, že všichni lidé jsou si rovni.“

„Ne,“ odpověděl Vitellius, „vždy jsem ctil zákon, jak je mou povinností římského občana, a také jsem se ještě nikdy nedostal se zákonem do konfliktu. A dokážu se bránit proti obvinění. Mám čisté svědomí.“

„Tak nám vysvětli důvod svého útěku!“

„To je opravdu jediná vina, jíž jsem se dopustil. Uprchl jsem pouze proto, že mi gladiátoři dávali najevo tolik nenávisti, že jsem se musel obávat této obžaloby.“

„A proč jsi utekl zrovna k Židům do Zátibeří? Každý v Římě ví, jaká opovrženíhodná pakáž na druhém břehu Tiberu sídlí. Vyčleňují se, protože neuznávají naše bohy a pohrdají císařem, zároveň se však chtějí těšit všem výhodám Pax Romana. Ty jsi s nimi na jedné lodi. To je velezrada!“

Velezrada! Vitellius se rozhlédl a pohledem hledal nějakou pomoc. Viděl však jen odmítání a lhostejnost. Soudci se mezi se-

bou bavili, někteří diváci hráli v kostky – vypadalo to, že rozsudek je už dávno znám, a to celé není ničím jiným než nepříjemnou povinnou rutinou.

Vitellius se však nevzdal. „Přiznávám, že jsem se chtěl schovat u Židů, dokud se na můj útěk nezapomene. Jiné důvody jsem neměl."

„A jak došlo k takovým nepočestným stykům?"

Vitellius se zarazil. Má vydat všanc Rebečino jméno? Jistě by to přispělo k jeho ospravedlnění, avšak nemůže dívku do procesu zatahovat.

„Tvoje mlčení je dostatečnou odpovědí," zazněl prétorův hlas, „ale naše trpělivost je u konce. Jistě nám ani nechceš vysvětlit, jaký vztah tě spojoval s Messalinou. Vždyť je to nanejvýš neobvyklé, že nějaký mladík z provincie přijde do Říma a skončí v císařovnině posteli. Lze to objasnit pouze tak, že jsi patřil ke skupině spiklenců kolem Rufa, Vergiliana a ostatních. Centurione, svědky!"

Vitellius znal svědky až příliš dobře. Jedním byl Pugnax, druhým jedna z Messalininých komorných. „Terlio," oslovil ji prétor, „znáš toho muže?"

„Ano," přisvědčila otrokyně. „Viděla jsem ho u své paní. Doprovázeli ho gladiátoři. V domě byl i Rufus a ostatní. Později jsem slyšela, jak se s císařovnou bavil v posteli." Mezi publikem se zvedla vlna šepotu.

„Dovedli mě k Messalině násilím!" zvolal Vitellius. „Tloukli mě a týrali…"

„Tak ty tvrdíš, že Messalina dala muže, jako jsi ty, chytat. To může být jen výplod fantazie mladíka z venkova."

„Je to pravda!"

„Pravda? Tvoje obhajoba je jedinou řadou nesrovnalostí, lží a výmyslů. Já jsem přesvědčen, že jsi s Messalinou udržoval blízké

vztahy, a tvrdím, že takové vztahy byly možné pouze proto, že jsi patřil ke spiklencům.“

„Já nejsem spiklenec!“ Vitelliův hlas zněl čím dál tím zoufaleji. V očích mu stály slzy vzteku. Bezmocně si tiskl ruce k hrudi a lapal po dechu.

„Pugnaxi,“ oslovil teď prétor gladiátora, „co nám můžeš říci k této věci?“

Pugnax předstoupil, uklonil se a začal odříkávat připravený projev: „Messalina přivedla Vitellia do gladiátorské školy. Přišla s ním na slavnost *cena libera*. Krátce poté nastoupil do kasáren k výcviku. Všichni jsme každý den viděli, jak je protežovaný. Rufus se k němu choval ohleduplněji než k ostatním, zároveň se mu však dostávalo nejlepšího výcviku. Přestože při tréninku proti mně nevyhrál ani jediný zápas, směl proti mně v Cirku maximu nastoupit jako retiarius. Já jsem měl do té doby za sebou dvacet vítězných zápasů a samozřejmě jsem zvítězil i nad Vitelliem. Ale když jsem se rozmáchl ke smrtícímu bodnutí, Messalina stála v císařské lóži se zvednutým palcem a dala mu milost. Nikoli snad proto, že by bojoval statečně, to ne, udělala to proto, že patřil ke skupině spiklenců, jejichž podlým cílem bylo odstranit císaře!“

Z publika se ozývaly výkřiky jako „Meč pro něj!“ a „Na smrt s ním!“ – Vitellius měl strašný strach. Nezúčastněné tváře soudců se začaly před jeho očima točit. Hledal nějakou oporu, avšak neměl ani možnost si sednout. Zimnice mu otřásala tělem. Strach ze smrti, který jemu, gladiátorovi, nebyl cizí, náhle nabyl nových rozměrů. V boji na život a na smrt stále ještě byla nějaká šance. Ale tady rozsudek, který mu přiřkne vinu, znamená nevyhnutelnou smrt. Jeho život je promarněný. Kdyby zemřel v aréně, kdyby ho provrtal Pugnaxův trojzubec – všechno by bylo už dávno za ním. Hlavou se mu honily útržky myšlenek, trýznily ho, otřásly jím vzpomínky na Rebeku, kterou ztratil vlastní vinou, na bolesti, které zakusil při gladiátorském výcviku v uličce Tančících panen, na po-

rážky v aréně a horečnaté očekávání smrti. Jupitere a všichni bohové, pomozte mi nastolit spravedlnost! Avšak jeho modlitba zněla spíše jako kletba zoufalství.

Jako z velké dálky slyšel prétorův pronikavý hlas vyslovující rozsudek. Vitellius rozuměl jen několika útržkům, stačily však, aby mu ujasnily, co ho čeká: „… je uznán vinným z velezrady, které se dopustil vůči imperátorovi… a bude potrestán smrtí… rozsudek bude vykonán mečem.“ Před očima se mu zatmělo.

V dlouhém bílém rouchu, s hlavou ovinutou vlněnou páskou, kráčela Vibidia, nejstarší z vestálek, dolů po Svaté ulici k fóru. Kněžku posvátného ohně provázeli dva liktoři důstojně před sebou nesoucí svazky prutů. U chrámu božského Caesara kněžka odbočila doleva, pomalým krokem vyšla po sedmi stupních k dlouhému domu vestálek a zmizela za nazelenalými bronzovými dveřmi, před nimiž zaujali postavení liktoři.

Na Vibidii uvnitř s obavami čekalo pět dalších vestálek. „Co je s Messalinou?“ zahrnuly ji okamžitě otázkami.

Vibidia zamítavě mávla rukou. „Messalina je mrtvá.“ Tullia, v šestnácti letech nejmladší z vestálek, si zakryla tvář rukama a zvolala: „Svatá Vesto, svatí bohové Říma, proč jste naši matku k sobě povolali tak brzy?“

Šest kněžek bohyně Vesty se vždy pod záštitou současné císařovny těšilo mimořádné úctě. Byly strážkyněmi posvátného ohně v kruhovém chrámu na fóru, v nejkrásnějším božím stánku v Římě. Oheň, jenž za svůj žár a záři vděčil bohyni Vestě, nesměl nikdy vyhasnout. Jen pokud plápolal, nehrozilo Římské říši žádné nebezpečí. Vestálka se zavazovala ke službě na třicet let. V této době musela také zůstat čistou pannou. Pokud přísahu porušila, byla zaživa pohřbena. K domu vestálek za malým kruhovým chrámem proto neměl přístup žádný muž, s výjimkou velekněze.

Vibidia odrážela dotěrné otázky sester. „Zahalte hlavy do suffibula," přikázala stroze, „modleme se za Messalinu." Vestálky poslechly, přes ostříhané vlasy přehodily purpurově lemovaný závoj a vrhly se na zem před bílou mramorovou sochu stojící na okraji bazénku s vodou. Zpěvavým hlasem odříkávaly často opakované modlitby. Když opět vstaly, zasypávaly Vibidii dotazy: „Co se stalo?"

„Naši paní," začala starší žena zajíkavě, „pronásledovaly fúrie. S hady místo vlasů, s pochodněmi a důtkami dohnaly Messalinu k šílenství, takže už nevěděla, co činí. Využila nepřítomnosti božského Claudia, aby se provdala za jiného muže, jenž byl hlavou spiknutí proti císaři. Při svatebním obřadu v jejím městském paláci dal Claudius zatknout vůdce chystaného převratu. Byli odsouzeni k smrti a zítra budou popraveni. Messalina se svou matkou se skryly v Lukullově zahradě, protože i ona očekávala rozsudek smrti. Skupinka vrahů najatých Narcissem však soud předešla a naši paní probodla."

„Ach, kéž by ji Domitia Lepida nikdy neporadila," naříkaly vestálky. „Jak strašné zlé znamení pro naši budoucnost!" – „Ach bohyně planoucího krbu, již Aeneas zachránil z hořící Troje, neopouštěj nás!"

Vibidia se pokoušela vestálky uklidnit.

„I když jsme ztratily svou paní, na našem životě se nic nemění. Tím si buďte jisté. Proedrii převezme jiná žena stejného společenského postavení." Vestálky se pomalu upokojovaly.

„Viděla jsi Messalinu zemřít?" zeptala se váhavě Tullia.

„Ne," odpověděla Vibidia. „Nebyla jsem s ní v okamžiku úmrtí, ale byla jsem svědkem jejích posledních hodin. Ležela před matkou v trávě a prolévala hořké slzy. Měla strach ze smrti, protože milovala život. Přimlouvala jsem se za Messalinu u císaře. Poprvé jsem se odvolala na právo vestálek požádat principa o rozhovor, avšak za Messalinu jsem žadonila marně. Dopřál sluchu jen

svým rádcům. Když jsem jí tu zprávu sdělila, pověděla mi o jednom mladém muži, jenž byl nespravedlivě odsouzen jako spiklenec. Jmenuje se Vitellius. Messalina prosila, abychom udělaly něco alespoň pro něj, když ji už zachránit nemůžeme. Má být popraven zítra za úsvitu.“

Tullianum, sklepní prostor římské státní věznice pod Kapitolem, bylo místem hrůzy. Tam odvedli Vitellia po vyslovení rozsudku. Svrhli ho dolů dírou ve stropě, jediným vstupem do tmavého, dusného sklepení. Teď čekal na popravu. Šachtou u stěny se táhl pronikavý puch. Vedla přímo do Cloaky maximy, velkého odpadního kanálu, a sloužila k odstraňování mrtvých těl zločinců, kteří byli usmrceni škrtícími železy.

Takto potupně popraveni či ukřižováni však byli pouze otroci a nesvobodní lidé. Jako římský občan měl Vitellius, stejně jako ostatní spiklenci, nárok na čestnou smrt mečem – což byla slabá útěcha pro odsouzence k smrti.

Vitellius byl u konce svých sil. Po procesu, na němž byl vysloven nespravedlivý rozsudek, už jen, téměř pravidelně, zvracel zelené žaludeční šťávy. Se strnulými údy čekal na příchod úsvitu.

Ani jeden ze spiklenců, s nimiž tady v Tullianu ležel, nikdy ani nezamhouřil oko. Každý den, pravilo se v rozsudku, mají být na Martově poli popraveni dva z nich. Popravy, které potrvají mnoho dní, mají exemplární povahu. Císař chtěl, aby potrestání spiklenců – ke všeobecnému odstrašení – utkvělo co možná nejdéle v paměti všech obyvatel Říma. Vitellius a Rufus byli vybráni jako první.

„Rufe,“ zašeptal Vitellius ve tmě svému cvičiteli, „já umřu strachy dříve, než kat zvedne meč.“

„Jsi gladiátor, učil ses dívat se smrti do očí, *nesmíš* se bát!“

„Ty se smrti nebojíš?“

„Ne,“ odpověděl Rufus. „Neříkám, že bych se na ni těšil, ale strach nemám. Od té doby, co jsem byl starý jako ty, jsem nespo-

četněkrát stál tváří v tvář smrti, na to si pak člověk zvykne. A kromě toho – co bych tu ještě dělal? Žral jsem, chlastal jsem, ženských jsem měl, kolik jsem jen chtěl, teď je konec. Jednou stejně musí být po všem.“

Vitellius v sobě jen stěží držel obsah žaludku a přitiskl si ruku k ústům. „Ty jsi *žil,*“ vypravil ze sebe, „ale můj život ještě ani nezačal…“

„Je mi tě líto,“ přikývl Rufus, „ale měl jsi dát ruce pryč od Messaliny. Podle Narcisse je každý Messalinin stoupenec protivníkem císaře. Jenom zapomněl, že i on byl kdysi v císařovnině posteli.“

„Ale ten rozsudek je nespravedlivý! Vždyť ty víš, že jsem se na spiknutí nepodílel. Za svou smrt můžu poděkovat Pugnaxovi…“

„Za svou smrt poděkuj Messalině. Tvoje styky s císařovnou byly Narcissovi trnem v oku. To on si vyžádal tvůj boj s Pugnaxem. Chtěl, abys byl zabit před Messalininýma očima.“

„Kéž bych mohl ještě jednou nastoupit proti Pugnaxovi,“ zatoužil Vitellius. „Zvítězil bych nad ním, věř mi, zabil bych ho. Při svém prvním vystoupení v aréně jsem měl strach ho zabít, teď bych si to přál.“

Dírou ve stropě uslyšeli kroky. Slabý paprsek světla dopadl k nim dolů. „Rufus, Vitellius!“ zavolal nějaký hlas a ozvěna se podivně odrážela od vlhkých stěn. Od stropu bylo spuštěno lano.

„U Castora a Polluxe,“ vzdychl Rufus, „tak je to tady!“

Ostatní odsouzenci k smrti v Tullianu těžce vstali, objali je, plakali a v tomto nemilosrdném okamžiku povídali nesmysly. Jen Vergilianus našel správná slova: „Nechť jsou vám bohové milostivi!“

Rufus a Vitellius byli na laně vytaženi nahoru. Centurio je spoutal řetězy, tribun ještě jednou přečetl rozsudek, a potom před odsouzence předstoupili dva liktoři se svými svazky prutů a připo-

jili se čtyři otroci s pochodněmi. Za ranního šera se strašidelně slavnostní průvod vydal na cestu kolem Fora Augusta na sever, směrem k Martovu poli. Vitelliovi bylo mdlo při pomyšlení, že stejnou cestou před půlrokem přišel do Říma. Tehdy ho nesli v nosítkách a proti němu seděla Messalina.

Cítil, jak mu těžknou nohy. Jen s velkými obtížemi se pohyboval kupředu. Strach, že se každým krokem více přibližuje smrti, ochromoval jeho pohyb. A pak už nedokázal pozvednout nohu. Když ho chtěl centurio postrčit dopředu, Vitellius padl na dlažbu.

„Vstaň!“ zařval tribun. „Vstaň!“ Přitom se pokoušel ho postavit. „Kat nečeká a hranice pro mrtvé už hoří!“ Vitellius se snažil vstát, jakmile se však dostal na nohy, hned se zase zhroutil.

Tribun rozkázal, aby se doprovod rozdělil, část půjde s Rufem k Martovu poli, on se postará o Vitellia. Poslal jednoho z otroků k blízké studni. Muž přinesl v dlaních vodu a chrstl ji Vitelliovi do obličeje. Mladík se pomalu probíral z bezvědomí. Výkřiky úžasu byly tím prvním, co si Vitellius opět uvědomoval. Když zvedl hlavu a otevřel oči, uviděl nad sebou dívku zahalenou v bílém. Ze vzrušení okolostojících usoudil, že se muselo stát něco mimořádného. „Amata! Amata!“ volali muži. „Vitellius má štěstí!“

Dívka se usmála a podala mu ruku. Jako by se probouzel ze zlého snu, vstával a přijímal blahopřání tribuna, jenž mu snímal pouta. „Vesta,“ promluvila slavnostně dívka, „bohyně svatého ohně, ti mým prostřednictvím dává život!“ Liktor spustil ruku se svazkem prutů. Tribun nechápavě vrtěl hlavou a stále znovu opakoval: „Vitellius je synem bohů!“ Vitellius si uvědomil, že mu cestu k popravišti zkřížila vestálka, a tak mu podle svatého zákona dala milost.

„Zároveň s touto milostí,“ pokračovala krásná kněžka, „můžeš mít jedno přání, které ti bude splněno.“

Trvalo chvíli, než Vitellius tento zvrat situace pochopil. Výzva zněla příliš neskutečně. Ještě před okamžikem by na nabídku od-

pověděl výkřikem „Chci žít!“. Teď mu byl nejen darován život, ale dokonce může mít ještě přání.

Úsvit pomalu ustupoval dennímu světlu, Vitellius zhluboka vdechl chladný ranní vzduch a měl pocit, že ztuhlá krev v něm opět začíná pulzovat. Usilovně přemýšlel, co by si měl přát. Byl však novými okolnostmi zaskočen tak náhle, že nevěděl, co odpovědět. Muka posledních hodin ho příliš vyčerpala. Potom se v něm začala vzmáhat nenávist k muži, jenž mu tu trýzeň způsobil. Vestálka stále ještě čekala na odpověď.

Vitellius přinucený k rozhodnutí prohlásil: „Chtěl bych ještě jednou bojovat jako gladiátor a mým soupeřem by měl být Pugnax!“

VI

Těžká bronzová vrata kurie se otevřela, až když paprsky ranního slunce proměnily Forum v zrcadlově se lesknoucí scénu. Římský senát, nejvyšší grémium státu, nezasedal před východem a po západu slunce. Ze všech stran sem proudili senátoři v purpurově lemovaných tógách, důstojně kráčeli po otevřeném schodišti nahoru k úzké, vysoké budově, kde každého jmenovitě uvítal dveřník.

Uvnitř se kurie leskla bílým mramorem. Po obou stranách ornamentální mozaiky na podlaze se zvedaly tři řady mramorových lavic. Nabízely místo pro šest set členů. Na čelní stěně stálo pódium se sedačkami nejvyšších magistrátních úředníků, křesly obou konzulů a císařovým trůnem. Za ním, ve výklenku zdi, zářila zlatá socha bohyně vítězství Victorie. Každý senátor vhodil zrnko kadidla do pánve se žhavým uhlím u vchodu. Oblaka vonného dýmu se vznášela místností.

Konzul Gaius Pompeius zahájil zasedání. „Patres conscripti," zahájil projev, „svolali jsme vás, protože stát je v nebezpečí. Opět jednou se spiklenecké živly pokusily strhnout na sebe moc. Ale díky pozornosti moudrých rádců našeho principa byl převrat v zárodku potlačen."

Z lavic senátorů se ozval zdrženlivý potlesk. Senátor Ollius vstal a vzrušeně zvolal: „Je to ostuda pro senát a římský lid. Jed spiklenců si našel cestu nejen do našich řad, ale ušetřena nezůstala ani císařská ložnice…"

„Všichni své konání zaplatili smrtí," namítl jeden konzul.

Ollius odpověděl: „Messalinina smrt možná ukončila zrádné rejdy, ale na fóru, ve veřejných budovách, všude ještě sochy připomínají manželku božského Claudia."

„Pryč s nimi!" ozvalo se z řad senátorů. „Strhněte je! Palte vápno z mramorových soch Messaliny!"

„Proto žádám," pokračoval Ollius, „aby byla Messalina prohlášena za státního nepřítele a poté odsouzena k věčnému zapomenutí."

Žádost byla přijata s potleskem a souhlasnými výkřiky. Znamenalo to odstranit nebo zničit všechno, co nějak připomínalo nenáviděnou císařovu ženu, všechny nápisy, kde bylo její jméno, obrazy a sochy, dokonce i dárky a nadace. Kletba dokonce zakazovala přechovávání její podobizny v soukromých čtyřech stěnách.

Po jednohlasném schválení žádosti se slova ujal konzul Quintus Veranius. Je prý jedním z nejvyšších zájmů státu, aby císař dostal novou manželku. Claudius naznačil, že bude respektovat rozhodnutí senátu. Je to sice velmi neobvyklé, avšak vzhledem k principovým třem nešťastným manželstvím chvályhodné a smysluplné. „Proto vám, ctihodní patres conscripti, kladu otázku: Která z římských žen, jež se vyznačují urozeností, plodností a mravností, by měla být dána za manželku Tiberiovi Claudiovi Nerovi Germanicovi?"

Ozval se vzrušený pokřik. Každý senátor volal jiné jméno. Ollius křičel nejhlasitěji: „Vezměte Claudii Ollii! Je nejplodnější a nejkrásnější! Vezměte Claudii Ollii!"

„Ty navrhuješ svou vlastní manželku?" podivil se Olliův soused.

„Jistě," odpověděl konzul. „Už dlouho se s ní chci rozejít. Vždyť mě už sedm let každé léto obšťastní dítětem. A přitom je jí teprve pětadvacet! Je počestná a věrná, byla by dobrou císařovnou."

Nakonec se v malých skupinkách diskutovalo o možných ženách tak dlouho, až zůstala jen tři jména: Aelia Paetina, Lollia Paulina a Julia Agrippina. S Aelií byl Claudius už jednou ženatý a měl s ní dceru. Lollia měla zvláštní zkušenosti. Caligula ji unesl jejímu ženichovi, oženil se s ní a okamžitě ji zapudil s tím, že už nesmí nikdy se žádným mužem spát. Agrippina už měla za sebou

dvě manželství. Byla však Claudiovou sestřenicí, a tedy s ním pokrevně spřízněná. Krásné byly všechny tři.

Konzul Quintus Veranius se pokoušel shromáždění uklidnit. Potom se zeptal: „Hlásí se někdo o slovo?“

Ozval se Narcissus. Císařův rádce jako bývalý otrok nebyl členem senátu, mohl však před tímto grémiem mluvit jako kdokoli jiný, když mu senát udělil povolení. Narcissus podporoval Aelii: „Senátoři, nejctihodnější ze všech Římanů, jako uznání za mé zásluhy při potlačení nebezpečného spiknutí proti našemu císaři jste mi propůjčili titul kvestora. Za to vám dlužím svůj velký dík!“ V řadách senátorů bylo slyšet šeptání a odkašlávání, protože se už dávno proslechlo, že arogantní Narcissus považuje toto vyznamenání za zcela nepatrné. „Nyní tedy také,“ pokračoval, „slyšte moji radu, když jde o to přivést císaři novou manželku. Cožpak císař nevedl šťastné manželství do té doby, než do jeho života vstoupila zrádkyně, jejíž jméno ani nechci vyslovit? Nebyl snad Claudius šťastný princeps, když byl ještě manželem Aelie Paetiny? Štěstí by ho provázelo až do dnešního dne a tato debata by byla bezpředmětná, kdyby se ta děvka lstivě nevloudila do principovy přízně. Nebyla to náklonnost a už vůbec ne láska, z níž vzešly dvě děti. Důvodem byla pouze a jedině touha po moci. A když se zamyslím nad dalšími dvěma kandidátkami, ptám se, zda i je neláká jen vliv a moc tam, kde by mělo hrát největší úlohu srdce!“

Výkřiky protestu a pohrdavý výsměch přerušily jeho řeč. „Aelia,“ snažil se Narcissus dál udržet pozornost, „Aelia je povznesena nad jakékoli podezření. Její srdce ještě i dnes patří principovi. Jejich společná dcera Antonia se mi jeví jako záruka, že Aelia bude dobrou matkou i oběma dětem té děvky. Proto vás prosím, páni senátoři, hlasujte pro Aelii Paetinu. Ať se ona stane císařovou manželkou!“

Potlesk byl jen skromný. Když Narcissus opět usedl, vstal Callistus, císařův druhý rádce. Ten podporoval Lollii a pochyboval,

zda by měl Claudius vůbec zájem obnovit vztahy s Aelií. Vždyť se spolu rozvedli už dávno a koneckonců císař s rozchodem souhlasil. Navíc by bylo nebezpečné, kdyby se žena jako Aelia, z váženého rodu Tuberonů, stala císařovou chotí, protože příliš zastává zájmy vlastní rodiny. Oproti tomu Lollia Paulina je dcerou bývalého konzula Marka Lollia, rodové zájmy jsou jí cizí, je bezdětná, a tedy nehrozí žádné žárlivé scény. Může být dobrou nevlastní matkou všem třem principovým dětem. Callistus nezapomněl poukázat na Lolliin neobyčejný půvab, který nadchl už Caligulu.

Tento projev a kandidátka vyvolaly v senátu už větší ohlas. Nyní vstal třetí císařův rádce. Pallas se zastával třetí uchazečky.

„Jestliže prosazuji Agrippinu, ušlechtilou ženu vznešeného původu, pak nikoli pouze proto, že jejím otcem je legendární Germanicus. My všichni, Římané, senátoři, máme u té ženy co napravovat. Neprávem žila Agrippina dlouhá léta ve vyhnanství, Caligulovým rozhodnutím odsouzená k smrti. Není znamením bohů, že tato léta přežila? Agrippina je prokazatelně plodná a navzdory těžkým ranám osudu si zachovala kvetoucí mládí.

O její mravnosti nemůže být pochyb, vždyť patřila k Messalininým největším odpůrcům. Její syn Ahenobarbus z prvního manželství je vnukem velkého Germanika a má v žilách juliánskou i claudiovskou krev. Měla by se snad tato žena provdat do jiného rodu, jenž by se pak mohl vychloubat slavnějšími předky než císařova rodina?“

„Proti tomuto svazku však stojí římské zákony,“ namítl konzul Gaius Pompeius. „Císař a Agrippina jsou pokrevně spřízněni.“

Pallas odpověděl s lehkým úsměvem. „Proč bychom neměli legalizovat něco, co je beztak už od časů Caliguly zvykem, totiž že principové se spojují se ženami z vlastního rodu?“

„S tím má tedy Agrippina skutečně ty největší zkušenosti!“ vykřikl Ollius a narážel na poměr, který měla se svým bratrem Caligulou.

Pallas předstíral, že výkřik neslyšel, a pokračoval: „Manželství s dcerami bratrů jsou, pravda, u nás Římanů neobvyklá, v jiných zemích však jsou obyčejem. Právě v poslední době se naše právo zásadně změnilo. Dnes je dovoleno, co bylo ještě včera trestáno, naopak pronásleduje se to, z čeho naši otcové vycházeli beztrestně. Proč by se nesměl Claudius oženit se svou neteří Agrippinou, když nijak neskrývá, že jeho náklonnost k ní daleko převyšuje strýčkovské vztahy.“

Palladova řeč senátory přesvědčila. Po krátké diskusi dospěli k závěru, že císaři doporučí sňatek s jeho neteří Agrippinou. Když se otevřely brány kurie a senátoři se valili ven, zvěst se po fóru rozšířila jako požár. Pallas už měl všechno připravené. Scházely se skupiny, které tvořily skandující sbory a křičely: „Agrippinu císaři! Agrippinu císaři!“ Všichni táhli ulicemi k paláci, kde se shromáždilo velké množství lidí, aby principovi sdělili svou vůli: „Agrippinu císaři!“

Řady vozíků, mul a nosičů zavazadel na via Ostiensis se zdály nekonečné. Židé s celým skrovným majetkem sbaleným do ranců mířili k přístavu, kde na ně čekala flotila dvou set nákladních lodí. Na císařův rozkaz byli všichni Židé z Říma vypovězeni. Údajně proto, že neustále zasévají neklid a protiví se císařovu majestátu. Nákladní lodě přivážející do Říma obilí z Egypta a severní Afriky nakládali před zpáteční cestou na palubu Židy na jejich nemilosrdném exodu.

Děti a mladí lidé plakali. Narodili se v Římě a cítili se tu doma, nechtěli odjet do žádné vzdálené cizí země. Rodiny byly roztrhávány, mnoho Židů zmizelo, utíkali z města, kupovali si zfalšované doklady o římském občanství. Možná polovina všech římských Židů se dokázala vystěhování nějak vyhnout. Ale stále ještě jich zbývaly tisíce. Nesli rance na zádech a zpívali srdceryvné žalozpěvy, které dokonce i v otrlých Římanech postávajících na kraji

ulic vyvolávaly melancholii. Ostia byla přístavní město mnoha tváří. Kolem vlastního přístavu, jenž byl od začátku Claudiovy vlády proměněn ve velké staveniště, se soustřeďovaly malé domky rybářů a lodníků, krámky, nevěstince a skladiště zásob. Odevšad byl vidět nový maják, kopie legendárního divu světa na ostrově Faru. Městské jádro bylo zastavěno převážně čtyřpatrovými obytnými bloky. Naopak na okrajích přístavu bydleli bohatí obchodníci a dobře situovaní Římané v honosných vilách jako v luxusních přímořských lázních.

Kvestoři Ostie zřídili na přístavním molu registrační místa. Každý Žid, jenž vkročil na loď, se musel odhlásit. Řada plačících či rezignovaně před sebe hledících lidí sahala od mola až k ústí Tiberu. Strach z budoucnosti měli vepsaný do tváře.

Vitellius spěchal podél fronty. „Znáte někdo dívku jménem Rebeka?“ ptal se stále znovu. Někteří vrtěli hlavou, jiní odpovídali, že Rebeku znají, ale vždy se pak ukázalo, že to není ta, kterou hledá. Šel dál, díval se do nespočetných tváří, z nichž na něj hleděl smutek a lítost. Rebeku nemohl najít.

Možná se někde ukryla, nebo uprchla před císařovými vojáky. Na konci řady Vitellius uviděl spoustu lodí, které zde kotvily, bachraté plachetnice šedivé od prachu z obilí, primitivní plavidla nezařízená pro přepravu lidí. Na jednu takovou nákladní loď bylo vecpáno až sto Židů, kteří se pokoušeli odložit svoje zavazadla mezi dřevěné přístřešky a získat alespoň kousek místa k sezení nebo na přespání.

„Nejsi ten mladík, co se mě nedávno ptal na Kaathu?“ Vitellius se otočil a poznal člověka, jehož v Zátibeří oslovil. „Ano, jsem to já,“ přisvědčil Vitellius. „Je Kaatha tady?“ – Muž mlčel a Vitellius čekal na odpověď. „Viděl jsi Rebeku?“ zeptal se po chvilce.

„Rebeku? – Ano,“ přikývl muž. „Ale,“ rozhlédl se, jestli je někdo neposlouchá, „Kaatha se vypařil.“

„On nechá Rebeku jet samotnou?“

Žid pokrčil rameny.

„Kde je Rebeka? Hledal jsem ji všude.“

„Tam,“ odpověděl muž a ukázal do přístavu. „Musí být na jedné z prvních lodí.“

Vitellius poděkoval a běžel směrem, který mu neznámý ukázal. Oči mu rychle přejížděly po změti lidí a zavazadel na lodích. A tam – v tlačenici na jedné nákladní plachetnici – seděla Rebeka, hlavu opírala do dlaní a oči upírala na pevninu.

„Rebeko!“ vykřikl a mával rukama. „Rebeko!“ řval, jak mohl nejhlasitěji. Povely posádky, jež zrovna napínala plachty, přehlušily Vitelliovo volání. Strhl si z těla tuniku a skočil do moře.

Na lodi, která právě zvedla kotvy, si někdo plavce všiml. Strčil do Rebeky a ukazoval do vody. Teď ho také poznala. Zoufale odstrčila lidi na lodi a prodrala se k palubnímu zábradlí. „Vitellie! Vitellie!“ Bezmocně k němu vztahovala ruce. Z očí jí tekly slzy, ústa se pokoušela o zdrženlivý úsměv a dívka vrtěla hlavou. Výraz v tváři poznamenané bolestí jako by formuloval jedinou otázku: Proč?

Vítr se opřel do pleskajících plachet a hnal loď od mola na moře. Vitellius vyčerpaně doplaval zpátky ke břehu a díval se za loďmi, jež jedna za druhou vyplouvaly z přístavu a nabíraly kurs k nekonečnému obzoru. Věděl, že tam v dáli odplouvá štěstí jeho života.

Největší stavební místo Římské říše leželo východně od Říma, poblíž města Alba Fucens, kde třicet tisíc otroků téměř jedenáct let pracovalo dnem i nocí. Cílem obrovského projektu bylo vysušení Fucinského jezera, jehož vodní hladina neustále kolísala. Vysoušení plánoval už Caesar a sliboval si od něj pastviny o rozloze 150 kilometrů čtverečních.

Velkolepý plán se proměnil v prestižní záležitost, protože Narcissus, pověřený vedením stavby, se pokoušel překonat svého soka

Pallada, druhého císařova rádce. Pallas byl nesporně hned po císaři nejvlivnějším mužem Říma od té doby, co senátu navrhl za císařovu manželku Agrippinu a Claudius se s ní oženil. Od té doby se už stalo veřejným tajemstvím, že manželství není právě šťastné. Agrippina na sebe stále více strhávala moc. A protože měla poměr s Palladem, stal se senátor stínovým císařem. Římané se jeho vlivu báli.

Narcissus doporučil císaři miliardovou stavbu s odůvodněním, že pokud se té věci neujme on, vysuší jezero bohatí Římané a získanou úrodnou zemi začlení do svého soukromého vlastnictví. K tomu, aby se odvedla voda z jezera, bylo potřeba postavit pět a půl kilometru dlouhý kanál ústící do řeky. Bylo nutné prokopat se skrz ohromnou horu, vylámat skály a srovnat údolí. Tuto práci vykonávali ve třech osmihodinových směnách po zhruba deseti tisících mužů otroci, váleční zajatci a odsouzení těžcí zločinci ze všech koutů říše, jimž byla ponechána volba mezi trestem smrti a nucenými pracemi na Fucinském jezeře.

Proto bylo staveniště na Fucinském jezeře dějištěm vražd a zabíjení. Ženy se tomu místu velkým obloukem vyhýbaly. Kousek masa, nějaké ovoce, drobné mince se nezřídka staly příčinou skutečných bojů mezi jednotlivými skupinkami. Tito vyvrženci společnosti sídlili ve stanech a vařilo se pro ně ve velkých vyvařovnách. V pracovní době holýma rukama vyhrabávali hlínu do košů z vrbového proutí a poklusem ji odnášeli na určená místa. V tak velkých společenstvích mužů se vyvíjejí různé lásky a intriky. Kdo nezemřel hladem a vysílením, tomu občas někdo při nějaké hádce rozbil hlavu. Kromě života neměli tito muži co ztratit – a jejich život moc za žití nestál.

Když byl kanál hotový, uspořádal Narcissus těsně před tím, než padne poslední hliněná hráz a voda se začne valit z jezera pryč, pro císaře slavnost, jaká neměla obdoby. Claudius si přál, aby tu došlo k námořní bitvě opravdových válečných lodí. Kvůli

tomu musely být trojveslice a čtyřveslice taženy několik kilometrů po souši, nebo být přímo na místě vypuštěny z doku na vodu. Na lodích muselo být celkem devatenáct tisíc mužů posádky. Aby se tolik mužů sehnalo dohromady, otevřel Claudius věznice a najal i nejsilnější dělníky z prací na kanálu. Aby jednotliví námořníci či celé posádky lodě neopouštěli, rozestavil Narcissus kolem břehů jezera své čluny. V nich umístil tisíce střelců, kteří měli jakémukoli pokusu o útěk zabránit hodem kopí.

Kromě lodí s amatéry byly na jezeře i skutečné vojenské posádky, manipuly a eskadry pretoriánů, jejichž plavidla vybavená katapulty měla nad všemi ostatními převahu. Gladiátory ze školy Ludus magnus vybral Narcissus pro boj muže proti muži na palubách. Vyvrcholením gladiátorských bojů měl být nový boj mezi Pugnaxem a Vitelliem.

Vitelliovo omilostnění Messalinou, jeho odsouzení a záchrana prostřednictvím vestálky Tullie, vyvolaly u Římanů milujících nejrůznější klepy živý zájem. Skutečnost, že si Vitellius nepřál od vestálek peníze a zlato, nýbrž boj s úspěšným gladiátorem Pugnaxem, vyvolala u Římanů nadšení. Vitelliovi už teď patřily všechny sympatie, protože jen málokdo věřil, že bude schopen porazit Pugnaxe.

Několik dní před velkým představením přijížděli Římané a obyvatelé z okolí, usazovali se na blízkých pahorcích a zabydlovali se ve stanech či pod slunečními plachtami mezi povykujícími kramáři. Rozmazlení Římané vyměňovali s venkovským obyvatelstvem oděvy, šperky a různé spotřební předměty za potraviny, protože zásobování hlavního města bylo zase jednou dost špatné. Četné lodě, na nichž byli Židé vyváženi ze země, ani nedopluly do svého cíle a nikdo pořádně nevěděl, proč – zda kvůli počasí nebo proto, že posádka byla přemožena nedobrovolnými cestujícími. V každém případě teď měla římská flotila dovážející obilí jen třetinu obvyklého stavu lodí. Proto bylo obilí, a tedy i chleba, málo. Aby

se vyhnul sociálním nepokojům, sáhl Claudius k osvědčenému receptu – dal uspořádat velkou slavnost.

Zalidněné pahorky kolem Fucinského jezera nyní propůjčovaly krajině vzhled rozlehlého amfiteátru. Prodavači obilí tu nabízeli v hliněných džbánech octovou limonádu, obchodníci s drůbeží z Campanie pekli kuřata, tukem prosycený dým stoupal z ohnišť rybářů a děvky z Cirku maxima dočasně přesunuly působiště a nabízely své služby na zelených loukách. Rozčilené manželky je ranami odháněly od svých manželů. Keře kolem břehu jezera nestačily, proto se lidé, povzbuzovaní vulgárními výkřiky, bavili před očima ostatních.

Tóny fanfár ohlašovaly příchod císaře. Obklopen třiceti pretoriány v červených helmách bezohledně bijícími kolem sebe, když lidé dost rychle neustoupili, kráčel ke slavnostně vyzdobené tribuně na břehu jezera. Claudius měl na sobě skvostný rudý vojevůdcovský plášť lemovaný zlatou obrubou, avšak holá hlava a kulhavá chůze nedokázaly zastřít jeho věk. Úplně jiná byla žena po jeho boku, Agrippina.

V průhledném, zlatem protkávaném hávu, hlavu s hladce sčesanými vlasy vztyčenou, dávala zdvořile tleskajícímu publiku jasně najevo, kdo z nich dvou má moc. Agrippina se usmívala do davu, přestože sotvakdo úsměv opětoval.

Na čestnou tribunu se vešlo asi tisíc diváků, vysokých úředníků a kněží, kteří i v divadle a v Cirku zaujímali čestná místa. Nikomu neušlo, že znamení k zahájení her nedal císař, nýbrž Agrippina. Za ohlušujícího hluku bubnů, činelů a trumpet proti sobě vyrazilo padesát lodí vybavených dlouhými tarany. Poháněči otroků bičovali veslaře sedící ve dvou až třech řadách nad sebou. Kožené řemeny potřísněné krví zanechávaly na zádech otroků připoutaných řetězy nezhojitelné stopy všude tam, kde se pleť roztrhla. Nad jezerem se nesly pronikavě ostré rozkazy. Čím rychleji lodě

pluly, tím vzrušeněji řvalo publikum a podněcovalo velení veslařů: „Citius, citius – rychleji, rychleji!“

S praskotem se taran trojveslice zabořil do břicha první lodě. Dovnitř vnikla voda a příď se potápěla. Protože železný taran se zaklesl, stahovala poškozená loď ke dnu i útočníka. V rychlém sledu se teď srážely i další lodě, některé už ztroskotaly. Otroci řvali. Byli připoutaní řetězy k veslařským lavičkám a spolu s lodí klesali do hlubin. Na jednom místě vznikl shluk nejméně dvaceti do sebe zaklíněných lodí. Posádky proti sobě bojovaly vesly, holemi i krátkými meči, muži se pokoušeli hodit jeden druhého do vody, nebo veslařům na jedné straně usekat ruce, aby loď nebyla schopna manévrovat. Výkřiky bolesti na břeh nedoléhaly, protože publikum řvalo nadšením a přehlušilo hluk boje.

Na skupinu lodí odněkud přilétla hořící pochodeň a za několik okamžiků veslice vzplanuly. V oblacích kouře a za syčení ohně se první naklonila na bok a zmizela pod vodou, která se začala zbarvovat doruda a dohněda. Mrtvoly s rozepjatými pažemi a roztaženýma nohama pluly po hladině mezi usekanými údy, holemi a štíty. Členům posádek, kteří doplavali k blízkému břehu a pokoušeli se zachránit, bránili strážci rozestavění na souši vylézt z vody. Brutálně je kopali do hlav, nebo do nich bodali kopími tak dlouho, až přestali jevit známky života.

Ve chvíli, kdy na jezeře zuřila námořní bitva, se pod tribunou, v kabinách a šatnách gladiátorů, setkali dva muži, kteří se už několik měsíců neviděli – Vitellius a Pugnax.

Pugnax vypověděl službu v Ludu magnu zřejmě ze zklamání, že po popravě Sulpicia Rufa se nestal jeho následníkem. Rapis, odznak svobody, si už jedenadvaceti vítězstvími jedenadvacetkrát vysloužil a mohl kdykoli přestat. Zlé jazyky šířily zvěst, že za svou výpověď v procesu proti spiklencům získal od nejbližších principových rádců sto tisíc sesterciů. Ale Vitelliovo přání se týkalo jeho

cti. Kdyby boj odmítl, získal by pověst zbabělce. Nemohl odmítnout.

Vitellius se po svém nečekaném omilostnění vrátil do gladiátorské školy. Lentulus, nový lanista, dokázal šikovně vyrovnávat napětí mezi náhle tak populárním mladým gladiátorem a starou osádkou. Vitellius tvrdě jako nikdy předtím cvičil ve všech bojových disciplínách, statečně nastupoval proti medvědům z Alp a rysům z Thrákie. Vyznamenával se dokonce i v pěstním souboji a v těle měl sílu jako keltský otrok. Ostatní se ho báli.

Teď před Vitellia předstoupil Pugnax, vytáhl kohouta s uříznutou hlavou, který se ještě cukal, a hodil ho Vitelliovi k nohám. „Zvíře nosící smůlu ať ti přinese neštěstí," zasyčel. Vitellius o krok ustoupil. Nechápavě hleděl na umírajícího ptáka. Když se podíval na Pugnaxe, v očích mu bleskla chladná nenávist. Neřekl ani slovo. Náhle však soupeři plivl do tváře. Pugnax na něj skočil. „Ty prevíte!" zařval. „Polámu ti všechny kosti!" Mladík se ale dokázal z jeho sevření šikovně vymanit.

Otroci gladiátory odtrhli a odvedli každého do jednoho kouta, aby je připravili pro boj.

„Je šílený vzteky," zašeptal Vitelliův sekundant. „Dávej si pozor!"

„Jeho vztek je můj nejlepší spojenec," odpověděl klidně Vitellius. „V aréně nevítězí břicho, ale hlava!" Otrok mu uznale poklepal na rameno. „Zvítězíš, Vitellie. Spravedlnost zvítězí." – „Ano," souhlasil Vitellius, „nelituji, že jsem ho vyzval k boji."

Tribuna se otřásala dupáním rozvášněných diváků. Hrozilo nebezpečí, že podpěry spadnou. Otroci, kteří drželi připravenou výzbroj, s obavami vzhlíželi k trámovému stropu.

Vitellius bojoval jako thrák, Pugnax jako samnit, což byla nejoblíbenější Claudiova disciplína. Různá výzbroj thráků a samnitů také vyžadovala zcela odlišné bojové techniky.

Samnité bojovali krátkým, rovným mečem a v těžké zbroji, thrákové naopak se zahnutou šavlí a v přílbě chránící obličej. Na pravé paži měli bandáž a na obou nohou ochranné kožené holeně, oproti tomu samnité měli holení chráněnou jen levou nohu. Kryli se za těžkým dlouhým štítem, thrákové v boji měli jen malý, kulatý štít. Proti lepší ochraně jednoho stála větší pohyblivost druhého.

Trvalo dlouho a vyžadovalo velkou zkušenost, než byli gladiátoři oblečeni do svých zbrojí. Pugnax i Vitellius se podrobovali všem procedurám a z protilehlých koutů na sebe upírali oči. Nenávistné pohledy slibovaly: Zabiju tě. Já tebe.

Gladiátoři byli odvedeni. Otroci za nimi nesli zbraně. Když Vitellius vyšel z šerého prostoru pod tribunou do jasného slunečního světla, naskytl se mu hrůzný pohled. Zelená voda Fucinského jezera byla rudě zbarvená. Po hladině pluly ohořelé a osekané kusy vraků, mezi nimi mrtvoly s bublinami vzduchu pod oděvem. Stále ještě se muži ze ztroskotaných lodí snažili dostat na pevninu, avšak ani jednomu se nepodařilo projít řadou strážců na břehu. Pokaždé, když se některý z těch nešťastníků dotkl souše, strážci mu šlápli na ruce a nemilosrdně ho probodli kopím. Diváci na břehu nadšeně vříkali.

Vitellius a Pugnax nastoupili se svými nosiči zbraní na dvě lodě připevněné vpravo a vlevo k tribuně. Na každé bylo šestnáct veslařů pod velením dozorce mávajícího důtkami. Úzká plavidla pouze s přední palubou dosáhla velké rychlosti a měla velkou manévrovací schopnost. Bez taranů a jakéhokoli opevnění sloužily lodě gladiátorům jenom jako plocha, jako rozkymácená aréna.

Protivníci zaujali bojové postavení. Vitellius dostal zahnutou šavli, Pugnax krátký meč. Jako na povel oba pozvedli zbraně a zvolali směrem k tribuně: „Buď pozdraven, caesare, jdoucí na smrt tě zdraví!“ Bylo vidět, jak císař milostivě pozvedl paže a pozdravil obě strany. Žena po jeho boku nezúčastněně hleděla do nebe.

Obě lodě se svými ozbrojenci na palubě vypluly velkým obloukem na jezero a v té chvíli na tribuně vzplanula prudká diskuse, kdo z bojovníků má větší šance. U sázkařských stánků byly vyvěšeny tabule hlásající naděje 2: 1 pro Pugnaxe, protože Pugnax byl stále ještě považován za neporazitelného. Jinak tomu však bylo na tribunách a mezi čestnými hosty.

„Vitellius už není žádný tiro," prohlašovala choť jednoho senátora. „Začátečnické období má za sebou. Po ječmenu mu narostly svaly, přitom je v pase štíhlý jako herec v roli Heleny."

Manželovi se její slova nelíbila. „Jak krásná léta tu jdou vniveč!" opakoval stále, „jak krásná léta tu jdou vniveč!"

To ženu rozčílilo. „Pugnaxovou teplou krví bys mohl vyléčit padoucnici svého bratra!" zvolala rozrušeně. Teplá krev umírajících gladiátorů byla velmi žádaná a považovala se za univerzální léčebný prostředek.

„Jeho rychlost boj rozhodne," sděloval konzul Quintus Veranius sousedovi. „Pugnax si pro tento boj vybral špatné zbraně."

„Už nějakou dobu necvičil," namítl soused. „Myslím, že jednal správně."

„Vitellius bude rychlejší, ale nebude mu moci ublížit, protože Pugnax sice působí neobratněji, ale neposkytuje žádné místo, na které by se dalo zaútočit. Je zkušenější než jeho soupeř a využije první příležitosti, aby mu zasadil smrtelnou ránu."

Konzul odmítavě mávl rukou. „Ten mladík zná svého protivníka. Je inteligentní a má větší sílu než při prvním boji. Vitellius bude hledat rychlé rozhodnutí. Koneckonců ví, že čas pracuje pro Pugnaxe."

„Jak krásná léta tu jdou vniveč!" povzdychl opět senátor.

Neobyčejně vyparáděná Římanka v doprovodu dvou černošských otroků ovívajících ji pštrosím peřím se nadchla pohledem na mladého Vitellia, vyhodila do výšky polštář na sezení a zvolala:

„Jak budu závidět Venuši Anadyomeně, jestli se ten mladík ponoří k ní do vody!“

Víření bubnů ohlásilo začátek boje a okamžitě se rozhostilo napjaté ticho. Lodě s gladiátory od sebe byly vzdálené asi dvacet metrů. Otroci podali bojovníkům štíty. Všichni vzrušeně čekali na signál trubky. Pugnax se soustředěně díval na palubní prkna své lodě. Vitellius pohlédl na břeh. Diváci na pahorcích vstali. Císař napůl ležel ve svém křesle a nohy měl natažené před sebe, za ním bylo vidět Narcisse. Pallas stál vedle Agrippiny.

Vpředu v první řadě seděli kněží, v jejich středu vestálky. Vitellius měl pocit, že rozpoznává Tullii, která mu zachránila život.

Není pochyb. I když všechny vypadají stejně s bílým závojem přehozeným přes ostříhané vlasy, musí to být Tullia. Poznal její typické držení hlavy nakloněné trochu ke straně. Vitellius necítil strach.

Zazněla trubka. Vesla obou lodí se opatrně pozvedla a ponořila se do vody, pak se opět objevila nad hladinou. Lodě se k sobě pomalu blížily. Pugnax se skryl za svůj velký štít, že byl sotva vidět. Vitellius si přitiskl kruhový štít na levou stranu těla a lehce pohupoval šavlí. Rozkročen a obrácen po směru jízdy plul vstříc svému protivníkovi. Nepřátele na život a na smrt od sebe dělilo už jen deset metrů. Veslaři brzdili. Tiše se k sobě přibližovali. Pugnax nehnutě jako socha číhal za štítem, Vitelliova šavle opisovala stále větší oblouky. Zřejmě nebylo pochyb, kdo z mužů v boji převezme iniciativu.

Zbavilo Vitellia strachu neobvyklé prostředí, větší sebevědomí, nebo prostě obrovská potřeba se pomstít? Jak často už myslel na smrt a už ji dvakrát viděl přicházet, ale teď? – Ne. Věděl, že zvítězí a nenáviděného udavače bodne mezi žebra, aniž dá někomu možnost omilostnit ho. Jen to musí jít rychle, bleskově, rychleji, než Pugnax v těžké zbroji stačí zareagovat. Ale jak se na něj do-

stat, když za ohromným štítem neodhalí ani místečko, kam zaútočit. Pugnax je zranitelný jenom zezadu.

Vitellius pohybem hlavy naznačil veliteli lodě, aby opět nabrali rychlost a propluli vlevo kolem soupeře. Vesla náhle opět udeřila do vody. Příď se jako hlava cválajícího koně zvedala z jezera a zase klesala zpět. Vitellius se snažil sladit s tím rytmem pohyby paže.

Kurs obou lodí byl tak přesně vypočítán, že by na sebe narazily když ne přídí, pak alespoň bokem. Už je nedělily ani dva metry. Vitellius jasně viděl, jak Pugnax drobnými krůčky opravuje svůj postoj, aby před ním neodhalil ani sebemenší nechráněné místečko. Vitelliova pravice se už pohybovala až do výše hlavy. Potom, v okamžiku, kdy byli oba gladiátoři na stejné úrovni, se stalo něco zcela neočekávaného, na co nikdo nebyl připravený. Na břehu zazněl jediný mohutný výkřik zděšení. Vitellius odhodil svůj štít do vody. Na to nebyl Pugnax připravený a ještě než mohl na tak šílený čin reagovat, využil Vitellius švihu šavle a jedním skokem se ocitl na nepřítelově palubě. Loď se rozhoupala a Pugnax se snažil vyrovnat náhlý pohyb rozkročením nohou. Ale jakmile se část nohy pod kolenem dostala za okraj štítu, zasvištěla Vitelliova zbraň a jednou ranou nohu usekla. Pugnax zařval, krev stříkala na prkna, štít mu upadl dopředu. Vitellius uskočil stranou, avšak jeho šavle už byla opět nahoře, ťal po klesajícím, zkrouceném Pugnaxovi a zasáhl ho do šíje nad lopatkami. Ozval se zvuk, jako by tupá sekyra rozsekla hlávku zelí. Šavle zůstala trčet v těle. Vitellius se na okamžik zarazil, potom nohou skopl umírajícího do vody.

Jako z velké dálky k němu doléhal bouřlivý potlesk rozběsněného davu. Zděšeně hleděl na mrtvolu plovoucí ve vodě a do velkého zadostiučinění se mísily pocity viny. Vitellius se štítil sám sebe. Zvracel. Jak se loď blížila ke břehu, byly ohlasy publika stále hlasitější, ječivější, šílenější. Ženy házely do vody kytice, z čestné tribuny se snášely dolů lehké, pestré šátky. Zvolna si začal uvědo-

movat, že celý ten jásot, ty nadšené ovace, jsou určeny jemu, kotláři Gaiu Vitelliovi z Bononie.

S námahou se pokoušel nasadit triumfující výraz vítěze a kynout publiku. Snažil se a s údivem zjistil, že každý jeho pohyb vyvolává odezvu z mnoha tisíc hrdel. Čím výše zvedl paže, tím hlasitější povyk se ozýval. Čím prudčeji mával, tím pronikavěji ječely ženy. Společná hra mas a jejich idolu se mu zalíbila.

Loď byla k tribuně přitahována s pomocí háků a Vitellia přijali dva otroci. Narcissus kráčel dolů po schodišti pokrytém rudým kobercem a hodil gladiátorovi hůl jako odznak svobody a kožený měšec s odměnou pro vítěze. Vitellius mu kývnutím hlavy poděkoval. Čestní hosté na tribuně stáli a tleskali. Konzulové, senátoři a kněží, nejuctívanější lidé Říma, aplaudovali jemu, Vitelliovi. Vstřebával potlesk jako chladný vzduch po dusném dni. Potom spatřil Tullii. Stála od něj vzdálena jen několik kroků, krásná jako socha, drobná jako Rebeka. Usmívala se. Když se Vitellius na krásnou kněžku podíval, cudně sklopila oči. Jasně viděl, jak jí tváře lehce zrudly. Vitellius sebral veškerou odvahu, předstoupil před vestálku a uklonil se. Tullia poděkovala kývnutím hlavy. Mnozí na tribunách věděli, co to gesto znamená.

Konzul Quintus Veranius zatahal svého průvodce za rukáv. „Musíš vědět, Plinie, že ten gladiátor byl odsouzený k smrti. Cestou k popravišti ho potkala vestálka, a proto mu byl darován život.“

„Jakého zločinu se ten mladík dopustil?“ zeptal se Plinius.

„Prý se podílel na Messalinině spiknutí. Ale není to jisté. Možná jeho obvinění spočívalo jen na osobním nepřátelství mezi ním a Pugnaxem…“

„Tímhle Pugnaxem?“ ukázal Plinius hlavou k jezeru.

„Ano,“ přisvědčil Quintus Veranius. „Dnešním dnem skončilo jedno nepřátelství na život a na smrt.“

„Neuvěřitelné,“ zavrtěl hlavou Plinius. „Na žádném ze svých válečných tažení Germanií jsem se nesetkal s takovým osudem, ani u Chauků, ani u Chattů. To je skutečně sudba, jaká si zaslouží, aby byla zachována pro potomstvo. S tím gladiátorem se musím seznámit.“

Konzul se hlasitě zasmál. „Už vidím, že Římané ztratili skvělého vojenského velitele a našli pilného spisovatele. Ale Gaie Plinie Secunde, nejsi ještě příliš mladý na to, aby ses stáhl na výminek?“

„Kdo tady mluví o výminku? Otcem všech věcí není válka, nýbrž duch, který dokonce rozněcuje i války. To máme literaturu přenechat starcům? Právě jsem si poprvé ostříhal vousy, když jsem v Germanii napsal svůj první spis o bojových technikách našich jezdců. Byl přijat s uznáním a je snad špatný jen proto, že jsem jej napsal ve třiadvaceti letech?“

„Určitě ne,“ ujišťoval ho konzul.

„Pro spisovatele nikdy není příliš brzy, aby začal psát,“ pokračoval Plinius. „Pro tak důležité dílo, jako je můj *Přírodopis*, je dokonce možná krátký i celý život.“

Quintus Veranius ukázal na jezero, kde pokračovaly gladiátorské boje. Lodě s plnou posádkou, avšak zbavené možnosti manévrovat, byly ostřelovány z katapultů, dokud se nepotopily. Náklady na hry přesahovaly všechno, co Řím dosud zažil. Když ničení, vraždění a pobíjení pozdě odpoledne konečně ustalo, čekala na diváky ještě jedna zcela zvláštní podívaná.

Dva tisíce otroků s lopatami a koši začaly rychle prokopávat poslední hráz vedle čestné tribuny. Pak se voda z jezera vylije, a pokud jsou výpočty zeměměřičů správné, jezero vyteče do poslední kapky.

Nejprve si razil klikatou cestičku úzký potůček a voda se vsakovala dříve, než dotekla na dno kanálu. Pramínek však zvolna mohutněl, stával se z něj prudký potok, bystřina, vymílal do země

stále hlubší koryto a břeh se začal hroutit. Za několik okamžiků se potok proměnil v mohutný proud valící se kanálem a pokrytý špinavě hnědou pěnou. Diváci nadšeně tleskali, protože několik otroků podcenilo rychlost vody a zřítilo se do vln i s odloupnutými kusy břehu.

Mezitím už byl kanál plný vody, avšak proud ukusoval stále větší části břehu, písek a země se sypaly do mohutného toku. Diváků na tribuně se začal zmocňovat neklid, vždyť od prudce se valící vodní masy je dělilo jen pár metrů. Hosté v horních řadách stále ještě nadšeně tleskali, kněží v první řadě opustili svá místa na protější straně. Odlomil se další velký kus břehu a dřevěná čestná tribuna začala skřípat a otřásat se. Diváci strnuli.

„Utíkejte!“ ozval se odněkud výkřik. „Utíkejte!“ To byl signál k propuknutí paniky. Narcissus vytáhl císaře z lóže a vlekl ho po rudě potažených schodech dolů, za ním se hnal Pallas, pevně svírající ruku rozechvělé Agrippiny. Otroci ranami razili v davu prchajících cestu císařskému páru. Východ vlevo byl blokován vodou, proto se čestní hosté hromadili po pravé straně. Skřípání tribuny se proměnilo v praskání, trámy se bortily, podpěry se lámaly, prkna pod nohama se chvěla. Kdo ve strašlivém zmatku ztratil pevnou půdu pod nohama, zakopl či uklouzl, byl ztracen. Nespočetné nohy dupaly po ženách ležících na zemi. Výkřiky smrtelného strachu vyvedly z míry i ty, kdo zpočátku ještě zachovávali klid. Jen proto, aby se člověk dostal o krok blíž k východu, byl schopen udeřit toho před sebou pěstí do hlavy, kopnout ho kolenem do břicha, až padl, a pak ho překročit.

Vitellius v prostoru pod tribunou vyrazil ve stěně zakrytou vyhlídku vedoucí do diváckých řad. Hledal Tullii. Ale přestože by vestálku vlastně měl hned poznat podle bílého závoje na hlavě, shora nic neviděl. Vpředu u zábradlí by byla ve velkém nebezpečí, ale kde jenom je?

Několika rychlými kroky Vitellius doběhl do císařské lóže. V jejím středu se podlaha už propadla. Opatrně ručkoval po zábradlí až ke středu, odkud byl nejlepší výhled dolů. Zábradlí se povážlivě kymácelo. Vitellius rozeznal poblíž balustrády čtyři bílé závoje.

Dlouho nepřemýšlel a odvážným skokem z císařské lóže se dostal přímo do středu řvoucích, tlačících se a kolem sebe tlukoucích lidí. Ostrá bolest mu projela hrudníkem a cítil, že pod ním se zhroutilo několik lidí, ale slepě, s jediným cílem před očima, se hnal kupředu, kopal a bušil pěstmi do všeho, co mu stálo v cestě, až levou rukou chytil Tullii. Byla přitisknutá k zábradlí a napůl v bezvědomí. Vitellius si ji přitáhl k sobě a vyzvedl na ramena.

Levou rukou pevně držel Tullii, pravou si razil cestu skrze rozběsněný dav. Bylo to tím obtížnější, že diváci se drali k východu v přízemí, zatímco Vitellius se snažil dostat se k otvoru, který prorazil asi v polovině výšky tribuny. Probojovával se stupeň za stupněm nahoru s dívkou na ramenou. Náhle si všiml, že Tulliiny paže bezvládně visí. „Tullie!“ křičel. „Tullie!“ Vestálka neodpovídala. „Bohové římští,“ modlil se Vitellius a obtížně se dral po stupních nahoru, „Jupitere Kapitolský, Vesto a Romo, nedopusťte, aby se vaší služebnici něco přihodilo. Učiňte zázrak a nechte ji žít. Tak jako se stal zázrak a já přežil! Svatí bohové římští!“

S modlitbami na rtech se Vitellius vymanil z davu. Poslední stupně k vyhlídce už utíkal. Opatrně položil Tullii na prkna a snažil se otevřít otvor, který předtím jednou rukou snadno zakryl. Ale víko se vzpříčilo. Rám sténal. I když gladiátor vynaložil všechnu sílu, vyhlídka zůstala zavřená. Vitellius se snažil vecpat prsty mezi rám a dvířka – ale nepodařilo se. Nakonec strhl Tullii z šatů drahou zlatou sponu, zasunul ji do mezírky a podařilo se mu dvířka vypáčit. Vzal dívku do náručí a odnesl ji do prostoru pod tribunu.

V tmavé místnosti nikdo nebyl. Gladiátoři zřejmě využili všeobecné paniky a uprchli. Sténání a praskání dřeva znělo stále hrozivěji. Vitellius starostlivě vzhlédl k nosným trámům a položil

Tullii na dřevěnou lavici. Teprve teď si všiml, že vestálka je nahá. Když utrhl sponu, její bílé roucho se svezlo na zem a odhalilo nádherné, bělostné dívčí tělo, plné, pevné prsy, jež zřejmě ještě nikdy neviděly paprsek slunce, kulatý, hluboký důlek pupíku a jemné kudrnaté chloupky ohanbí. Byl to obraz nezkažené ženskosti a dokonalé krásy.

To svaté tělo ještě nikdy nepohladila mužská ruka. Vitellius pocítil neovladatelnou potřebu to ušlechtilé, čisté tělo laskat. Třesoucí se rukou přejížděl dívčino hrdlo a ňadra, na okamžik zaváhal a pak mu ruka vklouzla mezi její nohy a měl pocit, že hladí chladivé hedvábí.

Vitellius se vylekal, když mu Tulliina ruka náhle sevřela zápěstí. Chtěl ruku stáhnout, avšak dívka ho držela pevně. „Tullie," ozval se překvapeně Vitellius. Vestálka pootevřela rty, ale neřekla ani slovo. Jen se na něj dívala a mlčela.

„Tullie," opakoval gladiátor, „odpusť mi. Úplně jsem se zapomněl. Odpusť."

„Není co odpouštět," zašeptala Tullia a přitáhla k sobě mladíkovu hlavu. „Pocit, jaký jsem v životě ještě nezažila, mi dává zapomenout na všechno, nazvi ho třeba láska nebo chtíč. Nemohu se mu bránit, je silnější než já."

„Složila jsi přísahu," namítl Vitellius.

„*Já* jsem ji nesložila," vpadla mu do řeči Tullia. „To rodiče ze mě udělali vestálku, kvůli úctě a slávě rodiny…"

„Tiše," zašeptal Vitellius, „myslím, že jsem zaslechl kroky." Polekaně se rozhlédl po tmavém prostoru. Tullia ho přitáhla blíž k sobě. Gladiátor cítil, jak se její tělo chvěje. Něžně ho objala kolem krku, Vitellius se podvolil a opatrně nalehl na mramorově bílé tělo. Zároveň proniklo Tulliino koleno mezi jeho stehna a třelo se mu o úd, který hrozil, že napětím praskne. Zapomněli na neskutečné, životu nebezpečné prostředí, neslyšeli skřípání trámů. Slyšeli jen jeden druhého, svůj vzrušený dech, a se zavřenýma očima se nej-

prve zdráhavě, potom stále divočeji pokoušeli objevovat nové půvaby.

Tribuna se mohla třeba zhroutit, v okamžiku, kdy Vitellius pronikl do těla něžné dívky, by mu to bylo jedno. Tullia slabě vykřikla, krátce se vzepjala a Vitellius ji s lehkým násilím opět stlačil dolů. Našli společný rytmus, a ten gladiátora a mladou kněžku vymrštil do jiné roviny vědomí.

Když se probrali jako z těžkého snu, stála nad nimi mohutná postava šklebícího se centuriona. Držel helmu pod paží a podupával pravou nohou. „Není to snad Tullia, nejmladší vestálka?“ zeptal se zlomyslně.

Dívka a gladiátor na sebe mlčky zírali. Vitellius se vzpamatoval jako první. „Odkud ji znáš?“

„Každý Říman zná šest vestálek – lépe než konzuly, kteří se každý rok v úřadu střídají.“

Tullia se snažila rychlými pohyby navléci roucho. Vitellius vstal. „Uděláš nejlépe, když se otočíš a zmizíš a zapomeneš, co jsi viděl!“

„No nevím, jestli se něco takového může zapomenout. Vestálka, která se oddává gladiátorovi. Oba víte, že vestálce za to hrozí trest smrti.“

„Mlč!“ vykřikl Vitellius. „Nic jsi neviděl. Žádný člověk ti to nedosvědčí.“

„Chacha,“ zasmál se centurio. „Stačí, když teď vyjdu ven a přivedu pár diváků…“

Vitellius vyskočil, chytil kapitána za krk a tiskl ho tak, až muži rudě naběhl obličej. V poslední chvíli se mu podařilo vytáhnout meč. Přitiskl jeho špičku k Vitelliovu břichu. „Ne!“ pronikavý Tulliin výkřik zazněl místností. Vitellius o dva kroky ustoupil. „Tak snadno mě do Hádovy říše nedostaneš,“ zašklebil se centurio a držel teď hrot meče pod Vitelliovým krkem. „Mohl bych tě zabít. Ale proč bych to dělal? Kolik si ceníš svého a vestálčina života?“

Vitellius, jenž neměl žádnou zbraň, hodil centurionovi kožený měšec, odměnu za dnešní vítězství. „Tady máš prémii, kterou jsem si dnes vydělal. Pět set sesterciů. Na to bys musel rok pracovat. Doufám, že ti to stačí!“

„Zatím ano,“ přisvědčil suše centurio a schoval měšec pod uniformu.

„A tutéž sumu dostane centurio Manlius ještě jednou!“ zasyčel a s vytaseným mečem couval k východu. „Dávám ti tři dny času. Najdeš mě ve vojenském táboře na silnici do Ostie. Kdybys ty peníze do té doby nesehnal, můžeš si zamluvit lóži, až budou vestálku Tullii pohřbívat. Víš přece, že vestálky za tohle pohřbívají zaživa?“

Když vyděrač zmizel, Vitellius a Tullia si padli do náručí. Tullia plakala a gladiátor měl rovněž v očích slzy.

„Pojď,“ zašeptal, „musíme odtud pryč, než na nás spadne tribuna!“ Objal ji kolem útlých ramen.

VII

Dva dveřníci přijali Vitellia u vchodu do vily a provázeli ho cypřišovou alejí k hlavní budově. Cestu po obou stranách lemovaly sochy z bílého mramoru tvořící zářivý protiklad k popraskaným, šedivým kmenům prastarých stromů. Už z dálky bylo slyšet šplouchání vody v nymfeu, stavbičce obklopené sloupy, v níž byl zapuštěn bazén vyložený nebesky modrými kachlíky, jenž leskem i třpytem soutěžil se slunečními paprsky. Tak žil Pheroras, nesmírně bohatý bankéř a rejdař na vilovém předměstí Tibur východně od Říma. Na vyvýšenině nad údolím Arnu se uprostřed zeleného okolí tyčil Vestin korintský chrám. Pronikavý cvrkot cikád proměňoval sklonek dne v ódu obdivu všech krás přírody a všeho umění, které tu Pheroras nashromáždil.

Vitellius nevycházel z údivu. Kam se podíval, překvapoval ho nový zázrak. Volavky a plameňáci s přistřiženými křídly kráčeli mezi porfyrovými nádržkami, blýskavými bazény a ušlechtilými sloupy. Ve velkých alabastrových nádobách nesených bájnými zvířaty pluly bíle kvetoucí lekníny a červené zlaté rybky. Z dlouhé obytné budovy ozdobené broskvově červenou žulou jim vyšel vstříc Pheroras.

„Těší mě, že jsi přijal mé pozvání," uvítal Vitellia a položil mu ruku na rameno jako příteli. „V těchto dnech jistě vyhledává tvou společnost hodně Římanů."

„Buď pozdraven, ušlechtilý Pherore, a přijmi můj dík. Ještě nikdy v životě jsem neviděl tak krásné venkovské sídlo, prozrazuje tvůj vytříbený vkus. S údivem zjišťuji, že rozumíš nejen mrzkému mamonu, ale i krásným uměním. Máš můj obdiv."

Pheroras, téměř holohlavý, s věnečkem černých vlasů a širokým, zvlněným plnovousem se zasmál. „Hodně lidí si myslí, že práce s penězi zakalí zrak pro umění. Ale opak je pravdou. Teprve

peníze umožňují nezávislost umění. Kdyby Maecenas nepodporoval Horatia, Vergilia a Propertia, nevznikly by *Sermones, Aeneas* ani *Cynthia.* A dokonce i Feidias potřeboval svého Periklea. Ale pojď dál do domu. Moje žena a dcera Tertulla tě chtějí poznat.“

Skrze portikus prošli do atria z bílého mramoru. Záměrně prostě zařízená místnost umožňovala, aby se pohled pozvedl nahoru, kde se v arkádské krajině procházeli faunové a nymfy. Ve stropní malbě převládala především zelená a modrá barva. Atrium se vpředu otevíralo do viridaria o rozloze botanické zahrady. Oči byly hýčkány sytými barvami exotických květin, zpěv pestrých ptáků, jaké Vitellius ještě v životě neviděl, lahodil sluchu. Tak asi musí bydlet bohové, pomyslel si gladiátor.

Pod vějířovitými palmami ve viridariu čekaly na slavného hosta Pherorova manželka a dcera, obklopeny tolika otroky, kolik jich snad neměla ani Messalina.

„Náš host Vitellius,“ představil Pheroras mladého gladiátora, „přály jste si ho poznat, tady je!“ Mariamne, bankéřova manželka, byla krasavice ve středních letech, pěstěná a vznešená, šířící kolem sebe auru řecké hetéry. Dcera Tertulla nebyla o moc starší než Vitellius, jistě nebyla ošklivá, očividně však trpěla matčinou krásou dávanou tak okázale najevo.

„Abych učinil pravdě zadost,“ přiznával Pheroras, když Vitellius skládal zdvořilé poklony, „hlavně ty dvě tě chtěly bezpodmínečně poznat a dnem i nocí do mě mluvily. Doufám, že nelituješ, že jsi mé pozvání přijal.“

„Jsem u vytržení,“ odpověděl Vitellius, „jen se obávám, že zklamu vaše očekávání. Jsem mladý gladiátor, opravdu ještě začátečník v pravém slova smyslu. Na mně není nic zajímavého.“

„Tvoje skromnost tě ctí, ale jsi hlavním tématem rozhovorů v Římě!“ Pheroras podal Vitelliovi skleněný pohár s vínem.

„Lidé povídají, že rozsudek smrti, který byl nad tebou vynesen, byl justiční omyl. Prý jsi neměl nic společného se spiknutím proti Claudiovi. Prý tě zradil Pugnax, který…“

Tertulla otci skočila do řeči: „Jiní tvrdí, že viděli, jak jsi zmizel v Messalinině domě.“

„Ve městě lenošících lidí není divu, když jedna zvěst stíhá druhou,“ promluvil Vitellius. „Davy tam žijí jenom z klepů a žvanění je jejich oblíbený způsob ubíjení času. Ale abych to vysvětlil: jedno i druhé je pravda. Byl jsem pozván do Messalinina domu. Dokonce mě tam přitáhli násilím. Přesto jsem nebyl žádným spiklencem a vůbec nic jsem o komplotu nevěděl. To přísahám při své pravé ruce.“

„A proč tě odvedli k Messalině?“ zeptala se Mariamne s úsměvem prozrazujícím, že odpověď zná.

Vitellius mlčel. Pheroras mávnutím ruky zahnal oba *fatui* v pozadí. Tito komici měli sloužit k tomu, aby svými žerty překlenuli odmlky v rozhovorech a zábavě. Byl to módní zvyk, který pěstovali bohatí lidé, protože Římané dokázali snést všechno: hlad, krev a ostudu, jenom ne ticho.

Pheroras ukončil kratičké mlčení. „Je známo, že Messalina zahrnovala muže hezkého vzhledu projevy přízně. To nevypovídá nic proti našemu hostu.“

Hostitel tleskl do dlaní a otroci postavili před lehátka domácích i Vitelliovo stolečky a začali na pozlaceném nádobí podávat malé porce pokrmů. Byly to lahůdky, o nichž Vitellius ještě nikdy ani neslyšel. Otroci ochutnávači přešli kolem každého a všude ochutnali sousto, teprve potom se do jídla pustilo panstvo.

„Opravdu byla Messalina tak vzrušující, jak se o ní vyprávělo?“ začala znovu Mariamne. Přitom si štíhlými prsty vkládala do úst malá soustečka. Vitellius okouzleně sledoval její půvabné pohyby. Poprvé v životě pochopil, že způsob, jak se jí, může mít smyslné účinky. Pohled, jak žena sevřela rty kolem každého sousta

a lehce je vtáhla do úst, ho málem vyvedl z míry. Musel si vzpomenout na Tullii, na její úplně jiné pohyby, jež v něm vyvolaly podobné pocity. „Ano, ano," přisvědčil rychle, aby omluvil svou roztržitost. „Messalina byla nepochybně neobyčejná žena."

Pheroras si všiml, jak je hostovi téma nepříjemné, proto se pokusil odvést hovor jinam. „Prý pocházíš z provincie, jsi svobodný občan, a přesto sis jako své povolání vyvolil boj na život a na smrt."

„Neměl jsem jinou volbu," odpověděl Vitellius. „Práce kotláře, kterou jsem se vyučil, není v Římě žádaná. Tak jsem byl rád, když jsem dostal místo v Ludu magnu a mohl se jako gladiátor cvičit ve všech bojových disciplínách."

„Ty umíš bojovat i proti divokým zvířatům?" zeptala se vzrušeně Tertulla.

„Učil jsem se to. Lvů se nebojím."

„A kterou disciplínu máš nejraději?"

„Pokud se v boji na život a na smrt vůbec dá mluvit o oblíbené disciplíně, pak bych řekl, že nejraději bojuji jako retiarius se sítí a trojzubcem."

„Přestože jsi, pokud vím, svůj první boj v této disciplíně prohrál?" otázala se Mariamne.

„Ano. Boj ve dvojici se sítí a trojzubcem vyžaduje šikovnost. Je méně krutý než ostatní disciplíny. Kdo prohraje, je probodnut, není to žádná řezničina."

„Kdy máš další zápas?" zeptala se Mariamne.

„Nevím," odpověděl Vitellius.

Do rozhovoru se vmísil Pheroras. „Přece jsi získal rapis, odznak svobody, můžeš se tedy svobodně rozhodovat. Přesto chceš bojovat dál?"

„Žiju z toho, že nosím svou kůži na trh. U všech bohů, tak to je."

Pheroras se na okamžik zamyslel, potom prohlásil: „Já tedy nejsem žádný lanista, ale přesto by mě lákalo udělat z tebe nejlepšího římského gladiátora. Máš pro to všechny předpoklady, zvítězil jsi nad Pugnaxem, jsi mladý, chytrý a u Římanů oblíbený. Co ty na to?“

Vitellius pokrčil rameny. Na takovou nabídku nebyl připravený. Důvod, proč pozvání tak ochotně přijal, byl vlastně úplně jiný. Potřeboval peníze, hodně peněz, a to hned – pokud nechce vestálku Tullii vydat jisté smrti. Pheroras byl znám jako největší půjčovatel peněz v Římě a uzavíral nejrůznější obchody, nikdo ani přesně nevěděl, kam všude vkládá prostředky.

„Potřebuji peníze,“ prohlásil náhle Vitellius. Pheroras, Mariamne a Tertulla na hosta udiveně pohlédli. „Ano, ocitl jsem se v tísnivé situaci.“ A po krátké odmlce pokračoval: „Mám-li být upřímný – přišel jsem právě proto…“

Komikové se pokusili překlenout trapnost nastalého mlčení humornou scénkou. Pheroras ani nepočkal na pointu, přerušil je a posunul se blíže k Vitelliovi. „Kolik potřebuješ?“

„Pět set sesterciů. Do zítřka.“

„Pět set sesterciů,“ rozesmál se Pheroras. „Pět set sesterciů.“ Smál se čím dál hlasitěji, až mu slzy vstoupily do očí a nemohl chytit dech. Smála se i Mariamne, Tertulla, otroci a – Vitellius. Vlastně ani nevěděl proč, ale Pherorův smích byl nakažlivý, nedokázal se mu ubránit.

„To si tak přijde někdo,“ chechtal se Pheroras a rozveseleně se plácal do stehen, „to si tak přijde někdo, kdo má na to, aby se stal největším gladiátorem Říma, a žadoní o pět set sesterciů. Pět set!“ Když se Pheroras trochu uklidnil, přisedl vedle Vitellia, položil mu ruku na rameno a už normálně promluvil: „Promiň mi, synu, můj hloupý smích, ale když někdo přijde za Pherorem a prozradí, že potřebuje hodně peněz, pak ani tak nepřemýšlím, jestli je dost dobrý na úvěr ve výši sto tisíc sesterciů, ale spíše počítám, zda se úro-

ky deset tisíc sesterciů vyplatí za celou tu práci s úřadováním. Brutus, nechvalně známý vrah Caesara, bral i čtyřicet procent, s tím se už dá žít, ale podle zákonů dvanácti desek je dovoleno pouze osm procent a Druhá kniha Mojžíšova dokonce zakazuje jakékoli úroky.“

„Ty jsi Žid?“ zeptal se nesměle Vitellius.

„Narodil jsem se v Engadi u Mrtvého moře, vzdělávali mě v židovské víře, ale dneska jsem římský občan. Věř mi, že jsem to občanství zaplatil hodně draho. A někteří ctihodní mužové Říma s tím udělali štěstí.“

Vitellius chápavě přikyvoval.

Mariamne, jež gladiátora nespustila z očí, nakonec pravila: „Neobtěžuj našeho hosta svými finančními záležitostmi. Potřebuje pět set sesterciů, tak mu je dej darem. Je nám potěšením pomoci ti z tísnivé situace.“

Vitellius by ženě nejraději padl kolem krku, avšak ovládal se a čekal na Pherorovu odpověď.

Ten zřejmě ještě o věci přemýšlel, potom promluvil: „Učiním Vitelliovi jiný návrh. Uzavřeme dohodu. Gladiátor Vitellius vstoupí do mých služeb. Já zprostředkuji jeho zápasy a dostanu polovinu všech prémií za vítězství. Za to ode mě bude dostávat tisíc sesterciů měsíčně. Kromě toho mu dám k dispozici jeden ze svých domů ve městě včetně služebnictva.“

Všechny oči byly upřeny na Vitellia. Ten nevěděl, co se s ním děje, a nejprve se domníval, že je to žert. Potom si všiml vážných tváří hostitelů čekajících na odpověď. Není pochyb, Pheroras myslí svou nabídku vážně. Tisíc sesterciů měsíčně a vlastní dům!

„Nebereš na sebe žádné riziko,“ pokračoval Pheroras, „veškeré riziko nesu já. Jestli v příštím boji padneš, byla to špatná investice…“

„Prosím tě,“ přerušila ho Mariamne, „nemluv tak!“

Pheroras se snažil manželku uchlácholit: „Já jsem pro jasné podmínky. To celé je obchod. Pokud bude Vitellius i nadále bojovat tak statečně a směle, pak si vydělá jmění. A já se na něm chci podílet. Koneckonců by mi mé investice měly vynášet zisk.“ Obrátil se na mladíka: „Ty sice nejsi odkázán na mou pomoc, ale bez ní budou tvé úspěchy podstatně méně výnosnější. Jen si vzpomeň na Pugnaxe, celá léta vyhrával jeden zápas za druhým a bydlel jako ubohý čokl v gladiátorských kasárnách. Pugnax neuměl své úspěchy proměnit v blahobyt.“

„Souhlasím,“ spěšně přikývl Vitellius, jako by měl strach, že Pheroras by si to všechno ještě mohl rozmyslet. Mariamne a Tertulla vyskočily a mladého gladiátora objímaly, Pheroras k němu přistoupil a chytil ho za předloktí. „Tak ať se daří. *Tvůj* úspěch bude i *mým* úspěchem.“

Jako hladový vlk se centurio Manlius plížil arkádami pod diváckými tribunami v Cirku maximu. Nespočetné obchůdky, výčepy, kde se rozlévalo i pilo vestoje, a nevěstince čekaly na zákazníka. Tady byl laciný kout města. Za jeden sestercius mohl člověk mít všechno: ženu, pohár vína a dáreček pro manželku. Děvky přede dveřmi vykasávaly sukně do výšky, jakmile se na cestě objevil nějaký muž. „Manlie, nebylo by libo malé potěšení?“ Muž tady byl zřejmě známý. Manlius s díky odmítal a sklidil posměšné poznámky: „Už ti snad nejsme dost dobré, vejtaho? Nebo jsi při hrách chytil tu pravou kuličku s losem?“ – „Kdo ví?“ zasmál se Manlius a mířil na Esquilin, ke vznešené čtvrti s rozlehlými domy římských obchodníků.

Jeden z těchto domů nesl název *Aureum* a byl znám jako zcela zvláštní adresa. Jmenoval *se Aureum* proto, že se do něho smělo vejít pouze po zaplacení zlaté mince, aurea – což odpovídalo částce sto sesterciů. *Aureum* byl nejdražší a nejvznešenější ze všech

pětačtyřiceti lupanarů v Římě, byl snem každého muže, a pro většinu z nich byl nedostupný.

Manlius vyšňořený jako páv stoupal po bílém mramorovém schodišti ke vchodu lemovanému sloupy. V *cella atriensis* seděla otrokyně s tmavou pletí oděná pouze velkými bílými načechranými pery. Pozvedla k přicházejícímu misku z irizovaného skla. Manlius pochopil a vložil do ní aureus. Pak jako kdyby neviditelná ruka před ním otevřela dvoukřídlé dveře do atria a proti němu se vyvalila oblaka vonného kouře a rozezněla se jemná hudba.

V opojném bílém oparu uviděl Manlius růžově nalíčená těla dvou dívek, které se milovaly na zrcadlové podlaze. Dlouhé, vlnité vlasy měly obarvené na stříbrno. Jedna s požitkem olizovala vztyčenou bradavku druhé a než se Manlius stačil usadit na některý z polštářů u stěny, dvě lázeňské otrokyně ho zatlačily do postranní místnosti, svlékly ho, omyly a namazaly mastmi. Pak vešla žena s černými kudrnatými vlasy nápadná především tím, že na sobě měla dlouhé, zřasené roucho. Položila Manliovi několik otázek. Jakému typu žen dává přednost, zda se mu více líbí blondýnky nebo černovlásky, štíhlé či baculaté, ploché nebo s velkými prsy, nahé či napůl oblečené, s pletí tmavou nebo světlou, zda chce jednu nebo dvě. Jaké víno pije, zda červené nebo bílé, sladké či suché. Jakou barvu by měl mít pokoj, ve kterém se hodlá oddávat milostným hrátkám.

U všech bohů, Manliovi to málem vyrazilo dech, bezmocně ze sebe chrlil odpovědi a potom se ochotně nechal vést po schodech do patra. Stěny pokoje byly červené, jak si přál, a byly pomalovány ornamenty. Pruhy těžké látky visely ze stropu a tvořily nad postelí baldachýn. Do stěny byla zapuštěna nažloutle se lesknoucí alabastrová vana. Manlius klesl na postel a zavřel oči. Když je opět otevřel, hleděl na nahá ňadra dvou jemně vonících dívek, která nad ním visela jako zlaté, vyzrálé broskve.

„Jmenuji se Licinia,“ vydechla jedna. „A já Sancia,“ představila se druhá. „Jak se jmenuješ ty?“

„Já jsem Manlius, centurio. Dohlížím na rozdělování obilí v sýpce v Ostii.“

„To jsi v těchto těžkých časech důležitý muž,“ usmála se Sancia, která se od Licinie odlišovala tmavými vlasy. Licinia měla účes upravený do kudrn. Podala hostovi pohár červeného vína, který do sebe Manlius spěšně obrátil. Jedna doplňovala pohár, druhá se soustředěně zabývala Manliovým údem, jenž začínal tvrdnout.

„Co jste to za prostopášné ženy,“ zabědoval centurio a sáhl po poháru s vínem.

„Chceme, aby ses cítil dobře,“ řekla Licinia s úsměvem a Sancia se nevinně zeptala: „Ty jsi u nás ještě nikdy nebyl, Manlie?“

„Ne,“ odpověděl. „Na centuriona jste tady trochu moc drahé!“ Zvolna na sobě začal pociťovat účinky neředěného vína. „Počkejte, budu si víno míchat s vodou,“ ozval se, ale Sancia se pohoršila: „Tady jsi v Aureu, tady se pije pouze nemíšené víno!“

„Muž, který je správcem takové spousty obilí, přece může chodit do Aurea každý den,“ zasmála se Licinia.

„To obilí nepatří mně, ale císaři. Vždyť víte, že císař je dává zdarma rozdělovat mezi lidi, kteří nemají práci. A aby si nikdo nepřišel dvakrát, jsem tam já a zapisuji každé jméno, chápete? Ach, co vy jste to za prostopášnice,“ povzdychl.

„Manlie, ty jsi silný muž,“ zpěvavě mu zalichotila Licinia, která na něm seděla obkročmo zády a Sancia, jejíž zralé broskve visely nad jeho ústy, dodala: „Kdybys chtěl, mohly bychom tě navštívit i doma. Na ceně bychom se už dohodly.“

„Opravdu?“ Manlius se opřel o lokty. Děvčata, pokoj a lampy na stěnách se mu otáčely před očima. „Víte, já nejsem tak úplně chudej chlap,“ blábolil přiopile. „Ze svýho platu… jako centurio… bych si takové radosti… nemohl dovolit. Ale,“ zajíkl se, „člověk má… malý vedlejší… příjmy…“

„Aha, chápu. V těchto zlých časech, kdy je všude nedostatek obilí, sis vybral to jediné správné povolání,“ zamrkala Sancia.

„Kdepak,“ odmítl Manlius, „to jste… na omylu. Přísahám u všech bo… bohů. Nikdy… bych se neodvážil sáhnout… na obilí, co patří… obci.“ Zjevně se mu mluvilo už dost těžko. „Za to je… trest smrti!“

„Uklidni se,“ promluvila Licinia – a pohyby její pánve se zrychlovaly – „my ani nechceme vědět, odkud peníze máš.“

To se dotklo Manliovy cti. „Já… já vám… prozradím… tajemství,“ prohlásil zajíkavě a okamžitě si s radostí všiml zájmu obou děvčat. Licinia změnila pozici a sedla si na Manlia tak, aby mu viděla do tváře. Sancia, která s roztaženýma nohama klečela za jeho hlavou, se k němu přitiskla.

„Znám jedno tajemství… znám tajemství, které stojí celé jmění,“ začal.

„Ach, ty jsi našel Didův poklad!“

„Nesmysl. Ná… náhodou jsem byl svědkem… tajné soulože…“

Děvčata se otřásala smíchy. „V našich kruzích se za něco takového musí platit, ještě jsem neslyšela, že by se koukáním na soulož daly vydělat peníze!“

„Koukáním samotným nic nevyděláš!“ rozčiloval se Manlius. Smích se ho dotkl. „Ale mlčením!“

Licinia a Sancia na sebe udiveně pohlédly.

„Když jedno z těch stvoření, co souloží, složilo přísahu čistoty, pak mu hrozí… trest smrti, pokud si s nějakým mužským něco začne. Dost krutý trest smrti!“ opakoval Manlius, jenž vycítil úžas dívek a zjevně ho vychutnával.

„Vestina kněžka!“ zašeptala polekaně Sancia.

„Přesně tak,“ přisvědčil hrdě její zákazník.

A zvěst se začala šířit.

Vibidia, nejstarší vestálka, kolem sebe v atriu shromáždila všechny kněžky. Vypadala rozrušeně. „Z města se mi doneslo, že jedna vestálka porušila přísahu čistoty. Jsem přesvědčena, že je to zase jeden z nespočetných klepů, které po městě kolují. Římané je lačně hltají jako lahůdky na hostině. Tentokrát se však klep dostal k uším pontifika pro magistro, a ten požaduje vysvětlení, jak vůbec mohly takové řeči vzniknout!“

Vestálky kolem Vibidie zaraženě klopily oči k zemi. Mocný pontifex pro magistro vedl úřední správu pontifika maxima, velekněze, jenž měl hlavní dozor nad vestálkami. Protože císař Claudius, jenž zastával úřad velekněze, jak bylo zvykem od počátků císařství, se o službu vestálek téměř nestaral.

„Která z nás mohla v posledních dnech dát svým chováním podnět k takovým klepům?“ zeptala se Vibidia. Žádná z kněžek se neodvážila podívat nejstarší vestálce do očí.

„U Vesty, naší svaté matky,“ bědovala jedna, „ať pontifex maximus svrhne z Tarpejské skály každou z nás, která se třeba jen žádostivě podívala na nějakého muže!“ Jiná vestálka lamentovala: „Ať mě pontifex zbičuje důtkami, jestli jsem se třeba jen v myšlenkách oddala pokušení smyslů.“

Vibidia nervózně přecházela kolem svých kněžek. „Každý náš krok mimo tento dům je doprovázen dvěma liktory, tak obvykle stojíme mimo veškeré podezření. Ovšem při katastrofě na Fucinském jezeře jsme byly o svou stráž připraveny. Každý se snažil vyváznout se zdravou kůží, liktory nevyjímaje.“

„Mě přivedl domů liktor Pontius,“ prohlásila jedna z vestálek. „Dosvědčí, že není důvod pro nějaké podezření.“

„Přezkoumáme to,“ odpověděla Vibidia a pokračovala: „Já se vrátila společně s Lydií a Helií. Do města nás přivezl obchodník Marcellus ve svém voze. V kočáře seděla ještě jeho manželka a její osobní otrok. I když jsme všichni byli rozčilení a šťastní, že

jsme unikli nebezpečí, nikdo z toho nemůže odvodit nemravné počínání.“

Všechny oči se teď obrátily na Valerii. Ta už jednou přišla do řečí, když ji několik měsíců pronásledoval jeden prominentní rétor a snažil se dávat jí najevo svou přízeň. Muž, jenž to řečnickým uměním dotáhl na žádaného obhájce ve věcech trestních, se dokonce pokusil podplatit jednoho liktora.

Valerii bylo asi třicet let a byla právě v polovině svého kněžského období. Protože byla nepochybně nejkrásnější z vestálek, ostatní se k ní chovaly nedůvěřivě a zdrženlivě. Přátelila se pouze s nejmladší Tullií.

„Liktoři mi sdělili, že ses od Fucinského jezera vrátila jako poslední,“ obrátila se k ní Vibidia.

„Tady, podívejte se na šrámy, jaké mám na pažích a nohou. Div mě neušlapali k smrti. Ani jsem neměla to štěstí, že by mě svezl nějaký kočár. Přišla jsem pěšky.“

Ostatní se na Valeriiny škrábance dívaly podezíravě. Vibidia se zamračila. „Kdo se pohybuje jako děvka z lupanaru, nemůže se divit, když se k němu muži tak chovají…“

„Copak mohu za to, že mě Vesta vybavila všemi ženskými náležitostmi?“ hájila se Valeria. „Jsem snad proto horší strážkyní ohně?“

„Ty víš, že podle svatých zákonů Vesty nehraje roli, jestli ses oddala necudnému chování dobrovolně, nebo jestli jsi k němu byla donucena. Pokud ses tedy zapomněla, pak by tobě i úctě nás všech prospělo, kdyby ses sama obžalovala.“

„Nejsem si vědoma viny,“ vykřikla Valeria. „Žádný muž se mě nedotkl s nečistým záměrem. Přísahám při Vestě, naší svaté matce!“

„Nepřísahej, Valerie, protože křivá přísaha vestálky je stejně velkým zločinem jako smilstvo. Přiznej se! Přiznej se a sejmi z nás všech potupné nařčení!“

Valeria hlasem přidušeným slzami zvolala: „Nikdy, nikdy se nepřiznám k ničemu, čeho jsem se nedopustila!“

„Pak tě předáme pontifikovým důtkám,“ prohlásila Vibidia tvrdě. „Možná z tebe kožené řemeny dostanou, co se oné noci stalo!“

„Ne!“ Atriem zazněl Tulliin výkřik. Vyskočila, objala Valeriinu paži a se vzlykáním jí položila hlavu na rameno. „Valeria je nevinná. To *já* jsem na sebe naložila břímě viny!“

„Tullie!“ Užaslý výkřik jako by vzešel z jedněch úst. Vestálky nevěřícně hleděly na nejmladší kněžku. „Nechte Valerii na pokoji!“ zvolala. „Obraťte svůj hněv proti mně. *Já* jsem se ve zmatku té neblahé katastrofy zapomněla. Oddala jsem se muži a byla jsem při tom přistižena. Nemohlo to zůstat utajeno!“

Vibidia se vzpamatovala jako první. „Tullie!“ vzkřikla, „doufám, že je ti jasné, co to znamená!“

Tullia si zakryla tvář dlaněmi. Přikývla a její štíhlé, šestnáctileté tělo se otřásalo záchvaty pláče.

„Kdo to byl?“ zeptala se Vibidia drsně, avšak Tullia zavrtěla hlavou. „Kdo se na tobě dopustil násilí?“

„Nikdo se na mně nedopustil násilí,“ vzlykala dívka. „Já jsem se mu oddala dobrovolně. Chtěla jsem jednou pocítit tělesnou lásku, jednou v sobě pocítit muže…“

„Ach svatá Vesto!“ Kněžka Aelia pozvedla paže k modlitbě a zahleděla se ke stropu.

„Nikdy bych se nestala bezúhonnou vestálkou,“ pokračovala Tullia, „nebylo mou vůlí střežit věčný oheň, přáli si to mí rodiče. Chtěli pomocí mé třicetileté chrámové služby získat slávu a úctu. Tak ať se teď vyrovnají s mou smrtí.“

Vibidia se stále ještě pokoušela vyzvědět jméno muže, jenž toto neštěstí zavinil, a ostatní vestálky se s pozvednutými pažemi modlily k bohyni, když vstoupil liktor. Vibidia se zeptala, co si přeje.

„Mám vzkaz pro vestálku Tullii," odpověděl vojensky stroze. Všechny na něj upřely zrak.

„Mluv!" vybídla ho Vibidia.

„Gladiátor Vitellius vzkazuje, aby si Tullia nedělala starosti, že požadovanou částku zaplatil."

„Ne!" vykřikla mladá kněžka a mlčky klesla na zem.

Pheroras s rukama zkříženýma na zádech přecházel sem a tam po své pracovně. Tajemník Fabius si zapisoval na svitek papyru všechny úkoly, které mu pán zadával.

Pheroras na Fabia ukázal prstem: „Potřebuji tři tisíce roztleskávačů, seženeš je nejlépe u sýpek s obilím. Pozítří se vydávají dávky pro nezaměstnané, tam najdeš dost mužů, kteří budou ochotni jít do Cirku a tleskat Vitelliovi. Deset sesterciů za představení, ale jen když bude aplaus pořádný."

„Jistě," přisvědčil horlivě Fabius a snaživě si psal. Ovládal *notae tironinae*, zvláštní způsob psaní ve zkratkách, který vynalezl Ciceronův přítel a tajemník Tiro. V době, kdy většina lidí neuměla psát vůbec, byl stenograf něco zcela mimořádného a zaměstnávat takového muže si mohli dovolit jen velmi bohatí či velmi důležití lidé.

„Nejlepší bude," pokračoval Pheroras, „když angažuješ tři předtleskávače pro různé druhy potlesku: jednoho pro bombus, hučení a bzučení davu, druhého pro tleskání do dlaní a třetího pro potlesk hrstmi. Každý dostane jedenáct tisíc sesterciů. Deset tisíc jako odměnu za práci a tisíc za organizaci."

„Pane," přerušil ho Fabius, „nestačilo by najmout obyčejné křiklouny a roztleskávače? Nemusí se secvičovat a při vyslovení jména Vitellius propuknou v jásot, přitom si myslím, že by stáli polovinu."

Pheroras pohlédl na svého tajemníka a usmál se: „Fabie," položil mu ruku na rameno, „už jsem někdy promarnil *jediný* sester-

cius? Peníze nejsou záležitost bohatých lidí, peníze jsou věcí spořílků a skrblíků. Vím, co dělám, když najímám vycvičené roztleskávače. Každý Říman dává přednost nějakému druhu potlesku. Jakmile zazní jeho oblíbený, cítí se osobně oslovený, přidá se, dokonce i když je potlesk možná proti jeho přesvědčení. Jen tak můžeš manipulovat potleskem davů. Řím žije z potlesku mas. A ty masy už leckoho uštvaly k smrti, z jiného zase učinily boháče. Jestliže se ti podaří ovlivnit masy, pak můžeš rozhodovat o životě a smrti, o štěstí a bohatství.“

Fabius chápavě přikyvoval.

„Kéž se vaše představy naplní,“ poznamenal.

„Naplní, Fabie, naplní.“ A po krátkém zamyšlení Pheroras dodal: „Ale chci mít pouze takové roztleskávače, kteří přijdou umytí a oholení!“

„Už jsem si to zapsal,“ potvrdil Fabius.

„Tak a teď pošleme zprávu kvestoru Flaminiovi.“

Pheroras opět začal přecházet sem a tam a diktoval: *„Pheroras, bankéř a půjčovatel peněz, zdraví kvestora Flaminia. Víš, že jsem se dosud zabýval tím, abych lidem, kteří se ocitli v tísni, půjčoval peníze, abych získával domy a pozemky, lodě a dopravní prostředky a používal je pro blaho obce. Mé úroky se vždy pohybovaly v rámci zákonů, takže jsem měl hodně zákazníků a slušný výdělek.*

Z provincie Achaia pochází sentence, že všechno je řeka, jež se neustále mění. A tak je tomu i s bankéřem a půjčovatelem Pherorem. Navzdory pětapadesáti letům se v žádném případě necítí příliš starý, aby ještě jednou nezkusil něco nového. Proto Ti dnes dávám na vědomí, že jsem také mentorem gladiátora Vitellia. Vitellius vstoupil do mých služeb, dostává ode mě mzdu a já mu zprostředkovávám další zápasy. Po svém posledním boji na Fucinském jezeře získal znak svobody, je tedy pánem svých rozhodnutí.

Díky vítězství nad Pugnaxem, které ani nemohlo být efektnější, a předchozímu omilostnění cestou na popraviště získal Vitellius popularitu, jež dovoluje zařadit ho i navzdory jeho mládí vedle velkých jmen arény.

Proto Ti nabízím Vitellia pro hlavní boj na Ludi plebeii, Ludi Apollinares *či* Ludi Megalenses. *Můj chráněnec však nastoupí pouze proti prvotřídnímu protivníkovi. Za boj požaduji 100 000 sesterciů a v případě vítězství dvojnásobnou částku.*

Protože jsem Tě dosti často sledoval při výkonu úřadu a dokážu ocenit Tvé kvality organizátora her, jsem si jist, že můj návrh přijmeš a spojíš se se mnou ohledně dalších podrobností. Salve!

Post scriptum: Pokud jde o tvé dluhy u mě, které jsou splatné na začátku nového roku, nemusíš si s tím dělat starosti.“

Fabius vstal. „Okamžitě ten dopis vyřídím.“

„Slunce už vyšlo, pane, vstávejte!“

Otrok, jenž přistoupil k Vitelliově posteli, se zdvořile uklonil. Vitellius si ospale protřel oči a pohlédl na bohatě naloženou mísu ovoce, kterou před něj sluha postavil. Co to říkal, *pane?* Poprvé v životě ho někdo oslovil *pane.* Ospalost se vytratila.

„Jak se jmenuješ?“ zeptal se Vitellius.

„Jsem Pictor a budu se starat o vaše osobní potřeby. Vyučil jsem se ve Pherorově domě a mí pánové byli vždy spokojeni.“

„Dobře,“ přikývl Vitellius a pokusil se vypadat tak sebejistě, jak se slušelo na jeho nový stav *homo novus.* „Tak to budu s tebou také spokojený.“

Pictor se opět zdvořile uklonil. „Kromě toho jsou vám k službám i Minucius, Caenis a Glaphyra. Jste ochoten je přijmout?“

Vitelliovo mlčení si Pictor vysvětlil jako souhlas. Tleskl a okamžitě se objevili další služebníci a představili se. Pictor ukončil přijetí rázným mávnutím ruky a Vitellius s díky pokýval hlavou.

Minucius přinesl mísu s vodou a Pictor mokrou houbou otřel obličej a podpažní jamky mladého pána.

„Dopoledne je na programu trénink v Polyclitově ludu, v poledne se sejdete s Pherorem v jeho městském domě a zbytek dne strávíte podle své chuti.“

Teprve teď se Vitellius vracel do skutečnosti. Pheroras najal svému gladiátorovi soukromého cvičitele, bývalého slavného gladiátora Polyclita, jenž od doby, kdy byl v boji zraněn a ochrnula mu levá ruka, pracoval jako lanista. Pheroras však více důvěřoval jeho cvičitelským než organizačním schopnostem. „Zadarmo nedostaneš nic,“ upozornil Vitellia Pheroras a nařídil svému chráněnci denně tříhodinový trénink.

Dům, v němž Vitellius bydlel, stál kousek cesty za Cirkem maximem, na via Appia, nedaleko křižovatky, kde odbočuje via Latina na východ. Obklopen piniemi a cypřiši, uprostřed rozkvetlé zahrady, vyvolával dojem spíše předměstské idyly než městského paláce, nebylo to však žádné rozlehlé sídlo. Římané si takových domů příliš neváželi, protože se buď nadchli pro vilu v zeleni, daleko za městem, nebo si zřizovali luxusní domy, pokud možno ve středu města. Předměstské domy, jako byl tento, patrový, s jednou velkou přijímací místností, lázní a několika menšími pokoji pro služebnictvo v přízemí a se dvěma ložnicemi v patře, měli v oblibě především lidé, co se rychle dostali společensky výš, propuštěnci, kteří nějakým způsobem přišli k penězům.

Vitellius si ve svém domě připadal jako císař. Nebylo pro něj snadné pochopit skutečnost. Před několika týdny měl být jako spiklenec popraven. Kdyby nepotkal vestálku Tullii, ani pes by po něm neštěkl. A teď zaměnil pochmurnou celu v Ludu magnu za vlastní dům se služebnictvem.

Když dokončil ranní toaletu, Pictor odešel, za chvilku se však vrátil a ohlašoval návštěvu: „Přišla Mariamne, Pherorova manželka. Čeká v atriu.“

„Vyřiď jí můj pozdrav,“ odpověděl Vitellius. „Přijdu hned.“ Rychle přes sebe přehodil tuniku a sešel dolů.

„Přeji krásné ráno, Mariamno,“ přistoupil k ní se zářivým úsměvem. „Dnešní den bude určitě šťastný, když hned ráno potkávám růžovoprstou Auroru.“

„Rovněž tě zdravím, Vitellie,“ odpověděla Mariamne. „Jsi nejen velký bojovník, ale myslím, že i velký lichotník!“ Vitellius rozpačitě sklopil oči. „Pheroras mě požádal, abych za tebou zašla, podívala se, zda je všechno v pořádku, a zeptala se, jestli nemáš nějaká přání.“

Vitellius s vážnou tváří přistoupil k Mariamne, jež zaujala místo na lehátku, rychle poklekl vedle ní, sáhl po její ruce a políbil ji. „Jsem tobě a tvému manželovi zavázán velkým díkem,“ zašeptal a nesměle k ní vzhlédl.

Mariamne mu ráda svou ruku ponechala. „Nemusíš si s tím dělat starosti,“ odpověděla. „Pheroras ještě nikdy nikomu nic nedaroval, ani mně ne. Všechno, co dělá, je pro něj obchod. A jestli tě dnes podporuje, pak jistě ví, že zítra z tebe vydoluje několikanásobek. Takový on zkrátka je.“

Mladík se na ženu nevěřícně zadíval. „Ano,“ přikývla Mariamne. „Peníze jsou jeho povolání. Kdyby neexistovaly, myslím, že by je vynalezl. Je to druhý Kroisos.“

„Každý boj je pro něj riziko,“ namítl Vitellius. „Vždycky je to padesát na padesát.“

„Nemyslím, že by Pheroras šel do věci, kde jsou šance jen padesát na padesát. Jsem si zcela jista, že ti dopřeje výcvik a vybere protivníky, že boj se pro tebe stane rutinou.“

„Ale *Ludi* určuje císař nebo aedil a ti také určují dvojice. Pokud je nestanoví oni, rozhodne los.“

„Pheroras má jedno velké přesvědčení. A to zní, že každý člověk se dá koupit. Dokonce tvrdí, že i císař se dá podplatit jenom se mu musí nabídnout patřičná částka. Rozhodně bude Pheroras prv-

ní, kdo císaře koupí. O tom jsem přesvědčena. Koupil si i právo římského občana, přestože každý ve městě ví, že pocházíme z Judeje. A kdybys jeho pozvání nepřijal dobrovolně, koupil by si celý Ludus magnus a všechny gladiátory.“ Mariamne se zasmála.

„Pheroras mi prozradil, že *ty* sis přála mě vidět…“

„Ano, to ano. Tedy dcera Tertulla mi vyprávěla o tvém osudu a poznamenala, že takový muž musí být velmi neobyčejný a měly bychom ho poznat. Odpověděla jsem jí proč ne a přednesla naše přání Pherorovi. O den později ses objevil v Tiburu.“

„… protože jsem potřeboval peníze.“

„To není žádná ostuda. Kdyby všichni, co mají dluhy, museli odložit oblečení, v Římě by byli skoro všichni nazí a jen otroci by chodili odění. Dokonce i božský Caesar měl na konci své praetury 72 milionů sesterciů dluhů.“

„Ale já ty peníze potřebuji k hanebnému účelu.“

Mariamne se na mladíka tázavě zadívala. Zavrtěl hlavou a zoufale klopil oči. Nakonec však z něj tajemství vyhrklo a vyprávěl návštěvnici o osudovém zachránění vestálky, o tom, jak opojen vítězstvím opětoval city šestnáctileté dívky, jež se mu s láskou oddala, jak je Manlius přistihl a odporně ho vydírá.

Mariamne chvilku mlčela, pak vstala, přistoupila k vysokému oknu vedoucímu do vonící zahrady a zeptala se: „Proč jsi to udělal?“

„Zapomněl jsem se,“ ujišťoval ji Vitellius. „Vím, že se to nikdy nemělo stát, bylo to jako opojení. Ale ta kněžka mi připomínala jednu dívku, kterou jsem velmi miloval…“

„Co je s tou dívkou?“ přerušila ho Mariamne.

„Byla to Židovka. Byla vypovězena. Rozhodně patřila k těm nešťastníkům, kteří nenašli žádné útočiště a nemohli podplatit úřady. Byl jsem v Ostii, když loď s ní odplouvala.“

„Kam ji odvezli?“

„To vědí bohové. Židé byli z města vyváženi nákladními loďmi, které přepravují obilí. Proslýchá se, že více než polovina flotily se potopila. Pravděpodobně utonula, možná byla její mrtvola vyplavena na nějaké pobřeží.“

Mariamne se obrátila a pohlédla Vitelliovi do očí. „Ty tu dívku hodně miluješ?“

„Jistě. Dal bych za ni život.“

„A umíš mlčet?“

„Ať mi useknou jazyk, jestli někomu prozradím tajemství, které mi svěříš!“

„Dobře,“ přikývla Mariamne a tiše začala: „Měl bys vědět, že římská obilná flotila se nepotopila. Neptun nebyl Merkurovi ještě nikdy tak nakloněn jako v letošním roce. Lodě, které se nevrátily, neleží na mořském dně, ale Židé se jich zmocnili a změnili kurs, každý do jiného přístavu. Tam na ně už čekali židovští obchodníci, postarali se o každého cestujícího, takže mohl nastoupit na cestu do Palestiny, pak byly lodě přestavěny a přelakovány. Stokrát.“

Vitellius Mariamnina slova sledoval s úžasem. „Odkud to víš?“ zeptal se nevěřícně. Mariamne mlčela. „Chápu,“ poznamenal. „Pheroras…“

„Ano,“ přisvědčila. „Pheroras podplatil přístavní dozorce, aby vypovězení směli vzít na palubu zbraně.“

„A důvod?“

„Jeho flotila nebyla vytížená. Císařovy lodě mu vždycky vybraly nejlepší zakázky. Teď už ne.“

„U Merkura, jenž přeje obchodu mezi lidmi! Nikdo v Římě nemůže Pherorovi podat ani vodu.“

Mariamne se smutně usmála a Vitellius si opět všiml vzrušující smyslnosti jejích krásných rtů. „On je oženěný s penězi, miluje jenom peníze, jinak nic. Kdyby jiné obchody nebyly mnohem výnosnější, věřím, že už by prodal i mě.“

V pravidelném obličeji měla vepsaný smutek a odevzdanost. Nenaplněný život jí vyryl první vrásky kolem smyslných úst. Jak krásná musela být tato žena v mládí, pomyslel si Vitellius. Musela být? Ne, ona *je* krásná. Husté, vyčesané tmavé vlasy, úzká, oblá ramena, plná ňadra a vosí pas, široké, zaoblené boky. Tato žena byla krasavice, kterou jen stačilo probudit k rozkvětu. Od okamžiku, kdy ji poprvé uviděl, se k ní cítil přitahován. Na rozdíl od Rebeky, jež v něm vyvolávala pocit, že ji musí ochraňovat, se s touto ženou cítil v bezpečí. Vychutnával její tělesnou blízkost a zaplavila ho zvláštní rozkoš.

„Ach Vitellie," povzdechla Mariamne a přitáhla si chlapce k hrudi, „všechny ženy v Římě mi závidí, protože čtyři sta otroků se snaží vyčíst mi z očí každé přání, protože mohu stejně jako jestřábi trávit svůj čas podle ročních období v různých provinciích, kde máme velký majetek, a protože mám na sobě každý den nové šperky a šaty. Ale to všechno je jen klam zastírající skutečnost, že žiji opuštěná a bez lásky. Platím celé jmění za trochu něhy – a šťastná z toho nejsem."

Skrze žluté hedvábí jejích šatů pociťoval Vitellius vzrušující vlnění prsou. Zbaven vůle klouzal rty po chladném hedvábí a na místě, kde tušil bradavky, přejížděl jazykem po rozechvělém těle. Mariamne zhluboka vzdychla: „Vitellie!" Mladík se ochotně oddával jejímu stále pevnějšímu objetí.

„Vím, že bych mohla být tvou matkou," šeptala, „a že můžeš mít mnohem mladší a krásnější ženy, než jsem já. Ale vyslyš tuto prosbu vyprahlé ženy a věnuj mi trochu něžnosti. Nebudeš škodný!"

Vitellius jí položil ukazováček levé ruky na rty, jako by ji chtěl umlčet. Vlhké teplo její pokožky ho pálilo do špiček prstů jako jiskra. „Jsi krásná, vzrušující žena. Nemáš zapotřebí prosit muže o lásku."

„Ale právě jsem to udělala,“ odpověděla Mariamne. „Alespoň vidíš, jak moc ji potřebuji.“

Otrok Pictor vešel do atria. „Mladý pane, je čas. Čeká vás cvičení!“

Mariamne krátce, avšak pevně Vitellia objala. „Žij blaze, gladiátore. Zítra se tu zase zastavím. A kvůli tomu vyděrači si nedělej žádné starosti. Dostaneš své peníze zpátky. Umlčíme ho.“

Ještě než v zahradě domu nastoupila do nosítek, zamávala: „Měj se hezky, můj krásný gladiátore!“

* * *

Opět byl Vitellius tázán na své přání a opět je opakoval: „Kde jsou seznamy se jmény lodí a cestujících, kteří tehdy, při odsunu Židů, opustili Řím?“ Ale přestože v Ostii pracoval nejvyšší přístavní úřad, který údajně kontroloval každý pohyb lodí, nikdo z kvestorů neznal odpověď. Přeorganizovanost římské správy byla dokonalá. Nebylo jediného pohybu čehokoli, pro co by nebyl kompetentní úředník s platem více než pět set sesterciů ročně. Ale vykázání desetitisíců lidí z Říma zřejmě prošlo bez úředně technických opatření – třebaže to kvestoři bouřlivě popírají.

Nakonec, když už ztrácel naději, objevil Vitellius, jenž s sebou vzal i Pictora ovládajícího čtení a psaní, hledané doklady u úředníka odpovídajícího za vývoz obilí pod označením *Bez nákladu*.

„U Merkura, už si vzpomínám,“ zvolal kvestor. „Židé byli z města vyváženi císařskou obilnou flotilou – než se lodě vracely prázdné… Ale polovina flotily se potopila. Princeps musí ještě dnes najímat cizí lodě.“

„Tenkrát,“ začal Vitellius, „byl každý, kdo se nalodil na některou z těch nákladních lodí, zapsán do seznamu.“

„Ano,“ přisvědčil kvestor. „Neunikl nám ani jeden Žid. O co ti jde?“

„Hledám dívku jménem Rebeka a chtěl bych zjistit jméno lodě, na jaké odplula.“

Kvestor se drze ušklíbl. „Aha, dívku. Měl by ses rychle soustředit na něco jiného. Vždyť jsem ti řekl, že polovina flotily ztroskotala. A cíl ostatních lodí nikdo neznal – rozhodně o tom nemáme žádné doklady.“

„Stačí mi jméno lodi,“ opakoval Vitellius.

Kvestor neochotně brumlal: „Kdybys nebyl gladiátor Vitellius, tak bych tě vyhodil. Rozvrátíš veškeré zásobování obilím pro Řím.“

Ukázal pravicí z okna: „Podívej se na tu flotilu červených lodí. Všechny patří boháči Pherorovi. Císař musí za každou z nich denně zaplatit pět set sesterciů. Možná si teď dovedeš představit, jak drahý je můj čas.“

„Vůbec ti nechci ubírat čas,“ namítl Vitellius. „Jenom mi řekni, kde ty doklady jsou, a my budeme Rebeku hledat sami.“

Když kvestor pochopil, že se tvrdošíjného gladiátora nezbaví, mlčky vstal a odvedl Vitellia i jeho otroka Pictora do zatuchlé místnosti archivu. „Tady,“ ukázal na řadu papyrových svitků a zmizel.

Pictor se začal probírat zaprášenými, křehkými svitky a Vitellius ho napjatě pozoroval. V desátém svitku na konci první hromady našel, co hledali: „Tady stojí psáno Rebeka, dcera gladiátora Verrita.“

„To je ona!“ vykřikl Vitellius. „Jak se jmenovala ta loď?“

„*Eudore,*“ odpověděl Pictor a Vitellius otroka objal.

Na zpáteční cestě z Ostie do Říma kolem nich projeli pretoriáni na koních, těžce ozbrojené kohorty pochodovaly směrem k přístavu, na křižovatkách stály ozbrojené pretoriánské hlídky.

„Co má všechno to vzrušení ve městě znamenat?“

„Císař je mrtev,“ zněla odpověď.

Vitellius a Pictor na sebe polekaně pohlédli. „Kéž jsou mu bohové milostivi!“

Daleko více než smrt senilního císaře Claudia, kterého v poslední době beztak už málo vídali, zajímal Římany skandál kolem vestálky Tullie. Poté, co se sama obžalovala, vyslovil pontifex pro magistro rozsudek: smrt pohřbením zaživa, incesti causa – kvůli necudnosti.

V senzacechtivém Římě si nikdo nevzpomínal, že by takový ceremoniál kdy zažil. Poslední obžaloba vestálky byla starší než 125 let. Tehdy se Fabia, kněžka bohyně Vesty, dala svést Catilinou. Oba však všechno popírali a proces byl zastaven. Přesně před 168 lety však pontifex maximus odsoudil k smrti hned tři vestálky, nyní Římané čekali na kruté divadlo.

Pontifex vyšel z domu vestálek oděn do purpurové tógy, provázen dvěma liktory a s družinou čtyř centurionů. Centurioni nesli bíle zakrytá nosítka, na kterých ležela spoutaná Tullia. Podle ceremoniálních předpisů položila Vibidia, vestalis maxima, na nosítka Tulliin závoj, který dívka nosívala ovinutý kolem hlavy.

Desetitisíce Římanů sedících na schodech, podstavcích soch, stupních chrámů a hal na fóru zvědavě natahovaly krky. Na rozdíl od jiných veřejných obřadů vládlo strašidelné ticho – podivná směsice zaraženosti a zvědavosti. Bude děvče připoutané na nosítkách bědovat? Ale ani ti, co stáli nejblíže, neslyšeli jediné zasténání.

„Jistě hrůzou omdlela,“ zašeptala jedna vznešená dáma své otrokyni. Děvče přikývlo.

Kroky centurionů se děsivě rozléhaly na zrcadlově lesklém, bílém mramoru Vestina chrámu. Tam už čekal skvostně vyzdobený kočár s koňským spřežením, jenž šesti vestálkám sloužil při oficiálních příležitostech a směl být používán i ve středu města, což bylo velké privilegium ve městě, kde byl veškerý jízdní provoz

zakázaný. Centurioni položili lehátko mezi protilehlé sedačky, do kočáru se usadilo zbylých pět vestálek a koně zabrali.

Tulliini rodiče kráčeli s kamenným výrazem ve tváři za kočárem jedoucím kousek po Svaté ulici. Potom odbočil k Aemiliově bazilice a na Foru Juliu zamířil k severu. Cílem mlčenlivého průvodu, k němuž se připojovalo stále více lidí, byl pozemek Servia Tullia poblíž *porta Collina,* kde se také nacházel pretoriánský tábor. Tam byl na volném prostranství vykopán hluboký hrob a postavena klenba z kamenných kvádrů. Z otvoru nahoře čněl žebřík. Uvnitř hrobu byla dřevěná pryčna, olejová lampička a chléb a voda na tři dny. Ale třetí den už bude vestálka dávno udušená.

Když dojeli k místu popravy, centurioni vyzvedli nosítka z vozu a položili je vedle hrobu. Přistoupil k nim kat, ale dnes neměl v ruce meč. Jedním pohybem strhl z nosítek pokrývku a davem zahučel výkřik z mnoha tisíců hrdel. Na dřevěných nosítkách ležela nahá Tullia s očima dokořán, přivázaná kolem hrudi, břicha a nohou hrubými provazy. Nebe se zatáhlo a vypadalo to, že se žene bouře. Kat dýkou přeřízl provazy. Pak k dívce přistoupil pontifex, zvedl paže k nebi, a když oblohu proťaly první blesky, hlasitě odříkával modlitbu k bohyni Vestě. Prosil ji, aby byla ke své služebnici milostivá. Mnoha divákům stékaly po tvářích slzy dojetí, když kat a pontifex chytili Tullii za paže a odváděli ji k žebříku, po němž měla sestoupit do hlubiny.

Neviděn tisícovkami čumilů stál na městské zdi muž a sledoval scénu z dálky. Neviděl dívčiny oči bezmocně se rozhlížející kolem. Nevšímala si rodičů, kteří k ní vztahovali paže, očima hledala jen svého milence. Opravdu věřila, že bude stát vedle hrobu?

Vitellius se odvrátil a přitiskl čelo k drsným cihlám městské hradby. Nemohl a nechtěl vidět, jak se drobná dívka chytila nejvyšší příčky žebříku, nastavila tvář prvním kapkám deště a pomalu, příčku po příčce, mizela v zející jámě.

Prudký liják záhy rozehnal všechny diváky. Kat rychle vytáhl žebřík nahoru, čtyři centurioni s námahou usadili těžkou kamennou desku na hrob a odešli. Vitellius tak dlouho bušil pěstí do zdi, až mu krev stékala po kloubech. Temné mraky se honily nad Římem a zelenavě svítící blesky nořily město na zlomky okamžiků do jasného světla, když gladiátor sešel ze zdi a s rozpřaženými pažemi kráčel skrze vodní masy zuřící průtrže na místo, kde Tullia zmizela pod zemí. Ze všech sil řval Vitellius do hromů a hukotu lijáku: „Ó Jupitere, jenž sesíláš blesky a hromy na znamení své nelibosti. Zasáhni mě svým bleskem, abych zemřel ještě dříve než tato vestálka. Jupitere, vyslyš mě!“

Vitellius uklouzl na mokré zemi. Celé tělo měl polepené hnědým blátem. Vstal, znovu uklouzl, po čtyřech přelézal val hlíny nahromaděný kolem hrobu. „Jupitere!“ křičel do rozběsněných živlů, „Jupitere! Podívej se na mě! Znič mě! Nejsem hoden toho, abych žil. Slyšíš mě… Jupitere!“

Proudy vody stékaly po valu hlíny a na místě zakrytém kamennou deskou se vytvořil vodní vír. Vitellius sklouzl po valu, ruce ponořil do rozbouřené vody a zoufale se snažil zachytit okraj kamenné desky. Nehty se mu lámaly, bříška prstů bolela – ale nenašel žádné místečko, za které by se mohl zaklesnout.

„Tullie!“ řval zoufale do vodního víru, „Tullie, slyšíš mě? To jsem já, Vitellius!“

Na okamžik se zarazil, protože měl pocit, že slyší Tulliin hlas. Potom si uvědomil, že je to nemožné, a znovu začal ohledávat okraj desky. S hrůzou si všiml, že se na místě vytvořily tři další víry, jimiž voda proudila do podzemí. Bylo mu jasné, že nic nedokáže.

„Tullie,“ vzlykal a rukama si stíral bláto z tváře. „Tullie, tohle jsem nechtěl!“

Strnulý jako socha dřepěl na hromadě hlíny, pažemi si objímal kolena a zíral do bublající špinavé vody. Nejprve se vsákly menší

víry, potom přestala voda kroužit i ve velkém víru. Hladina na desce teď byla klidná. Jenom na ní ještě strašidelně prasklo několik velkých vzduchových bublin. Déšť ustal, na kalné vodě plavaly drobné bublinky. Vitellius si položil hlavu na předloktí, díval se do kluzkého bahna a plakal jako ještě nikdy v životě.

VIII

Mezi stříbrným nádobím a skleněnými karafami ležely na stolech skořápky ústřic, šnečí ulity, ohlodaná kuřecí stehna a kosti z telecího. Řecký pěvec kráčel s kytarou mezi řadami stolovníků a přednášel píseň, kterou sám složil, o slepém bardovi, jenž miloval mramorovou sochu. Pheroras dal po hostině trvající déle než dvě hodiny znamení, aby byly stoly odklizeny. Více než dvacet otroků se vrhlo do triclinia, pozvedli těžce naložené stoly a vynášeli je ven. Další obcházeli se stříbrnými miskami naplněnými teplou, parfémovanou vodou, v níž si hosté omývali ruce. Místo ručníků nabízeli malí chlapci své kudrnaté vlasy. Nakonec byla hostům ležícím na lehátkách namasírována chodidla a nohy ovinuty věnečky z máty a levandule.

Pheroras připil Vitelliovi: „Na tvůj další zápas! Kéž jsou ti bohové nakloněni!“

Vitellius vzal do ruky pohár a s úsměvem všem děkoval. Na Mariamne spočinul jeho zrak o něco déle než na jiných hostech. Ona si toho všimla, ostatním to zůstalo skryto.

„Bude to těžký souboj,“ prohlásil Pheroras, „nejen proto, že většinu zápasů proti lvu dosud gladiátoři prohráli, ale i proto, že hlavní boj při zasvěcování nového amfiteátru vejde do dějepisných análů, a proto bude tvůj protivník bojovat ještě zarytěji než kdykoli dříve.“

„Je to skvělá aréna,“ nadšeně horoval Vitellius. „Už jsme tam přeložili každodenní trénink. Je to pro mě nedocenitelná výhoda, protože mohu nacvičit svou stabilitu na neznámém druhu písku.“

„A co je na tom písku zvláštního?“ zeptala se Mariamne.

„Nu, je mnohem hrubší než náš domácí písek. Císař ho dal dovézt z egyptských pouští, a aby mu dodal rudožlutou barvu, nechal ho obarvit suříkem. Obojí v sobě skrývá větší nebezpečí uklouznu-

tí. Je obtížnější udržet rovnováhu, zvláště pro bestiaria, jenž nastoupí proti rychlému lvu.“

„Skutečně neobyčejný císař, tenhle Nero. Claudius si najal mé lodě, aby Římané vůbec dostali něco k jídlu, teď se nám už zase vede tak dobře, že princeps dává přes moře dovážet písek, aby se gladiátoři barevně lépe vyjímali!“ Pheroras dostal opět jeden ze svých známých záchvatů smíchu.

Tertulla se s obavami zeptala: „Ty jsi ještě nikdy nebojoval jako bestiarius?“

„Ne,“ přiznal Vitellius. „Jenom při tréninku v Ludu magnu, veřejně ještě ne.“

„A ty se nebojíš? Každý boj přece může být tvůj poslední.“

„To je pravda. Ale i pro tebe může být každý den poslední. Denně v Římě padají domy, pohřbívají pod sebou stovky lidí, potápějí se lodě, blesky udeří do osamělých pastýřů, osud nás všech je předem určen bohy. Tak čeho bych se měl bát.“

„Rizika. Ty přece na sebe bereš mnohem větší riziko.“

„Myslím, že ne. Když vystupuji v Cirku, pak mám pevné předsevzetí zvítězit. Pokouším se zachovat si život a dělám pro to všechno. Když ty jdeš do divadla, myslíš si, že se ti nemůže nic stát, a vůbec se nestaráš o to, jestli je tvoje místo bezpečné. V takovém případě je *tvoje* riziko dokonce větší než moje. Jen si vzpomeň na katastrofu u Fucinského jezera.“

„Nikdy se nekonal proces,“ poznamenal Pheroras, „přestože každý v Římě věděl, že vinu nese Narcissus. Léta utrácel peníze z daní a marnil drahé pracovní síly, aby Claudiovi postavil pomník, avšak ve skutečnosti to měl být jeho pomník. Základní idea vysušit jezero byla dobrá, ale už se o to pokoušeli jiní. Špatně se plánovalo, provedení bylo nedbalé a výsledek známe. V horní části kanálu vodní masy strhly tribunu čestných hostů a také úrodnou půdu, v dolní části se voda nahromadila a vůbec nedotekla do řeky Liris.

Všechno špatně! Ale *De mortuis nil nisi bene* – o mrtvých jen dobré!“

„Prý v Tullianu bídně zemřel hlady,“ ozvala se Mariamne.

„Narcissus vsadil na špatného koně,“ odpověděl Pheroras. „Kdo by si kdy pomyslel, že jednou bude v říši vládnout Agrippina. Nero je sice císař, ale nitky politiky třímá v ruce Agrippina. Princeps je pro takový úkol příliš mladý, ještě se drží matčina prsu – no rozhodně má s matkou poměr.“

„S vlastní matkou?“ zeptal se udiveně Vitellius.

„S vlastní matkou,“ potvrdil Pheroras. „Seneca a Burrus, jeho vychovatelé, rádci a důvěrníci, se sepjatýma rukama hledají ženu, jež by byla pokud možno co nejvíce podobná jeho matce, aby ho odlákali jinam. Protože k Octavii, s níž se oženil, když mu bylo šestnáct let, nic necítí.“

Mariamne se výsměšně usmála: „U všech bohů, cožpak je to tak těžké najít mezi několika sty tisíci Římanek jednu, co vypadá jako Agrippina?“

„To tedy opravdu je, protože Agrippina neodpovídá ideálu krásy Římanek, jež si už od dívčích let sešněrovávají ňadra, aby zůstala malá a nevyvinutá. Agrippina má naopak mateřskou postavu a prsy jako děvka z lupanaru.“

„Zdá se, že císař nade všechno miluje obliny,“ poznamenal Vitellius. „Jeho Circus na Martově poli je také všude zakulacený a zaoblený tam, kde by rovné zdi splnily stejný účel.“

„Měl bych mu poslat Mariamnu,“ zasmál se Pheroras. „Myslím, že by byla přesně typ ženy, jaký by náš císař ocenil.“

Vitellius se zalíbením pozoroval Mariamnu, která ležela proti němu a manželovu poznámku přijala, aniž hnula brvou. Ohnivě rudými rty vysávala velkou kuličku modrého hroznového vína. Očima putoval po jejím kyprém těle, které už tak dobře znal, v myšlenkách odhrnul tuniku z jejích ramen, zabořil obličej mezi těžká ňadra a cítil se dobře.

Pherorův hlas ho rychle vrátil do skutečnosti. „Doslechl jsem se, že tvůj dům je neustále obležen ženami a dívkami!“

Vitellius se rozpačitě usmál, zhluboka se napil z poháru a mlčel.

„Asi chtějí všechny vidět muže, pro něhož šla vestálka Tullia na smrt,“ pokračoval Pheroras.

„Mlč, Pherore,“ přerušila ho Mariamne. „Vždyť víš, jak tím Vitellius trpěl. Musíš znova otevírat staré rány?“

„Nechtěl jsem ti ublížit, Vitellie, ale jsem obchodník. Drama s vestálkou, i když je tak politováníhodné, ještě zvýšilo tvou tržní cenu. Gladiátor, na jehož vítězství muži uzavírají sázky, je nepochybně dobrý gladiátor. Ale ještě lepší je takový, který se v noci zjevuje ženám ve snu. Proto musíš s Priapem zacházet stejně šikovně jako s mečem. Chceš-li se stát idolem mas, potřebuješ vítězství nejen v aréně, ale i v posteli. A jedno si pamatuj: nikdy se nezamiluj do ženy, se kterou spíš, protože to je začátek konce. Láska znamená závislost. Gladiátor musí být volný. Žena bohatého senátora se musí domnívat, že tě může mít, stejně tak, jako si to musí myslet chudá propuštěnkyně. Tak dej ženám, co chtějí, udělej to pořádně a pak je vyhoď.“

Mariamne vyskočila: „Hnusáku!“ vykřikla vztekle a rozčileně vyběhla z místnosti. Dcera Tertulla ji následovala.

Pheroras si ukázal palcem za záda: „Má dospělou dceru, ale myšlení jako desetiletá. Pro ni je Venuše pořád ještě bohyně čisté lásky, pro mě je zas Venuše bohyní obchodu s city. Všechno je obchod a láska patří k těm nejstarším. Nebo jsi jiného názoru?“

Ano, odpověděl by nejraději Vitellius, ano, jsem jiného názoru. Miloval jsem jednu dívku, krásnou jako květina, a vyhnali ji jako psa – jen proto, že patřila k jinému národu. Ale neměl odvahu svému mentorovi odporovat. Proto souhlasil: „Ne. Je to jistě tak, jak říkáte!“

„Ty potřebuješ aféru s nějakou krásnou ženou,“ pokračoval Pheroras. „Poměr, o kterém budou kolovat klepy po celém Římě.“

Vitellius polkl. Mlčky se zadíval na Pherora.

„Po tvém vystoupení v Neronově cirku uspořádám slavnost a pozvu nejkrásnější ženy Říma. Setkání s mužem, který zabil lva, uvede ženské do extáze. Ty nemusíš dělat nic jiného než se usmívat. Všechno ostatní klidně nech na mně.“

* * *

„Patres…,“ pokoušel se konzul Gaius Vipstanus získat si pozornost. „Patres conscripti!“ začal znovu, ale hluk v kurii přehlušil jeho slabý hlas. Z fóra sem doléhal vzrušený křik davu, který se tu shromáždil i navzdory prudké jarní bouřce. Znovu a znovu znělo mramorovou nádherou fóra jedno jméno: „Agrippina.“

„Patres conscripti!“ opakoval konzul, tleskal do dlaní a křičel do prostor senátu: „K Agrippinině smrti nám princeps poslal psaní následujícího obsahu: *Nero Claudius Caesar Augustus senátu a římskému lidu. Já, Nero Claudius Caesar Augustus, tímto oznamuji smrt své matky Agrippiny. Agrippina včera večer sama dobrovolně ukončila své žití poté, co se nezdařil útok na můj život, který zosnovala. Agerinus, Agrippinin důvěrník a propuštěnec, byl přistižen s mečem v ruce, když se na mě chtěl vrhnout. Agrippina doufala, že se stane spoluregentkou a nakáže pretoriánským kohortám, aby přísahaly věrnost jí. Stejně potupit chtěla i senát a římský lid. Ale tato naděje byla zmařena a Agrippina ze vzteku na vojáky, senát a lid odmítla obvyklé dary a podpory a pokusila se uvrhnout urozené muže do nebezpečí. Co úsilí mě stálo, aby nepronikla do kurie a nerozhodovala v jednáních s cizími poselstvy. Vzpomeňte si na hanebnosti, k nimž docházelo za vlády mého předchůdce Claudia. I ty způsobila Agrippina. Proto já, Nero Claudius Caesar Augustus, věřím, že Agrippinina smrt je pro stát štěstím.*“

„Pravda!“ volali senátoři. „Pravda!“

„Ať se všude v chrámech přednášejí děkovné modlitby, že byla tato katastrofa od státu odvrácena.“

„Ať je den Agrippinina narození počítán mezi nešťastné dny!“

„Ať je svátek Minervy, kdy byly odhaleny Agrippininy záměry, každoročně oslavován uspořádáním her!“

A senátor Ollius, jenž nesměl chybět v žádné diskusi, žádal, aby kurie postavila zlatou sochu Minervy a sochu Nerona.

Přestože kolovaly nejrůznější zvěsti o tom, že ve skutečnosti Agrippina ztroskotala na lodi a utopila se, a jiní vykládali, že Nero svou matku zavraždil, senát všechny návrhy schválil. Císařovo postavení tak bylo pevnější než kdykoli předtím a Římané se opět mohli oddávat své oblíbené zábavě, hrám.

* * *

Martovo pole za městem se podobalo mraveništi. Celý Řím byl na nohou, Římané bažící po zábavě napjatě čekali, co jim mladý císař nabídne. Protože císař už nebyl hodnocen podle svých činů na bojišti, nýbrž podle představení v aréně.

Circus, který Nero za pouhý rok a za využití nepředstavitelného množství otroků doslova vydupal ze země, měřil 590 metrů do délky, 100 metrů do šířky a skýtal místo pro 100 000 diváků. Po obou stranách klenutého hlavního vchodu umístěného na úzké straně se tyčily k nebi věže. Nad vchodem trůnila pět metrů vysoká kvadriga z ryzího zlata a vozatajem držícím čtyřspřeží byl Nero. Zlatožlutý písek arény vkusně kontrastoval s tmavým dřevem galerií, postavených nad první řadou kamenných tribun. Spinu, protáhlou střední část cirku, zdobil jeden a půl tisíce let starý, z Egypta dovezený obelisk, vysoký jako nebe. Rozděloval arénu na dvě dráhy, takže bylo možné zde pořádat závody vozů, sloužil však také jako zvýšená tribuna při zvláštních představeních.

Z nejvyššího ochozu ohromné stavby zazněly signály pozounu. Císař se objevil na čestné tribuně. Lid uvnitř i venku – na statisíce se už nedostalo místo – nadšeně řval. Hry byly zahájeny.

Za zvuků hudby vešlo šest heroldů. Na žlutém písku zářily ohnivou červení jejich široké pláštěnky a rozevláté chocholy na přilbách. Vážně, téměř slavnostně před sebou nesli zlaté mísy, v nichž byly uloženy bílé kuličky. Římané na tribunách k nim vztahovali paže, jako by po nich chtěli sáhnout. Herold uprostřed vyhodil první missilii, jak se kuličkám říkalo, vysoko na tribunu a po něm začali do davu rozhazovat kuličky i ostatní. V jediném okamžiku se stadion proměnil v čarodějnický kotel, ve kterém to bouřlivě klokotá. Každý se chtěl nějaké kuličky zmocnit, lidé se shazovali z tribun, rvali se a mlátili jeden druhého. Kdo missilii chytil, pevně ji svíral v obou rukou, nebo ji strčil do úst, aby mu ji nikdo nemohl vzít. Závistivé pohledy se upíraly na šťastlivce, protože v kuličce byl los s výhrou.

„Co je v tom?“ – „Jsi teď bohatý?“ – „Vzpomeň si, že jsem byl tvůj přítel – i ve zlých časech!“ – „Tak otevři už ten los!“ – „Chceme se podílet na tvém štěstí!“

Výherce opatrně vytáhl palcem a ukazováčkem kuličku z pusy, vyňal z ní složený sviteček papyru a předal ho sousedovi ovládajícímu čtení. Ten předčítal: „Gratulatio. Tvůj budiž venkovský dům z císařského majetku za Lukullovými zahradami a sklizeň z okolních vinic.“

Šťastlivec vymrštil paže do vzduchu: „Sláva ti, Nerone Claudie Caesare Auguste, milostivý dárce!“ – „Sláva Neronovi!“ křičeli okolostojící. Všude na stadionu, kde se otevíraly kuličky s výhrami, se odehrávaly podobné scény. Odvážné kousky při představení však musely překrýt zklamání většiny lidí, že odejdou ze stadionu stejně chudí, jako tam přišli.

Náhle se v jednom vchodu uprostřed tribun objevil slon. Bouřlivý jásot otřásal stadionem. Římané milovali slony. Tušili, co se

bude odehrávat. Od jedné tribuny k druhé byla natažena dvě lana. V cirku se rozhostilo ticho. Statisíce párů očí upřeně hleděly na slona uprostřed divácké tribuny. Krotitel uhodil zvíře železným hákem do mohutných nohou a slon jen neochotně vstoupil na provazy. Jakmile na nich stál všemi čtyřmi, krotitel na něj zezadu vyskočil. Na tribunách to zašumělo. Lana zapraskala v místech, kde byla zavěšena, když chobotnatec začal klást nohu před nohu. Publikum zatajilo dech.

Čím více se slon blížil ke středu, tím více se lana rozhoupávala. Zvíře však neomylně pokračovalo v cestě, kterou tolikrát nacvičilo. Chybělo už jen několik metrů k můstku na protilehlou tribunu. Teď se teprve ozval první potlesk. Ještě čtyři, nanejvýš pět kroků. Krotitel pozvedl paže, plácl slona po zadku a bylo hotovo.

Potlesk, jaký se teď ozval, hrozil, že zboří tribuny. Lidé dupali, tleskali a řvali: „Sláva tobě, Caesare, sláva tobě, Nerone Claudie Caesare Auguste!“ Jásot nepatřil artistovi, nýbrž na veškerý potlesk měl nárok císař jakožto pořadatel her. Ještě než se nadšené publikum uklidnilo, vpochodoval do arény celý houf trpaslíků, směšných, tlustých malých lidí s obrovskými hlavami a příliš krátkými údy. Zároveň za zvuků dechových nástrojů přicházely z druhé strany do arény vysoké, polonahé ženy, plavovlasé otrokyně z Galie a Germánie a štíhlé krasavice s ebenovou pletí z Afriky. Kolem boků měly uvázanou koženou bederní roušku a v ruce krátký meč.

Trpaslíci měli početní převahu a jejich meče byly delší než meče žen, někdy dokonce převyšovaly i jejich postavu. „Ave, Caesar, morituri te salutant!“ zazněl jejich pokřik arénou a v příštím okamžiku se rozběhli proti gladiátorkám, mávali meči nad hlavami a boj, na první pohled nerovný, začal.

„Hoc age!“ řvali diváci, když se nějaký gnóm přiblížil k ženě a veškerou silou, jaké byl schopen, se snažil zasáhnout její nohy. Už záhy se ukázalo, že bitva se vyvíjí ve prospěch trpaslíků, protože

na rozdíl od urostlých žen byli vycvičenými gladiátory, zvyklými nejen zacházet se zbraní, ale především vytrvat, a otrokyně proti tomu neměly žádnou účinnou zbraň.

Vždy dva trpaslíci zaútočili na jednu ženu, jeden zpředu, druhý zezadu. Jedna z nich klesla a s řevem čekala na smrtící ránu. Trpaslík se rozmáchl a jedinou ranou jí usekl hlavu. Cirkem proběhla vlna vzrušené krutosti, a v tom okamžiku přistoupila k trpaslíkovi zezadu jiná žena a vrazila mu krátký meč do zad. Marně se však pokoušela vytáhnout jej zpátky, vězel příliš hluboko. Poté byla otrokyně, nyní beze zbraní, štvána třemi trpaslíky napříč arénou. Vyrážela pronikavé výkřiky a přitiskla se zády na zeď spiny. Se zavřenýma očima a ústy dokořán očekávala smrtící ránu. „Agite! Agite!“ řvali diváci na tribunách. Zabíjení podle nich nikdy nešlo dost rychle. A už dopadla rána, z podbřišku otrokyně se vyvalila krev, žena pomalu klesala na zem, zůstala ležet na zádech a publikum zvědavě natahovalo krky, aby co nejlépe vidělo, jak se krev vsakuje do zlatožlutého písku. „Sláva tobě, caesare! Tvoje hry jsou naší radostí!“

Vitellius v té chvíli čekal na své vystoupení v místnůstce oddělené od ostatních gladiátorů. Blikání olejové lampičky v komoře bez oken vrhalo strašidelné stíny na gladiátorovo efektní oblečení. Nervózně si upravoval kožený řemen, který měl křížem ovinutý kolem pravé paže. I hruď a lýtka byla křížem obtočena řemínky. Pravé koleno zdobil kožený pás s krátkými šňůrkami. Kolem těla zakrytého jen krátkou bederní rouškou měl Vitellius široký pás, jehož spona představovala sluneční symbol boha Sola invicta.

Gladiátor přecházel tmavým přístěnkem sem a tam. Pokaždé, když k němu dolehl jásot statisíců hrdel, Vitellius sebou cukl. Příliš dobře věděl, že se jásá nad smrtí. On strach neměl. Ale nejistota, jak bude boj probíhat, v něm vyvolávala těžko ovladatelné napětí. Musí lva přemoci a sám zůstat nezraněn. Rána prackou do paže mohla gladiátora uvést v nebezpečí smrti, protože jakmile

zvíře ucítí krev, stává se zcela nevypočitatelné. Čím déle boj trvá, tím více klesají gladiátorovy šance.

Lvi na hry v římském cirku byli po stovkách chytáni v afrických provinciích. Římané jimi byli fascinováni. Už pouhý pohled na ta zvířata v nich vyvolával divoké nadšení. Především nebezpečí, jaké lvi představovali, mělo pro publikum neobyčejnou přitažlivost. Muž, jenž přemohl lva, ať už v boji či zkrocením, se v Římě těšil nejvyšší úctě. Velký vojevůdce Pompeius proto jezdil k Cirku maximu na válečném voze taženém ochočenými lvy a rovněž Marcus Antonius takovým vystoupením dělal na Římany dojem.

Vitellius si protahoval svaly. Šlachovité tělo měl vytrénované od malíčku u nohy až po zápěstí ruky. K rychlosti a obratnosti, jimiž se vyznačoval od začátku, se přidala síla a ovládání. Cítil, že je na vrcholu své výkonnosti. Teď, kdy by dokázal porazit každého protivníka, se nemusí bát ani lva.

„Pane, je čas!“ Otrok ho vytrhl z přemýšlení. Sáhl po krátkém meči, ještě jednou se zhluboka nadechl a vyšel do arény. „Kéž Mars provází tvůj boj,“ slyšel ještě otroka. Soustředěný pouze na to, co má před sebou, prošel Vitellius tmavým podloubím, neviděl zpocené otrokyně s rozcuchanými vlasy, které se hrnuly proti němu, ani krvácející trpaslíky, neslyšel bojové tóny pozounů ohlašující jeho zápas, jen kladl jednu nohu před druhou, rytmicky, se železnou pravidelností, tak, jak vyjde proti lvu. Buď zvíře, nebo on, pro Vitellia to nebyla složitá otázka. Hoc age! volal si v nitru a zvedl meč do výšky, jako by chtěl už teď zasadit smrtelnou ránu.

Napjaté okamžiky čekání před těžkou, rudou oponou. Soustředění. Poslední tóny pozounu. Pak se závěs prudce rozhrnul. Pět kroků vpřed do horkého písku. Ve vzduchu cítil žhavý žár. A slyšel potlesk, orkán potlesku. „Zdráv buď, Vitellie!“ Tleskání zleva, v pozadí rytmický potlesk hrstí. Pro tebe, Vitellie! Pro tebe! A dál, krok za krokem, k úderům kotlů. Vedro. Řemeny kolem hrudi

dřou. Císařská lóže. Aha, tam nahoře, v dálce, zrzavá kštice. Pozdravit. Sáhl po meči. Chci bojovat! Boj.

Náhle se rozhostilo ticho. Jako kdyby neviditelná ruka zvedla těžkou mříž na druhém konci arény. A z temné sluje se obrovským skokem vyřítil mohutný lev. Do publika vytryskly fontány písku. „Zabiju tě!“ promluvil Vitellius a nastavil proti zvířeti krátký meč. Teprve teď si lev všiml protivníka, prudce zabrzdil a s řevem nahánějícím hrůzu si měřil gladiátora.

„Tak pojď už!“ pokusil se Vitellius zvíře vyprovokovat a s mečem v napřažené paži kráčel krok za krokem proti němu. Lev se nahrbil, jako by se chystal ke skoku. Už je neoddělovalo ani deset kroků. Diváci na tribunách se neodvažovali ani dýchat. Věděli, že v nespočetných bojích se lvy gladiátor zahynul, protože na něj lev skočil. Vitellius se zastavil, viděl přimhouřené lví oči, slyšel vrčení a hlasitý dech. „No tak pojď,“ zašeptal. Ale lev stál na místě s napjatými svaly.

Gladiátor udělal krátký, prudký krok dopředu. Žádná reakce. Ve Vitelliovi se začal vzmáhat strach, nehybnost té bestie mu brala jistotu. Viděl, jak se mu meč v ruce chvěje, chyběla mu odvaha přikročit ještě o krok blíž k šelmě. Tu si vzpomněl na variantu často nacvičovanou při tréninku. Opatrně a velmi pomalu se bokem plížil kolem lva. Pravou nohou úkrok, levou přitáhnout. Nejprve se nedělo nic. Zvíře zůstalo připraveno ke skoku, jen hlavou sledovalo každý jeho krok stranou. Když se mu podaří dostat se ze směru skoku, má šanci vrhnout se na lva a vrazit mu meč do těla. Pravou úkrok, levou přitáhnout.

A tu se z publika ozvalo zařvání. Jeden z diváků ztratil nervy, řval a tloukl kolem sebe. Lev náhle skočil po Vitelliovi. Nevyskočil vysoko, měl spadeno na protivníkovy nohy. Vitellius však bleskově padl, převrátil se na záda a bestie polekaně uhnula a zůstala stát jako přibitá k zemi.

Vitellius začal se svou hrou znovu. Pravou úkrok, levou přitáhnout. Ale ještě než se dostal do výchozího postavení, které by pro něj bylo výhodné, lev se otočil a opět byl připraven ke skoku.

Celá hra se opakovala dvakrát. Náhle Vitellius rychle pokrčil pravé koleno a levou rukou hmátl do písku. Mnoho diváků si myslelo, že zakopl a hledá rovnováhu, pak se všechno odehrálo ve zlomcích vteřin.

Gladiátor hodil vrčícímu lvu do očí hrst písku. Zvíře se pravou tlapou pokusilo vytřít pálící prach. Vitellius využil okamžiku nepozornosti, ze strany na lva skočil, rozmáchl se a bodl plnou silou, jaké byla jeho pravice schopná. Lev se vzepjal, s chrčením padl na bok, jako by chtěl svou ránu vtisknout do písku arény, a v té chvíli bodl Vitellius podruhé a potřetí. Tribunami se nesl výkřik úlevy.

Zvířeti tryskala z ran světle červená krev, potácivě zkoušelo postavit se na nohy a skočit po Vitelliovi. Ale gladiátor kolem něj poskakoval drobnými kroky, neustále měnil směr, a tak zbavil lva posledních zbytků sil. Nakonec umírající bestie klesla do písku arény a za ohlušujícího potlesku publika položila hlavu s tlamou dokořán na stranu do písku.

„Vitellius! Vitellius!“ řvaly statisíce diváků. Gladiátor, podnícen neutuchajícím aplausem, přistoupil ke krvácejícímu lvu. Viděl velké, bezmocné oči, které mu ještě před několika okamžiky naháněly hrůzu. Vzal meč do obou rukou a zabodl ho do krku zvířete. To sebou ještě zacukalo a zůstalo bezvládně ležet. Aréna se otřásala v základech. Květiny padaly do písku rozrytého bojem, mezi nimi pestré šátky a svitky papyru ovinuté barevnými stuhami.

Vitellius s pažemi zvednutými k nebi kráčel arénou, tu a tam zvedl kytici, hodil ji zpátky do publika, a způsobil tak rvačky na tribunách. Několik popsaných svitků si zastrčil za kožený řemen na hrudi a s díky kynul publiku. Potlesk nebral konce.

Jakmile se obyčejní diváci uklidňovali, pustili se do díla roztleskávači zaplacení Pherorem: aplaus se ozýval hned zpředu, hned

zezadu, disciplinovaně, hlasitě a tak strhujícím způsobem, že i ostatní publikum začalo opět tleskat. Vitellius se přímo koupal v potlesku, nasával do sebe ovace diváků jako chlad říjnového jitra v lesích Campanie. Otroci s háky odtahovali mrtvolu zvířete z arény a zanechávali za sebou ve žlutém písku tmavorudou stopu, ženy na tribunách omdlévaly a dívky vřískaly a propukaly v pláč: „Vitellie, vezmi si mě!“ – „Ne, mě!“ – „Vitellie, milovaný!“ – „Vitellie!“

Na slavnost do Tiburu pozval Pheroras všechny, kdo v Římě něco znamenali. Přesně věděl, co činí. Jednak chtěl svého chráněnce Vitellia uvést do římské společnosti, jednak mohli pozvaní využít příležitosti a při hostině bohatého půjčovatele peněz nenápadně požádat o další úvěr. Polovina Říma žila na dluh a v takzvaných lepších kruzích málem patřilo k dobrému tónu mít několik milionů dluhů. A Pheroras žil z dluhů jiných lidí.

Když hosté v nádherných povozech přijížděli k Pherorově vile, Vitellius a jeho mentor seděli proti sobě v pracovně a připíjeli si.

„Na tvé vítězství, toto a příští!“

„Díky, Pherore. A také díky bohům!“ Vitellius vzal svůj pohár a ulil trochu vína na podlahu. Potom se napil, předloktím si otřel ústa a pohár odložil.

„Prémie činí sto tisíc sesterciů,“ prohlásil Pheroras, „tvůj podíl je polovina, zřídil jsem ti bankovní účet.“

„Děkuji.“

„Tvůj další boj,“ začal Pheroras, „už nebude stát sto tisíc sesterciů. Příště bojujeme o půl milionu!“

Vitellius si spokojeně všiml, že Pheroras řekl *my, my* bojujeme. Gladiátor a jeho mentor se cítili jako dvojspřeží, jež táhne jeden vůz.

„A kdo toho půl milionu zaplatí?“ zeptal se Vitellius. „V Ludu magnu dává císař za menší částku cvičit gladiátory, kteří dobyli více vítězství než já.“

„Jistě,“ odpověděl Pheroras. „Možná jsou dokonce statečnější, snad i obratnější než ty, ale nejsou tak oblíbení a známí jako ty. V Cirku maximu mají diváci už nový pokřik, kterým pobízejí gladiátory. Křičí: ‚Vitellius!‘ Půl milionu je vlastně příliš málo.“

„Neměli bychom vyzývat bohy!“

„Vitellie, to nech na mně. Znám tvou cenu.“

„No dobře.“ Vitellius se zasmál. „Budiž tak, jak si přeješ. Jen už se mi občas nechce věřit, že mě Štěstěna bude i nadále zasypávat z rohu hojnosti. Ještě si velmi živě vzpomínám na dny, kdy jsem spravoval kotel za jeden as denně.“

„Přál by sis, aby se ty časy vrátily?“

„U všech bohů, ne. Přinesl jsem Jupiterovi Kapitolskému kouřovou oběť jako dík za jeho boží náklonnost, v chrámu Venuše a Romy jsem se zbožně modlil a ve Vestině chrámu jsem celé týdny obětoval slané koláče jako pokání za svou vinu…“

„Ty žádnou vinu neneseš,“ přerušil Pheroras řeč svého chráněnce. „Napij se vody z Léthé, řeky zapomnění.“

„Jak bych na tu událost kdy mohl zapomenout!“ Vitellius si zakryl dlaněmi tvář a zavrtěl hlavou. „Nikdy, Pherore, nikdy! Tullia mi zachránila život a já jí odměnou přinesl smrt.“

„Vitellie!“ Pheroras položil ruku na gladiátorovo rameno. „Život ti nezachránila vestálka Tullia…“

Vitellius k němu udiveně vzhlédl. „Tullia byla jenom prostředkem k účelu. Setkání s vestálkou bylo pečlivě připraveno. A jak jsem se dozvěděl ze spolehlivých zdrojů, vězela za tím žena, jejíž jméno ti není neznámé, i když teď na něm lpí obecné damnatio.“

„Messalina?“ užasl Vitellius.

„Ano,“ přisvědčil Pheroras. Po dlouhém mlčení Vitellius promluvil: „Často jsem přemýšlel o tom, jak jsem právě za ranního úsvitu mohl potkat vestálku. Mnozí si tu otázku jistě kladli také.

Tak teď to vím. Přesto mě však Tulliin osud trápí. Já byl důvodem, proč musela zemřít, a na to nikdy nezapomenu.“

Pheroras se pokoušel mladíka uklidnit: „Kdybys to nebyl ty, převzal by tvou roli někdo jiný. Tullia hledala smrt. Její rodiče z ní proti její vůli učinili vestálku. A po roce ta dívka věděla, že nikdy nemůže dodržet třicetiletou přísahu. Proto svedla muže. Byla to sebevražda.“

„Sebevražda,“ opakoval nehlasně Vitellius. „A přitom se to všechno mohlo stát jen proto, že byla tak podobná jedné dívce, které patří všechna moje láska.“

„Ty ji ještě pořád miluješ?“ zeptal se Pheroras a aniž vyčkal odpověď, pokračoval: „To je to nejhorší, co se ti ve tvé situaci může přihodit.“

Vitellius se polekal. „Už jednou jsem ti to řekl,“ horlil Pheroras. „Gladiátor nesmí svou sílu a city promarnit na ženskou. Jeho láska patří aréně. Ta vyžaduje *celého* muže, nikoli zamilovaného snílka, slabocha ani rozkošníka. Ženské jsou tady jenom pro tvoje potřeby. Když máš chuť na ženu, tak se nech obsloužit, ale nikdy s ní neutrácej své city.“

Vitellius poslouchal jen na půl ucha.

„Jmenovala se Rebeka,“ začal rovnou a trochu zdrženlivě. „Měla tmavé oči bezedné jako moře a tělo pružné jako gazela. Dal bych život za to, kdybych ji ještě někdy uviděl.“

„Ach bohové římští, už nic neříkej. Tvoje slova jsou až příliš jasná. Když už na ni nemůžeš zapomenout, co ti brání se s ní zase setkat?“

„Moře. A navíc nevím, kde teď pobývá. Byla to židovská dívka a za Claudia byla vypovězena.“ Vitellius padl před Pherorem na kolena, chytil ho za ruku a prosil: „Jenom ty, Pherore, mi můžeš pomoci! Vím o tvých zápletkách s císařovou obilnou flotilou, znám jméno lodě, na níž Rebeka vyplula na moře. Ty máš sezna-

my nákladů, znáš trasy lodí. Ty také víš, kde se Rebeka vylodila, do které země odešla. Prosím tě, Pherore, pomoz mi!“

Pheroras mlčel. Poněkud ho znejistilo, že Vitellius ví o lodích, kterých se zmocnil. Co dělat? Některý z mála zasvěcených spolupracovníků mu to prozradil. Ten chlapec ho teď má v rukou. „Odkud to víš?“ zeptal se Pheroras a záměrně předstíral nezájem.

„Musím mlčet,“ odpověděl Vitellius, „ale buď ubezpečený, že se to ode mě nikdo nedozví.“

Pheroras beztak nepočítal s tím, že se dozví jméno zrádce. Ale nepochyboval, že se ho dopídí. „Jak jsi říkal, že se ta dívka jmenovala?“

„Rebeka,“ opakoval Vitellius a vstal ze země.

„A jméno lodě?“

„*Eudore.* To jsem se dozvěděl od přístavního kvestora v Ostii.“

„Zdá se, že to děvče pro tebe hodně znamená!“

„Víc než můj život,“ přikývl Vitellius a s napětím sledoval, jak Pheroras odstrčil mramorové sedátko na jedné lavici a vytáhl několik popsaných svitků. Tiše si něco mumlal a prstem přejížděl po jednotlivých rubrikách, nedůvěřivě vzhlédl k Vitelliovi, zarazil se a nakonec promluvil: „Tady. *Eudore.*“

Vedle jména lodě byla zapsána její tonáž, kupec, cena a jako cíl cesty Caesarea v Palestině. Pheroras zavrtěl hlavou. „*Eudore* neplula do Palestiny,“ lhal. „Byla přesměrována na Řecko a přistála v přístavu Kirra.“ Pak dokument rychle svinul a schoval zpátky do úkrytu.

Vitellius na něj s nedůvěrou pohlédl. „Proč, u všech bohů, musela *Eudore* změnit kurs na Řecko?“

„Když už jsi stejně do věci zasvěcen, mohu ti všechno povědět. V Palestině nepotřebovali přes stovku nákladních lodí. Musel jsem plachetnice udat v Řecku, Malé Asii a Egyptě. Jen bych rád věděl, kdo ti mé obchody prozradil.“

„Tak jako neprozradím jeho jméno, neprozradím nikdy nikomu nic o tvých obchodech," odpověděl Vitellius.

Pheroras mu podával ruku: „Tvoje slovo na to. Důvěřuji ti."

Když si potřásali rukama, vešla Mariamne. Měla na sobě dlouhou tuniku z lesklé, stříbřité látky, která každý její krok provázela zašustěním. Levé rameno měla odhalené a přitahovala pohledy k místu, kde se zvedala její bujná ňadra. „Hosté už jsou neklidní," vyzvala je. „Nemůžete je nechat čekat déle!"

„Tak pojďme," povzdychl Pheroras a Mariamne se zavěsila do Vitellia. Když trojice vkročila do atria, zaburácel potlesk a provolávání slávy. „Vitellius! Vitellius!" Gladiátor děkoval s vlídným úsměvem, potřásal lidem rukama, dostával polibky na tvář. „Buď pozdraven, Vitellie!"

Nejvýznamnější muži a nejkrásnější ženy Říma si dali u Pherora dostaveníčko. Hostitel se nadchl, když uviděl muže s plnovousem a rozcuchanými vlasy, s obočím svraštělým nad výrazným, zahnutým nosem, oblečeného nedbale, skoro chudě, a obklopeného hroznem lidí. „Lucius Annaeus Seneca," zvolal Pheroras. „Tvoje přítomnost je pro mě velkou poctou!"

Seneca v doprovodu manželky Pompeie Paulliny zamířil k Pherorovi a Vitelliovi, krátce se uklonil a pravil: „Dneska se tady sešla elita města. Kdo by si mohl dovolit zůstat stranou?"

Pheroras zašeptal Vitelliovi za rukou přiloženou k ústům: „Ten chlap mi dluží ještě dva miliony!" a nahlas, aby to všichni slyšeli, prohlásil: „Myslel jsem, že mé pozvání odmítneš, když jsi otevřeným nepřítelem gladiátorství. Koneckonců je tato slavnost pořádaná na počest našeho gladiátora Vitellia."

Seneca pozvedl ruku v obranném gestu. „Nejsem proti hrám, ale proti tomu, jak jsou lidé kvůli svému nízkému původu zotročováni a hnáni na smrt. Vitellius je, jak každý ví, dobrovolník, může kdykoli odmítnout bojovat v aréně."

„Vitellius tedy má tvé sympatie?"

„Je to jeho povolání, které si zvolil. Mně osobně se jeho kruté řemeslo nelíbí. Jednak proto, že si více vážím síly ducha než svalů, a jednak mi stačí, když denně zmenšuji své chyby a lituji svého omylu. Ale kam bychom přišli, kdyby v Římě žili jen filozofové. Ne, jen nechte Vitelliovi jeho meč a mně moje pisátko!“

Lidé stojící kolem nich a pozorně naslouchající myšlenkám filozofa a uctívaného spisovatele zatleskali. Slova ze Senekových úst byla v těchto dnech užívána jako lék. Filozof, jenž vychoval císaře, pravidelně vydával spisy k aktuálním dobovým problémům, a pokoušel se tak zprostředkovat lidem v současné chaotické době určitý morální základ.

Když pokračovali dál, zašeptal Pheroras svému chráněnci: „Měl deset milionů dluhů, ale přesně splácí od té doby, co je Nero vládcem. Vytahuje principovi peníze z kapsy, aniž si toho Nero vůbec všimne. Seneca je dobrý řečník, ale v jednání slaboch. Káže chudobu řeckých kyniků, sám však žije jako kníže. *Suum cuique* – každému, co jeho jest.“

Na protější straně atria stála žena s rudoplavými vlasy a neobvykle bledou pletí. Bylo jí asi pětadvacet let a provázel ji ošklivý muž s kulatým obličejem a širokým věncem vlasů kolem hlavy. Na okamžik se pohledy ženy a Vitellia zkřížily a Vitellius rozpačitě uhnul očima.

„Líbí se ti?“ zeptala se Mariamne, která scénu pozorovala.

„Je krásná jako Venuše,“ odpověděl Vitellius. Pheroras se zašklebil. „Jestli si s ní něco začneš, polezeš do zelí císařovi.“

„Císařovi?“

„Dvoří se jí, přestože je provdaná za jednoho z jeho nejlepších přátel. Je to Poppaea Sabina. Její matka stejného jména byla považovaná za nejkrásnější ženu světa. Nenápadný mužík vedle ní je její manžel Otho. Vykládají se neuvěřitelné věci…“

„Myslím, že vás teď raději opustím,“ prohlásila Mariamne. „Ale nechoďte k ní moc blízko,“ poznamenala už na odchodu,

„protože jinak budete ještě pár dní nasáklí sladkými vůněmi Egypta!“

„Poppaea miluje vůně nade všechno,“ vysvětloval Pheroras výsměšnou manželčinu poznámku. „Koupe se v oslím mléce, před sluncem se halí do závoje a dává exotické přísady míchat v opojné směsi, jejichž vůně přitahuje muže jako pontinské bažiny táhnou komáry.“ Tiše dodal: „V Římě se povídá, že stála v pozadí Agrippininy smrti. Kdoví…“

Oba se přiblížili k Poppaei a Othonovi. Vitellius krasavici pozdravil kývnutím a ona se mu na okamžik podívala přímo do očí. Vitellius měl pocit, že na tvářích cítí lehký ruměnec.

„Otho a Poppaeo,“ oslovil je formálně Pheroras. „Seznamte se s naším velkým gladiátorem Vitelliem.“ Pak se s lehkým úsměvem obrátil k Vitelliovi: „Otho je v dvojím ohledu záviděníhodný muž – jednak má ženu krásnou jako záře souhvězdí a jednak je v této společnosti snad jediný, kdo mi, k mému politování, nic nedluží.“

Otho se zasmál: „Pherore, ty sice jsi největší půjčovatel peněz v Římě, ale jistě nejsi jediný. Kdo nemá dluhy u *tebe*, neznamená to, že je druhý Kroisos. Ale nemluvme o penězích, nýbrž o činech tvého chráněnce Vitellia.“

„Kolik je ti let, krásný gladiátore?“ zeptala se Poppaea a prohlížela si mladíka lehce zamlženým zrakem. Její oči, sametový tón hlasu a pohledy lidí kolem prozrazující jejich očekávání ho natolik zmátly, že se zajíkl: „Já… je mi sedmadvacet.“

„Ach!“ Poppaea pozvedla lehoučký závojíček, který zakrýval odvážný dekolt, před ústa, nepatrně se obrátila stranou a obdivně skrze pavučinku látky opakovala: „Sedmadvacet!“

„Je to skutečný talent,“ prohlásil Otho, jenž koketnost své ženy zřejmě přehlédl. „Měli bychom na Vitellia upozornit také císaře.“

Pheroras protestoval: „Vitellius nepotřebuje žádné přímluvy, dokonce ani principovy. Nero dává v Ludu magnu cvičit své vlastní favority. Když bude některého z nich považovat za dobrého, ať

ho postaví do arény proti Vitelliovi. Za půl milionu sesterciů je Vitellius ochoten nastoupit proti komukoli. Když boj prohraje, dostane vítěz pět set tisíc sesterciů ode mě.“

V atriu se rozhostilo ticho. Lidé kolem nich bez dechu poslouchali hlasitý rozhovor mezi gladiátorovým mentorem a císařovým důvěrným přítelem. Zašel Pheroras příliš daleko? Hraje příliš vysokou hru a vyzývá tak císaře?

Když Pheroras viděl polekané tváře kolem, začal znovu: „Myslím to úplně vážně. Vitellius nastoupí do příštího boje za pět set tisíc sesterciů. A stejnou prémii dostane ten, kdo ho porazí. Při mé pravé ruce, je to tak!“

Hosté tleskali. „Ať žije Pheroras!“ volali. „Ať žije Vitellius!“ Jen jeden mlčel a s nelibostí zíral před sebe. Kdo stál blízko něj, viděl, jak mu na spánku vzteky naběhla žíla. Byl to Lentulus, lanista císařovy gladiátorské školy.

„Co tak zadumaně mlčíš, drahý Lentule?“ zvolal Pheroras nad hlavami ostatních. „Já už vím, že nemáš žádného rovnocenného protivníka, kterého bys mohl nasadit proti Vitelliovi.“

„To by se nejprve muselo vážně zkusit,“ odpověděl Lentulus. „Všichni víme, kde Vitellius svou dráhu začal. Leckdo z mých bojovníků ještě pamatuje, jak tvůj chráněnec byl do bezvědomí zmlácen v uličce Tančících panen v Ludu magnu!“

Pheroras mávl rukou: „Lentule, neprozrazuješ žádné tajemství. Vitellius začal úplně od začátků, dal v sázku své občanské právo, aby mohl bojovat jako voluntarius, ale dneska je to největší gladiátor v Římě. Jmenuj mi někoho, kdo ho dokáže porazit, a už zítra z něho může být veliký boháč. Nu, Lentule, poslouchám.“

Lentulus hleděl do prázdna. Cítil se Pherorem pokořen. Úroveň výcviku jeho gladiátorů jistě nebyla horší než za císaře Claudia, avšak Vitellius, kdekoli vystoupil, měl na své straně publikum. Byl miláčkem mas, jedním z jejich řad, kdo se dokázal vyhoupnout. Byl jejich idolem. Vitelliův protivník bude mít už předem

publikum proti sobě. A porazit favorita diváků je téměř nemožné, protože i když boj prohraje, desetitisíce zvednou palec, a to je rozsudek, kterému se ani císař neodváží vzepřít. Vitelliovi se lze dostat na kobylku jenom náhodou. Musí být zabit dříve, než si to publikum uvědomí.

„Říkal jsi, že Vitellius bojuje ve všech disciplínách, tvoje nabídka tedy platí pro všechny disciplíny!“ ozval se Arruntius Stella, Neronův pořadatel her.

„Jistě,“ přisvědčil Pheroras.

„Tedy přicházejí v úvahu i disciplíny, v nichž Vitellius dosud veřejně nebojoval?“

„Ovládá *celé* gladiátorské řemeslo!“

„I pěstní souboj?“

Nikdo si nevšiml, že Vitelliem cuklo, když Pheroras prohlásil: „I pěstní souboj!“

Nacvičoval sice i tvrdý boj s kovovými návleky na prstech a koženými řemeny kolem zápěstí, ale nejednou ho v Ludu maximu Pugnax násilím a tvrdými pěstmi zbil do bezvědomí. Kdyby tehdy nebojovali v ochranných helmách, Pugnax by ho ubil už při tréninku. Vitellius se této bojové disciplíny bál, protože při ní mu sympatie publika vůbec nepomohou. Stačí jeden úder na správné místo a vydechne naposledy.

„Tedy budiž!“ zvolal císařův úředník. „Ať Vitellius při příštích hrách nastoupí proti rovnocennému soupeři v pěstním souboji. *Ludi Megalenses* už skončily, avšak Apollonovy hry v červenci dosud nemají stanovený hlavní boj. Je to hotová věc!“

„Tedy budiž!“ Pheroras podal Arruntiu Stellovi ruku, jeden druhého chytil za zápěstí a stiskl je. Vitellius byl zaražený. Záře v očích, s níž vstoupil do atria, ustoupila nejistě uhýbavému pohledu. Poppaea, jež pořád ještě stála vedle něj, si té nejistoty okamžitě všimla.

„Pěstní boj není tvoje nejsilnější disciplína?“ zeptala se tak tiše, aby ji nikdo jiný neslyšel.

Vitellius pokrčil rameny a pokusil se vynutit na rtech úsměv. Poppaea mu kradmo stiskla ruku. „Nemusíš se toho boje obávat. Myslím, že ti mohu pomoci.“

Gladiátor se však už opět ovládal. V očích mu blýskl hněv. Ohnul levou paži, sevřel ruku v pěst, strčil ji Poppaei před oči a lehce zvýšeným hlasem odpověděl: „Děkuji ti za nabídku pomoci, Poppaeo, ale nepotřebuju ji. Mohu se spolehnout na svou pěst. Ta boj rozhodne – jenom ta!“

„Promiň, nechtěla jsem se tě dotknout,“ omluvila se Poppaea. „Jen bys měl vědět, že všechny mé sympatie jsou na tvé straně a že císař se snaží odečítat mi každé přání ze rtů. Myslím si totiž, že Pheroras všechno převrátí vzhůru nohama, jen aby tvou bojovou cenu, a tedy svůj výdělek, zvýšil. Je zvyklý hrát s vysokým vkladem – hraje s tvým životem.“

Vitellius na Poppaeu pohlédl. Vztek mu zmizel z očí. „Jsi známa jako žena, jež se v jednání řídí výlučně rozumem. Římané se dokonce posmívají, že prý než někomu odpovíš na pozdrav, přemýšlíš, jestli ti to pozdravení nějak prospěje…“

„Posměch lidí mě nezajímá,“ pohlédla na něj vesele Poppaea. „O tobě se povídá, že máš sílu jako Herkules a rozum chladný jako led kolem kráteru Etny. Ve skutečnosti jsi milý, obyčejný chlapec z provincie, jemuž je Štěstěna nakloněna a jenž se ničeho nebojí víc než možnosti, že by mu bohyně štěstí mohla být jednoho dne nevěrná.“

Vitellius zrudl. Už je to dávno, co ho někdo tak výstižně a bez respektu charakterizoval. „Nebo nemám pravdu?“ zeptala se Poppaea. Gladiátor tiše odpověděl: „Ale ano.“ A po krátkém zamyšlení dodal: „Děkuji ti, Poppaeo.“

„Za co?“ opáčila.

„Za pravdu!“ vzdychl Vitellius. „Kdo dneska v Římě ještě mluví pravdu! Každý myslí jen na svůj prospěch. Mluví o lásce a má na mysli chtíč, hovoří o zbožnosti a myslí na zisk, kdo se vydává za tvého přítele, toho se musíš obávat, a dokonce i Seneca, jenž káže ctnost, to dělá jen pro peníze. Řím je postavený na hlavu. Když dnes žena říká ne, myslí ano. Čím více dluhů máš, tím jsi váženější. A císař, jenž močí na obrazy bohů, je považován za božského. Ach, jaké je tohle město!“

Ve společnosti se už začalo šuškat o důvěrném rozhovoru Poppaey s Vitelliem. Od Messalininy smrti byla nejsledovanější ženou v Římě, vždy kolem ní byl nějaký skandál a záhadná byla jako sfinga kvůli nevyjasněnému poměru, jaký vládl mezi ní a císařem. Pheroras zřejmě dosáhl, čeho chtěl a co s velkou lstivostí připravil.

„Tvá slova se mi líbí,“ promluvila Poppaea po krátkém zamyšlení. „Mluvíš jinak než ostatní.“

V tom okamžiku se k nim přiblížila Mariamne a tleskla, aby přivolala otroka: „Víno pro Poppaeu a Vitellia!“ Chtěla tak přemoci žárlivost, s níž už delší dobu oba pozorovala. Ale Vitellius neustále upřeně hleděl na muže po boku senátora v purpuru. Nejprve si Mariamne vykládala tento pohled jako rozpaky, potom se však Vitellius zeptal, aniž spustil oči z neznámého. „Mariamno, kdo je to tam vedle senátora?“

„Pokud vím, tak je to nomenklátor senátora Crispa.“

„A jak se jmenuje?“

„To vědí bohové,“ zasmála se Mariamne. „Koneckonců *on* je tady proto, aby svému pánu našeptával jména přítomných.“

Vitellius odložil pohár. Rukama si razil cestu mezi hosty a čím více se blížil k senátorovi a jeho sluhovi, tím prudčeji a bezohledněji lidi odstrkoval. Ani senátor, ani jeho nomenklátor si nevšimli, že se k nim Vitellius blíží. Několik kroků od nich se Vitellius zastavil, ještě jednou si muže prohlédl a potom polohlasně, avšak

dostatečně hlasitě, aby to slyšeli všichni v atriu, v němž rozhovory umlkly, zvolal: „Kaatho!“

Muž se k němu otáčel pomalu, jako by byl přistižen. Jeho drobná postava teď vypadala ještě křehčí ve srovnání se svalnatým gladiátorem Vitelliem. Ten opatrně, jako by každý krok rozmýšlel, kladl nohu před nohu a ještě jednou pohrdavě vyslovil: „Kaatho!“ Pak se rozpřáhl, pravicí zasáhl nomenklátorovu bradu a zařval: „Kde je Rebeka – kde?“

Chlapík obloukem odletěl na jeden ze stolů a zůstal nehybně ležet mezi rozmačkaným exotickým ovocem, převrženými poháry a rozsypanými kousky masa. Vitellius, jako by vykonal naléhavou povinnost, se obrátil a vyšel z atria na zahradu.

Mariamne bezmocně pohlédla k Pherorovi a ten hlavou pokynul k viridariu. Vyběhla za Vitelliem. Dostihla ho u bazénku delfínů. „Vitellie!“ zvolala a chytila ho za rameno, „Vitellie, uklidni se!“

„Ten syn orientální děvky!“ rozrušeně křičel gladiátor. „Měl jsem ho zabít. On má Rebeku na svědomí. Slíbil jí manželství, sebral jí všechny úspory, a když Claudius vykázal Židy z Říma, vykoupil se a dívku nechal napospas jejímu osudu. Proč jen jsem ho nezabil!“

Mariamne si přitáhla jeho hlavu k hrudi. Když ho hladila po tvářích, všimla si, že jsou vlhké. „Věděl jsem, že ho jednou potkám,“ pokračoval Vitellius hlasem přidušeným slzami. „Nic mu nepomohlo, že si oholil vousy a vlasy nosí nakrátko ostříhané jako Římané – tu jeho hnusnou hubu bych poznal dokonce i v průvodu masek o saturnáliích mezi tisíci jinými.“

Z domu sem doléhaly vzrušené hlasy. Nikdo z hostů neznal pozadí události a všichni se dohadovali, jaké účty si Vitellius s nomenklátorem vyřizoval. Otroci odnesli muže, jenž byl stále ještě v bezvědomí, a Mariamne vzala gladiátorovu hlavu do dlaní, přitáhla ji k sobě a pohnutě promlouvala: „Vitellie, ty víš, co pro mě

znamenáš, víš, jak moc toužím po tobě a tvém těle. Nikdy jsem si na tebe nečinila nárok, vždycky jsem byla spokojená s tím, co jsem od tebe dostávala. Ale už dlouho cítím, že pro tebe existuje jenom *jedna* myšlenka. Pro tebe není důležité další vítězství v aréně, naopak, měla jsem často dojem, že smrt vyhledáváš, protože jsi byl myšlenkami stále u té dívky.“

„Já jsem osudem odsouzený k životu,“ poznamenal trpce Vitellius. „A přitom pro mě tento život nic neznamená.“

„A právě to je tajemství tvého úspěchu. Kdyby ses k životu přimykal jako trosečník k plovoucímu prknu, určitě bys o něj už přišel.“

Vitellius pohlédl na Mariamnu: „Já Rebeku najdu,“ začal váhavě. „Budu ji hledat, i kdybych měl projít všechny asijské pouště.“

„Udělej to,“ přikývla smutně Mariamne, „protože jenom tak můžeš najít vnitřní klid.“

Vitellius se vymanil z ženina objetí. Vyskočil: „Rebečina stopa se ztrácí v provincii Achaia. Loď, která ji odvážela, doplula do přístavu Kirra.“

„Plachetnice potřebuje na cestu z Brundisia do Achaie tři dny. Jaro v řecké provincii je velmi krásné. Vydej se už zítra na cestu, potom se vrátíš dostatečně brzy, abys mohl zase cvičit na Apollonovy hry.“

Vitellius Mariamnu beze slova objal a odešel. Když se paní domu vrátila do atria, hosté na epizodu už zapomněli. Byl to jeden z mnoha skandálů, jejichž pozadí stejně brzy vyjde najevo.

„Stará rivalita,“ sdělila hostitelka přítomným, „nic vážného.“ S nelibostí sledovala, jak její manžel a Arruntius Stella, císařův pořadatel her, stojí za sloupem, sestrkují k sobě hlavy a tiše mluví. To nevěstí nic dobrého.

Mariamne kývla na svou služebnou. „Zkus, jestli zaslechneš něco z toho, o čem povídají!“ Dívka přikývla a pospíšila si, aby

urovnala nádobí na stole, který byl mužům nejblíže. Když si Pheroras a Arruntius navzájem položili ruce na ramena a rozešli se, otrokyně se vrátila.

„Paní," promluvila zaraženě, „jestli jsem Pherorovým slovům dobře rozuměla, tak on vůbec nechce, aby Vitellius příští boj vyhrál. Rozhodně nabídl císařskému úředníkovi milion sesterciů, když sežene pěstního bojovníka, jenž by Vitellia dokázal porazit. Pheroras prohlásil, že Vitelliův čas už uplynul."

Mariamne potlačovala slzy. Zakryla si rukama obličej, ale záhy se opět ovládla. „Svatá matko Eseto," modlila se tiše, „paní nad osudy, musíš mi pomoci!"

IX

Když námořníci po třech dnech plavby vytáhli v Korintském zálivu plachty, snesl se z pohoří Parnasu na pobřeží příjemný chlad. Večerní slunce pozlacovalo ostré skály a vykouzlilo neskutečnou kulisu na obzoru klidného moře. Cestující mlčky stáli na palubě a hleděli na krajinu, k níž se blížili. Přístavní město Kirra leželo uprostřed stříbřitě se lesknoucích olivovníkových plantáží a čím více se loď přibližovala ke břehu, tím hlasitější bylo pronikavé bzučení milionů cikád, které zahájily své večerní koncertování.

Vitellia doprovázeli jeho otroci Pictor a Minucius, přičemž hlavně prvně jmenovaný pro něj byl důležitý, protože uměl řecky. Na úzkém přístavním molu vládl vzrušený ruch jako vždycky, když připlouvala loď. Lidé v městečku žili ze svého přístavu. Neživil je však obchod, nýbrž skutečnost, že Kirra byla stanicí na cestě do Delf, kde zbožní poutníci od světoznámého orákula očekávali odpověď na své problémy. Vitellius byl také jediný, jehož cílem nebyl tajuplný chrám delfského Apollona, ale přímo přístavní město, v němž se, jak mu prozradil Pheroras, ztratila Rebečina stopa.

„Co tak důležitého vykřikují ti řvouni?“ zeptal se Vitellius svého průvodce Pictora a ukázal na houf nedbale oblečených mužů, kteří hlučně a zdánlivě chaoticky pobíhali po molu.

Pictor se zasmál: „Někteří pronajímají laciné ubytování, jiní za odměnu nabízejí svou *promanteiu*, přednostní právo položit orákulu otázku. Totiž ne každý, kdo sem přijede, se může Pýthie zeptat hned. Kdo nezaplatí, ten musí čekat až čtyři týdny.“

Vitellius s oběma svými otroky se ubytoval v nejpřepychovějším hostinci Kirry, jehož si všiml především proto, že nad vchodem byl v řečtině a latině vymalován nápis: „Vítán buď každý host, jenž mi přinese zisk.“ Otrokyně mu smyla z těla stopy slaného mořského vzduchu a Vitellius celou noc klidně spal.

Probudil ho hlasitý povyk, který propukl před okny hned s prvními slunečními paprsky. Poháněči mul a oslů tu nabízeli, že návštěvníky orákula dovezou příkrou stezkou do Delf, a ve chvilce se rozespalé přístavní městečko proměnilo ve vřící kotel národů. Zněly tu různé jazyky, z domů vzrušeně vybíhali Římané, Asijci, Afričané i domácí, a všichni se vydávali na obtížnou cestu z krisajské nížiny vzhůru ke skalním průrvám Parnasu ponořeným do růžového světla ranních červánků. Tam někde leží skrytá Apollonova delfská svatyně s nejslavnějším orákulem světa.

Vládní poselstva z dalekých zemí sem chodila pro radu rozhodující o válce či míru, bohatí obchodníci přenechávali Pýthii v horách rozhodnutí o milionových transakcích a kandidáti na ženitbu ze Sicílie nebo maloasijského pobřeží kladli orákulu vždy stejnou zásadní otázku: „Je to ta správná nebo ne?“

Příliv tazatelů hledajících pomoc dopomohl Delfám a jejich přístavu v Korintském zálivu k legendárnímu bohatství. Majetek, jaký se tu nashromáždil ze vstupních poplatků a votivních darů, byl nezměrný. Obyvatelé Delf ochotně ukazovali sochy a nádoby z ryzího zlata, vždyť byly důkazem, jak spolehlivé jsou výroky orákula. Od té doby, co Římané degradovali Řecko na provincii a uloupili z Delf cenné votivní dary, byli tu návštěvníci z Říma dost neoblíbení, spíše je tu jen trpěli, protože museli.

Vitellia delfské orákulum moc nezajímalo, hned ráno se vypravil do přístavu a vyhledal přístavní úřad. Jeho pátrání, při němž Pictor fungoval jako tlumočník, se ukázalo jako velmi složité, neboť případ, jejž se Říman snažil objasnit, už byl téměř deset let starý. Loď jménem *Eudore* nikdy nepřistála u kirrského břehu, tvrdil velitel přístavu, když prohlédl všechny své záznamy. To by zcela jistě věděl a o lodi s Židy mu také není vůbec nic známo. Až když mu Vitellius podstrčil římský aureus s podobiznou císaře, začal být hovornější.

„Opravdu,“ zamyslel se, „vzpomínám si, že sem připluly dvě římské lodě s uprchlíky. Jejich příjezd však nebyl nikde zaznamenán. Lodě přešly do majetku rejdaře Aristofana. Dnes plují pod jinými jmény…“

„A kde najdu rejdaře Aristofana?“ naléhal Vitellius.

„Tamhleta bílá vila na okraji města patří Aristofanovi.“

Vitellius poděkoval a s oběma svými otroky zamířil k rejdaři. Ani ten však nevěděl nic o lodích s uprchlíky, rozhodně prý s tou záležitostí neměl nic společného.

„Můžete mi věřit,“ lhal Vitellius. „Jsem Pherorův přítel a tehdy jsem celou věc plánoval.“

Jméno Pheroras učinilo hotový zázrak. Řek začal náhle mluvit latinsky a dokonce si vzpomínal na podrobnosti. „*Eudore?* – Ne, tak se nejmenovala žádná z těch lodí, které jsem tehdy převzal. Jedna byla *Létó* a druhá *Feronia.* Ale proč vás to vlastně zajímá? Sám přece musíte mít podklady.“

„Jistě,“ prohlásil Vitellius. „Také nejde o lodě, nýbrž hledám jednu cestující, dívku jménem Rebeka.“

Aristofanes na návštěvníka nedůvěřivě pohlédl: „Seznamy cestujících byly zničeny, uprchlíci se vylodili a každý se už musel protlouci sám. Většina z nich se usadila v Korintu. V chrámu bohyně Afrodity najdeš spoustu židovských děvek.“

Vitellius měl pocit, jako by mu hrdlo sevřelo železné škrtidlo a znemožňovalo mu dýchání. Rebeka jako děvka! Je to možné? Ale loď, na kterou ji naložili, se přece jmenovala *Eudore.*

„Tobě osobně záleží na tom, abys našel tu dívku?“ zeptal se Aristofanes.

„Ano,“ odpověděl Vitellius, „musím Rebeku najít.“

Řek krátce přemýšlel, potom navrhl: „Jestli chceš, můžeš mě doprovodit do Korintu k lodi. Možná bych ti mohl pomoci…“

Korint, hlavní město římské provincie Achaia, byl pověstný velkou morální zkažeností. Přestože město leželo uprostřed Řecka,

bylo všechno jiné, jenom ne řecké. Po zatvrzelém odporu, jaký kladlo Římanům, dal Lucius Mummius starý Korint úplně zničit a obyvatelstvo vyhladit nebo prodat do otroctví. Sto let město pustlo, až je Gaius Julius Caesar znovu založil a osídlil propuštěnci a římskými veterány. Od té doby se Korint stal tyglíkem, v němž se přetavovaly všechny národy a rasy světové Římské říše. Velký podíl obyvatelstva představovala právě židovská kolonie.

„Jeden židovský horlitel jménem Pavel upoutal svou osobností půlku Korintu," vysvětloval Aristofanes, když kráčeli přes tržiště. „Byl to skvělý řečník a pro svou víru v jednoho boha získal četné stoupence."

„Byla to snad sekta křesťanů?" otázal se Vitellius.

„Ty ji znáš?"

„Ano. I v Římě má mezi obyčejnými lidmi hodně přívržen*c*ů."

„Údajně byl tento Pavel v Palestině zatčen pro pobuřování lidu, ale je to římský občan, proto trval na tom, aby byl odsouzen v Římě."

„To nebyl špatný tah," ocenil Vitellius. „Zřejmě ví, jak pomalu v Římě melou mlýny spravedlnosti. Mnohdy trvá celá léta, než je zahájen proces, a potom často nejsou svědkové obžaloby vůbec k nalezení."

„Tady se konají *naše* procesy," ukázal Aristofanes na konec dlouhé řady obchodů. Soudní hala obklopená bílými mramorovými sloupy uzavírala náměstí. Sloupy a sochy třpytící se zlatem rozestavené na agoře vyvolávaly dojem blahobytného a důležitého hlavního města provincie. Obchody, sloupové haly a veřejné budovy, které se dělily do dvou teras, činily na cizince velký dojem.

Řek a jeho římský host nakonec zamířili k horní části města zvané Akrokorint, kde stojí legendární Afroditin chrám.

„Možná," mínil Aristofanes, „najdeme hledanou mezi hierodulami." Všiml si Římanova tázavého pohledu. „Hieroduly jsou naše posvátné chrámové otrokyně podřízené bohyni lásky. To znamená,

že se oddávají lásce s návštěvníky chrámu – samozřejmě za peníze. Příjmy patří chrámové pokladnici.“

Vitellius se nedokázal smířit s myšlenkou, že by se Rebeka stala děvkou – byť chrámovou. „Esetin kult v Římě,“ poznamenal, jenom aby něco řekl, „rovněž zná chrámovou prostituci. Ale u nás to nejsou otrokyně, nýbrž většinou vznešené ženy, jimž se všední manželský život zdá nudný. Kolik hierodul má Afroditin chrám?“

„Asi tisíc,“ odpověděl Aristofanes.

Afroditin chrám byla bohatě členěná stavba z bílého a růžového mramoru. Pavilony spojené chodbami lemovanými sloupy obklopovaly svatyni s podobiznou Afrodity vyhotovenou ze zlata a slonoviny. Sem měli přístup jen kněží. Když holohlavec ve vstupní hale uviděl oba muže přicházet, pohybem ruky je zval dovnitř. Zřejmě považoval za jasné, že muže sem nevede přání zbožně se modlit. Proto od nich vyžádal daný obolus a vyzval je, aby ho následovali. Cesta k blaženosti vedla spletí podzemních chodeb s bezpočetnými dveřmi do příjemně osvětlené místnůstky s mnoha malými okny. Záclonky z bílého hedvábí však dávaly tušit, že okna nevedou ven.

Kněz odhrnul jednu záclonku a odhalil pohled na rajskou scénu. Vitellius s bušícím srdcem pohlédl skrze otvor. Nahé a polooblečené dívky ležely na bělostných polštářích. Některé spaly, jiné protahovaly dokonalá těla před zraky čumilů. Dívka, sotva starší než čtrnáct let, přejížděla jazykem po kyprých oblinách zralé ženy.

Kněz se podíval na návštěvníky. Zavrtěli hlavou, a tak všichni přešli k dalšímu oknu. I zde se jim naskytla podobná podívaná a jedna dívka byla krásnější než druhá. „Zeptej se jich, jestli je mezi nimi Rebeka,“ požádal Vitellius Řeka.

„Rebeka?“ opakoval kněz tázavě. Zamyslel se. Potom přešel k vedlejšímu oknu, odhrnul závěs ke straně a zavolal: „Rebeko!“ Za okamžik před nimi stála tmavovlasá žena zahalená do světle zeleného závoje, který rukou přidržovala na prsou, a usmívala se. Vi-

tellius se na krasavici podíval a nevěděl, zda se má radovat, nebo být smutný. – *Jeho* Rebeka to nebyla!

„Zeptej se ho, jestli je tady ještě nějaká jiná Rebeka.“ Aristofanes učinil, oč byl požádán. Kněz se opět zamyslel, položil si ukazováček na rty a nakonec jim pokynul, aby šli za ním. Vrátili se do podzemního labyrintu chodeb a konečně dospěli k malým celám, které už předtím vzbudily Vitelliovu pozornost.

Kněz opatrně přiložil ucho ke dveřím. Zevnitř se ozývaly rozkošnické vzdechy. Představa, že uvidí Rebeku v náručí jiného muže, gladiátorem otřásla. Sevřel ruce v pěst, skousl dolní ret a kněz opatrně otevřel dveře. Vitellius nahlédl dovnitř. – S úlevou si oddechl. „Ne, to není ta Rebeka, kterou hledám. Dík všem bohům.“

Později, když Aristofanes s Římanem procházeli židovskou čtvrtí v Korintu a stále znovu se každého vyptávali, jestli zná nějakou dívku jménem Rebeka, jejíž otec byl římským gladiátorem, a když odpovědí bylo vždycky jen pokrčení ramen, Řek s povzdechem poznamenal: „Naše práce se podobá hledání oblázku na mořském pobřeží. Korint má sto tisíc obyvatel, jsou tady lidé ze všech možných zemí, kteří tu někdy bydlí jen krátký čas, jak bychom mohli najít tvoji Rebeku? Třeba se už dávno vrátila do své vlasti, Palestiny.“

„Židovská země ale není jejím domovem,“ namítl Vitellius. „Rebeka se narodila v Římě – to jenom její rodiče pocházeli z Judeje.“

„Možná se už dávno vrátila zpátky do Říma a žije tam pod jiným jménem.“

„Tomu nevěřím. Přišla by za mnou. Každé dítě v Římě zná moje jméno.“

„A kdyby měla nějaký důvod tajit ti svou přítomnost… Co ty víš, jestli se už dávno neprovdala za nějakého Římana a není matkou houfu šťastných dětí? Na druhou stranu je tu však i možnost, že Rebeka zahynula. Kdo může vědět?“

„Ano, kdo může vědět,“ opakoval Vitellius zoufale.

Aristofanes ho chytil za paži. „Orákulum! Proč se nezeptáš delfského orákula?“

„Dosud jsem na Pýthiiny výroky moc nedal,“ přiznal Vitellius. „Ale v této bezvýchodné situaci je orákulum pravděpodobně poslední nadějí.“

„Ještě dnes odplujeme zpátky do Kirry,“ slíbil Aristofanes. „Pýthie věští už jen zítra, potom orákulum na čtyři týdny uzavře brány. Pojďme, je čas.“

* * *

Otroci měli plné ruce práce, aby se skrze dav prodrali dopředu. „Místo pro rejdaře Aristofana a Vitellia, římského gladiátora!“ Pictor a Minucius dodávali svým výzvám důrazu i údery a kopanci. Kmenová knížata s šedým vousem, oděná do cenných rouch, sem přinášeli na zlatem přezdobených nosítkách otroci. Jeden se snažil předběhnout druhého, protože se soumrakem orákulum zmlkne. Kdo do té doby nezíská svůj výrok, musí čekat čtyři týdny, než Pýthie zase začne věštit.

Trhovci a zázračtí léčitelé vychvalovali své cennosti, věštci a vykladači snů velkohubě prohlašovali, že jejich proroctví jsou stejně jistá jako Pýthiina, a leckdo z nejistých, zoufalých a doufajících se už kvůli nemožnosti protlačit se do nitra Apollonova chrámu nechal přemluvit a svěřil se některému z četných šarlatánů.

Pouliční prodavači prodávali olovo a voskové tabulky, písaři nabízeli, že otázky pro orákulum napíší v řečtině. Vitellius si koupil voskovou tabulku velkou jako dlaň a nadiktoval otroku Pictorovi svou otázku pro orákulum: „Pověz, Pýthie, kde najdu Rebeku, ženu svého srdce, či zda ji vůbec ještě někdy uvidím.“

Vitellius a Aristofanes zabočili do Svaté ulice vedoucí v ostré zatáčce nahoru k Apollonovu chrámu. Říman pohlédl nahoru na příkrý kopec a užasl. Terasovitě uspořádány se tu nad sebou hro-

madily nejrůznější monumenty: pokladnice, pomníky a votivní dary. „To všechno jsou děkovné dary pýthijskému Apollonovi, jenž správně vyložil budoucnost.“ Aristofanes ukázal na malé stavbičky v podobě chrámu. „To jsou pokladnice různých národů naplněné zlatem a různými cennými věcmi. Vlevo je pokladnice Tarentu, za ní Sikyónu a naproti Sifnijských, tady Thébanů a tamhle Syrakuských, toto jsou pokladnice Athéňanů a Korinťanů a všechny jsou až po strop naplněny cennostmi!“

„A to všechno je dík za věštby, které se splnily?“

„Jistě,“ odpověděl Aristofanes. „Věř mi, že tady jsi v nejlepší společnosti. Většina lidí přichází z Říma, počínaje obyčejnými obchodníky a konče členy císařského domu. Císaři a králové jsou odedávna nejčastějšími a nejštědřejšími návštěvníky Pýthie. Lýdský král Kroisos neudělal ani krok, aniž se zeptal na radu delfského orákula. Dokonce na Pýthii nastražil past a poslal sedm poselstev se stejnou otázkou za sedmi různými orákuly. Dostal také sedm různých odpovědí, ale jen jedna byla správná – odpověď z Delf. Poté Kroisos zahrnul zdejší orákulum zlatem a dary.“

„Kéž by mi byl Apollon také nakloněn,“ povzdychl Vitellius.

Na jednom oltáři před chrámem praskal oheň a od něj se šířil páchnoucí dým. Aristofanes vysvětloval: „Pálí se obětní zvíře, orákulum je otevřené.“

Chrámoví sluhové udržovali pořádek mezi hlučícími a tlačícími se lidmi. Medailon, který Aristofanovi dokazoval, že je zdejší obyvatel, jim otevřel cestu do první řady. „Bez *promanteie*, přednostního práva na věštbu, už dneska rozhodně nemáš žádnou šanci,“ poznamenal Řek.

Prastarý kněz orákula v bílém rouchu procházel kolem řady čekajících. Na stříbrném podnose nesl medové koláče. Každý návštěvník koupil jeden koláč jako obětní dárek a zaplatil cenu, jaká se mu zdála přiměřená. Většina dala drachmu. I Vitellius položil na podnos minci. Kněz zároveň vybíral tabulky s otázkami. Poté se

Aristofanes a Vitellius usadili na nejvyšším stupni chrámu. V bílém mramoru byla vyryta hrací políčka připomínající hru mlýnek. Řek, jenž tady nebyl poprvé, vytáhl sáček s hracími kameny a nabídl Vitelliovi volbu barvy.

„Pouze bohové vědí, jak dlouho tady budeme muset čekat," poznamenal. „Může to trvat celé hodiny."

Říman s porozuměním přikývl. Jen těžko se soustřeďoval na hru. Napětí v ovzduší, hluk deroucích se lidí, kteří toho dne už beztak neměli naději, všechno ho velmi rozrušovalo. „Nemusíš na mě čekat," navrhl Aristofanovi. „Já už to nějak zvládnu i sám."

Muž mávl rukou. „Já jsem tvůj *proxenos*. Každý, kdo jde za orákulem, musí mít svého *proxena*. Až budeš v *adytonu* čekat na výrok orákula, já zatím obětuji bohyním osudu."

Vitelliovy oči s úctou klouzaly po chrámové předsíni a nahoru po dórských sloupech. Nad portálem se leskla řecká písmena z ryzího zlata. „Co znamená ten nápis?" zeptal se. „Poznej sám sebe!" odpověděl Řek a hned cizinci ukázal nápisy po obou stranách portálu. „To jsou věnování sedmi nejmoudřejších mužů světa," vysvětloval. „Všichni po návštěvě orákula pronesli jednu významnou větu."

„A kdo jsou ti nejmoudřejší mužové světových dějin?"

„Thales z Miletu, Bias z Prieny, Pittakos z Mytileny, Kleobulos z Lindu, Solon z Athén, Cheilon ze Sparty a Periandros z Korintu."

„Všechno Řekové," poznamenal Vitellius.

„Všechno Řekové," opakoval Aristofanes. „Vy, Římané, jste si nás sice podrobili, protože umíte lépe než my zacházet s mečem, ale v umění a vědách jste stejně jako dříve za námi."

Vitellius se usmál. Když konečně přišel na řadu, byl společně s Aristofanem uveden do chrámu. Kněz návštěvníky vyzval, aby vešli jen s čistými myšlenkami. *Proxenos* přistoupil k oltáři, vzal jeden z kousků masa, které kněží nabízeli, a položil ho na obětní

oheň. Štiplavý kouř unikal světlým otvorem ve štítu chrámu, jinak tady bylo šero a tísnivé prostředí. Ze všech koutů bylo slyšet mumlání zbožných modliteb. Komu platily a kdo je odříkával, nebylo jasné.

Tajuplný *adyton*, místo, kde se věštilo, ležel uprostřed chrámu. Několik schůdků vedlo dolů do malé komůrky, kterou rozděloval závěs. Za ním seděla Pýthie v transu. Kněz doprovodil Vitellia až ke schodům a posunkem mu naznačil, aby zůstal stát. Vitellius se bezradně rozhlížel po svém *proxenovi*. Ale ještě než na něj Aristofanes mohl kývnout, uslyšel přidušený hlas Pýthie. Zněl tlumeně a podivně dutě. Mluvila řecky a Vitellius nerozuměl ani jedinému slovu. Kněz však odpověď napsal na druhou stranu tabulky, kterou Říman prve odevzdal. Podal ji Aristofanovi. Ten na Vitellia vážně pohlédl a překládal:

„Ta dívka nikdy nevkročila na půdu Achaie.

Uplynou léta, než se vaše cesty zkříží.

Ale nebude to radostný den, neboť tvoje milovaná bude stát před tebou, a ty ji nepoznáš.“

Vitellius v dlani sevřel tabulku se znaky, které nedokázal přečíst, a s obtížemi se snažil pochopit důsledky věštby. Kněz už je zase vykazoval nahoru a teprve teď si Vitellius bolestně uvědomil dosah slov orákula. Rebeka je pro něj navždy ztracená. Ještě jednou v životě se s ní setká, bude však tolik změněná, že už ji nepozná.

Náhle měl Vitellius tisíce otázek. Obrátil se, chtěl zpátky do chrámu, volal na kněze, ale těžké dveře už za ním hlučně zapadly. Sluneční světlo ho oslnilo a široké údolí s nespočetnými stříbřitými olivovníky se mu před očima rozplývalo jako odraz ve vodě. V očích měl slzy.

X

„Jen se řádně obslužte, jezte a pijte, co hrdlo ráčí. Beztak nás čekají špatné časy!“ Tak pobízel Pheroras své hosty, aby se dobře poměli. Jednou za rok pozval bohatý bankéř nejvzácnější dlužníky na hostinu do svého venkovského domu. A teď se tu povalovali vínem opojení nejvyšší státní úředníci a ctihodní senátoři, říhali a povykovali a nikdo by se nepodivil, kdyby vpředu na čestném místě seděl sám císař. Mít dluhy patřilo k dobrému tónu. Kdo žádné neměl, byl považován za prosťáčka. Těm, kteří peníze půjčovali, a Pheroras z nich byl zdaleka nejbohatší, to zajišťovalo ohromný vliv. A naopak dlužníci se dostávali do stále větší závislosti.

Když hostina vrcholila a mnozí dlužníci už pospávali se svěšenými hlavami, Pheroras se ujal slova. Jen těžko si získával sluchu. „Římané, děti moje!“ vykřikoval stále znovu, „slyšte, co vám chci říci. Mám radost, že se kolem mě shromáždilo tolik znamenitých mužů a že vás všechny mohu nazývat svými obchodními přáteli. Jak dobře víte, Řím už zažil lepší dny. Polní tažení proti Británii, Germánii a Arménii vyžadují svou daň. Naše zásobování není právě nejlepší – i když si císař myslí, že může vlhké obilí sypat do Tiberu, místo aby je rozdělil mezi chudé.“

„Pryč s Neronem, tím zrzounem!“ zařval nějaký opilec.

„Bude tedy i pro mě stále obtížnější,“ pokračoval Pheroras, „získávat potřebné finanční prostředky. A proto, aby si i ostatní mohli vzít úvěr u Pherora, musím vás, kteří jste zde shromážděni, požádat, abyste mi v tomto roce i letech příštích spláceli vždy desetinu svých dluhů…“

Další bankéřova slova zanikla v divokém pokřiku. „Hrdlořez!“ – „Lichvář!“ – „Zločinec!“ – doléhalo Pherorovi k uším. Někteří výhrůžně zatínali pěsti, jiní zas byli naladěni plačtivě a bědovali.

Chvíli trvalo, než se rozpálené hlavy uklidnily, ale pak bylo ještě hůř. Pheroras pokračoval: „Tohle, děti moje, je pouze k výhodě vás všech. Peníze jsou totiž čím dál dražší, a tedy i já musím zvýšit svůj úrok. Kdo dosud platil desetinu, bude v budoucnosti platit patnáct procent…“

„Smrt lichváři Pherorovi!“ řvali teď dlužníci. „Ať se svými penězi zadusí!“ Házeli po Pherorovi ovoce, ryby i kuřecí stehna, avšak bankéř se jen usmíval a opakoval: „Ale děti moje!“

Tři muži u zadního stolu sestrčili hlavy dohromady. Na rozdíl od ostatních, kteří dávali své zlosti průchod nahlas, mluvili tiše a nedůvěřivě se rozhlíželi kolem sebe. Eumolpus, muž s černými kudrnami a ježatým obočím, vypil do dna pohár, hodil ho na mramorovou desku stolu a pohrdavě zasyčel: „Stromy v parku zalévá vínem, jeho psi žerou ze stříbrných mis a jeho žena Mariamne na sebe každé šaty vezme jen jednou. A kdo mu takový život financuje? – My, přátelé!“

„Celý jeho způsob života je jediné rouhání se bohům,“ souhlasil Terentius Ponticus, šedovlasý stařec s hubenou tváří, jenž jistě už zažil lepší časy. „Nebo snad není rouhání, když zvýší úrokovou sazbu o polovinu? Kéž ho Merkur potrestá!“

„To se ještě načekáš, než tě Merkur vyslyší!“ mínil třetí muž jménem Pedanius. Jako obchodník se suknem se těšil velké úctě, protože Římanům prodával nejkrásnější látky, jaké byly na trhu k mání. Pheroras ho počítal ke svým nejlepším zákazníkům a celý Pedaniův obchod, vybudovaný na dluh, mu v podstatě patřil – jenom to nikdo nevěděl. „Já ani nevím, jak bych ty vysoké úroky sehnal,“ lamentoval. „Natož abych splácel dluh. Když zvýším ceny fénických látek o třetinu, obrat klesne o více než polovinu. Zbývá mi leda tak skočit do Tiberu.“

Terentius Ponticus promluvil vážným hlasem: „Za sedmdesát let svého života jsem učinil také jednu zkušenost. Udělat ze sta sesterciů dvě stě vyžaduje spoustu práce, ale učinit ze sta tisíc

sesterciů dvě stě tisíc je skoro nevyhnutelné. Bohužel tak vysoké částky dosahují pouze moje dluhy, které den ze dne narůstají. Ani já si už nevím rady. Poslední sklizeň na mých vinicích byla žalostná a okolní pozemky jsou zadlužené…“

Stařec náhle zmlkl, když se k nim blížil Pheroras. „Tak copak tady dáváte hlavy dohromady?“ zeptal se s hranou vlídností. „Snad nenadáváte svému Pherorovi?“

„Pane,“ promluvil Terentius Ponticus úpěnlivým hlasem, „pane, já svůj úvěr nemohu splácet. Počkejte mi s vašimi požadavky do příští sklizně, jinak musím tento dluh umořit dalším zadlužením.“

Pedanius chytil Pherora za ruku: „Se mnou je to stejné. Budu se snažit někde sehnat peníze na vyšší úrok, ale je nad mé síly splatit ještě desetinu svého dluhu. Když zvýším ceny, mnozí zákazníci mi utečou. Mí konkurenti na to už čekají. Úplně mě zničíš…“

Pheroras chytil mezi palec a ukazováček jeho tuniku a mnul látku mezi prsty. „Dokud ještě můžeš nosit drahé fénické látky, nemůže to s tebou být tak zlé…“

„U všech bohů!“ namítl Pedanius, „copak mohu jako obchodník chodit oblečený v hrubém plátně jako otrok? To bych dělal hodně špatnou pověst svému obchodu!“

„Když se mě ptáš, tak můžeš. Komu se špatně daří, musí se omezovat. A to platí i o jeho obchodní činnosti. Ostatně já přece pro vás chci jen to nejlepší. Nepřeji si, aby vás úroky pozřely. Vždyť mnozí z vás pracují už jenom na úroky. Doufají, že je jednoho dne smrt zcela osvobodí od dluhů a jejich věřitelé budou mít pochopení.“

„Projev svou velkorysost,“ prosil Terentius. „Máš tak velký majetek, že naše dluhy jsou v tvém bohatství jako kapka v oceánu.“

„Tak dost s těmi nářky,“ přerušil Pheroras prosebníka. „Když u tebe udělám výjimku, přijde Pedanius a zeptá se, proč zrovna u tebe a ne u něj. Jeden to poví druhému, každý uvede nějaký důvod. A nakonec nezaplatí nikdo. Ne, žádné výjimky nebudou.

Každému, kdo nezaplatí přesně, pěkně zatopím. I tobě, Terentie, tobě, Pedanie, a tobě, Eumolpe, taky!“ S těmi slovy se otočil a odešel.

Eumolpus sevřel ruce v pěst. „Kdybych toho chlapa potkal v noci na fóru, tak vydechne naposledy.“

„Ale ty Pherora v noci na fóru nepotkáš,“ poznamenal Terentius. „A když, tak kolem něj bude houf otroků a osobních strážců. V tom se od tebe liší. Pheroras ví, že má mnoho nepřátel, kteří mu usilují o život. Teď se však chystá zničit on nás.“ Terentiovi vyvstal na čele pot a muž si přejel rukou po obličeji. „Můj život je zmarněný. Ostudu, že na stará kolena všechno ztratím, nemohu a nechci přežít. To ať raději zajde Pheroras.“

Eumolpus ho napomenul: „Nebuď pošetilý, dědo. Tenhle hrdlořez nestojí za to, aby sis potřísnil ruce krví. Na Foru Boariu se denně potloukají stovky takových, co jsou za sto sesterciů ochotni navždy sfouknout světlo jeho života, a potom navždy zmizet z města.“

„Cizímu člověku se nepovede dostat se do Pherorovy blízkosti,“ namítl Pedanius. „Jen se kolem sebe podívejte. Všechny dveře jsou střeženy a ti pánové, co se v rohu tak dobře baví, nejsou hosté, ale členové jeho osobní stráže. Kdepak, k Pherorovi se dostane jenom ten, kdo se vyzná v domě, některý z jeho otroků. Pheroras jich má čtyři sta. Jsem si jist, že je mezi nimi pár takových, kteří mu nejsou příliš nakloněni.“

„Ale jak chceš najít právě je, aniž se prozradíš?“

„Nic není jednoduššího! Každý pán tu a tam dá některého ze svých otroků zbičovat, aby ukázal ostatním zastrašující příklad. Často stačí nepatrný podnět a už k tomu pokoření dojde. A kdo byl

jednou před očima všech bičovaný jen proto, že třeba rozbil džbán, nebo se nešikovně vyjádřil, ten svého pána navždy nenávidí.“

Pedanius kývl na jednoho z otroků stojících u dveří. „Hej, ty tam, pověz mi, je Pheroras na vás otroky stejně přísný jako na své dlužníky?“

„Pheroras je přísný, ale spravedlivý pán,“ odpověděl tázaný nezávazně.

„To ještě nikdy nedal nikoho zbičovat?“

„Ale jistěže ano. Právě docela nedávno si to zakusil holič Marcellus.“

„Říkáš holič Marcellus?“

„Ano, pane. Při holení řízl Pherora do brady. Tak náš pán trestá nedbalost.“

„Aha,“ přikývl Pedanius a poslal otroka zpátky ke dveřím. „Podívejte se,“ obrátil se k druhým dvěma, „dovedu si představit, že holič Marcellus nemá svého pána Pherora příliš v lásce. A určitě nebude jediný mezi čtyřmi sty otroky.“

Terentius Ponticus se podezíravě rozhlédl na všechny strany. Potom nabídl Pedaniovi a Eumolpovi ruku. „Příští úrok splatíme. A pak bude čas stačit, abychom Marcella či jiného otroka přesvědčili, jak moc svého pána Pherora nenávidí.“

Když se Vitellius vrátil do Říma, našel zprávu, že Mariamne s ním naléhavě potřebuje mluvit. Ale ještě než se k ní stačil vypravit, sama se, velmi rozrušená, objevila v jeho domě.

„Můj milovaný,“ vrhla se Vitelliovi do náruče, „tolik jsi mi chyběl, tolik jsem po tobě toužila. Měl jsi dobrou cestu?“

Vitellius ji políbil na čelo. „Dobrou cestu jsem měl – pokud mluvím o plavbě. Ale štěstí jsem na té cestě neměl. Protože co hledám, jsem nenašel…“

„Ale cožpak se to nedalo očekávat? Nekladl jsi na Moiry příliš vysoké nároky?“

Vitellius přikývl. „Cesta zničila všechny mé naděje. Ptal jsem se delfského orákula. Odpověď, kterou mi dalo, mi vehnala slzy do očí.“

„Co ti Pýthie pověděla?“

„Rebeka údajně nikdy v Řecku nebyla. Žije v nějaké daleké zemi. Ještě jednou v životě se s ní setkám, ale nepoznám ji.“

Mariamne mlčela. Něžně uchopila gladiátora za ruku, přitáhla si ji k ústům a políbila mu špičky prstů. Vitellius jen upřeně hleděl před sebe a nic necítil. Až když opět promluvila, vrátil se do skutečnosti. „Za tvé nepřítomnosti jsem si o tebe dělala velké starosti,“ začala. „Dlouho jsem přemýšlela, jestli ti to mám vůbec říci. Až když jsem se modlila k Jupiterovi Kapitolskému a svaté matce Esetě, rozhodla jsem se, že tě musím varovat.“

„Jaké tajemství to v sobě nosíš?“ zeptal se Vitellius. „Jsi tak rozrušená, že se chvěješ po celém těle.“

„Chvěju se o tvůj život, můj milovaný.“

„Zítra začnu cvičit na svůj příští zápas. Budu bojovat a zvítězím. Proč by sis o mě měla dělat starosti?“

„Vitellie,“ pokračovala vážně Mariamne, „dosud jsi s Pherorem vždycky spolupracoval. Pheroras chtěl, abys vyhrál, a ty jsi zvítězil. Ale teď máš Pherora proti sobě. Chce, abys příští souboj prohrál, a co si Pheroras vezme do hlavy, toho také dosáhne.“

„Nesmysl,“ odporoval Vitellius. „Cožpak jsi sama neslyšela, že nabídl pět set tisíc sesterciů tomu, kdo mě porazí?“

„Nabídl ještě mnohem víc – moje komorná to slyšela. Arruntius Stella, císařův organizátor her, má dostat milion, když najde protivníka, který tě v aréně zabije.“

Vitellius se polekal. Ve spáncích mu bušila krev. „Ale proč?“ zeptal se. „Čím jsem si Pherora znepřátelil?“

„Má dva důvody, proč tě nechat padnout. Někde se dozvěděl o našem vztahu. Nijak doopravdy netrpí tím, že jsem ti nakloněna, ale náš poměr zranil jeho mužskou ješitnost. Nechce, aby se o něm

v Římě mluvilo s politováním. Ale rozhodující bylo, že víš o prodeji císařské flotily. Od té doby se tě bojí. Bylo by snadné dát tě odstranit, ale Pheroras se bojí tvé velké oblíbenosti. Matky už dávají dětem tvé jméno. Takový muž nemůže prostě zmizet. S najatým vrahem by musel být uspořádán veřejný proces. To je pro Pherora příliš riskantní. On raději chce, abys byl v příštím souboji před očima všech zabit v aréně. Vitellie, jenom pomyšlení na to mě dohání k šílenství."

„Ale než k tomu dojde, musí mě nejprve někdo v boji porazit."

„Vnutí ti nečistý boj a podlého soupeře."

„Pak jsem opravdu ztracený."

„Ne, Vitellie, rozhodla jsem se, že o tebe budu bojovat. I kdyby mě to mělo stát život."

„Nevidím žádné východisko," povzdychl zdrceně Vitellius.

„Existuje jen jedno řešení," odpověděla Mariamne. „Že Pheroras tvůj další zápas už neuspořádá."

„Mariamno!" zvolal gladiátor polekaně. „Víš vůbec, co říkáš?"

„Dlouho jsem o tom přemýšlela a nebylo to pro mě snadné. Pheroras se mnou bezmála tři desetiletí zacházel jako s kusem dobytka, který byl jeho oblíbeným zvířetem, na sváteční příležitosti ho nastrojil a ani jinak mu nic nechybělo. Ale nikdy mě neuznal jako člověka, jako svou manželku. Koupil mě, zaplatil za mě, a podle toho se mnou jednal. Láska? To je pro Pherora neznámé slovo, marnění citů, z něhož nic není. Pheroras mě nikdy nemiloval, vždycky mě jen vlastnil."

„Ubohá Mariamno," zašeptal soucitně Vitellius. „Ubohá Mariamno," opakoval a něžně ji pohladil po vlasech.

„Vitellie," vzlykla Mariamne a slzy bezmocného vzteku jí stékaly po tvářích. „Musím ti svěřit tajemství, které nezná ani Pheroras. Tertulla není jeho dcera…"

Vitellius vzhlédl a s očekáváním se na ni zadíval. Mariamne se na chvíli odmlčela, potom se odhodlala k přiznání. „Tertullin otec se jmenuje Fabius.“

„Pherorův tajemník?“

„Pherorův tajemník. Žena, kterou manžel zavře do zlaté klece, je vděčná za každou změnu, která se naskytne. Ale kromě tebe o tom nikdo neví.“

„Glaphyro!“ zatleskal Vitellius na otrokyni. „Dones nám džbán červeného falernského vína a potom se postarej, aby nás nikdo nerušil.“

Glaphyra se uklonila.

Mariamne pokračovala šeptem, aby její slova nemohlo žádné nepovolané ucho zaslechnout: „Pollio Julius, prefekt kohorty císařových pretoriánů, je mi zavázán. A on má ve vězení Locustu, nechvalně proslavenou mícháním jedů. Proslýchá se, že ji dal zavřít císař, aby nemohla o ničem vypovídat. Údajně se podílela na zavraždění císaře Claudia a Neronova nevlastního bratra Britannika. Pollio mi u ní povolil jednu návštěvu. Je to utrápená, stará žena s rozcuchanými vlasy…“

„Jedem Pherora nelze dostat,“ přerušil ji Vitellius. „Vždyť sama dobře víš, že nesní ani sousto a nepolkne ani hlt, aniž nejprve něco sní ochutnavač.“

„A ty si myslíš, že Claudius neměl ochutnavače? A přesto byl otráven, protože Halotus, jeho ochutnavač, a Xenofon, jeho osobní lékař, byli spřaženi s Agrippinou. Halotus nakapal jed na houby, až když je sám ochutnal, a lékař Xenofon vsunul principovi do krku otrávený brk. Vždycky se najdou prostředky a cesty.“

„A co zamýšlíš ty?“

„Já dám Pherorovi jablko, do kterého sama kousnu. Bude mít dvě poloviny, jednu smrtící a jednu neotrávenou.“

„Vyvstává na mně pot, jen když na to pomyslím,“ opáčil Vitellius. „Tu myšlenku si vyžeň z hlavy. Raději budu bojovat.“

„Ani mě nenapadne,“ odporovala Mariamne. „Tak na to nemysli. Nejlepší bude, když zapomeneš všechno, co jsem ti dneska řekla.“

Toho dne bylo dusné horko. Už týdny Římané trpěli vlnou veder. Trocha zeleně v milionovém městě se proměnila v hnědý prach. Hrozilo, že akvadukty, vypínající se nad střechami města a přivádějící do Říma vzácnou pitnou vodu, vyschnou. Na vině je císař, proslýchalo se v Římě. Dopustil se nebetyčného rouhání a plaval do města v jednom kanálu přivádějícím vodu. Ale tyto vodní kanály jsou posvátné. Na Kapitolu přinášeli kněží Jupiterovi smírčí oběti, podřezávali kůzlata a berany, avšak otec bohů zřejmě nebyl ochoten oběti přijmout. Černý kouř nestoupal k nebi, nýbrž se šířil po Kapitolu, zahaloval zlaté obětní oltáře a bílé mramorové sochy a vháněl slzy do očí věštcům sklánějícím se nad vnitřnostmi zvířat.

„Strašná znamení na nebi zvěstují hrozící neštěstí,“ předpovídal haruspex. Zakrvavenými prsty se probíral vnitřnostmi a střevy obětí a zvolal: „Ó Jupitere, jasný dni, nehněvej se na svůj lid!“

Kněží mumlavě vpadli do jeho modlitby, a jako by to otce bohů dojalo, seslal z nebe blesky. Temné mraky se prohánělly nad městem a vystrašení lidé spěchali do svých domovů v očekávání životodárného deště.

Velekněz pozvedl paže k nebi. „Přijmi tuto oběť milostivě, Jupitere Optime Maxime, a sešli nám dlouho vytoužený déšť!“

V tom okamžiku z mraku vyjel blesk a uhodil do obětního stolu před chrámem. Deska se rozžhavila. Burácivý hrom porazil velekněze a odhodil stranou obětní zvířata. Pak následovalo podivné ticho. Až když na dláždění dopadly první velké kapky, kněží se odvážili povstat. Rozrušeně odnášeli do chrámu velekněze, který stále ještě bezvládně ležel. Rozpoutalo se peklo.

Tmavé mraky se otevřely a voda se proudy lila na zem. Blesky nořily město do chvějivého jasu a o vteřiny později opět zavládla

děsivá tma. Řím, jenž týdny sténal suchem, se náhle topil v přívalech deště. Po chvíli už byly ulice zatopeny vodou. Blesky zasahovaly domy. Četné kupecké stánky obklopující Circus maximus byly zaplaveny či odneseny proudy valícími se z Aventinu. S pláčem a klením se jejich majitelé brodili záplavou, rvali si vlasy a pěstmi hrozili k nebi.

„Ó bohové římští, tohle je dík za moje modlitby?“ křičel jeden a druhý řval: „Proklínám tě, Jupitere, jenž metáš blesky. Vždycky zasáhneš jen nás, chudáky!“

Od řeky se šířila jako požár zpráva: „Tiber hoří, Tiber hoří!“

Co má tohle zase znamenat? Ve městě, jež téměř každý den prožívá nějakou katastrofu, kde padají domy a požáry nejsou žádnou vzácností, pokřik „Tiber hoří!“ přece jen vzbudil zvědavost. Lidé, nehledě na nepříznivé počasí, hrozivé blesky a padající příbytky, se hnali k Tiberu. Mnozí utíkali dokonce nazí. Na Foru Boariu se neobvyklé neštěstí ukázalo v celém rozsahu. Na tiberském ostrově spojeném dvěma mosty s východním a západním břehem ztroskotaly hořící lodě. Blesky zapálily císařovu obilnou flotilu a teď, v mohutném proudu řeky, narážela jedna loď do druhé. Za krátkou chvíli planulo všech sto lodí i s cenným nákladem. Městem se vinul podivný ohnivý červ.

Sotva opadlo první zděšení, čumilové začali výskat a tančit, jako by jim císař připravil novou podívanou. Hořící lidské pochodně vrhající se z lodí do řeky byly vítány potleskem a povzbuzovány pokřikem. Hry, které by vyvolávaly větší vzrušení, si nemohl vymyslet ani Arruntius Stella, císařův organizátor. Jen stěží bude tyto scény v budoucnu překonávat. Nikoho nezajímalo, že jsou přitom ničeny vzácné zásoby obilí, z nichž mohlo milion lidí žít tři měsíce. „Videant consules!“ zněla lakonická odpověď. „Ať se konzulové podívají, jak se s tím vyrovnají!“

Celé dny desetitisíce otroků odklízely bahno z ulic. Řím páchl až k nebi. Cloaca maxima, největší odpadní kanál města, nedoká-

zala pojmout všechnu vodu a vytlačila splašky do hlavních ulic. A náhle vše, co jindy zmizelo v podzemním odpadním systému, leželo na římských ulicích. Lidské výkaly, kuchyňské odpadky, chcíplá zvířata, dokonce i dětské mrtvolky. Ze strachu před nákazou se Římané skoro neodvažovali vyjít ven. Forum bylo osiřelé. Hrozilo nebezpečí, že hospodářský život města se zhroutí.

Císař a jeho rádcové rychle pochopili, že nesnesitelné poměry jsou příznivé pro spiknutí či převrat. Nero proto dal rozdat zcela mimo pořadí příděly obilí zdarma, což vylákalo do ulic plebs. Děvky kolem Cirku maxima dostaly od císaře pevnou denní částku, za to měly zájemce obsluhovat zadarmo. Na kapitolském pahorku se začalo se stavbou monumentálního vítězného oblouku, údajně v upomínku na vítězství nad Parthy. Jenže vítězství ještě nebylo dosaženo a naopak římské legie v dálné Asii na tom byly dost špatně. Ale účel byl splněn. Koho ani dávky obilí, ani láska zadarmo nepřivedly na jiné myšlenky, toho teď vyhnala do ulic zvědavost.

Pro honestiores se konaly slavnosti. Císař vyzval bývalého učitele Seneku, aby uspořádal čtení svých spisů. Seneca, k jehož dílům se kritika chovala macešsky, avšak lid je přímo hltal, četl v Augustově knihovně stojící v objektu Apollonova chrámu na svahu Palatinu obráceném k Cirku maximu. Všichni, kdo něco znamenali, nebo si mysleli, že ve městě něco znamenají, se na tu událost jen hrnuli.

Seneca, oblečený s nedbalou elegancí, vítal své hosty podáním ruky. „Plinie, obzvláště mě těší, že mi svým příchodem prokazuješ čest. Myslím, že by bylo příhodnější, kdybys po takové přírodní katastrofě předčítal ze svých děl *ty*. Možná bys ve svých dějinách přírody našel nějaké vysvětlení pro události posledních dní.“

„Jistě mám vysvětlení,“ odpověděl Plinius. „Bohové to chtěli tak a ne jinak!“ Lidé stojící poblíž se zasmáli. „Ale pověz mi, jak

je to s prodejem tvých spisů? Když už se čtou po celém světě, musíš být strašně bohatý!“

„Ale Plinie,“ smál se Seneca, „právě ty bys měl vědět, že literaturou bohatnou jen nakladatelé. Mé spisy sice čtou i v Británii, v krajích pokrytých jinovatkou, ale na autora zbude jen sláva a čest, zisky shrábne můj vydavatel Dorus.“

„Ten Dorus, co uvedl mezi lid také nesmrtelného Livia a jeho 142 knih *Ab urbe condita?*“

„Právě ten. Ve svém nakladatelství na Angiletu už zaměstnává dvacet otroků písařů, kteří má díla kopírují inkoustem na papyrus a stáčejí do metrových rolí. Za jednu ruličku požaduje od čtyř do dvaceti sesterciů – podle vybavení. To je slušný zisk. Kdybych měl podíl na každém, byl bych opravdu bohatý.“

„Pak jsi tedy zbohatl svým vychovatelským uměním. Koneckonců nemá každý to štěstí počítat ke svým žákům i císaře.“

Seneca se hájil: „Když jsem převzal Neronovu výchovu, nemohl jsem tušit, že jednoho dne bude vládnout světové říši.“

Plinius se smál: „Nechť ti bohové věří.“

Do knihovny se tlačilo stále více lidí. Konzulové, senátoři a státní úředníci, nikdo si nechtěl takovou událost nechat ujít. Mezi publikem byly i četné ženy v doprovodu starších dam střežících jejich čest. Ženy Seneku zbožňovaly nejvíce. Pheroras přišel se svým tajemníkem Fabiem.

Senátor Ollius, jenž na čtení také nechyběl, rejdaře oslovil: „Buď pozdraven, Pherore. Ptát se, jak se ti daří, by asi bylo zbytečné. Jistě jsi ve spolku s Jupiterem.“

„Jak to myslíš?“ zeptal se Pheroras, jenž ovšem narážku velmi dobře pochopil.

„Nu,“ odpovídal Ollius, „určitě jsi neprolil ani slzu nad požárem císařské flotily.“

„Samozřejmě ne, ale ani jsem nepřinesl žádnou oběť s prosbou, aby Jupiter seslal katastrofu takového rozsahu. Ostatně

také jsem ztratil deset lodí. Venku, v přístavu v Ostii. Bouře tam zničila ještě dalších dvě stě lodí.“

„No, co je pro tebe deset lodí. Jsem si jist, že i tak máš dostatek úložného prostoru, abys mohl převzít zásobování města.“

Pheroras přikývl. „Mé lodě křižují všechny části moře, od břehů Fénicie a Lusitánie, od Kartága po Korint. Žádná bouře nemůže být tak velká, aby zničila všechna moje plavidla.“

Ollius se zasmál. „Šťastný člověk, který tak může mluvit!“

Seneca zahájil čtení. Konec svitku tiskl bradou ke hrudi, roli držel oběma rukama a předčítal ze svého oblíbeného díla *O blaženém životě.*

„Blažený život,“ četl, „si přeje každý, avšak nikdo nechce pochopit, jaké jsou k němu předpoklady. Opravdu není snadné získat štěstí. Kdo jednou sejde z cesty pravé, navzdory usilovnému hledání se od ní stále více vzdaluje. Vede-li někoho cesta opačným směrem, právě spěch zvětšuje vzdálenost od štěstí. Nezbývá nic jiného, než aby si člověk nejprve ujasnil cíl a potom cestu, která k němu co nejrychleji povede…“

Posluchači souhlasně přikyvovali. Senekovy životní moudrosti většinou měly formu dopisu nějaké osobě, s níž se v případě potřeby mohl každý ztotožnit. Spis *O blaženém životě* byl pro jistého Novata.

Pheroras si s přednáškou moudrého muže příliš nevěděl rady. Proto když Seneca vykládal o ctnosti, zašeptal svému písaři Fabiovi: „Jdu chvíli na čerstvý vzduch. Až Seneca skončí, musím mluvit s konzuly. Hned jsem zpátky.“ Fabius přikývl a dál poslouchal filozofova slova.

Posluchači viseli Senekovi na rtech. Ten se oklikami dostával k protikladu ctnosti a smyslového chtíče a hovořil o chamtivosti Římanů: „Pro moudrého je bohatství slouha, pro blázínka pán. Moudrý bohatství nic nedovolí, pro vás je bohatství vším. Zvyknete si na něj a přilnete k němu, jako by vám někdo slíbil, že je bude-

te mít věčně. Moudrý však myslí na chudobu právě v době, kdy tone v bohatství. Vojevůdce nikdy nedůvěřuje míru natolik, aby nezbrojil, neboť i když zbraně zrovna mlčí, válka není ze světa odstraněna…“

Senekova přednáška byla náhle přerušena. „Vrahové!“ zazněl pronikavý hlas od vchodu. „Vrahové!“ Diváci natahovali krky.

Dva otroci vystoupili z šera sloupové haly. Na rukou nesli bezvládné tělo muže. Fabius zděšeně vyskočil. Mužův krk byl jediná krvavá rána. Otroci položili mrtvého na zem uprostřed místnosti. Fabius si přitiskl ruku na ústa. Nebylo pochyb, je to Pheroras.

„Pheroras! To je Pheroras! Kéž jsou mu bohové milostivi!“ Lidé se odvažovali jen šeptat. Fabius cítil, jak jsou na něj upřeny pohledy všech. Lidé i mrtvola před ním se mu začali točit před očima a pak mu vše zakryla tma. Když přišel k sobě, hosté vzrušeně křičeli jeden přes druhého. „Jak se to mohlo stát?“ – „Cožpak nikdo nic neviděl?“ Všichni dotírali na oba otroky. „Tak mluvte přece!“

Jeden z nich ze sebe vzrušením nevypravil ani slovo, druhý se zajíkal: „Slyšel jsem zasténání, obrátil jsem se a on mi padl do náruče.“

„Kde?“

„Tam v hale. Stál jsem vedle prvního sloupu.“

„Někdo mu podřízl hrdlo,“ prohlásil senátor Ollius. „Vrah musel číhat za sloupem.“

„Musíme to sdělit jeho manželce!“ připomněl Plinius. Fabius s obtížemi vstal. „O to se postarám já.“

Vraždy byly v Římě na denním pořádku. Většina z nich se ani nedostala před soud, protože vrah nebyl vypátrán. A velké vyšetřování bylo zahájeno jen zřídka. Ve Pherorově případě tomu bylo jinak díky Fabiovi.

Ten ze dne na den převzal obchody svého pána a vypsal odměnu deset tisíc sesterciů na dopadení vraha. Částka lákala, a tak docházela různá upozornění, avšak ani jedno při pátrání nepomohlo. Nakonec přišla na pomoc náhoda.

Mariamne svolala všech čtyři sta otroků a necelou stovku propuštěnců, aby je seznámila s novou situací. Po boku měla Fabia a dceru Tertullu. „Ušetřete mě toho, abych hovořila o zásluhách svého manžela o hospodářský život tohoto města a blaho nás všech," začala. „Svolala jsem vás proto, abych vám sdělila, že všechno má zůstat při starém. Manželovy obchody nadále povedu já a pomáhat mi bude Fabius, jenž Pherorovi sloužil bezmála tři desetiletí. Otroci, kterým Pheroras v závěti slíbil svobodu, jsou od dnešního dne svobodní."

Mariamnin proslov přerušil jásot a chvíli trvalo, než mohla přečíst třicet jmen otroků, kteří byli propuštěni. Každý z nich předstoupil a poklonil se před paní. Když byl na řadě Marcellus, rozhlédla se Mariamne po přítomných. „Kde je holič Marcellus?"

Fabius vstal. „Kdo viděl Marcella naposledy?"

Mlčení.

„Kdo s ním bydlí v jedné místnosti?" zeptal se rozzlobeně Fabius.

Vystoupilo pět mužů. Měli sklopené hlavy a nikdo se neodvažoval vzhlédnout. Mariamne přikročila k nejbližšímu, vzala ho za bradu a pozvedla mu hlavu. „Mám z tebe dostat bičováním odpověď, kde je Marcellus?"

Otrok se zachvěl a promluvil: „Paní, Marcellus zmizel toho dne, co se našemu pánovi stalo to neštěstí."

Mariamne a Fabius na sebe beze slova pohlédli. „A proč to nikdo z vás neohlásil?" zeptala se rozrušeně Mariamne. „Jste s ním snad na jedné lodi?"

„Ne, to přísahám při své pravé ruce," tvrdil otrok. „Nemáme s Marcellem nic společného. Naopak jsme mu hrozili, když mluvil o pomstě našemu pánovi."

„O pomstě?"

„Ano," připojil se další otrok. „Měl pocit, že ho Pheroras dal zbičovat nespravedlivě – zvláště když, jak říkal, svému pánovi sloužil skoro tak dlouho, co mu vůbec začaly růst vousy."

Třetí otrok se rozčiloval: „Když jsme zjistili, že proti pánovi něco chystá, vzali jsme si ho na paškál. Marcellus se dvakrát sešel s obchodníkem s látkami Pedaniem a se dvěma dalšími muži, které jsme neznali. Sledovali jsme to s podezřením a hrozili, že pokud by se našemu pánovi něco stalo, tak Marcella prozradíme. Ale on odpověděl: To neuděláte. Moc dobře víte, že by vám pak hrozil stejný trest jako mně!' Proto jsme mlčeli."

Fabius dal poté obklíčit dům obchodníka s látkami Pedania a postavil ho tváří v tvář otrokům, kteří ho viděli s Marcellem.

Po počátečním zapírání přiznal, že se na vražedném útoku na Pherora podílel. Ale byl jen malým pánem, hlavou celého činu prý byl Terentius Ponticus.

Marcella našli v Terentiových vinicích. Měl u sebe odměnu za vraždu ve výši tisíc sesterciů a vůbec se nepokoušel lhát. Doznal, že Terentius, Pedanius a Eumolpus ho podplatili, aby si počíhal na Pherora a holičskou břitvou mu podřízl hrdlo.

Proces byl jen formální. Terentius, Pedanius a Eumolpus byli jako římští občané odsouzeni k trestu smrti mečem a otrok Marcellus k ukřižování. To nebylo nic neobvyklého, protože na Martově poli se konaly popravy denně. Pro Římany to byla oblíbená zábava. Proces však vzbudil neobvyklý rozruch, protože podle platných zákonů museli být k smrti odsouzeni všichni otroci, kteří s vrahem bydleli pod jednou střechou. V tomto případě jich bylo čtyři sta.

Ve Pherorově domě propukla panika. Vojáci obklíčili pozemek a bránili útěku jednotlivců. Nedokázali však zabránit tomu,

aby někteří otroci nenalehli na meč. Jiní jako šílení běhali po domě, s řevem se váleli po podlaze a volali: „Já jsem nevinný! Já jsem nevinný!“ V jednom rohu se krčil v pevném objetí pár otroků a slzy jim kanuly po tvářích. Žena bědovala: „Copak jsme něco provedli?“ Jiní psali dopisy na rozloučenou, nebo strnule zírali před sebe, dokud je nepřipoutali řetězy jednoho k druhému a neodváděli.

Řím byl na nohou. Jedni se těšili na velkolepou podívanou, až uvidí najednou čtyři sta otroků a otrokyň umírat na kříži, jiní se rozčilovali nad odsouzením nevinných. Cožpak je spravedlivé, aby muselo umřít čtyři sta lidí jen proto, že jeden z nich zavraždil svého pána?

Celá věc se nakonec dostala do senátu, a i tady se vytvořily dvě strany. V tomto případě se juliánský zákon jeví jako příliš přísný, tvrdili jedni, ale jejich odpůrci, vedení mluvčím Gaiem Cassiem, argumentovali tím, že otrockou pakáž udrží v mezích jenom strach. „I v poraženém vojsku postihne zlý osud také statečné, když má být každý desátý zbičován k smrti,“ prohlašoval Cassius. A každý velký trestní proces prý v sobě obsahuje i jistou nespravedlivost. Ale újma, již utrpí jednotlivec, je vyvážena užitečností, jakou má pro většinu.

Potlesk a projevy odporu se v kurii držely v rovnováze. Proto se hlasování očekávalo s napětím. Výsledek byl těsný. Nepatrnou většinou se prosadili senátoři, kteří byli pro přísný výklad zákona, a tedy pro popravu čtyř set otroků.

Brzy ráno, když slunce v mléčně bílém oparu vycházelo nad Palatinem, bylo vězení obleženo tisícovkami hlučících Římanů. Ozbrojená kohorta se s tasenými meči snažila vybojovat si vstup. „Ruce pryč od nevinných!“ zněl mnohohlasý sbor. Když se otevřely těžké, železné dveře věznice a vojáci si chtěli razit uličku davem, začaly létat kameny. Vojáci se mezi přihlížejícími slepě oháněli meči. Ti odpovídali krupobitím kamenů. Do vnitřního dvora

dopadlo několik hořících pochodní. Tisíce vzrušeně řvaly: „Ruce pryč od nevinných!“ Vojáci se stáhli a mohutné dveře věznice za nimi zapadly. Případ Pheroras se stal politickou záležitostí, měřením sil mezi otroky, bezprávnými a chuďasy na jedné straně a zákonem, tedy císařem, na straně druhé.

Nero, jenž se za šest let své vlády příliš o politiku nezajímal, pochopil vážnost situace. Bylo třeba prosadit autoritu a předejít vzpouře davů. Ještě v noci čtyři kohorty vojáků s podporou císařových pretoriánů neprodyšně uzavřely část via Flaminia od Kapitolu po Martovo pole. Otroci a Římané, kteří už za svítání proudili k věznici, náhle stáli proti převaze vojáků v plné zbroji. Potom se čtyři sta odsouzenců k smrti připoutaných k sobě řetězy vleklo mlčícím špalírem zaražených lidí ven k Martovu poli, kde byl postaven les křížů. Od dob hromadných poprav za Tiberia a Caliguly Římané takové divadlo už neviděli.

Tentokrát v tom však nespatřovali císařovu zásluhu. Nálada mezi lidem se změnila. Na usmíření davu existoval jediný prostředek: hry, hry!

XI

Uprostřed zelenavě se třpytícího jezírka plul zlatě se lesknoucí vor. Lidé v kluzkých žabích kůžích pádlovali a pomalu pohybovali plovoucí scénou po vodě, z níž se tu a tam vynořovaly nymfy v bílých závojích. Na plovoucí krajině uprostřed jezera se tyčila zlatá palma a pod ní hrál krásný nahý mladík na lyru smutnou melodii. Apollon tak opěvoval ostrov Délos, kde ho kdysi porodila matka Létó.

Dějištěm divadelní scény byl Agrippův park, který dal zřídit Augustův zeť na Martově poli. Bývalý admirál, jemuž byla kdysi podřízena římská flotila, projevil při zřizování parku lásku k vodním hříčkám a nešetřil na umělých vodopádech ani kašnách. Na břehu jezírka, na němž plula scéna, byly postaveny stany a pavilony, v nichž se pohodlně usadili diváci.

Ofonius Tigellinus organizoval slavnostní zahájení apollonských her a pozval nejvznešenější obyvatele Říma. Tigellinus vlastně velel císařově osobní gardě, ale jeho výstřední nápady týkající se slavností nejrůznějšího druhu už záhy Nerona zaujaly, a tak se stal císařovým důvěrníkem. Tigellinus měl volnou ruku a Neronova soukromá pokladna pro něj byla kdykoli otevřená, když šlo o to inscenovat něco nového, co tu ještě nebylo.

Krásní mladíci a okouzlující dívky, sotva starší než patnáct let, pobíhali od pavilonu k pavilonu jako pohádkové bytosti a všude rozstřikovali omamné vůně. Jejich růžově nalíčená nahá těla se jemně odrážela od zelené trávy na břehu a zlaté šupinky, jimiž měli posypané vlasy, se ve světle leskly.

V jeskyni z tufového kamene vyložené uvnitř plátky stříbra, která zpěv doléhající z jezírka odrážela jako obrovské ucho, leželi kolem stolu z bílého mramoru Mariamne, Fabius a Vitellius. Na mísách se vršilo exotické ovoce a nejrůznější lahůdky, ve skleně-

ných karafách jiskřilo těžké, červené víno a solemi nasycené olejové lampičky z alabastru plápolaly neskutečným, žlutozeleným plamenem. Z šera před jeskyní se vyloupla mohutná postava.

„Vaše přítomnost je pro mě a císaře ctí a potěšením," promluvil Tigellinus a ještě než mohl někdo z těch tří odpovědět, pokračoval: „Jak vidím, čas tvého smutku už skončil."

„A jak dlouho bych měla držet po manželovi smutek, aniž přijdu do řečí?" odsekla Mariamne. „Půl roku, rok, nebo ještě déle? Mám nosit smuteční roucho tři roky jako Marcia, která ztratila syna?"

„Ne, u všech římských bohů, to ne," uklidňoval ji Tigellinus. „Já souhlasím se stoiky, kteří hlásají, že život nás všech je předem určen a nic nepodléhá náhodě. Proč potom držet dlouhý smutek?"

„Císař už také netruchlí po své choti Octavii, i když zemřela teprve před několika týdny," poznamenala Mariamne, avšak Tigellinus už k tomu nic nedodal. „Císařovým štěstím je teď Poppaea," usmál se. „Je těhotná a daruje principovi vytouženého následníka."

Mariamne popichovala dál. „Blaze tomu, kdo má moc a svého soka prostě pošle do vzdálené Lusitánie…"

„Otho odjel na vlastní přání," namítl Tigellinus. „Chtěl se stát místodržícím v Lusitánii. Nero a Otho jsou stejně jako dříve nejlepšími přáteli."

„Docela ti věřím, ctihodný Tigelline, že se Otho chtěl stát místodržícím v Lusitánii. Ale že svou ženu Poppaeu dobrovolně nechal v Římě a že císař a jeho místodržící jsou dobří přátelé, tomu ať věří, kdo chce. Já tedy ne."

Tigellinus se zasmál: „Ústa máš pěkně prořízнutá, krásná Mariamno. Jsem si jist, že všechno zvládáš i bez svého chotě Pherora. Ale stejně tak jsem si jist, že tvoje vdovské dny jsou sečteny. Jsi nejžádanější vdovou v Římě. Jak jsem se doslechl, už ti srdce k nohám položili i velmi významní muži."

„Já jim v tom zabránit nemohu,“ namítla Mariamne. „Ale jak vidíš, jsem už obklopena dvěma chytrými a krásnými muži.“

Fabius a Vitellius se rozpačitě usmáli a Tigellinus nevěděl, co na to říci, protože už řadu dní kolovala po Římě zvěst, že Mariamne si jednoho z nich vyvolí za manžela. Pro Fabia mluvila jeho zkušenost v hospodářských záležitostech a určitě byl schopen pokračovat ve šlépějích bankéře a rejdaře Pherora. Proti Vitelliovi hovořilo vlastně všechno: jeho mládí – byl podstatně mladší než Mariamne, jeho nedostatečné vzdělání – teprve nedávno se naučil číst a psát, a jeho povolání – jako skvělý gladiátor se sice těšil přízni davu, ale o obchodování neměl ani ponětí. Jen jedno mluvilo *pro* něj: Mariamne ho milovala. A to už bylo obecně známo.

Tigellinus se pokusil změnit téma. Obrátil se k Vitelliovi: „Zítra v Neronově cirku bojuješ proti Spiculovi. Ten má císařovy sympatie.“

„Nezajímá mě, čí sympatie jsou na Spiculově straně,“ odpověděl s klidem Vitellius. „Zajímá mě jen jeho kvalita pěstního bojovníka. Jak jsem slyšel, ještě neprohrál ani jediný zápas. Je opravdu tak vynikající, nebo jsou tak skvělé jeho vztahy s císařem?“

Tigellinus pokrčil rameny. „To nedokážu posoudit. V Ludu magnu je považován za nejlepšího.“

„Tak porazím toho nejlepšího,“ prohlásil Vitellius. „V uplynulých týdnech jsem tvrdě trénoval pěstní boj. Pěstmi jsem osekával kmeny stromů a rozbíjel pytle s pískem. Můj učitel mě speciálně vycvičil pro tuto disciplínu tak, abych soupeře zničil.“

Tigellinus se usmál. „Kéž se tvoje očekávání splní.“ Uklonil se před Mariamnou a bez pozdravu odešel.

„Ten smradlavý pacholek od koní!“ zasyčela Mariamne. „Na fóru postavili jeho sochu jen proto, že chová hřebce pro císařovo závodní spřežení. Nero ho obdivuje, protože je ještě nevázanější a výstřednější než on. Tigellinus sdílel postel nejen s jeho matkou, ale i s Caligulovou sestrou Julií Livillou. Proto ho taky poslali do

vyhnanství. Ale zase se vrátil. Dnes velí pretoriánům a většina z nich se ho bojí více než císaře.“

Fabius přikývl. „Vytlačil z paláce dokonce i Seneku. Neronův kdysi nejbližší rádce a důvěrník se stáhl na své venkovské sídlo a zabývá se pouze filozofickými studiemi. Člověk se na veřejnosti už neodváží říci jediné kritické slovo, všude číhají Tigellinovi zvědové. Čekají nás zlé časy.“

Scéna na žlutě osvětleném jezírku se opět změnila. Po vodě plula plachetnice s celou posádkou na palubě, tak pomalu, jako by ji táhla neviditelná ruka. Zpěv námořníků prozrazoval, že jsou to Řekové. K lodi se náhle přiblížil delfín, na kterém seděl krásný mladíček. Nasměroval rybu k lodi, přeskočil na palubu a obrátil loď na opačný kurs. Různorodé publikum na břehu jásalo nadšením nad zdařilým kouskem, výjevem ze známé ságy řecké mytologie o Apollonově volbě kněží. Loď přistála u břehu. Nahý mladík s dlouhými vlasy vyskočil jako zářivá hvězda na pevninu a lákal polekané námořníky do svého chrámu, v němž záhy zaplápolal voňavý obětní oheň.

„Jako pořadatel slavností je Tigellinus mistr,“ poznamenal polohlasem Vitellius a Fabius se zjevnou nelibostí bral na vědomí potlesk diváků přerušovaný skandováním „Ti-gel-li-nus!“. Pokýval hlavou. „Skutečně, ten muž dokáže Římany nadchnout. A to je na něm právě nebezpečné.“

Představení bylo u konce. Na voru potaženém zlatem a plujícím po jezeře teď hráli hudebníci obklopení nahými tanečnicemi ukazujícími své půvaby. Děvky pobíhaly od pavilonu k pavilonu a nabízely hostům své služby. Některé měly tvář zakrytou maskou, a protože jinak byly úplně nahé, ještě to zvyšovalo jejich přitažlivost.

„No tak, co je s vámi,“ zeptala se Mariamne. „Nepřemůže vás chuť na nějaké to potěšení? Za maskami se skrývají vznešené dámy římské společnosti. Taková příležitost nechat se uspokojit

manželkou senátora, konzula, či urozeného muže se hned tak znovu nenaskytne!“ Fabius i Vitellius se usmívali.

V tom okamžiku vtančila do jeskyně překrásná maska, objala Fabia a nakonec ho odtáhla pryč. Vitellius se jen všemi silami ubránil, aby se mu nepřihodilo totéž. Když se konečně Vitellia pokoušeli svést i chlapci, Mariamne prohlásila: „Myslím, že jediná možnost, jak se zbavit těch dotěrností, je oddávat se lásce.“

Ani nečekala na odpověď, zvedla lem šatů a přitiskla stehno mezi milencovy nohy. Pak chytila Vitellia za vlasy a stáhla ho na polštář mramorové lavice u stolu. „Nebo se snad stydíš?“ zašeptala. „Nechceš veřejně projevit svou náklonnost? Či ti masky připadají atraktivnější?“ Vitellius neodpověděl, jazykem laskal Mariamnino hrdlo a rukama přejížděl po všech půvabech jejího žádoucího těla. Brzy zapomněl na boj, který ho zítra čeká.

Zvěst, že za maskami se skrývají vznešené ženy, vypustil do oběhu Tigellinus. Ve skutečnosti císařův oblíbenec najal inteligentní ženy s nádherným tělem jako vyzvědačky. Jeho úvahy byly správné. Kde jinde než v náručí půvabné ženy je muž ochoten říci pravdu! Krásné masky šikovně dokázaly stočit hovor na politiku, zvláště na císaře Nerona. V Římě se totiž proslýchalo, že proti principovi se chystá spiknutí. Nero žil v panickém strachu, zdvojnásobil svou osobní gardu a na veřejnosti se ukazoval jen v doprovodu početných stráží.

Na tři hosty byly nasazeny zcela zvláštní ženy. Vyznačovaly se vzděláním a speciálním úkolem, který měly splnit. Navíc přesně odpovídaly ideálu, jemuž tito muži dávali přednost. Byli to Gaius Calpurnius Piso, Faenius Rufus, druhý kapitán pretoriánů, a tribun Subrius Flavus.

Piso se ve svém stanu těšil s maskovanou blondýnkou, jejíž chlapecká postava se odlišovala od ostatních, většinou kyprých žen. Kudrnaté vlasy a něžná, drobná ňadra jí propůjčovaly téměř dětské vzezření a svými vzdechy uváděla Pisa do extáze.

„Prozraď mi své jméno,“ žadonil Piso. „Chtěl bych se s tebou zase setkat.“

Dívka se pod maskou zachichotala. „Mé jméno se nikdy nedozvíš, protože můj manžel se nesmí kvůli mým eskapádám dostat do potíží. Zastává vysoký úřad, těší se velké úctě, a tak to musí zůstat.“

„Tak proč si vůbec takové eskapády dovoluješ?“ naléhal Piso.

„Manžel má hodně práce a málo času pro mě,“ zašeptala krásná neznámá. „Ale já jsem žena a občas toužím po lásce.“

„Chtěl bych ti dát, po čem toužíš – a nejen dneska!“

„Tolik po tom toužím!“

„Tak odlož masku a prozraď mi své jméno. Zachovám je jako své tajemství, jako že já se jmenuji Gaius Calpurnius Piso.“

„Ty jsi ten řečník Piso?“

„Ano, to jsem já.“

„Povídá se, že nemáš moc v lásce císaře. Dokonce prý jsi členem nějakého spolku…“

Piso se ulekl. „Kdo se odvažuje tvrdit něco takového?“

„Neboj se,“ licoměrně zašeptala maska. „Já jsem taky proti císaři, tedy na tvé straně.“

Piso zaváhal, potom se zadíval na nádherné tělo mladistvé ženy a promluvil: „Moji první ženu unesl ve svatební den císař Caligula. Byl to šílenec. Tři dny a tři noci ji držel zavřenou, znásilňoval ji, a potom ji zapudil a oba nás poslal do vyhnanství. Za Claudia se nám podařilo vrátit se do Říma. Ale ani Claudius nebyl pánem svých smyslů a s Neronem to není o moc jiné. Má příliš mnoho uší. A tak je stále nevypočitatelnější.“

„Vždyť císaři je přece teprve třicet let!“

„Právě proto,“ Piso se úzkostlivě rozhlédl, „musí být odstraněn.“ Dlouho se díval na strnulé rysy masky a potom zdráhavě nabídl: „Prozraď mi své jméno, já ti pak také svěřím jedno tajemství.“

„Dobře,“ souhlasila maska. „Tak začni ty.“

Piso zašeptal: „Proti Neronovi se chystá spiknutí, jež připravují významní Římané. Nepravidelně se scházíme na různých místech a radíme se o plánech útoku. Ovšem v Římě je teď beznadějné chtít se k císaři přiblížit. Bez ochutnávače nevezme do úst sousto ani lok, vyhýbá se veřejnosti, a když se objeví v divadle nebo v cirku, je obklopen tlupou osobních strážců.“

„Co tedy zbývá?“

„Musí se to stát cestou do cirku. Tam máme největší šance.“

„A kdy by k tomu mělo dojít?“

„Možná už zítra při Apollonových hrách. Rozhodně jsme učinili všechna opatření. – A teď mi prozraď své tajemství ty.“

„Dobře,“ souhlasila žena. „Otoč se a zakryj si rukama tvář, dokud nezavolám.“

Piso poslechl. Ale marně čekal na výzvu, aby se otočil. Když se nakonec obrátil, byla krasavice s maskou pryč a Pisa obešla hrůza.

Místnost, kde čekal na souboj, Vitelliovi nebyla cizí. Bílý mramor na stěnách a na podlaze rozhodně nepůsobil příjemně. V komoře bez oken, kde byly v držácích na stěnách zasunuty dlouhé pochodně, vládla nálada jak v mauzoleu. Jen na masážním stole uprostřed nebyl sarkofág.

„Zpřelámu mu všechny kosti, každou zvlášť,“ mumlal si Vitellius, přecházel sem a tam a pěstmi se oháněl po neviditelném soupeři. Svaly na těle se mu leskly olejem, kolem beder měl zástěrku a na nohou kožené sandály, jejich řemínky mu ovíjely lýtka a předloktí obepínaly řemeny s třásněmi. Pěsti mu chránil řemen, do něhož byly zapuštěny malé železné kroužky. Přešlapoval z nohy na nohu.

U něj stáli tři muži a jedna žena. Pictor, jeho osobní otrok, dále oficiální sekundant tohoto zápasu, Vitelliův trenér Polyclitus, otrok

z tábora protivníka Spicula a Mariamne. Protivníkův otrok tady byl na Vitelliovo přání. On zas vyslal svého otroka Minucia do protivníkova tábora, aby se od začátku zabránilo možnému nečestnému jednání. Přítomnost ženy byla velmi neobvyklá, protože však Mariamne zastupovala mentorovo místo, byla zde trpěna.

Nikdo v místnosti se nezajímal o průběh her venku v Neronově cirku. Ženu a čtyři muže v tu chvíli ani nijak neupoutalo, že císař sáhl po loutně a zpíval. Vždyť za několik okamžiků půjde o gladiátorův život. Jejich neklid Vitelliovi neušel a snažil se najít povzbuzující slova. „Tak se mi zdá, že máte větší strach než já. Přitom je to zcela všední den v gladiátorově životě. Věřte, že Jupiterovy blesky mi nahánějí více obav než rány nějakého Spicula. Protože Jupiterovy blesky jsou nevypočitatelné, ale Spiculovým pěstem lze s trochou odvahy a šikovnosti čelit.“ Při těchto slovech se rozháněl pěstmi ve vzduchu.

Vitelliova slova však neuklidnila ani Polyclita, jenž svého chráněnce pro tento boj co nejlépe připravoval, ani Mariamnu, jež k sobě povolala pořadatele her Arruntia Stellu a důraznými slovy mu sdělila, že přání jejího zemřelého manžela není *jejím* přáním. Mariamne si přála čestný boj a jeho vítěz měl dostat půl milionu sesterciů. „Pak tedy rozhodne pěst,“ poznamenal zklamaně Arruntius a Mariamne odpověděla: „Jak je to v pěstním souboji obvyklé.“

Vitellius se posadil na masážní stůl a nastavil trenérovi pravou nohu. Polyclitus brouskem zdrsnil koženou podrážku. „Musíš tančit,“ zapřísahal svěřence, „tančit jako nubijská děvka, být pořád v pohybu, neposkytnout protivníkovi žádnou pevnou plochu pro útok, slyšíš?“

Gladiátor nepřítomně přikývl. Už dávno se viděl v aréně, v tom čarodějnickém kotli plném lidí, kteří čekají jenom na to, až jednoho z nic zahalí noc. Vitellius věděl, že má zaplacené roztleskávače. Ale císař možná svému oblíbenému gladiátorovi koupil

větší počet tleskajících. Bojovníkovy pěsti se vymršťovaly vpravo a vlevo do vzduchu. Do místnosti vstoupil Arruntius Stella.

Císařův pořadatel slavností už míval pravidelně sny o vítězstvích či porážkách gladiátorů a výsledcích vozatajských závodů. Rozhodně to tvrdil. Ale možná to také byl jen důkaz manipulovatelnosti a úplatnosti her. V boji Vitellia proti Spiculovi prý ve snu viděl jako vítěze Spicula a Arruntius se hodně snažil, aby svůj sen rozšířil na veřejnosti.

„Tvoje sny jsou spíše přání," poznamenala Mariamne. Arruntius se rozpačitě usmál. „Císař recituje předposlední sloku," ohlásil nezúčastněně. „Připravte se."

„Ať si raději Spiculus počítá poslední minuty života," vykřikl za ním Vitellius. Arruntius odešel.

Mariamne gladiátorovi v uklidňujícím gestu položila ruku na rameno. Dívala se na něj, avšak Vitellius už hleděl skrze ni. Polyclitus ho plácl po zádech. „Tak ať tě Mars a Jupiter provázejí." Vitellius vstal.

Před těžkým červeným závěsem, skrze který pronikaly výkřiky nadšení nad císařovým zpěvem, stál Spiculus. Nebyl větší než Vitellius, ale statnější, silnější, masitý kolos. Polyclitus, jenž ho nespustil ani na chvilku z očí, na Vitellia povzbudivě kývl.

„Všechno v pořádku." Vitellius se postavil vedle protivníka, nedíval se na něj, cítil však jeho nepříjemnou blízkost a Spiculovi se zřejmě nevedlo jinak.

Fanfáry nakonec umlčely nekonečný potlesk a závěs se zvedl. Dva heroldové provázeli gladiátory k císařově tribuně. Vitellius viděl Poppaeu, principovo místo bylo prázdné. „Ave, caesar, morituri te salutant!" vykřikli oba a pozvedli nataženou pravici. Pak zamířili ke spině, bílé střední části arény, kde byl vyložen čtverec z červeného mramoru. Vitellius a Spiculus se postavili do protileh-

lých rohů. Za ohlušujícího potlesku publika na sebe poprvé pohlédli.

Mnozí gladiátoři tvrdí, že při této příležitosti je už protivník zabit – očima. Bojovníci se pokoušejí navzájem si nahnat strach výhrůžnými gesty a kdyby to bylo dovoleno, jistě by se každý ověsil svými vítěznými trofejemi, aby druhému ukázal, jak úspěšný dosud byl. V tomto případě by na tom byli oba stejně, protože s výjimkou prvního zápasu oba dosud vyhrávali všechny boje.

Úder do gongu vyzval k boji. Spiculus vykročil proti Vitelliovi. Obočí srostlé nad nosem působilo nepříjemně. Hlasitě dýchal našpulenými rty a nervózně cukal levým ramenem. Vitellius ho nechal, aby se k němu přiblížil. Stál strnulý a lesklý jako klasická mramorová socha a čekal.

„Proč, u všech bohů, netancuje?“ zvolal Polyclitus a bezradně pohlédl na Mariamnu, která usedla vedle něj na tribunu. Jako kdyby měl na podrážkách olovo, nechal Spicula projít kolem sebe, jen se lehce otočil v bocích a pohupoval pažemi. Na tribunách vládlo mrtvé ticho. Spiculus lehce kymácel trupem a pohyb se přenášel až do jeho pěstí. Vitellius si toho všiml, avšak nezareagoval. Náhle ho však zasáhla strašlivá rána do čela. Na okamžik si pomyslel, že ztratí vědomí, avšak tělo samovolně zareagovalo. Aniž na to pomyslel, začal tančit, lehce poskakovat z jedné nohy na druhou a ve stejném rytmu kývat pěstmi. Římané něco takového ještě neviděli. Výskali, nejprve si mysleli, že je to hra, až zjistili, že za pohyby se skrývá promyšlená taktika. Spiculus musel přesně sledovat každý protivníkův pohyb, protože za ním se mohl skrývat útok.

A to už Vitelliova pravice vyrazila silou podporovanou pohybem boků a zasáhla Spicula zdola vlevo do žeber, tvrdá jako beranidlo, které s praskáním vráží do městské brány. Spiculus lapal po dechu. Vitellius tančil dál. Viděl, jak se jeho soupeř zkroutil a znovu na něj zaútočil pravicí, tentokrát ale mířil na hlavu. Spiculus však uhnul.

Každá rána, která je vedená s tak velkou prudkostí a nezasáhne, znamená velkou ztrátu sil. Ani se už nepočítá jako chybný úder, ale je to dokonce určitá porážka. Spiculus se okamžitě chopil šance, nedopřál Vitelliovi ani vteřinu na zotavenou a udeřil ho do pravého ramene, aniž docílil velkého účinku. Vitellius – k radosti diváků – poskakoval dál.

„Není úžasný?“ vykřikoval Polyclitus na tribuně a dlaní si plácal do kolena.

Lehkost, s jakou se protivník pohyboval, Spiculovi šla očividně na nervy. Oči se mu vztekle zaleskly. Těžce a neohrabaně běžel za Vitelliem a stále se vydával v nebezpečí, že ho zasáhne úder některé Vitelliovy nohy. A Vitellius opět zasáhl. Spiculus však ránu do břicha snesl, jako by žádnou ani nedostal. To Vitellia rozzlobilo, rozmáchl se podruhé a bradou narazil na Spiculovu levici. Čelist ho bolela, nejraději by řval, avšak tančil dál, udeřil a trefil Spicula do lokte, takže mu paže vyjela na obranu vzhůru. Vitellius využil příležitosti a tvrdě ho zasáhl do oblasti jater.

Na okamžik jako by se oba zastavili. Spiculus proto, že očekával bolest, Vitellius proto, že čekal, jak soupeř klesne k zemi. Ale nestalo se nic, oba bojovali dál, Spiculus silou a nebezpečně jako lev, Vitellius elegantně a nevypočitatelně jako panter. Rány, které rozdávali, vždy u druhého vyloudily ostré vydechnutí, svištivý zvuk, potvrzující vlastní výkon.

Nekontrolovatelný úder nečekaně zasáhl Spicula do hlavy tak, že zakolísal. Diváci zařvali nadšením. Teď byly slyšet povzbudivé výkřiky: „Vitellius! Vitellius!“ Zleva, zprava. Tloukl znovu. Do hlavy, do žeber, do ramene, do hlavy. „Vitellius!“ Proč neklesne? Vitellius tloukl pomaleji a supěl. „Teď!“ zařval, čekal – nic. Jako ve snu, bez jakékoli reakce, Spiculus rány vracel, zleva, zprava.

Vitelliův vztek se stupňoval, přerůstal v nebezpečné zoufalství, možná toho lva nikdy neporazí prostě proto, že on je příliš silný.

Ale pak Spiculus přitiskl pravou pěst k tělu. Nějaký úder ho zřejmě přece jen bolestně zasáhl. Už se bránil jen levačkou.

Vitellius náhle uviděl místo, na které tak dlouho čekal. Mohly to být minuty, ale vzhledem k surovým ranám, z nichž každá mohla znamenat konec, se minuty protahují na věčnost nekončícího utrpení. Plnou silou, jakou ještě dokázal z rozbolavělé paže dostat, vystřelil Vitellius levou pěst a zasáhl Spiculovu dolní čelist. Násilí pozvedlo protivníkovi víčka a pohled jako by Vitelliovi přiznával: Přece jenom jsi lepší!

Pomalu, nekonečně pomalu začal kolos klesat, padat dozadu, hroutit se k zemi. Podlomilo se mu koleno a celou vahou padl na záda s hlavou přitisknutou k hrudi. Teď tě zabiju, pomyslel si Vitellius. Nebyla to myšlenka, jako když si někdo něco plánuje. Jen instinkt ho vyzýval, aby protivníka zabil a už nikdy proti němu nemusel nastoupit.

Když se však Vitellius chtěl sklonit, aby dokončil kruté dílo, arénou se nesl výkřik překvapení, ženy vřískaly, jiní s nevolí řvali. Vitellius vzhlédl. Nero stál u zábradlí své lóže, pravici zatnutou v pěst s palcem nahoru a širokou tvář roztaženou do úsměvu. Milost pro Spicula, který tu ještě pořád nehybně ležel.

Vítěz se uklonil a vzpřímeně, jak jen mu to jeho stav dovoloval, zamířil k oponě. Aréna běsnila. Oslavný povyk na počest Vitelliova vítězství byl málem přehlušen řevem na protest proti omilostnění Spicula.

Polyclitus a Mariamne gladiátora přijali s jásotem. Mariamne mu stále líbala podlitinu pod levým okem a trenér v nadšeném opojení vykřikoval: „Herkule, ty můj Herkule, tebe nikdo nikdy neporazí.“

Vitellius s úsměvem odmítal ovace. Jeho mozek stále ještě bojoval. Sklonit se, udeřit, zprava, zleva. A když vyčerpaně ležel na masážním stole a Polyclitus opatrně odmotával řemeny z jeho za-

rudlých pěstí, hlavou stále uhýbal před pomyslnými ranami. Vlhkým šátkem namočeným do mátového roztoku mu Mariamne otírala pot z cukající tváře. „Vitellie,“ šeptala, „Vitellie!“ Ale vítězný gladiátor bojoval dál.

XII

Uprostřed noci se Vitellius s leknutím probudil. Před ním stál stín, jeho otrok Pictor. „Odpusť, pane, že ruším tvůj klid, ale Řím hoří!“

„Tak ho nech hořet,“ zabručel Vitellius nevrle. Koneckonců neuplynula jediná noc, kdy by někde nevzplanul obytný blok nebo plamenům nepadla za oběť nějaká ulička.

„Ne, pane,“ protestoval Pictor. „Oheň už zachvátil celé čtvrtě. Circus maximus stojí v plamenech, stejně tak Palatin a Caelius!“

„Caelius?“ vyskočil Vitellius. „Čtvrť kolem pahorku Caelius že hoří?“

„Ano, pane.“

Mariamne, pomyslel si gladiátor, přehodil přes sebe tuniku, zavázal si sandály a vyzval Pictora: „Pojď!“ Na via Appia už bylo vidět na severu rudě planoucí nebe. Černé oblaky kouře vystřelovaly nahoru jako fontány a čím více se blížili k městu, potkávali na cestě k Caeliu splašené koně, vyděšené kočky a psy, křičící lidé si rvali vlasy, tloukli se pěstmi do prsou a zoufale volali: „To je konec!“ – „Zánik Říma!“ – „Bohové se mstí za naše rouhání!“

„Poslední dny trávila ve svém městském paláci,“ supěl Vitellius, když běželi pod Claudiovým akvaduktem. Pictor ukázal dopředu. „Pane, celý Caelius je jediné moře plamenů!“

„Ty se bojíš ohně?“ zeptal se Vitellius.

„Ano, pane, bojím se ho jako smrti.“

„Tak se otoč a utíkej za těmi psy a kočkami.“

„Ne, pane, mám sice velký strach, ale budu tě následovat.“ Štiplavý kouř jim stále více ztěžoval dýchání. Půda jako by se jim pod nohama chvěla. Lidé s tvářemi od sazí a v ohořelém oblečení se potáceli proti nim. Vitellius zvracel, když mu hnusný pach spáleného masa stoupal do nosu. Stařec přicházející po cestě se du-

chem nepřítomen chytil jeho tuniky. „Viděl jsi Pluta s rudýma očima. Toto je jeho svět, podsvětí! Toto je říše stínů.“

„Jdi k Hádovi, bláznivej dědku!“ odstrčil ho Vitellius a spěchal dál. Z oken domů po obou stranách ulice šlehaly plameny. Zevnitř se ozývaly drásavé výkřiky. Padající trámy a pukající zdi donutily gladiátora a jeho průvodce hledat si cestu prostředkem ulice a se strachem se rozhlížet, zda se na ně neřítí hořící břevno.

Když zabočili do ulice, v níž stál Mariamnin městský palác, dopadlo před Vitellia na zem planoucí ženské tělo. Gladiátor se zastavil jako ochromený. Žena, jíž se už zmocnily plameny, skočila z okna. S očima dokořán Vitellius sledoval, jak se hořící paže mrtvé náhle ohnula, jako by mu mávala. Chytil svého otroka za ruku, strkal ho dopředu a zoufale křičel: „Musíme zachránit Mariamnu!“

Kolem přeběhla tlupa mladých zlodějů. Vlekli drahocenné nádobí, štůčky látek a rance oděvů. „Zpátky!“ zařval jejich vůdce. „Zpátky, nemá to cenu. Z plamenů se tam udělala stěna!“ Vedro bylo téměř nesnesitelné. Praskání ohně bušilo do uší jako signál heroldů v cirku. A stále další a další uprchlíci se hnali pryč a na dlažbě se strašidelně odrážely jejich stíny. Jen bohové vědí, z jakých děr vylézali. Na otázky neodpovídali – jen pryč, pryč z toho pekla.

Konečně doběhli k Mariamninu paláci. Z přízemí šlehaly plameny a zelenožlutými jazyky už olizovaly okna prvního patra. Otroci, co spávali v podzemí a jimž se podařilo ještě opustit dům, běhali jako šílení sem a tam před budovou. Skupina lidí klečela na dlažbě a modlila se se sepjatýma rukama. „Neboť tvé jest království, i moc, i sláva, na věky, amen.“ Někdo se pokusil chytit Vitellia za rukáv. Když k němu gladiátor sklopil oči, viděl usmívající se, šťastnou tvář starého muže. „Netrap se,“ oslovil ho stařec, „protože toto je den Posledního soudu. Pán je blízko. Toto je den, kdy všichni vejdeme do jeho říše…“

Starcova slova gladiátora zmátla, nerozuměl jim, domníval se, že muž ztratil rozum, vytrhl se mu a postavil se do cesty jednomu z pobíhajících otroků. „Kde je vaše paní? Kde je Mariamne?“

„Kéž jsou jí bohové milostivi!“ odpověděl otrok s pažemi zkříženými na hrudi a ukázal hlavou do hořícího paláce.

„To se nikdo z vás nepokusil Mariamnu zachránit?“ Vitellius chytil otroka za ramena a zatřásl jím. „Pane, schody do patra už hořely, když jsme se probudili. Panina ložnice má okna do vnitřního dvora.“ – „Vodu!“ zařval Vitellius, „potřebujeme vodu!“ Zoufale se rozhlédl kolem sebe. „Takový oheň neuhasí ani tisíc nádob vody!“ namítl otrok. – „Hlupáku!“ vykřikl Vitellius, „tu vodu nepotřebuji na hašení.“

Bazén na vnitřním nádvoří, blesklo Vitelliovi hlavou. Krátce se zamyslel. „Musím to zkusit,“ zavolal na Pictora, který na něj zděšeně pohlédl. „Pane, nedělej to,“ vykřikl ještě, ale to už gladiátor jedním skokem zdolal schody hořícího portiku a jako přízrak zmizel v plamenech. Všichni, kdo to viděli, svorně vykřikli hrůzou.

Vitellius dům znal, věděl, kde stojí sloup, tušil každý výklenek ve zdi. S pravou rukou přitisknutou k ústům spěchal k peristylu. Rychleji, než očekával, se dostal na vnitřní nádvoří, nadechl se a tak, jak byl, skočil do vody. Vylezl ven a promočený se vracel zpátky. Zůstal však jako přibitý stát před schodištěm do patra. Dřevěné schody byly rozžhavené doruda a začínaly se hroutit. Shora se valil černý, štiplavý dým. Vitellius se podíval na své mokré sandály a očima měřil výšku žhavého schodiště. Tři skoky, odhadoval, a bude nahoře. Ještě jednou se rozpomínal na místnosti v patře: musí doleva chodbou a prvními dveřmi vpravo. Rozběhl se.

Před hořícím palácem se už vytvořil hrozen lidí. Čumilové vzrušeně gestikulovali a ukazovali do oken nahoře. Pictor se styděl za svou zbabělost, zároveň však odsuzoval krkolomnou odvahu

svého pána, protože ji považoval za jasnou sebevraždu. Čím déle byl Vitellius v hořícím paláci, tím odevzdanější byla slova lidí. „Hledal smrt a teď ji opravdu našel," povzdechla jedna otrokyně.

V tu chvíli se Vitellius probojovával Hádovou říší ze žhavých oblouků a sloupů. Tak musí vypadat vstup do podsvětí, kde vládne Pluto. „Mariamno!" řval do praskání, hučení a výbuchů. „Mariamno!" Vedro, kouř a strach ho málem připravily o rozum. Pokusil se nadechnout, cítil však, jak se mu stáhl přívod vzduchu do plic. Vitellius se skrčil, schoulil do klubíčka a tiskl čelo na předloktí. Bojoval o vzduch. Cítil, jak mu černý dým proudí do plic. Dost životodárného dechu ještě na pár kroků.

Mramorová socha božské matky Esety na konci chodby na Vitellia důstojně shlížela. U jejích nohou zahlédl uzlík. Gladiátor rukou zaháněl kouř, který mu zastíral pohled. Každý krok byl namáhavý a musel se k němu nutit. Teď Vitellius poznal Fabia ležícího v bezvědomí na zemi. „Fabie!" zařval gladiátor a dlaní ho pleskl do tváře. „Kde je Mariamne?" – Žádná odpověď. Rychle chytil cíp mokré tuniky a přejel jím Fabiovi přes obličej, aby na něj dopadlo trochu špinavé břečky. Fabius pootevřel oči. „Kde je Mariamne?" křičel Vitellius. Fabius na něj pohlédl unavenýma očima a ukázal směrem k verandě na konci chodby.

Vitellius vyskočil, ucítil v hrudi prudké bodnutí, zkroutil se bolestí a potácel se dál. Čím více se blížil k otevřeným dveřím, tím silněji cítil vír způsobený ohněm. Před ním se objevilo mramorové zábradlí, ale po Mariamne ani stopy. Už se chtěl obrátit zpátky, když ji uviděl schoulenou v rohu u balustrády. Tiskla si ruce k ústům a nosu a upřeně zírala před sebe na zem.

Vitellius k ní opatrně přikročil. Nereagovala. Jemně si položil její levou paži kolem ramen, pravou rukou ji objal v pase, levou jí podsunul pod kolena a zvedl ji. Tělem mu projelo bodnutí jako ohnivý šíp. Vitellius se zapotácel a hrozilo, že upadne. Opatrně se narovnal a pomalu se vydal na zpáteční cestu. Prošel kolem Fabia,

jenž už zase padl do hlubokého bezvědomí, a vlekl své břímě chodbou ke schodišti. Mariamne ležela v jeho náručí bez hnutí, neměl však čas uvažovat o tom, jestli vůbec ještě žije.

Zděšeně se zadíval na žhavé schody. Shora vypadaly ještě hrozivěji a nepřekonatelněji. S Mariamnou na rukou přemýšlel, jestli se má odvážit brát schody po dvou, aby mu neprohořely podrážky, když se proti němu jako bůh ohně zjevil Pictor. „Pane!“ křičel do praskání plamenů, „pane, musíš tudy ven. Každým okamžikem se porticus zřítí!“

Vitellius ukázal hlavou k soše Esety. „Tam leží Fabius. Jdi pro něj!“

„Pane, porticus se zřítí!“

„Rozkazuji ti, abys šel pro Fabia!“ zařval Vitellius na svého otroka a viděl, jak se Mariamnina ústa pohnula v úsměvu. „Mariamno!“ promlouval na ni. „Za chviličku to dokážeme, hned budeme v bezpečí!“

Zatnul zuby a jako ve snu seběhl po žhavém schodišti. Pod nohama cítil syčení a praskání mokré kůže, která byla každým krokem žhavější. Uprostřed schodiště už chtěl bolestí řvát, protože cítil, jak se mu začínají pálit chodidla. Jakmile sešel z posledního schodu, hnal se s Mariamnou v náručí k portiku. Rozpálený trám jim padl do cesty. Vitellius se rozběhl. Chodidla ho pálila jako oheň. Skočil přes hořící překážku a potácel se v oblaku kouře k východu.

Když se gladiátor v doutnající tunice, z níž stoupala pára, objevil před portikem, davem projel výkřik děsu. Mariamne se úzkostlivě jako dítě přitiskla k Vitelliovi. „Ona žije!“ zvolal otrok, jenž jim vyběhl vstříc. „Žije!“ Ze všech stran se k nim hrnuli lidé, povykovali a objímali zachránce, jenž se sotva držel na nohou. Zastavil se, opatrně položil Mariamnu na zem a v bezvědomí se zhroutil.

„Pictore!“ vypravil ze sebe Vitellius, jakmile přicházel k sobě. „Pictore!“ Mariamne mu cípem šatů otřela obličej a zavrtěla hlavou. Gladiátor se posadil. Stěží se nadechl, když před sebou uviděl hořící trosky paláce. Porticus před vchodem se zřítil. Žena položila ruku na gladiátorovo předloktí černé od sazí. „Přišel příliš pozdě. Pictor a Fabius už to nedokázali. Sotva jsme se my dostali ven, sloupy u vchodu se zřítily. Kéž jsou jim bohové milostivi.“

Vitellius se rozhlédl. Všude bylo slyšet hukot monumentálního ohně. „Musíme zpátky, než nám oheň odřízne cestu,“ prohlásil Vitellius. Namáhavě vstal. Mariamne a jedna z otrokyň si položily jeho paže kolem ramen a podpíraly ho při chůzi. Každý krok bosou nohou bolel, jako by šel po žhavém uhlí. Mariamne viděla, jak se mu chvějí rty. Bolestí mhouřil oči do úzké štěrbiny.

S velkým úsilím a za mučivých bolestí došli na via Appia. Tady se už cítili v bezpečí před ohnivým peklem. Mariamne poslala otrokyni do Vitelliova domu, aby přivedla pomoc.

V Římě se tou dobou odehrávaly nepopsatelné scény. Zvedl se vítr a ještě urychlil hltavost plamenů. Lidé, kteří se před požárem ukryli do odlehlých postranních ulic, byli náhle obklíčeni ohnivým mořem. Osleplí zoufalstvím se vrhali zaživa do plamenů a uhořeli v nich. Jiní se chytili za ruce a tančili za zpěvu zbožných písní. Především sekta křesťanů spatřovala v požáru města jasné znamení nadcházejícího konce světa a vysvobození z pozemského trápení.

Od časů císaře Claudia, kdy shořelo celé předměstí na Martově poli, Řím nezažil takový oheň a tento požár byl větší než všechny dosavadní. Propukl v Cirku maximu. Tam, mezi prkennými boudami a primitivními chatrčemi, našel dostatek potravy, aby mohl plameny vysokými jako věž přeskočit do sousedních čtvrtí. A už první noc padl plamenům za oběť Palatin s císařskými paláci, čtvrtě Esety a Sarapida. Pět dní a pět nocí marně bojovaly tisíce hasičů s obrovským požárem a až šestého dne se podařilo prosekat průsek, aby plameny už nedosáhly na další potravu.

Žádný člověk se nikdy nedozvěděl, kolik životů si požár vyžádal. Musely to být desítky tisíc lidí. Zcela nepoškozeny zůstaly jen čtyři ze čtrnácti okresů, mezi nimi i chudinská čtvrť Zátibeří. Desetina všech římských budov lehla popelem.

Pro davy lidí bez přístřeší otevřel císař své soukromé domy, parky, veřejné haly a lázně. Úzké, klikaté uličky, které usnadňovaly šíření ohně, byly srovnané se zemí a nahrazené širokými ulicemi s třípatrovými nájemními domy. Pro sebe dal Nero zřídit nový, velkorysý palácový komplex. Rozkládal se od Palatinu po Esquilin a Římané mu pro jeho přepychové vybavení říkali *Zlatý dům.* U vchodu vyrostla k nebi pětatřicetimetrová socha z pozlaceného bronzu, která znázorňovala slunečního boha Sola, jenž měl obličej císaře Nerona. A protože císař vyplácel prémie domům, které byly postaveny brzy a v určitém stylu, Řím záhy získal novou, ještě krásnější tvář.

Tigellinus, císařův rádce, se dal v nosítkách odnést do Tiburu. Protože byl obklopen houfem otroků, mohl být téměř považován za císaře. Ale Tigellinus přišel jako principův prosebník, neboť potřeboval peníze a věděl, kde jsou k mání, totiž u Mariamny.

„Ty jsi byla, jako zázrakem, zachráněna z plamenů," začal vlídně.

„Ale kdepak," namítla Mariamne. „Nevděčím za svůj život zázraku. Zachránil mě gladiátor Vitellius s nasazením vlastního života. Kdyby nebylo jeho, dneska tu proti sobě nestojíme."

„Statečný muž, opravdu ano. Jistě nebylo mnoho takových, kteří během požáru vykonali podobný čin. Pro mnohé byl majetek důležitější než život lidí kolem. Utrpěli jste velké škody?"

„Vzdávám dík bohům, ale ne. Můj palác ve městě lehl popelem, ale to mi tolik nevadí. Byl starý a beztak potřeboval opravit. Teď je tam místo pro novou stavbu."

Tigellinus přešel k věci. „Císař si naopak může stěžovat na velké škody. Dává stavět celé bloky domů a ulic, jeho palác pohlcuje miliony a on navíc rozděluje obilí mezi chudáky. Už dávno jsme nedobyli žádnou novou provincii, a teď jsou pokladny prázdné. Doufám, že císař požívá natolik tvé důvěry, abys mu poskytla úvěr.“

„Kolik?“ zeptala se chladně Mariamne.

Tigellinus stejně chladně odpověděl: „Sto milionů.“

Mariamne ani nehnula brvou. „A není nebezpečné, když se císař dostane do takové závislosti?“

Tigellinus pokrčil rameny. „Jistě jsou i příjemnější obchody. Ale i Caesar a Augustus, naši božští, žili určitou dobu z peněz lidu. A nijak to jejich slávu neumenšilo.“

Mariamne očividně vychutnávala, že za ní jako prosebník přišel právě císařův vyslanec. „Proč princeps nepřijde osobně?“ usmála se.

„Vždyť víš, že Nero je teď plachý a straní se lidí. Žije v neustálém strachu, že by ho mohli zavraždit jako několik jeho předchůdců.“

„Také se povídá, že prý dal město zapálit Nero, aby si mohl postavit nový Řím, Neropolis.“

„Řím je plný klepů – jako vždycky po velkých katastrofách. Ale tahle zvěst postrádá jakékoli opodstatnění. Když požár vypukl, byl císař v Antiu. Kdyby rozkázal zapálit město, určitě by dal oheň založit ve čtvrtích daleko od svého paláce.“

„Ale možná si právě chtěl zřídit nový palác?“

„Pak by určitě nechal převézt do bezpečí cennou sbírku řeckých uměleckých děl. Jako jeho přítel moc dobře vím, co pro něj ta sbírka znamenala. Nejenže měla hodnotu mnoha milionů, ale celým srdcem lpěl na sochách a plakal jako dítě, když viděl, že všechen ten nádherný mramor shořel na vápno.“

„Proti tomu mohu těžko něco namítnout.“

„Ne, Nero Řím rozhodně nezapálil. Ale sleduje jiné zvěsti. V různých částech města prý byli za požáru vidět lidé, kteří zpívali a tančili…“

„Ano, také jsem si jich všimla,“ přikývla Mariamne. „Byli to křesťané, kteří věří v konec světa a své spasení. Jsou podezřelí z toho, že založili oheň?“

„Židé,“ zavrčel Tigellinus.

„Ne, to nejsou Židé,“ opravila ho Mariamne. „Jenom jejich hnutí vzniklo v Palestině.“

„No, v každém případě žijí u Židů v Zátibeří. A je zvláštní, že zrovna tuto čtvrť plameny ušetřily.“

„A jaký důvod by křesťané měli?“

„Kdo se vyzná ve všech těch orientálních sektách, které se teď v Římě usadily. Možná se chtěli pomstít, protože držíme v Mamertinské věznici dva z jejich vůdců.“

„A z jakého zločinu jsou obviněni?“

„Nectí naše bohy a popuzují lid proti císaři. Na zločiny proti principátu je trest smrti.“ Když si Tigellinus všiml, že jeho slova vyvolávají v Mariamne nedůvěru, dodal: „Jeden je neškodný, je to rybář z Galileje. Druhý je dobrý řečník, ovládá jazyky a je zběhlý ve stoické filozofii. Byl zatčen v Jeruzalémě, trval však na tom, že jako římský občan má právo na proces v Římě. Také ho brzy zahájíme. Protože nebudou-li se respektovat zákony, stát se zhroutí.“

„A ty si myslíš, že pár tisíc křesťanů by mohlo rozkolísat světovou Říši římskou?“

Tigellinus mlčel. „Už tři noci stojí na nebi kometa,“ promluvil nakonec. „Vykladači hvězd se domnívají, že zvěstuje zánik vládnoucích. Nero se svého dvorního astrologa Balbilla zeptal, co by se mělo udělat.“

„A jakou radu císaři dal?“

„Myslí, že by měla být jako oběť prolita krev nějakého znamenitého muže. Pak by mohly dosavadní poměry trvat dál.“

„Tvůj císař ztratil jistotu a zřejmě věří, že dny jeho vlády jsou sečteny. Koneckonců vládne už více než deset let a nebylo to pro Řím špatných deset let. A přece se zdá, že je našemu principovi předurčeno zemřít násilnou smrtí.“

„Ještě *je* císařem!“

„Je to osamělý, nešťastný muž, jenž se drží u moci s pomocí svých pretoriánů. Je zmarněný umělec, pěvec nebo básník, ale jistě není politik.“

„Používáš téměř přesně jeho vlastní slova, Mariamno, ale osud ho zkrátka vyvolil pro tuto roli. Tak pověz, co mám císaři vyřídit? Může s úvěrem počítat?“

Mariamne přemýšlela, potom pevným hlasem odpověděla: „Sto milionů sesterciů je obrovská částka a nepředvídatelné riziko.“

„Ale císař není obyčejný prosebník!“ rozčiloval se Tigellinus. Mariamne však klidně pokračovala: „Úvěr je úvěr a znamená to věřit, že se peníze vrátí i s úrokem.“

„Ty o tom pochybuješ?“

„Přinejmenším si nejsem jista. Dvanáct tisíc osobních strážců pro mě není žádná jistota. Zeptej se císaře, jaké jistoty mi může na sto milionů sesterciů nabídnout. Pak se rozhodnu.“ Mariamne mluvila tak rozhodně, že se Tigellinus neodvážil odporovat. Rozloučil se a odešel z domu.

Řím rostl do dosud nebývalé krásy a přepychu, avšak ve městě to vřelo. Nero se vzhledem k prázdným pokladnám rozhodl k neobvyklým krokům, které mu vynesly ještě více nepřátel, než měl už předtím. Vyslal svého propuštěnce Acrata do Asie a řečníka Secunda Carrina do řecké provincie Achaia. Oba měli za úkol s pomocí tlupy vojáků uloupit z chrámů zlaté podobizny bohů a cenné votivní dary a přivézt je do Říma. Ostatním provinciím byly zvýšeny povinné dávky. Když císař nařídil odnášet zlato dokonce i z římských chrámů, připravil se o poslední sympatie svého lidu.

Na zdech domů se objevily potupné nápisy o císaři: „Celý Řím se má stát jeho palácem. Občané, putujte do Vejí, pokud jeho palác nebude sahat až tam.“ A ve společnosti se místo dříve oblíbených hádanek přednášely výsměšné básničky.

Nero cítil, že se svému lidu stále více odcizuje. Ještě pořád se nejvíce hovořilo o požáru města. Jak mohlo dojít ke katastrofě takových rozměrů? Nemálo Římanů se vzhledem k monumentálním novostavbám domnívalo, že císař skutečně dal Řím zapálit, aby si jeho obnovou postavil věčný pomník. Aby jednou provždy takové řeči sprovodil ze světa, pověřil Nero prefekta pretoriánů Tigellina vyšetřováním příčiny ohně.

Tigellinovi se řešení nabídlo téměř samo. Nebylo těžké označit křesťany, kteří se při požáru chovali tak podivně, za opravdové paliče. Křesťané sice tvrdili, že oheň v žádném případě nezaložili, ale nijak se nehodlali bránit. Mnozí dokonce chtěli být odsouzeni, takže když už počet takových případů vzrostl, obrátil se Tigellinus o radu na Seneku, s nímž chtěl mluvit ještě i o jiné záležitosti. „Zažil jsem už leccos, ale že lidé tak ochotně vyhledávají smrt, to je pro mě nepochopitelné,“ svěřil se filozofovi.

Seneca se na vlastní přání stáhl na svůj statek v Campanii, čtyři míle od bran Říma. Nechtěl se už ztotožňovat s Neronovou politikou, avšak byl, stejně jako dříve, považován za uznávanou autoritu. „Poprava jejich vůdců Pavla a Petra, samozřejmost, s jakou šli ti dva na smrt, se pro všechny křesťany stala zářným příkladem,“ mínil Seneca. „Předvedli stoupencům, jak vážně berou své učení.“

„A co je ta pověra učí?“

„Jejich prorok, jistý Ježíš, jenž byl popraven za vlády Tiberia, hlásal, že jeho říše není z tohoto světa a teprve smrt přinese spásu. Ježíš šel před nimi na smrt a teď smrt vyhledávají i všichni ostatní v naději na lepší život.“

„Ale to všechno je přece holý nesmysl. Nebo máš jiný názor?“

„Smysl či nesmysl – kdo chce rozhodovat. Myslím, že křesťané nejsou příliš vzdáleni učení stoiků. I já věřím, že náš život je pouhým předstupněm vlastního, věčného života. I pro mě je okamžik smrti skutečným zrozením člověka. A svým ctnostným životem určujeme naše další žití.“

Tigellinus se nad filozofovými slovy vyděsil. „Mluvíš skoro jako ti křesťané. Nakonec jsi ještě jedním z nich?“

Starý Seneca se rozesmál, což se stávalo jen zřídka. „Mým domovem je stoá, sloupová síň na tržišti v Athénách, kde Zenon z Kitia kdysi učil, že příroda je absolutní moudrost. Mými učiteli byli Attalos a Sotion. Narodil jsem se ve Španělsku, a přece jsem skoro Řek. Žiji řecky, myslím řecky. Starý strom, jako jsem já, už nepřesadíš. A kdybys to udělal, zahyne.“

„To jsou slova mudrcova,“ odpověděl Tigellinus, „ale mně nijak nepomohou. Co mám teď udělat s křesťany?“

„Jednej s nimi tak, jak předepisuje zákon, ale zkoumej své svědomí, zda zákony také správně uplatňuješ.“

„Zákon je zákon,“ odsekl Tigellinus. „Ostatně právo nevyslovuji já, nýbrž císař. Císař je zákon…“

„A císař je míč, s nímž si rádcové hrají,“ vpadl mu do řeči Seneca. „Takže stejně dobře můžeš také tvrdit, že i rádcové jsou zákon.“

Náhle se Tigellinus ostře zeptal: „A ty jsi pro císaře nebo proti němu?“

Seneca odpověděl klidně a vyrovnaně, jak bylo jeho zvykem: „Řídil jsem Neronovy osudy od jeho jedenácti let. Naučil jsem ho číst a psát a také přemýšlet. A pokud je dnes Řecko zemí jeho snů, pak to není náhodou. Já jsem císaři přiblížil řecké umění a filozofii. Formoval jsem ho jako sochař sochu, ale místo těla jsem utvářel jeho myšlenky. Nemyslíš, že je pošetilé ptát se mě, jestli jsem pro císaře nebo proti němu? Stejně tak by ses mohl ptát, jestli jsem pro sebe nebo proti sobě.“

„Tak proč ses tedy od principa vzdálil? Proč sleduješ jeho konání s nedůvěrou a zpovzdálí?“

„To ti snadno vysvětlím,“ odpověděl Seneca. „Je mi šedesát let, mnoho roků jsem byl tak těžce nemocný, že mě Caligula dal vyškrtnout ze svého seznamu smrti, protože se domníval, že polomrtvého nelze popravit. Za Claudiovy vlády jsem strávil sedm let ve vyhnanství na Korsice, prostě už mi chybí síla dohadovat se s vámi, mladíky, kteří předepisujete každý císařův krok, jimž leží na srdci jen vlastní blaho, nikoli blaho státu.“

Tigellinus odporoval: „Koneckonců nebyly tvé služby nikdy bezplatné. Vrabci na střechách štěbetají, že za dobu, kdy jsi byl v císařových službách, se tvoje jmění rozrostlo o tři sta milionů sesterciů.“

„To nepopírám,“ přisvědčil filozof, „jenom se od vás liším v jednom podstatném bodě. Vy, jeho rádcové, myslíte jen na to, jak císaři vytáhnout peníze z kapsy. Já jsem se naopak bránil, když mě Nero chtěl odměnit příliš velkoryse. Teprve před nedávnem jsem principa požádal, aby si všechen majetek zase vzal zpátky. Odmítl to.“

„Tím hanebnější je, když císaře zrazuješ…“ Seneca se na Tigellina tázavě podíval, a ten odpověděl: „Mí zvědové vypátrali, že jsi navázal spojení s urozenými muži, kteří kují pikle proti principovi. Jedna žena z jejich středu byla prozrazena, ale ani při výslechu s rozžhavenými železy nebyla ochotna prozradit své spoluspiklence.“

„Protože žádní nejsou.“

„Ale jsou. O tom jsem přesvědčen. Bohužel z té ženy už nemohu jejich jména vymáčknout. Oběsila se na pásu, který měla ovinutý pod prsy.“

„A co když byla nevinná? Necítíš vinu za její smrt?“

„Velitel misenských jednotek přísahal při všech bozích a své pravé ruce, že ho ta žena lákala do řad spiklenců. Je to velice počestný muž.“

„Počestný? Není to Volusius Proculus, který měl prsty i v Agrippinině smrti? Mám dojem, že odpřisáhne všechno, když dostane dobře zaplaceno.“

Tigellinus se zachmuřil. „Prohlásil také, že udržuješ tajné styky s jistým Pisem, hlavou spiklenců, a prý tě vybrali jako Neronova následníka.“

Seneca vyskočil a očividně vzrušeně přecházel sem a tam. Tigellinus se potměšile usmíval. „Kdybys snad pomýšlel na útěk, tak věz, že je příliš pozdě. Tvůj dům je obklíčen pretoriány.“ Starý muž přikročil k oknu a podíval se ven. Když uviděl zlaté helmy s červenými chocholy, znechuceně se odvrátil. „To je tvoje rozhodnutí nebo císařova vůle?“

Tigellinus vyhýbavě odpověděl: „Děje se to pro blaho našeho principa.“

„Chápu,“ přikývl Seneca klidně. „Můj čas nadešel.“ Pak zavolal svou manželku Paullinu.

Odhalení spiknutí proti císaři mělo katastrofální následky. Když princeps zjistil, že jen o vlásek unikl vražednému útoku, kopal kolem sebe jako zvíře zahnané do úzkých a dal zatknout každého, koho kdokoli obvinil.

Seneca se vydal smrti dobrovolně tak, že si podřezal žíly. Nechtěl, aby s ním byl uspořádán veřejný proces jako podívaná. Jeho smrt vyvolala v Římě doslova vlnu sebevražd, když se rozneslo, jak šťastně filozof a básník zemřel. Římané, kteří vždycky měli k umírání zcela zvláštní vztah, se pokoušeli ho napodobit.

V době, kdy se konaly procesy s velezrádci, byla strategicky důležitá místa ve městě obsazena vojáky. Nero se obával převratu, uzavřel se ve svém, ještě nehotovém, paláci a dal Tigellinovi vol-

nou ruku. Ten uspořádal krvavý soud a nezastavil se ani před císařovými přáteli. Přesto císař žil v neustálém strachu. A třebaže měl pokladny téměř prázdné, dal všem členům osobní stráže vyplatit dva tisíce sesterciů. Doufal, že si tak koupí trochu bezpečnosti.

V téže době probíhaly procesy s křesťany, které podle zákonů dvanácti desek všechny končily rozsudkem trestu smrti. Obžalobě stačil jeden svědek. Když odpřisáhl, že obžalovaného v době požáru viděl s pochodní či na nějakém tmavém místě, stačilo to k odsouzení. A protože křesťané většinou byli nesvobodní, čekala je smrt otroků a museli zemřít na kříži. Na Martově poli se denně uskutečnilo několik ukřižování. Pro Římany se stalo novou zábavou přihlížet umírání křesťanů.

Aby si získal větší oblibu, vyhověl Nero požadavkům Římanů a přeložil křižování na večerní hodiny. Dal křižované polít smolou a zapálit. Když se setmělo, bylo Martovo pole ozářeno živými pochodněmi. A pro hry v cirku si císař a jeho rádcové vymysleli dosud nevídanou podívanou.

Arruntius Stella, Neronův pořadatel her, navštívil Vitellia. Prý přináší pozvání od principa. Gladiátor pozval císařského posla do atria a zeptal se, co si přeje.

„Císař už podruhé pořádá své hry, neronia. Mají se konat v Pompeiově divadle, v Saepta Julia a v Neronově cirku na druhé straně Tiberu a mají zastínit všechny dosavadní hry. Řím potřebuje v těchto zlých časech rozptýlení, něco, o čem budou lidé ještě týdny mluvit, Řím potřebuje chléb a hry.“

„Tvé pozvání je mi ctí,“ odpověděl Vitellius. „Ale pověz, v jakých disciplínách se bude bojovat?“

„Plánují se múzické soutěže, i Nero vystoupí jako zpěvák, dále budou vozatajské závody a gladiátorské boje.“

„Hezký program,“ přikývl Vitellius. „A v jaké disciplíně se mám osvědčit já?“

Arruntius Stella si dal ruce v bok. „Císař si pro tebe vymyslel úplně zvláštní zápas, něco, co tu ještě nebylo, boj, jakým můžeš upevnit svou pověst gladiátora století.“

„Vzbuzuješ ve mně zvědavost,“ ozval se Vitellius. „Mám jít pouze s mečem proti zdivočelému slonovi, nebo budu bojovat proti neznámému zvířeti z asijských stepí? Jak se má můj protivník jmenovat?“

Arruntius se zatvářil důležitě. „Císař mě pověřil, abych ti nabídl boj proti deseti křesťanům zašitým do lvích kůží. Ty budeš bojovat jako retiarius se sítí a trojzubcem, křesťané nebudou ozbrojeni, ale bude jich deset. Odměnou za vítězství ti chystá pětkrát sto tisíc sesterciů.“

Vitellius mlčel, potom se zhluboka nadechl a zavrtěl hlavou: „Už osmnáct let stojím v aréně. Bojoval jsem proti pěti desítkám soupeřů v nejrůznějších disciplínách. Ale pokaždé, když jsem nastoupil, byl konec nejistý. Zvítězil ten, kdo byl lepší. Mám se vážně pustit do boje, jehož konec je předem jasný?“

„Ale je jich deset na jednoho,“ přerušil ho Arruntius.

„Deset neozbrojených, necvičených křesťanů, kteří neznají žádnou bojovou techniku, proti jednomu gladiátorovi, který celý život nedělal nic jiného, než bojoval. Ne, Arruntie Stello, to nejsou protivníci, jež bych bral vážně. Tobě a císaři přece jde jenom o to, abyste dali před očima publika pobít deset bezbranných křesťanů. Věřím, že oni se ani bránit nebudou. Vždyť jsi sám viděl, jak ochotně jdou na smrt na Martově poli.“

„Odmítáš tedy?“

„Budu bojovat proti gladiátorům nebo divoké zvěři, ale ne proti sebevrahům.“

„Jde o půl milionu sesterciů,“ připomínal Arruntius. „Měl by sis to ještě jednou rozmyslet.“

„Tady není co rozmýšlet. Jsem pevně rozhodnutý. Jdi za Spiculem, ten je v císařových službách a bude bojovat za tisíc

sesterciů. Já jsem svobodný muž a bojuji, proti komu chci já. Proti křesťanům bojovat nebudu, vyřiď to císaři.“

Arruntius Stella se zaraženě díval před sebe. „Neronské hry bez největšího římského gladiátora, to je jako chrám bez podobizny boha. Jak to mám císaři vysvětlit?“

XIII

„Rychleji, vy zatracení lenoši!“ popoháněl Vitellius nahlas otroky. Čtyři udýchaní nosiči spěchali s jeho nosítky po via Appia směrem k Tiburu. Posel mu právě před chvílí předal zprávu, že Mariamne leží s vysokou horečkou. Už se stmívalo a ohně po obou stranách ulice strašidelně plápolaly. Stovky mrtvol zahalených do bílých rubášů byly vršeny na hořící hranice, v žáru jako by se vzpřímily a potom hlasitě pukaly. Otroci vlekli nosítka kolem drkotajících kár naložených mrtvými a mířících ven z města. V Římě řádil mor.

Před Pontinovým pomníkem Vitellius rozkázal, aby se zastavili. Vystoupil a právě se chystal oběma předním otrokům vyspílat, když se jeden z nich tiše zhroutil k zemi. „Ó bohové!“ zvolal Vitellius, „cožpak už je smrt tak blízko?“ Obrátil se na otroky: „Postarejte se o něj, já jdu dál pěšky!“ Zakryl si tvář pláštěm.

Ve vile v Tiburu mu vstříc zazněly modlitby dvou otrokyň. „Máme starost,“ přiznala Mariamnina osobní otrokyně a požádala návštěvníka, aby ji následoval. V ložnici své paní rozhrnula závěsy kolem postele a zašeptala: „Přišel Vitellius.“

„Zůstaň ode mě dál!“ promluvila Mariamne a otrokyně zapálila olejovou lampičku. Když gladiátor nedbal na Mariamnina slova a chtěl ji vzít za ruku, odtáhla ji z jeho dosahu. Jak jen se změnila! Usmívala se, avšak rty jí nepravidelně škubaly a stahovaly ústa do tenké čáry. Oči měla zapadlé a kalné. Zářivé blýskání ustoupilo velké prázdnotě. Po čele jí stékal pot.

„Mariamno!“ oslovil ji Vitellius a snažil se, aby nedal najevo soucit, který by ji znejistil, „musíš se uzdravit, slyšíš.“

Mariamne zavrtěla hlavou. „Vitellie,“ odpověděla a gladiátor byl otřesen, jak slabě zní její hlas, „ty přece víš, co to znamená.“

Přitom ukázala na několik tmavých podlitin na krku. Vitellius se vyděsil.

„Vím, kde jsem se nakazila. Muselo se to stát při vykládání obilí v Ostii. Kontrolovala jsem přístavní dělníky, jako to dělám každý týden. Na jedné lodi, která připlula z Egypta, se to hemžilo krysami. Tam k tomu muselo dojít.“

Tertulla vešla do místnosti v doprovodu muže oblečeného tak, že z něj šla hrůza. Měl na sobě dlouhý červený plášť a tvář zakrytou žlutozelenou ptačí maskou, z níž trčel špičatý zobák. „Matko, je tu morový lékař!“ oznámila Tertulla s pláčem.

Lékař si prohlédl pacientčin krk, pokýval hlavou, což v masce vypadalo děsivě, a pohybem hlavy vyzval Vitellia a Tertullu, aby ho následovali. Venku sňal svou hrozivou masku a prohlásil: „Není pochyb, je to mor.“ Tertulla si zakryla tvář dlaněmi a vzlykala. Vitellius ji mlčky objal kolem ramen. Lékař pečetí z terakoty velkou jako dlaň označil recept napsaný na kousku pergamenu. „Připravte jí tento silný lektvar z koření. Kéž jí bohové pomohou.“

Tertulla kývla na otrokyni a předala jí recept, aby obstarala vše potřebné.

„Co myslíš, jak dlouho bude ještě žít?“ zeptal se Vitellius.

„Nejsem Aeskulap, syn Apollonův,“ odpověděl lékař. „Už jsem zažil nemocné morem, kteří se uzdravili a vstali z lože. Ale to jsou medicínské zázraky. Spíše jsem přesvědčen, že Mariamne do tří dnů zemře.“

Tertulla se otřásala pod nápory pláče a také Vitelliovi stékaly po tvářích slzy. Teď, v této bezvýchodné situaci, se cítili spřízněni.

„Pojď,“ vyzval ji Vitellius, když lékař odešel. Otřel Tertulle slzy z tváří a sám si rukávem přejel přes oči, když s ní namířil do pokoje nemocné.

„Co lékař říkal?“ naléhala Mariamne. „Povězte mi celou pravdu. Jsem dost silná, abych ji unesla.“

Vitellius a Tertulla na sebe chvilku hleděli. Nikdo z nich nedokázal říci ani slovo. Nakonec promluvil Vitellius. „Je to mor. Ale lékař zažil už i případy, kdy se lidé uzdravili.“

„Tomu nevěřím,“ odporovala tiše Mariamne. „Zahlédla jsem kometu na nebi, a ta zvěstovala nadcházející zlo. Vidíš, Vitellie, člověk nemůže beztrestně přelstít sudičky! Mně byla smrt souzena už tehdy, při velkém požáru, ale ty jsi mě zachránil. Teď mě bohyně osudu dostihly.“

„Nemluv tak,“ přerušil ji Vitellius. „Dokud dýcháš, máme všichni naději.“ Přitom potlačoval slzy.

„Poslyš, Tertullo,“ pohlédla Mariamne na dceru, „teď, když cítím, že se blíží můj konec, chci ti svěřit tajemství, které s sebou nechci vzít do hrobu. Ty víš, že můj vztah k Pherorovi byl určován spíše rozumem než srdcem. Nebylo to mou vinou. A přesto tě překvapí, když ti dnes prozradím, že Pheroras nebyl tvůj otec.“ Vitellius pohlédl na Tertullu, protože očekával nějakou reakci. Tertulla však jen strnule hleděla před sebe. „Tvůj otec je mrtev, zahynul při velkém požáru města, byl to Fabius,“ pokračovala Mariamne. „Nikdy jsem ho nemilovala, ale jednou jsem po něm zatoužila. Myslím, že jsem ti byla toto vysvětlení dlužna.“

„Děkuji, matko,“ zašeptala Tertulla a rozplakala se. Vitellius se pokoušel ji těšit, dívka však nechávala slzy volně téci.

„Nestydím se za ten vztah,“ zadívala se Mariamne opět na dceru. „Ale v životě jsem milovala jenom jednoho muže, a ten sedí vedle tebe. I když bych mohla být jeho matkou, on byl jediný, kdo mi dal pocítit, že jsem žena.“

Teď se ani Vitellius nedokázal ovládnout a plakal jako dítě. Jenom Mariamne zůstávala klidná a slábnoucím hlasem šeptala: „Pokud bych si mohla od bohyň osudu ještě něco přát, přesně bych věděla, co chci…“

„Mluv,“ požádal ji Vitellius. „Jaké je tvé přání? I kdybych měl obětovat život, musí se ti splnit.“

„Mé poslední přání je," tichounce začala Mariamne, „aby sis vzal Tertullu za ženu a choval se k ní tak, jak ses choval ke mně. Slib mi to."

Vitellius byl připraven na leccos, ale že ho Mariamne požádá, aby se oženil s její dcerou, s tím nepočítal. Návrh ho tak zaskočil, že nedokázal říci ne. Což by mohl umírající Mariamne vůbec něco odmítnout, když jí dokonce slíbil, že by nasadil vlastní život? A tak podal Tertulle ruku a smutně se usmál. „Jestli to chceš, tak se tvé přání splní."

Po Mariamnině tváři přelétl úsměv. Zavřela oči a nesmírně unaveně ze sebe vypravila: „Víš, Vitellie, Tertulla je sice dospělá žena, ale až umřu, bude ještě více než předtím potřebovat silnou ruku. Nedokáže sama vést Pherorův obchod, to bude od této chvíle tvůj úkol. Bude ti patřit. Chci, aby na tom Tertulla byla lépe než já po Pherorově smrti. Tehdy stáli uchazeči o mou ruku frontu a činili mi návrhy. Přitom mě chtěli jen jako přívažek k penězům. Bylo odporné je sledovat. Když si ty, Vitellie, vezmeš Tertullu za ženu, budou nastoleny jasné poměry. To je moje jediné a poslední přání."

Tu noc strávili Vitellius a Tertulla střídavě u Mariamnina lože. Když začalo svítat, ozvaly se v parku vily hlasité povely. Vitellius sešel dolů a poznal Tigellina provázeného houfem pretoriánů. „Proti Mariamne byla vznesena obžaloba," vykřikl drsně. „Je obviněna z účasti na spiknutí. Kde je?"

Vitellius kývl na otrokyni a poručil jí, aby Tigellina zavedla nahoru. Sám čekal v parku. Za několik okamžiků vyběhli vyděšení vojáci z domu. „Je mrtvá!" křičeli a utíkali pryč. „Bohové, buďte nám milostivi!" Když Tigellinus běžel kolem Vitellia, křikl na něj: „Tebe taky dostaneme, spolehni se!"

Konec císaře Nerona nastal dříve, než se dalo čekat. Uprchl z Říma do své letní vily v Antiu, proslýchalo se. Na fóru se shlukovalo

nepřehledné množství lidí. Na principovy zlaté sochy začaly dopadat kameny. Jen pětatřicetimetrový kolos u vchodu do paláce zůstal ušetřen – byl příliš velký.

Zato si Římané vylévali vztek na všech, kterým císař proto, že mu byli blízcí, postavil na fóru sochy. Jako první byla stržena socha Poppaey Sabiny. Nero ji neúmyslně zabil kopancem, a pak uchovával její krásu v nespočetných sochách. Tigellinus, jenž se nepozorován vmísil mezi lid, s hrůzou viděl, jak padají jeho sochy. Vytvářely se skupiny sborově skandující: „Hleďte, jaká krása – teď Tigellinus klesá!“ Pokaždé, když nějaká socha spadla a roztříštila se, ucítil Tigellinus bolest, jako kdyby mu rvali vnitřnosti.

Ze svého vyvýšeného místa za řečnickým pultíkem mohl sledovat, jak si tlupa výrostků razí cestu davem. Hnali před sebou spoutaného muže, řvali na něj: „Jdi! Jdi!“ a kopali do něj. „U všech bohů,“ uniklo pozorovateli, „to je Spiculus.“ Mládež vytáhla Neronova oblíbeného gladiátora z blízkého Ludu magna. Na spoutaného muže se snášely potupné nadávky. Římané se stále ještě nevyrovnali s tím, že ho císař omilostnil po boji s Vitelliem.

Spicula dotáhli před císařův monument. Několik mladíků mu svázalo nohy, pak gladiátora položili na zem před sochu. Kolem krku Neronovy skulptury uvázali lano a pokoušeli se mramorový kolos uvést do pohybu. Když Spiculus zjistil, jak krutá smrt na něj čeká, začal strašlivě řvát, ale okamžitě mu ucpali ústa šátkem. Náhle se gigantická socha rozhoupala, mladíci u lana zajásali a kolos se pomalu kácel, až s velkým hlukem dopadl a rozmačkal pod sebou gladiátora. Potůčky tmavé krve, které vytékaly zpod mramorových trosek, vyvolaly u několika lidí nevolnost. Mezitím jedna zvěst stíhala druhou. Pretoriáni prý opustili Nerona, vyprávěli si Římané. Pokud by se tato zpráva potvrdila, pak to znamená konec, protože císař je bez své osobní gardy ztracený. Ve Španělsku údajně vojáci prohlásili císařem starého, zkušeného bojovníka Servia Sulpicia Galbu. Nikdo ho neznal, protože většinu svého života

strávil jako vojevůdce nebo správce provincie v cizině. Prý mu je už třiasedmdesát let a lidé povídali, že má údy tak zkroucené dnou, že nemůže ani obout boty, ani v ruce udržet kus pergamenu. Jaký to císař!

Při pátrání po nových zprávách si Vitellius razil cestu na Forum. Náhle mu nějaký muž zezadu položil ruku na rameno. „Nejsi gladiátor Vitellius?“ Přikývl. „Já jsem Plinius a od tvého boje proti Pugnaxovi na Fucinském jezeře velký obdivovatel tvého umění. Bohužel jsme se dosud nepotkali.“

„Litovat mohu já. Tolik jsem slyšel o tobě a tvých studiích, že jsem si mnohokrát přál se na nich podílet. Ale teď už jsem o tobě dlouho neslyšel.“

Plinius se zasmál: „Není divu. Vedu naše legie v Palestině. Určitě ses doslechl o povstání Židů. Provázel jsem Vespasiana a jeho syna Tita. Poslali mě do Říma, abych zjistil, co se tu vlastně děje. Ve vzdálené Palestině se dozvídáme ty nejdobrodružnější věci.“

Vitellius mávl rukou. „Tady tomu není jinak. Neuplyne den, aby se nevynořila nějaká nová zvěst, aby se nemluvilo o nějakém novém následníkovi císaře. Nero zemřel už tisíckrát nejrůznějším způsobem, ve skutečnosti se zřejmě baví na svém statku v Antiu s krásnými chlapci.“

„Zvláštní,“ poznamenal Plinius a ukázal k řečnickému pultíku. „Tamhle ten muž, není to snad Tigellinus? – Pojďme!“

Násilím se prodírali hlučícím davem. „Skutečně, je to on!“ vykřikl Plinius. „Je to Tigellinus!“ Když si císařův chráněnec všiml, že byl odhalen, pokusil se utéci, ale Vitellius se mu postavil do cesty. „No ne, a tak sám, bez osobní stráže? Proč nejsi v těchto zlých dobách u svého císaře?“

„Je mrtev,“ zajíkal se Tigellinus. „Sám se probodl dýkou. Viděl jsem jeho mrtvolu.“ – „Mír jeho popelu,“ lhostejně odpověděl Vitellius. A když se bývalý velitel pretoriánů pokusil utéci, chytil

ho za paži. „Tady zůstaneš. Nebo spěcháš, aby ses vlichotil novému císaři?“ Tigellinus zavrtěl hlavou. Vitellius hořce prohlásil: „Teď konečně také vidíš, jaké to je, když se člověk neustále musí třást o svůj život. Kolik lidských životů máš vlastně na svědomí? Tisíc, deset tisíc, nebo snad ještě víc?“

Tigellinus oběma rukama gestikuloval. „Všichni zemřeli podle právoplatného rozsudku a mnozí se rozhodli pro smrt dobrovolně.“

„A proč? Protože věděli, co je čeká. Protože se báli tvých mučitelských metod!“

„Byl jsem jenom nástrojem svého císaře!“ hájil se Tigellinus a snažil se mluvit tak, aby nikdo z kolemstojících nic neslyšel. „Princeps mi dával úkoly a já je plnil.“

„Jsi ubohý lhář, Tigelline,“ zvolal vzrušeně Vitellius. „Každý v Římě ví, že jsi císaře donucoval k jeho politickým rozhodnutím. On politiku nenáviděl nejvíc ze všeho na světě. Mnohem raději zpíval při kytaře, než vyslovoval rozsudky smrti. Za všemi těmi rozsudky jsi stál ty, Tigelline. Koupil sis žalobce, abys uspořádal proces s Mariamnou jenom proto, že nebyla ochotna poskytnout ti úvěr ve výši sto milionů. Ty peníze nechtěl císař, ale potřeboval jsi je ty pro svoje nekalé rejdy! Mariamne ti však unikla do říše smrti. Nevím, jestli mám říct bohužel, nebo díky bohům. A určitě by ses pomstil i mně, kdyby císařova, a tedy i tvoje, hvězda přes noc nepohasla. Hnusíš se mi, Tigelline!“ Vitellius si odplivl na dlažbu.

Lidé okolo si všimli Vitelliových hlasitých slov. Když uslyšeli jméno Tigellinus, natahovali krky. „Je tady Tigellinus!“ – „Opravdu, je to Tigellinus!“ – „U všech bohů, ten vrah je mezi námi!“ – „Tigellinus!“ Dav se tlačil, lidé bojovně zvedali pěsti, někdo ho dlaní udeřil do tváře, nakonec ho porazili a hrozilo, že ho zlynčují.

Ale vtom Plinius skočil za řečnický pultík a zvolal: „Zadržte, Římané, a slyšte mě. Jsem Gaius Plinius Secundus, přicházím z Palestiny a doslechl jsem se, že císař sám skoncoval se svým životem. Tigellinus prý viděl principovu mrtvolu.“ Lidé před tribunou

zajásali. „Váš hněv," pokračoval Plinius, „je zcela pochopitelný, ale proto nemůžete každého, kdo byl nějak spojen s tím zrzounem, prostě zabít. Nesmíte nespravedlnost odstraňovat novou nespravedlností. Zavřete ho do věznice a uspořádejte s ním řádný proces. Ale nelynčujte ho na ulici!"

Římané na fóru řvali jeden přes druhého. Jedni žádali Tigellinovu hlavu, druzí dávali za pravdu Pliniovi, že s Tigellinem je třeba vykonat proces. Nakonec ho několik mužů uchopilo za paže a táhli ho směrem k Mamertinské věznici.

„Mluvil jsi dobře," uznale prohlásil Vitellius a Plinius odvětil: „Řím za poslední léta zažil tolik bezpráví. Naším cílem musí být zabránit novým nespravedlnostem."

„Nemyslím, že je to možné za císařského principátu. Jak šťastné byly spořádané dny republiky!"

Plinius protestoval: „Jen si vzpomeň na konec republiky. Tenkrát také propuklo vraždění a zabíjení, zavládla nenávist a úplatkářství, stejně jako dnes. Ne, Vitellie, každá státní forma je taková, jací jsou muži v jejím čele."

Za řečnickým pultíkem se pokoušel získat pozornost muž silný jako býk.

„Kdo je ta nestvůra?" zeptal se obveseleně Plinius.

„Ty ho neznáš?" odpověděl otázkou Vitellius. „To je velitel pretoriánů Nymphidius Sabinus. Tvrdí, že je synem božského Caliguly, protože jeho krásná matka jednou s principem spala, ve skutečnosti však jako by z oka vypadl gladiátoru Martianovi."

„Kdo z nás by nechtěl být potomkem císaře?" zasmál se Plinius.

„Římané," zaburácel Nymphidius Sabinus, „na cestě do kurie vám chci sdělit, že pretoriáni uznali Galbu jako nového římského císaře. Osobní garda stojí za principem jako jeden muž a očekává jeho návrat ze Španělska. Oznámím senátu rozhodnutí pretoriánů a požádám ho, aby Galbu prohlásil císařem."

„Kolik každému z vás, zločinců, zaplatil?“ ozval se starý muž z davu. „Víc než tenkrát Nero?“ šklebil se druhý. A třetí zvolal: „Tak nám dejte něco z toho úplatku.“

Nymphidius Sabinus zjevně znervózněl, sešel z tribuny a odcházel směrem ke kurii, kde už se sešli senátoři, aby se poradili o budoucnosti světové Říše římské.

„Agrippina prý tehdy za svého syna Nerona zaplatila patnáct tisíc sesterciů každému pretoriánovi,“ prozradil Plinius. „Při počtu dvanácti tisíc mužů to bylo sto osmdesát milionů sesterciů. Uznat starého muže, jako je Galba, musí jistě být mnohem dražší.“

Vitellius přikývl. „Znáš výrok orákula určený Neronovi při jeho cestě do Delf?“ Plinius zavrtěl hlavou. „Nu,“ pokračoval gladiátor, „Pýthie principovi sdělila, a to ještě není ani rok, že se má střežit třiasedmdesáti roků. Neronovi bylo třicet a uvěřil, že smrt ho zkosí v třiasedmdesáti letech. Kdo mohl tušit, že ho Pýthie varuje před třiasedmdesátiletým mužem!“

„Obdivuhodné!“ podivil se Plinius. „Přestože její pověst není vždycky nejlepší, pokaždé znovu ohromí výstižnou věštbou. Mému příteli a vojevůdci Vespasianovi jeden židovský kněz předpovídal, že on a jeho syn Titus jednou budou pány nad zemí, mořem a lidským pokolením. Dosud jsem o tom proroctví pochyboval, protože Vespasianovi je šedesát let. Ale když se třiasedmdesátiletý Galba chystá nastoupit na trůn, vidím tu věc už jinak.“

Vitellius přemýšlel, zda se o tom má zmínit, potom se však rozhodl a promluvil: „I já jsem se už jednou delfského orákula ptal. Hledal jsem v Řecku jistou dívku, kterou jsem kdysi velmi miloval, a Pýthie mi odpověděla, že tu dívku ještě jednou uvidím, ale nepoznám ji. Ty jsi moudrý člověk, Plinie, jaký význam mohou ta slova mít?“

„Nejsem vykladač orákula,“ namítl Plinius. „Ale pravděpodobně tu ženu uvidíš někdy ve stáří, bude mít šedivé vlasy, tvář

zbrázděnou vráskami a vůbec se nebude podobat tvé vzpomínce a představě.“

„I já jsem si tu věštbu vyložil stejně,“ přiznal Vitellius. „Je však těžké smířit se s tím.“

„Jestli chceš slyšet mou radu, věř orákulu a zapomeň na tu dívku. Nemá smysl hnát se celý život za ideálem a přitom míjet skutečný život.“

„Máš velkou pravdu. Už jsem se s tím vyrovnal, i když to pro mě není snadné. Oženil jsem se s jinou.“

„A která je ta vyvolená?“

„Tertulla, Pherorova dcera.“

„Tertulla?“ užasl Plinius. „Tak to jsi bohatý muž a můžeš si koupit vlastního císaře.“

„Ale peníze nebyly rozhodující, věř mi,“ zasmál se Vitellius. „Pro manželství byl úplně jiný důvod. Tertullina otce Pherora zavraždil jeden otrok a její matka Mariamne zemřela na mor. Na smrtelné posteli si Mariamne ode mě vyžádala slib, že si Tertullu vezmu za ženu a budu se starat o obchody.“

„Tak jsi trojzubec a síť pověsil na hřebík a teď zápasíš s úroky a bilancemi?“

„Prozatím ano. Ale zcela určitě se vrátím do arény, jakmile mi to obchody dovolí. Protože kdo jednou polykal prach arény, dýchal pot strachu a otíral si z rukou protivníkovu krev, ten už nemůže odejít, stále ho to táhne do rozběsněného kotle, jako by si tam mohl vybojovat kousek nesmrtelnosti.“

Starý písař Cornelius Ponticus přijal místo po Pherorovu tajemníkovi Fabiovi. Překročil už šedesátku a od osmnácti let patřil k domu, věděl o každém velkém obchodě za posledních deset let, znal stav dluhů většiny dlužníků a byl informován, kde právě křižují jednotlivé lodě domácí flotily a s jakým nákladem.

Od něj se Vitellius dozvěděl, že zadané úvěry činí asi sedm set osmdesát milionů, že jeho flotila má sto padesát dvě lodě a že vlastní ještě následující majetek: čtrnáct statků s vinicemi a olivovými háji, tři vily, dva obytné bloky na Esquilinu a v Zátibeří, další dva byly zničeny při požáru města, a dva z původních čtyř domů, mezi nimi i dům na via Appia, kde dříve bydlel. Suma sumárum má ohromné bohatství, které by nedokázal promarnit ani za celý život.

Ale takovými myšlenkami se Vitellius nezabýval. Bylo mu sedmatřicet let a dosáhl věku, kdy člověk začne uvažovat o budoucnosti vzdálenější než zítřek. Řídil obchody z vily v Tiburu a Cornelius Ponticus měl za úkol uvést nového pána do tajů správy majetku. Několik hodin denně stařec mladému pánovi trpělivě vysvětloval bilance a průběh obchodů a Vitellius prokázal překvapivou vnímavost. Banku a rejdařství sice v oddělených budovách vedli jednotliví odborníci, poslední rozhodnutí však vždy zůstalo na Vitelliovi, tak jako kdysi, když obchody uzavíral Pheroras.

Cornelius Ponticus vešel se zdvořilou poklonou a požádal, zda by směl předvést k výběru nové osobní otroky.

„Proč nové osobní otroky?“ zeptal se Vitellius. „Vždyť jich máme už více než čtyři sta?“

„Je zvykem,“ hájil se stařec, „že s novým pánem domu se mění i osobní otroci.“

„No, když je to zvykem, tak dobře, nebudu stát v cestě tradici. Kolik jich bude?“

„Budou to jenom otroci pro tebe pane a pro tvou manželku Tertullu, totiž holič, kadeřník, správce garderoby, lázeňští otroci, nomenklátoři, osobní strážci, ochutnávači – celkem čtyřiadvacet lidí.“

„Čtyřiadvacet? Cornelie, ty ses snad zbláznil. Představa, že budu v domě denně obklopen čtyřiadvaceti otroky, mě ničí. Nemůžeme ten počet snížit?“

Starý muž se usmál. „Pane, je jich jen dvanáct pro tebe a dvanáct pro tvou ženu. Kromě toho se počet otroků vůbec nezvýší. Ty bývalé prodáme na trhu.“

„Tak ukaž, co nám nabízíš,“ vstal Vitellius od mramorového stolu a ulehl na lehátko vystlané polštáři v levandulové barvě. Cornelius Ponticus tleskl a kývl na otroky.

„Ještě okamžik,“ zarazil ho Vitellius. „Zavolej Tertullu. Své otroky ať si vybere sama.“

„Odpusť, pane, ale to je pouze tvůj úkol.“

„Přeji si, aby Tertulla přišla,“ rozhodně prohlásil Vitellius, když se před ním noví otroci řadili. Viděl většinu cizokrajných tváří a zeptal se, zda všichni mluví latinsky. Byl ujištěn, že ano.

„Odkud pocházíš?“ otázal se plavovlasého mladíka s modrýma očima, který vypadal bystře.

„Jsem Germán a pocházím od řeky Rýna, kde leží vaše město Colonia Agrippinensis.“

„Ó jé, rodné město nešťastné matky našeho zesnulého principa! A ty, ty jsi odkud?“ ukázal Vitellius na drobnou otrokyni s rozcuchanými černými vlasy a půvabnou tváří.

Dívka pokročila o krok vpřed a se sklopenýma očima odpovídala: „Pane, jmenuji se Ráchel, narodila jsem se v Caesareji na pobřeží Palestiny a vaši dobyvatelé mě přivezli sem.“

V tom okamžiku vstoupila do pracovny Tertulla. Měla na sobě žlutozelené šaty ze šustícího hedvábí a obličej jí zářil silně nanesenými barvami. Vitellius okamžitě pochopil, jaké postranní úmysly Tertulla chová. Chce být jako její matka Mariamne, která Vitellia tolik upoutala. Ale tak, jak Tertulla vypadala, byla jen její trapnou napodobeninou. „Chtěl bych, aby sis sama vybrala své otroky,“ promluvil na ni. „Koneckonců s nimi budeš žít ty.“ Nevkusné nalíčení nechal bez poznámky.

„Co je mi do otroků,“ odsekla Tertulla. „Kdo svou službu vykonává špatně, toho dám zbičovat, a čí ksicht se mi nelíbí, toho

prodáme na trhu s otroky.“ Při těch slovech ukázala na černovlasou dívku a prohlásila: „Tahle bude první. Nelíbí se mi. Pryč s ní!“

Vitellius se na svou ženu nechápavě podíval. „Co máš proti té Palestince? Je milá, mladá a příjemná na pohled.“

„Právě,“ odpověděla Tertulla. „Právě proto.“

Vitellius se zamračil. „Můžeš proti ní vznést nějakou opravdovou námitku?“

„Prostě se mi nelíbí. Nechci ji.“

„To dítě tady zůstane!“ rozhodl klidně Vitellius. Vstal a poděkoval kývnutím hlavy. Zároveň s otroky odešla i Tertulla. Ještě stačila syknout: „Ona se mi prostě nelíbí.“

Cornelius Ponticus scénu mlčky pozoroval a zřejmě na ni měl vlastní názor. Když na něj Vitellius tázavě pohlédl, jako by se chtěl zeptat, zda udělal dobře, stařec poznamenal: „Řekové mají výstižné přísloví. Praví, že poslušnost je matka zdaru.“ Vitellius se zasmál. „To židovské děvče se jí nelíbí z jednoho prostého důvodu. Víš proč?“ Stařec zavrtěl hlavou. „Když jsem byl mladý,“ pokračoval Vitellius, „zamiloval jsem se do dcery jistého židovského gladiátora. Byla krásná jako hvězda na nebi, drobná a křehká. Za vlády Claudia byla s ostatními Židy vypovězena. Ty víš o Pherorově tahu s císařovou obilnou flotilou. Už nikdy jsem ji neviděl. Ale ještě dneska se mi o ní zdává.“

„Proč jsi ji nehledal?“

„Odjel jsem do Řecka, dokonce jsem se ptal delfského orákula – všechno marné. Pýthie mi prozradila, že se dívka zdržuje v daleké zemi.“ Vitellius mluvil a Cornelius probíral prastaré popsané svitky. „Víš, jak se jmenovala loď, na které odplula?“ – „Jistě,“ odpověděl Vitellius. „Loď nesla jméno *Eudore.*“ – „Ta loď odplula do Caesareje,“ prohlásil Ponticus a ukázal na jednu řádku ve svitku. „Plula do Kirry,“ odporoval Vitellius. – „Jen si to přečti sám,“ přidržel mu bývalý písař svitek před očima.

„U všech bohů!“ zvolal Vitellius. „Tady to stojí psáno. Místo určení: přístav Caesarea. Proč mi, pro všechno na světě, Pheroras uvedl jiné místo a nechal mě odjet do Řecka? Co ho k tomu přimělo?“

„Ty si to opravdu neumíš vysvětlit?“ zeptal se starý muž, když jeho pán jen mlčky zíral před sebe. „Pheroras byl nejen chladnokrevný vypočítavec, ale také s ledovým klidem plánoval. Čtyřicet let jsem ho sledoval a myslím, že mohu tvrdit, že znám jeho myšlenky. V tomto případě jsem si skoro jistý. Pheroras nechtěl, abys tu dívku našel. Koneckonců měl dceru na vdávání. Pokud mohu poznamenat – hrdou a problematickou dceru, která byla velmi zdrženlivá ve vztazích s muži. Potřebovala vedle sebe silnou osobnost, muže, jehož by mohla obdivovat. A takovým mužem jsi byl ty, pane. Nebyl jsi žádný změkčilec jako ostatní, kteří o Tertullu usilovali, ve skutečnosti však měli spadeno jen na Pherorovy miliony. Byl jsi muž, jehož si vyhlédl pro svou dceru. Ale nejprve ses měl osvědčit. Když zjistil, že víš o jeho špinavých obchodech, ztratil nervy. Nedůvěřoval ti, měl strach, že bys ho zradil, a nasadil všechny páky, abys další zápas prohrál. A pak ho někdo zavraždil…“

Vitellius se zamyslel a díval se z okna do zahrady sežehnuté sluncem. Smutně přiznal: „Neoženil jsem se s Tertullou z lásky k ní, ale z lásky k její matce.“

Písař Cornelius Ponticus jenom chápavě přikývl: „Já vím, pane, já vím.“

Kdo věřil, že se po Neronově smrti zmatená situace v Římě upraví, velmi se zklamal. Naopak se poměry staly ještě neprůhlednější. Senát prohlásil Galbu císařem, avšak nový princeps dal přednost tomu, že nejprve bude okolnosti sledovat ze vzdáleného Španělska. Dvojaká hra Nymphidia Sabina v něm vzbuzovala nedůvěru a

aby zjistil, jak velká je moc toho muže, ze Španělska ho na dálku sesadil.

Starý lišák tušil správně. Nymphidius propadl panice. Rychle svolal tribuny osobní gardy a pronesl plamennou řeč: „Římané, pretoriáni, ochránci císaře, stateční mužové! Jupiter nás tvrdě trestá za veškeré rouhání, kterého jsme se dopustili. Sotva jeden princeps spáchal sebevraždu, sotva senát zvolil druhého, jenž ještě ani neusedl na trůn, už se ukazuje, že ten starý dobrák není pánem svých smyslů. Nejen proto, že odmítá vstoupit na římskou půdu, ale obklopil se pochybnými rádci, kteří ho neblaze ovlivňují, takže už teď, ještě dříve, než se vůbec v Římě objevil, vládnou poměry jako za Nerona. Proto potřebujeme nového, jiného císaře. Dlouho jsem přemýšlel, zda bych se neměl nabídnout k vykonávání tak obtížného úřadu. A nakonec prohlašuji: ano. Já netrpím stařeckou zatvrzelostí ani lehkomyslností mládí. A přesto mám dost zkušeností. V době, kdy byl Nero v Achaji, jsem za něj vládl, aniž říše utrpěla škodu. Budu-li pověřen císařskou mocí, budu vládnout ještě lépe.

Tuto moc mi můžete propůjčit jenom vy. Vy jste našeho posledního císaře dosadili na trůn a ani římský senát by se neodvážil protivit se vašemu slovu. Proto, muži a tribunové, svolejte své vojáky a sdělte jim, jaká je situace. O půlnoci přijdu do našich kasáren, tam mě prohlaste císařem!“

Tribunové se rozešli a v malých skupinkách diskutovali o vyhlídkách na velitelův úspěch. Názory se lišily. Jistě, pretorián na císařském trůně by zvýšil jejich prestiž, ale Nymphidius Sabinus byl ve srovnání se Sulpiciem Galbou chudý ubožák. Je jasné, kdo z nich jim bude vyplácet větší peníze.

Dvanáct kilometrů severně od středu města, mezi via Nomentana a via Collatina, stála pretoriánská kasárna, rozlehlé prostranství lemované čtyřmi obytnými bloky. Noc byla průzračně jasná. V doprovodu ozbrojených přátel a obklopen nosiči pochodní se

Nymphidius blížil k hlavnímu portálu. Nepochyboval o tom, že pretoriáni s ním budou souhlasit. Proč však je, u všech bohů, brána zavřená? Ve tmě rozeznal na zdi vojáky v plné zbroji.

„Na čí rozkaz jste ve zbrani?“ zavolal do temné noci.

Odpověděl mu mnohohlasý sbor: „Náš císař je Galba! Náš císař je Galba!“

Velitel pretoriánů viděl, že prohrál. Rychle se přizpůsobil nové situaci a přidal se k volání: „Náš císař je Galba!“

V tom okamžiku se hlavní brána otevřela. Nymphidiovi průvodci zůstali stát jako přibití. I on se zarazil. Co je uvnitř očekává? Je to past? Nejprve pomyslel na útěk, ale pak si uvědomil, že se nesmí obrátit. Velitel, který uteče před svými vojáky, už není jejich velitelem.

Strnule tedy vykročil, oči upíral do tmy a prošel branou. Jakmile dospěl na kasárenský dvůr, zasvištěl vzduchem oštěp. Jeden z jeho průvodců bleskurychle nastavil štít a střela hlučně narazila na železem pobitou ochranu. Ale ještě než se Nymphidius vzpamatoval, pretoriáni vyzbrojení štíty a meči se vrhli na svého velitele. Nymphidius z kruté bitky vyklouzl a ukryl se v jedné komoře, avšak vojáci ho objevili a sekali do něj meči tak dlouho, až zůstal ležet na zemi zalitý krví.

Galba přijel do Říma až začátkem října a okamžitě ztratil všechny sympatie pretoriánů, protože se zdráhal vyplatit slíbené úplatky. „Mám ve zvyku vojáky odvádět, nikoli kupovat,“ prohlásil. Velká slova starého muže se stala jeho rozsudkem smrti. Pretoriáni ho po třech měsících vlády zavraždili. Ani jeho následník Otho nevládl déle a v Římě se občané zdravili otázkou: „Salve, kdo je vlastně dneska císařem?“

„Otho? Ne, ode dneška Aulus Vitellius!“

„Aulus Vitellius? Jo ten!“

„Ale už prý byl zase zavražděn.“

„A jak se jmenuje jeho následník?“
„Vespasian.“
„O tempora, o mores! – Ó časy, ó mravy!“

XIV

„Jméno?“

„Marcus Encolpius.“

„Co jsi zač?“

„Lázeňský v Agrippových lázních. Je mi podřízeno dva tisíce lázeňských otroků.“

„A co si přeješ?“

„Pane, potřebuji padesát tisíc sesterciů. Vím, že je to pro lázeňského velká částka, ale má být dobře uložena.“

Vitellius se zasmál. „Chceš snad pro blaho obce otevřít vlastní lázně?“

„Ne, pane,“ odpověděl Encolpius. „Chtěl bych na Martově poli otevřít dům, kam se může chodit na masáže a pečovat o tělo. Protože jsem si všiml, že stále více vznešených Římanů se vyhýbá veřejným lázním. Je tam příliš velký nával. V bezprostřední blízkosti Agrippových lázní jsem si pronajal dům, teď mi chybí vybavení a nábytek.“

„Tvůj plán se mi líbí,“ přisvědčil Vitellius. „Máš rodinu?“

„Mám ženu a dvě dospělé dcery a všechny budou v domě pracovat.“

„Jsi ochoten platit dvanáctiprocentní úrok? Prvních pět let žádné splátky, potom každoročně pět procent.“

„Děkuji vám, pane!“ Lázeňský se vrhl Vitelliovi k nohám a líbal mu ruce. Gladiátor to však odmítal. „Zadrž, Encolpie, obchod ještě není uzavřený!“ Obrátil se ke Corneliu Pontikovi: „Přezkoumej údaje a vystav úvěrový list. – Další!“

Kdo viděl Vitellia sedět za velkým psacím stolem v nově postavené budově banky, sotva si dokázal představit, že tento muž se stále těší pověsti největšího římského gladiátora. Na bradě a horním rtu mu rostly kadeřavé vousy a vypadal o mnoho let starší. Jen když vstal a s rukama zkříženýma za zády přecházel sem a tam po

místnosti a diktoval obchodní dopisy, bylo možné vytušit něco z jeho kočičí pružnosti, s jejíž pomocí porazil bezpočet soupeřů.

„Jméno?“ zeptal se navyklým způsobem, aniž při vstupu žadatele pozvedl oči.

„Jsem Antonia, žena prétora Domitia.“

Vitellius vzhlédl. Před ním stála žena středního věku. Měla tmavé, vlnité vlasy uprostřed rozdělené pěšinkou a v týle sepnuté. Velké šedivé oči propůjčovaly její podobě cosi dětského. Zřasená tunika jen stěží zakrývala kypré ženské tělo.

„Co pro tebe mohu učinit?“ zeptal se Vitellius a jeho hlas zněl jinak než u předchozího klienta. Antonia se úzkostlivě rozhlédla a pohled jí utkvěl na písaři, jenž seděl v rohu místnosti za stolem plným spisů a papírů.

„Jde o velmi soukromou záležitost,“ odpověděla polohlasem a rozpačitě sklopila hlavu. Vitellius vstal, přešel ke Corneliu Pontikovi a něco mu zašeptal. Písař vstal a odešel. Vitellius se vyčkávavě zahleděl na Antonii.

„Nemusíš se stydět, jestli potřebuješ úvěr,“ promluvil Vitellius, aby přerušil trapné mlčení. „Polovina Říma žije na úvěr a peněžní nouze postihla i císařskou rodinu. Já z toho žiji. Když náš poslední císař, můj jmenovec Aulus Vitellius, odcházel do Germánie, vzal své matce perlovou náušnici z ucha a zastavil ji. Ženu a děti strčil do nájemního bytu a vlastní dům pronajal. Kdyby přišel za mnou, mohl toho být ušetřen.“

„Já nepotřebuji peníze,“ přerušila ho Antonia.

„To je neobvyklé,“ podivil se Vitellius. „Za mnou chodí jen ten, kdo peníze potřebuje.“

„Pro mě nejsi bankéř, který obchoduje s nouzí ostatních. Pro mě jsi stále ještě ten velký, silný, statečný gladiátor Vitellius, co se ničeho nebojí a jedinou otočkou těla uvede v nadšení statisíce lidí, jenž bodne v okamžiku, kdy to nikdo nečeká.“ Velké oči se jí lesk-ly.

Ženina slova Vitellia překvapila.

„Viděla jsem každý tvůj zápas," pokračovala. „Třásla jsem se o tebe a modlila se za tebe, trpěla jsem s tebou a s tebou jsem vítězila. Už dva roky se zabývám myšlenkou, že za tebou zajdu. Nikdy jsem se neodvážila. Dala jsem tě sledovat svými otroky a znám tvé zvyklosti. Často jsem proti tobě šla na ulici, ale ty ses mě nikdy nevšiml. A já se neodvážila tě oslovit, protože jsem věděla, jak na tebe Mariamne dává pozor. Až teď, když si vrabci na střeše štěbetají o tom, jak nešťastné je tvoje manželství s Tertullou, jsem sebrala odvahu, abych tě vyhledala a přiznala ti svou lásku."

Vitellius odpověděl se zdrženlivostí a chladem obchodníka: „A co ode mě očekáváš?"

Antonia potlačovala slzy. „Mluvíš jako Pheroras, ale jsi Vitellius. I když máš miliony, nejsi bankéř. A stovky lodí z tebe ještě zdaleka nedělají rejdaře. Jsi Vitellius, jenž si svůj život vybojoval. To nikdy nebudeš moci popřít!"

„A ty jsi sem přišla jen proto, abys mi to sdělila," hluše promluvil Vitellius. Antonia na něj udiveně pohlédla. „Promiň, ale je to opravdu jediný důvod. Vím, že jsi stále ještě snem každé Římanky a můžeš mít žen, kolik si usmyslíš. Ale domnívala jsem se, že jsi třeba smutný a potřebuješ mě."

I když to na sobě nedal znát, ženina slova ho něčím dojímala. Cožpak Antonia nemá pravdu, když soudí, že Vitellius není pro tuto roli stvořený? U všech bohů, ve své kůži se teď necítil dobře, protože život dostával darem, nemusel si ho už zasloužit. Myšlenka, že už nežije z ničeho jiného než vlastního majetku, v něm probouzela nelibost. Jistě, jeho vzestup byl rozhodně neobvyklý, neměl obdoby a mnozí mu ho záviděli. Ale nežije také ve stále větší a větší izolaci a samotě? Natolik, že už jen sedí ve zlaté kleci se ženou, kterou nemiluje, má majetek, za který by si mohl koupit několik císařů, obsluhuje ho čtyři sta otroků, a přesto je nešťastný?

A jediný člověk, který si toho všiml, a dokonce měl odvahu mu to říci do očí, je tahle Antonia.

„A ty – jsi vdaná…“ poznamenal zdráhavě.

„Ne jinak než ty,“ odpověděla. „Rodiče mi vyhledali manžela, který zvýší jejich úctyhodnost. Tehdy mi bylo šestnáct. Dneska je mi dvakrát tolik. A celou tu dobu hledám něco, čemu se říká štěstí. Dnes jdu vlastní cestou. Můžeš si myslet, že je to zavrženíhodné, ale jsem žena a mám stejné právo žít jako vy muži.“

„A kdo ti to právo upírá?“

„Naše společnost. Nikdo ani nepípne, když nějaký senátor udržuje poměr s konzulovou manželkou. Ale konzulova manželka se vystavuje nebezpečí, že bude muset proběhnout uličkou hanby a přitom bude vyšlehaná metlou. Pán, jenž spí se svou otrokyní, je pašák, manželka, která se spustí s otrokem, ztrácí občanská práva a stává se otrokyní. Skutečnosti jsou stejné, ale v Římě je mezi nimi obrovský rozdíl.“

„Nemohu ti odporovat,“ prohlásil Vitellius a vstal. Předstoupil před Antonii, jež k němu nejistě vzhlédla. Pokaždé, když se na něj podívala, okamžitě sklopila oči a hleděla na podlahu. Zrudlé tváře jí žhnuly, ňadra se rychle zvedala a klesala. „Jsi krásná žena,“ vypravil ze sebe Vitellius. „Bohové ti všeho dopřáli hojnou měrou.“

Antonia odpověděla, aniž na něj pohlédla: „K čemu jsou však člověku dary bohů, když jich nikdo nevyužívá?“

„Cožpak jsem je právě neobdivoval?“ zeptal se Vitellius.

Antonia se na něj stydlivě podívala, usmála se a chtěla ho obejmout, avšak Vitellius ji chytil za zápěstí a zabránil pokusu o sblížení.

„Tady ne!“ prohlásil rozhodně.

„Kde?“ zeptala se Antonia.

Vitellius zaváhal. „Na ponte Mulvius?“

„Dobře!“

„Den po triumfálním průvodu, v první večerní hodinu.“

„V první večerní hodinu,“ opakovala Antonia. „Musíš přijít!“

Vitellius si pomyslel: Žena prétora Domitia mi může být jen užitečná.

* * *

Triumfální průvod byl ohlášen už dva měsíce. Od podobné slavnostní příležitosti uplynuly čtyři roky. Tehdy Nero v Římě přijal arménského krále Tiridata včetně celého jeho dvora a tří tisíc jezdců a slavnostně je vedl městem. Vespasian, nový císař a otec říše, měl tři důvody k triumfování. On osobně dobyl velkou část Palestiny, jeho syn Titus ohlásil zničení Jeruzaléma a Domitian, jeho nejmladší, přivedl k rozumu Germány a Galy. To byl dostatečný důvod, aby římský senát každému z nich povolil zvláštní triumf. Pro lid to zase jednou bude příležitost k oslavám.

Protože ulice, kudy triumfální průvod potáhne, nepojmou milionové davy diváků, otevřel císař divadlo a arénu v každém cirku, kde si statisíce lidí mohou pohodlně sednout a dobře uvidí. Průvod projde divadlem, což bude možné jenom po rozšíření bran.

Vitellius sledoval událost mezi mnoha čestnými hosty v Marcellově divadle, jež dal božský Augustus před osmdesáti lety postavit na počest svého milovaného synovce a zetě. Po Vitelliově boku seděl Plinius se svou ovdovělou sestrou Plinií a jejím devítiletým synem. A vedle nich senátoři a vysoce postavení lidé ve státních službách. Panovala skvělá nálada. Už v noci se vítězné legie shromažďovaly před branami města nedaleko Esetina chrámu. Za ranního úsvitu přišel Vespasian s oběma svými syny k Octaviině sloupové hale. Všichni tři měli na hlavách vavřínové věnce a na sobě purpurové roucho triumfátorů. Na jedné tribuně se usadili senátoři, tři křesla z naleštěné slonoviny čekala na hrdiny.

Sotva se vojevůdci usadili, ze všech stran se k nim nahrnuli legionáři, obklopili je a nastal ohlušující řev. Také oddíly byly slavnostně vystrojeny a každý voják měl na hlavě vavřínový věnec.

Císař je jen stěží uklidnil. Poté Vespasian, Titus a Domitian pronesli společnou modlitbu, v níž děkovali Martovi a Jupiterovi za vítězství.

Vojáci se už řadili do průvodu. Táhli nádherné vozy, vlekli dřevěné konstrukce, nasazovali zvířatům uzdy a v průvodu byly dokonce zařazeny i lodě na kolech. To všechno je kořist z vítězných vojenských tažení. Kotle a bubny udávaly rytmus, pozouny udělovaly rozkazy. Triumfální průvod se dal do pohybu a jeho cílem byl Jupiter Kapitolský.

Když průvod dospěl k Marcellovu divadlu, propukl potlesk. Z tribun padaly na mávající legionáře květiny a barevné šátky. „Člověk by si myslel," radoval se Plinius, „že těch vítězství dosáhli bez boje. Přitom z vlastní zkušenosti vím, jaké oběti si boje v Judeji vyžádaly."

Vitellius přikývl: „V hodině triumfu je všechno zapomenuto. Jak často jsem si v boji pomyslel, že jestli ještě tenhle přežiju, skončím, stáhnu se do ústraní, ale pak bouřil potlesk, aréna jásala, člověk rostl a rostl, vsával do sebe ovace jako květinovou vůni – a všechna předsevzetí byla zapomenuta."

„Strýčku, co to mají vojáci na zádech?" zeptal se malý Plinius a ukázal na rance, které legionáři nesli. „To jsou drahocenné látky různých purpurových druhů," odpověděl strýc. „Roucha z těchto látek nosí jenom králové."

Další vojáci ukazovali zlaté a stříbrné nádoby vykládané drahými kameny a slonovinou. Na velkých nosítkách byly umístěny ohromné sochy cizích bohů. Úžas vyvolaly otevřené vozy, na nichž byly v několika patrech sestaveny živé obrazy válečných scén: nepřátelé zasažení kopím a klesající k zemi, židovští vojáci zajatí na útěku, městské hradby pukající pod nárazy římských beranidel. Také Římané ztékající hradby a bojující v krvavé řeži i barbarské chrámy zapálené pochodněmi. A za každou scénou následovali buď římští dobyvatelé, nebo poselstva zajatců.

„Jen se podívejte,“ vyzýval nadšeně Plinius, „tohle je kořist z jeruzalémského chrámu, který Titus zničil. Stůl z ryzího zlata váží několik talentů. A zlatá svítilna má tvar sloupu, z něhož rostou tenké větve, podobně jako trojzubec. Je na něm místo pro sedm železných lampiček. Číslo sedm je pro Židy posvátné.“

Sedm set zajatců, údajně nepřátel, neobyčejně urostlých a krásných, tvořilo předvoj triumfátorů. Drahocenné pestré oblečení zakrývalo jizvy a podlitiny. Plinius poznamenal: „Vespasian je chytrá hlava, předvádí jen největší ukořistěné otroky a nejkrásnější ženy, aby si Římané mysleli, že jsou to nejlepší otroci v říši.

To se samozřejmě projeví na cenách a peníze za otroky plynou do císařovy pokladnice.“

„Jak nádherné černé vlasy ty otrokyně mají,“ nadšeně promluvila Plinia, „a jak vzpřímeně jdou. Myslím, že pro Vespasiana nebude těžké je někomu udat.“

„To určitě ne,“ přisvědčil bratr. „Co myslíš, Vitellie?“

Gladiátor upřeně hleděl na židovské otroky kráčející vstříc nejisté budoucnosti a jeho myšlenky se vracely do doby před dvaceti lety, kdy se zamiloval do židovské dívky podobné těm, co teď dole procházejí. Co všechno se od té doby událo. Chudý kotlář to dotáhl na jednoho z nejctihodnějších Římanů. Z nesmělého mladíka se stal sebevědomý muž, z ubožáka Kroisos. Co tehdy vydělal za celý rok, by mu dnes nestačilo ani na pokrytí potřeb jednoho dne. Tempora mutantur – časy se mění!

Jak by asi Rebeka dnes vypadala? Jako ta maličká s tmavýma očima a půvabnou chůzí? Nesmysl, vždyť i ona zestárla o dvacet let. Možná by se mu už vůbec nelíbila, možná se změnil nejen její vzhled, ale i charakter, možná se to kdysi tak roztomilé stvoření protloukalo životem jako děvka, dalo se osahávat nějakým rozvášněným plebejcem, a potom vykonalo zaplacenou práci? Cožpak ví, jestli Rebeka vůbec ještě žije? Sama, odkázaná pouze na sebe a v cizí zemi, si musela vybudovat nový život. Pravděpodobně se pro-

vdala ze prvního vhodného muže – co jiného jí také zbývalo? Možná má houf dětí se stejně tmavýma očima a černými vlasy. Ach Rebeko…

„Podívej se, Vitellie!“ Plinius ho zatahal za rukáv. „Tady jsou naši hrdinové.“

Na dvoukolém válečném voze taženém čtyřmi vedle sebe zapřaženými bělouši se blížili tři triumfátoři. Císař Vespasian stál uprostřed a silnými pažemi držel otěže koní poplašených řevem publika. Po jeho pravici důstojně kynul davu Titus, dobyvatel Jeruzaléma. Domitian, jemuž ještě nebylo ani dvacet let, a byl tedy o dvanáct let mladší než bratr, posílal divákům vzdušné polibky, a ti odpovídali hysterickým vřískáním.

„Sláva tobě, Vespasiane!“ – „Sláva tobě, Tite!“ – „Sláva tobě, Domitiane!“ ozývalo se na uvítanou z tisíců hrdel. Za každým triumfátorem stál otrok a držel nad pánovou hlavou vavřínový věnec. Každou chvíli – teď, v okamžiku největšího triumfu – křikli podle dávného obyčeje otroci vojevůdci do ucha dvě slova: „Memento mori! – Pamatuj na smrt!“

Jak dlouho museli Římané čekat na tento okamžik triumfu! Teď se každý z nich cítil jako vítěz, jako slavný dobyvatel, jako pán světa.

Zapomenuty byly dohady o neblahých předchůdcích na císařském trůně, krutém Galbovi, lakotném Othonovi a nenasytném Vitelliovi, zapomenut byl i chaotický uplynulý rok, v němž se vystřídali čtyři císařové, zapomenuty byly brutální čistky každého principa mezi stoupenci jeho předchůdce. Zdálo se, že Řím kráčí vstříc lepší budoucnosti.

Triumfální průvod byl zakončen bujnou lidovou slavností. Lidé tančili na ulicích. Zdarma se čepovalo víno, rozdělovalo pečivo, maso z volů upečených na rožni, a každý se mohl obsloužit do sytosti. Plinius a Vitellius uvízli mezi jásajícími a tančícími Římany a nemohli se vyprostit. Veselí, s jakým lidé oslavovali událost, se

přeneslo i na ně, jásali, tančili a zpívali, dokud se nesnesl soumrak. „Sláva tobě, caesare!“ – „Sláva tobě, Tite!“

Pro Plinia to zároveň bylo rozloučení s Římem, čekal ho nový úkol, úřad prokurátora v jižní Galii.

„Kdy odjíždíš?“ zeptal se Vitellius, když se loučili.

„Pozítří, za úsvitu. Věci se už nakládají na vozy. Budeme na cestě pět dní.“ Pak se vzájemně uchopili za předloktí a rozloučili se. Vitellius se obrátil na Plinii: „Kdybys ty nebo chlapec potřebovala nějakou pomoc, vždycky tu pro tebe budu.“

Trh s otroky na Foru Boariu Vitellia magicky přitahoval. Přestože jich byly stovky tisíc, byli otroci v Římě nedostatkové zboží. Většinou se prodávali pod rukou. Proto se v den po triumfálním průvodu tisíce zámožných Římanů tlačily na Hovězím trhu. Každý si chtěl koupit krásného mladíka či dívku s tmavou pletí, které viděl předchozího dne v průvodu.

Na stupních tržnice před vchodem do Cereřina chrámu stáli na tribunách, zvláště k tomu účelu postavených, otroci na prodej, vždy po tuctech k sobě spoutaní řetězy jako dobytek na porážku, s unavenými tvářemi a výrazem beznaděje. Teď, bez pestrých oděvů, jaké měli na sobě při průvodu, nevypadali už tak hezky a exoticky.

Výkřiky trhovců se skoro nelišily od těch, které tu zaznívaly při obvyklých trzích, kdy se nabízela jateční zvířata. „Římané, přistupte blíže! Jen se podívejte na ty svaly a na pevné nohy. Něco takového tady nebylo ke koupi už léta. Dva tisíce pět set sesterciů za toho pěkného otroka ze vzdálené Judeje!“

„A mluví vůbec naším jazykem?“ zvolal někdo. Trhovec hned reagoval: „Jak by mohl? Koneckonců mu nebylo u kolébky předpovězeno, že bude jednou otrokem v Římě.“ Římané se smáli, až se ohýbali.

„A což tohle půvabné děvčátko?“ pokračoval vyvolavač a strčil před sebe dívku, skoro ještě dítě. Děvče se rozčileně ohnalo a zasáhlo ho do tváře. Trhovec ji šlehnul důtkami přes nohy. Tlumeně vykřikla a v očích jí zaplála nenávist. „No, jen se podívejte,“ žertoval otrokář, „je to divoká kočka a potřebuje ochočit. Ale zato vám bude později žrát z ruky!“

„Dva tisíce sesterciů!“ – „Dva tisíce pět set!“ – „Nabízím tři tisíce!“ Římané dražili, každý tu dívku chtěl. „Mužové!“ podněcoval kupce trhovec, „stojí ještě za mnohem víc, protože je ještě panna, a kde v Římě najdete něco podobného!“ Přitom jí strhl z těla krátkou zástěrku. Otrokyně se však nesnažila svou nahotu zakrýt rukama, nýbrž jednoznačně pohnula boky a plivla jásajícím čumilům do obličeje – což její cenu zvýšilo o dalších pět set sesterciů. Nakonec za ni zaplatil čtyři tisíce tajemník jednoho vznešeně oblečeného Římana a odváděl děvče pryč.

„Jestli ti mohu poradit, ani jeden z nich není stvořen k práci!“ Vitellius se obrátil. Malý muž, který vypadal jako Řek, spiklenecky zamrkal, dlaní si zakryl ústa a tiše pokračoval: „Otroci na práci jsou už totiž všichni vybraní. To, co se tu nabízí, je dobré jenom na ukazování nebo do postele.“

„Jak to víš?“ zeptal se udiveně Vitellius.

„Jsem stavitel Eumarus. Co myslíš, kdo staví můj amfiteátr?“ Vitellius se na něj tázavě zadíval. „Samí Židé, které Titus přivezl jako kořist. Pár křesťanů mi přenechal císař, ale jinak jsou to samí Židé. Ti, co jsou prodáváni tady, možná vypadají dobře, ale na práci se nehodí.“

„Já jsem Vitellius,“ představil se gladiátor, ale Eumarus ho okamžitě přerušil: „Myslíš, že jsem tě nepoznal? Právě proto, že jsi Vitellius, jsem ti poradil. Císař potřebuje každého otroka, který dokáže pracovat, protože ještě chce zažít otevření svého amfiteátru.“

Spolu se tlačili davem na trhu s otroky a Vitellius si se zájmem prohlížel každou otrokyni. „Tvůj amfiteátr prý bude největší a nejkrásnější v říši," promluvil záměrně lhostejně.

„To doufám," přisvědčil Eumarus. „A proto také potřebuji každého otroka, kterého mohu získat. Princeps mi jich slíbil dvacet tisíc. Zatím však musím vystačit s dvanácti tisíci. Jen se podívej na tamhletu!" Ukázal na otrokyni s tmavou pletí v otrhaných plátěných šatech. Unavené oči a mastné vlasy nemohly zastřít, že to kdysi byla neobyčejná krasavice. „Jak se jmenuješ?" zeptal se Eumarus, když kolem ní procházeli, a ani nečekal na odpověď. Tím více užasl, když krasavice odpověděla: „Judita."

„Ty mluvíš naším jazykem?" zeptal se Vitellius.

„Jistě," přikývla otrokyně. „Většina z nás mluví vaším jazykem. Jenom to zapírají z nenávisti ke svému osudu."

„A ty na osud nežehráš?"

„Co by mi to pomohlo. A hůř než doma v Judeji se mi tady taky vést nemůže."

„Pověz mi," začal opatrně Vitellius, „není mezi otroky nějaká Rebeka?"

Žena se zasmála. „Pane, jsou stovky žen toho jména, protože patří v naší zemi k nejčastějším."

Vitellius přikývl. „Ať tě bohové provázejí."

„Existuje jenom jeden," protestovala otrokyně. Eumarus se zasmál. „Za časů Neronových by tě tvá slova možná stála hlavu." Obrátil se k Vitelliovi: „Jestli chceš, ukážu ti amfiteátr." Vitellius byl nadšen.

V nížině mezi Palatinem a Esquilinem, co by kamenem dohodil od školy Ludus magnus, vyrůstala k nebi obrovská stavba.

Prošli kolem chrámu Venuše a Romy a dospěli k pozlacenému kolosu, který dal Nero postavit u vchodu do svého paláce. Kolem bylo upevněno lešení a dva sochaři v závratné výšce opracovávali hlavu kladivem a dlátem.

„Proč, u Jupitera, ti muži otloukají obličej slunečního boha?“ zeptal se Vitellius.

Eumarus se šelmovsky usmál. „No, víš přece, že Nero bohovi Slunce propůjčil své rysy. To Vespasianovi vadí. Byl by rád, kdyby se bůh podobal jemu.“ Oba se rozesmáli.

Už z dálky bylo slyšet bušení tisíců kladiv kameníků, skřípění ohromných trámů sloužících jako páky a hrubé výkřiky poháněčů otroků. Zdánlivě nekonečná řada kár tažených voly se od časného rána do setmění pohybovala od Tiburu ke středu města a zpátky a dovážela vzácný travertin, který se v kraji těžil. Cihly a tuf byly dováženy z Kampánie, mramor z Luni. Vitellius by tuto stavbu rád financoval, avšak konkurence ho předběhla a zakázku získala.

Minuli zpocené, vyhublé otroky, kteří na válečcích posouvali obrovské kamenné kvádry, a došli na tu stranu stavby, která byla obrácena ke gladiátorské škole. Odtud měli nejlepší výhled. Sedm soustředných kruhů zbudovaných z pilířů tvořilo základní kostru oválného amfiteátru. Nesly tíhu základů a jednotlivých tribun. Vitellius užasl na arénou. Vedla dvě patra do hloubky.

„Jak vidíš, amfiteátr stojí úplně volně,“ vysvětloval Eumarus. „Někde však musím umístit klece pro divou zvěř, místnosti pro gladiátory a sklady pro vybavení. Šel jsem tedy *pod* arénu. Na tom ještě není nic zvláštního. Složitá je celá konstrukce až tím, že císař požaduje, aby aréna mohla být zaplavována pro předvádění námořních bitev. Musel jsem tedy nad podzemní patra posadit vodotěsnou mramorovou vanu, devětasedmdesát metrů dlouhou a šestačtyřicet metrů širokou.“

„Eumare, ty jsi génius!“ zvolal obdivně Vitellius.

„No, zatím počkejme,“ zažertoval stavitel. „Jestli se první lvi utopí ještě před bojem, budeš si o mně myslet něco jiného.“

„Kolik diváckých míst amfiteátr nabídne?“ zeptal se Vitellius.

„Císař si přeje, aby to bylo víc než Marcellovo divadlo a méně než Circus maximus. Podle mých propočtů pojme asi padesát tisíc

lidí. Tamhle,“ ukázal Eumarus na jihovýchod, „vzniká císařská lóže s vlastním vchodem a dvěma salony v pozadí. A naproti pluviriaria, čestné lóže. Každá tribuna má navenek osmdesát půlkruhových oblouků a mezi oblouky vždy osmdesát polosloupů. V podzemí už můžeš vidět dórské sloupy, nad nimi vznikají iónské a ve třetím patře korintské. Mezi sloupy v půlkruhových obloucích mají být rozestaveny sochy vítězů.“

„To je skvělé umělecké dílo,“ nadšeně chválil Vitellius. „Jaké potěšení musí působit v takovém divadle bojovat a vítězit.“

„Ty – už nezápasíš?“ zeptal se opatrně Eumarus a s úctou dodal: „Vlastně proč bys ještě měl.“

To Vitellia pozlobilo. „Myslíš, že už to nemám zapotřebí. Tos měl na mysli?“ Eumarus mlčel. „Věř mi,“ pokračoval Vitellius, „zase budu bojovat. Chci nastoupit v tomto amfiteátru a vidět svou sochu v jednom z těch oblouků. Ještě za tisíc let by se před ní měli lidé zastavovat a vzpomenout si na gladiátora Vitellia – pokud ještě bude existovat Řím.“

„Jestli se zhroutí Řím, zhroutí se svět,“ prohlásil Eumarus. „Ale tenhle svět přežil nepohodu a zemětřesení, přestál Hannibala i Caligulu, nezhroutí se, dokud bude stát tento amfiteátr.“

Vitellius se posadil na obrovský kamenný blok a díval se na otroky, kteří s pomocí pák, kulatých klád a lan přesouvali travertinové kvádry. Dozorci nad nimi práskali důtkami a předháněli se v hlasitém rozkazování. Eumarus sledoval zájem svého společníka a podotkl: „Nesmí ti jich být líto. Jsou na práci zvyklí. Jejich vlast je chudá a neúrodná a všechno, co z půdy vydobudou, stojí velké úsilí. A neznají otroctví, jak je známe my. Když jejich předkové před více než tisíci lety sloužili egyptskému faraonovi, vystavěli takové divy světa, kterým se ještě dnes obdivujeme. A teď se staví div světa v Římě.“

Gladiátor při těchto slovech viděl tribuny tyčící se vysoko k nebi, řady mramorových sedadel, jež se naplňovaly svátečně oble-

čenými lidmi, slyšel z mnoha tisíců hrdel povzbudivé výkřiky „Vitellius! Vitellius!“ a náhle stál proti svým protivníkům, kteří se k němu blížili s trojzubci a meči. Odrazil však všechny útoky, uhýbal nacvičenými obraty a sám přecházel do útoku. Roztočil nad hlavou síť, mrštil trojzubcem, zasáhl cíl a protivník padl. Na dalšího vzal meč, bodl a nakonec bojoval pěstmi, udeřil do čelisti a poslal soupeře k zemi. Bodavá bolest ho vrátila do skutečnosti. Vitellius bušil pěstí do masivního kvádru. „Budu zase bojovat! Budu zase bojovat!“

Byli zarytí konkurenti, ale když šlo o to pokořit největšího rivala, spojili se jako svorní bratři. Setkali se v přístavní hospodě u majáku v Ostii, protože věřili, že tam je nikdo nezná. A jazyky ztěžklými falernským vínem se navzájem povzbuzovali a mluvili o tom, jak to tomu začátečníkovi Vitelliovi ukážou.

„Když nebudeme jednat,“ prohlásil Pedanius, po Vitelliovi druhý největší bankéř a půjčovatel peněz v Římě, „tak nám ten gladiátor vyfoukne obchod s obilnou flotilou a my pak můžeme financovat leda úvěry pro lůzu ze Zátiberí.“

Valerius, starší pán se lstivýma očkama, zabodl do vzduchu ukazováček pravé ruky. „Přitom právě malé peněžní obchody dají nejvíc práce. Musíš se starat o přesné splácení úroků, vyžadovat umořování – a je úplně jedno, jestli ti někdo dluží tisíc sesterciů nebo milion. A říkám vám, jestliže tentokrát vyjdeme naprázdno…“

„Budeme tu věc financovat stejně, jako financujeme amfiteátr,“ přerušil je třetí bankéř. „Každý z nás pracuje v obchodě celý život, a teď bychom vážně měli kapitulovat před gladiátorem? Možná je jeho majetek větší než majetek nás tří dohromady, ale Vitellius má jen jednu hlavu a my máme tři.“

„Dobře řečeno, Metilie!“ Pedanius udeřil pěstí do stolu, až víno vyšplouchlo z pohárů. Přístavní děvka, která číhala v rohu, teď

viděla příležitost nabídnout své milostné služby. Dovede to za dva asy i pod stolem. Muži se zachechtali a poslali ji pryč. „Nech nás na pokoji," smál se Pedanius, „musíme vyřídit důležitější obchody." Obrátil se na společníky: „Časy jsou zlé, a to nám nahrává. Císař je chudák a žije hlavně na dluh. V nouzi už zdvojnásobil dávky v provinciích, což dříve nebo později vyvolá povstání. V poslední době se dokonce zabývá velkoobchodem.

Nakupuje v provinciích látky a nádoby en gros a se stoprocentním ziskem je v Římě prodává jako kusové zboží. Na prodej jsou i státní funkce a leckdo, kdo byl obviněn z těžkého zločinu, dnes chodí na svobodě, protože si koupil osvobozovací rozsudek."

„Buďte rádi, že je to tak a ne jinak," poznamenal starý Valerius. „Tiberius prý měl v pokladnicích skoro tři miliardy sesterciů a nebyl odkázán na někoho, kdo mu půjčí peníze. Tenhle Vespasian nám může být jen užitečný. Žene se za penězi jako božský Caesar za ženskými. Nedávno v Marcellově divadle vystoupil jeden herec v masce císaře a ptal se prokurátorů, kolik bude stát jeho pohřbení a pohřební průvod. Odpověděli: deset milionů sesterciů. A on zvolal: ‚Dejte mi sto tisíc sesterciů a moji mrtvolu hoďte do Tiberu!"

Všichni tři se smáli, až se plácali do kolen. „Jenom se nám musí podařit toho gladiátora vyřadit ze hry. Dosud dostával všechny velké státní finanční zakázky Vitellius. Vyplácí nejdůležitějším vysokým úředníkům jako úplatek druhý plat, navíc nabízí vždy o půl procenta nižší úroky než my, takže to vždycky dostane přiklepnuto. Poprvé se nám podařilo ho překonat, když šlo o amfiteátr. Chceme-li teď získat ještě jednu velkou věc, jakou je stavba obilné flotily, musíme zaplatit vyšší úplatky a nabídnout nižší úrok než gladiátor. A k tomu je nutno znát jména těch, jimž Vitellius pravidelně platí."

Valerius zhluboka vzdychl. „Je jasné, že tohle je jediná a jistá cesta k úspěchu. Jenom nemám ponětí, jak se dostaneme k sezna-

mu jmen. Koneckonců nemůžeme všem úředníkům v Římě platit druhý plat.“

„Předpokládejme, že bychom ta jména znali…,“ poznamenal Metilius.

„A jak bychom se je dozvěděli?“ užasl Pedanius.

„Nu,“ vychutnával Metilius napětí, „nějaké možnosti by se našly.“

„Pak bychom těm lidem nabídli o polovinu víc, místo tisíce sesterciů patnáct set. Buďte si jisti, že by všichni přeběhli na naši stranu.“

„Ovšem,“ pokračoval Metilius, „ten projekt musíme financovat společně a také náklady na informace a úplatky musíme rozdělit na tři díly. A pokud jde o ty informace, už jsem do toho něco předem vložil. Rozhodně by nikdo z nás nemohl sám vydat potřebné prostředky, ani ty ne, Pedanie, ale když budeme postupovat společně, kyne nám obchod, který nám v budoucnosti umožní vzdát se poskytování drobných úvěrů. Ať Vitellius vidí, že má co do činění s odborníky. Jsou už známa nějaká přesnější čísla?“

Pedanius svěřil, že se před nedávnem potkal v lázních s velitelem flotily z Misena, a ten hovořil o šedesáti až osmdesáti nákladních lodích. Každá z těchto obchodních lodí má mít nosnost padesát tisíc talentů a délku sto dvacet loktů. O nákladech se zatím nedozvěděl nic.

Valerius se zhluboka napil, postavil pohár na stůl a prohlásil: „Není to naše věc, ale nevystavuje se císař příliš velkému riziku, když dá postavit tak obrovské lodi na přepravu obilí? Vždyť je známo, že ze čtyř nákladních lodí plujících do Egypta se většinou vrátí jen tři.“

„Ne,“ odpověděl Pedanius, „myslím, že ne. Velká loď je mořským vlnám vydána napospas méně než nějaká kocábka, která se snadno stane hříčkou příboje. Ostatně velké lodě vykonají méně plaveb než spousta malých lodí, ale dovezou stejné množství obilí.

V našem městě se v současné době spotřebuje dvacet milionů talentů obilí ročně. Sedmnáct milionů se dováží ze zámoří. To znamená, že osmdesát velkých obchodních lodí, které se teď plánují, musí vyplout průměrně pětkrát ročně. Riziko se tak určitě zmenší ve srovnání s malými plachetnicemi, které křižují Středozemní moře neustále.“

Oba muži s ním souhlasili. Metilius slíbil, že obstará seznam uplácených úředníků, ovšem jeho spolustolovníci byli skeptičtí. Dohodli se, že se o příštích idách sejdou na stejném místě, aby se už konkrétně domluvili.

„Děvko,“ zavolal Pedanius do rohu hospody, „tak teď sem pojď a ukaž, co umíš!“

* * *

Jak se změnila! Když byla u něj, představila se jako ctnostná prétorova manželka, teď stál Vitellius proti smyslné ženě, jež nešetřila půvaby. Antonia měla na sobě šaty z tenké látky levandulové barvy, které v pase držel zlatý řetízek. A i při sebemenším pohybu odhaloval hluboký výstřih nahá ňadra.

„Skoro jsem tě nepoznal,“ omlouval se Vitellius, jenž přijel na voze taženém koňmi, jak se na zámožného muže sluší.

Antonia se usmála. „Však vím, jak upoutat muže, ačkoli se mi to u vlastního manžela ještě nepodařilo.“ Otrokům, kteří stáli s jejími nosítky opodál, dala znamení, aby se vzdálili. „Bude ti vhod, když si nastoupím k tobě do vozu?“ zeptala se.

Vitellius přikývl a zeptal se: „Ty sem chodíš častěji?“

„Ne. Přísahám při své pravé ruce,“ odpověděla Antonia, „ale pro lidi, kteří hledají dobrodružství, je to opravdu správné místo.“

„Tak ty tedy hledáš dobrodružství,“ opakoval její slova Vitellius a zadíval se do pestrého ruchu venku. Před více než dvaceti lety právě tady, na ponte Mulvius, vkročil do Říma. Bujný život, jaký tu vládl, kotláře z Bononie vylekal. Tady všechno začalo. A

tam naproti, opravdu i nyní, stojí Caesonius. Už nemá na hlavě ani vlas, ale stále ještě vysílá toužebné pohledy na mladé chlapce.

„Co znamená dobrodružství?“ odpověděla Antonia a usadila se vedle Vitellia, aniž promeškala příležitost poskytnout mu otevřený pohled na svá ňadra, „ale zatím bych se s dobrodružstvím docela spokojila.“

Kdyby Antonia už neseděla vedle něj, možná by Vitellius práskl bičem a hnal koně pryč. Teď mu však nezbývalo nic jiného než vyčkávat. Nějak mu ta žena připomínala Messalinu, s níž se setkal na stejném místě. A jak osudný konec to dobrodružství vzalo! Potom podobné myšlenky potlačil. Antonia není Messalina a prétorova žena není císařova manželka. Messalina si s ním chtěla užít a on chtěl Antonii využít pro své obchody. Mít poměr s manželkou prétora, jenž dohlíží na státní pokladnu, je pro bankéře neocenitelná přednost. A tak nechal věcem volný průběh.

Provokativní chování vznešených děvek Antonii zjevně zmátlo. Jak zvedaly sukně a s neslušnými průpovídkami nabízely svá ňadra. Ani chlapci, kteří pobíhali od jednoho muže k druhému a vychvalovali své přednosti, nebyli určeni očím prétorovy manželky. „Pojďme do Lucullových zahrad,“ navrhl proto Vitellius. „Tam budeme mít klid,“ dodal a obrátil vůz.

Poslední kousek cesty šli pěšky. Jezírka s rybami se střídala s ovocnými plantážemi a klecemi zvířat, mezi nimi stály pavilonky zvoucí k odpočinku, umělá krajina plná fantazie zde ohraničovala kamennou poušť Říma. „Zvláštní člověk, tenhle Lucullus,“ poznamenal v chůzi Vitellius. „Velkým vojevůdcům a politikům většinou chybí smysl pro romantiku. Lucullus byl velkou výjimkou. Zemřel šílený.“

Antonia mlčela. Tiskla se ke svému průvodci tak těsně, že cítil teplo jejího těla. „Zdá se, že není snadné být manželkou prétora,“ začal v naději na odpověď, avšak Antonia nezareagovala. „On je

vždycky doprovázen dvěma liktory, ale jeho ženu člověk ani nezná.“

Antonia se zastavila, objala Vitellia kolem krku a zašeptala: „Dala bych deset mužů v purpuru za jednoho gladiátora, jako jsi ty!“ Přitom jazykem hledala jeho ústa. Vitellius se obával, že by mohli být viděni, a vtáhl Antonii do jednoho z četných pavilonků postavených ve tvaru mušle. Jakmile ve stínu usedli na bílou mramorovou lavičku, Antonia si vsedě začala svlékat šaty, zvolna se vylupovala z vonících látek a Vitellius uviděl, co dosud mohl jen cítit a tušit, přímo před očima. Před ním se pohupovaly prsy podobné zralým broskvím a reagující na každý pohyb těla, tam, kde dlouhé nohy srůstaly pod jemnými chloupky, to růžově prosvítalo.

„Vezmi si mě,“ žadonila Antonia a rozevřela nohy. Když viděla, že gladiátor váhá, tiše přiznala: „Už léta jsem v sobě necítila žádného muže, už léta se o mě manžel vůbec nezajímá. Vezmi si mě, vezmi si mě!“ Rozechvělou rukou sáhla pod Vitelliovu tuniku a dlouhými, štíhlými prsty laskala jeho úd. Vitellius zavřel oči a vychutnával ženinu smyslnost plnými doušky. Nakonec zapomněl na všechno kolem sebe a poskytl Antonii, po čem tolik toužila…

„Jaký ty jsi muž!“ šeptala, když se za šera probírali ze svého vytržení. „Jsi úžasná, Antonie,“ odpověděl. Chvilku si leželi v náručí.

„Ty svého muže nenávidíš?“ zeptal se náhle Vitellius.

„Nemohu říci, že ho nenávidím,“ odpověděla Antonia, „ale ani ho nemiluji. Jako strážce státní pokladny se oženil se svým povoláním. Chybí mi důkazy, ale myslím, že si vydržuje nějaké ženy, s nimiž uspokojuje své potřeby. Jinak si to totiž nedokážu vysvětlit.“

„Nemusí tomu tak být,“ namítl Vitellius. „Moje manželka Tertulla je taková, že odmítá veškerá Venušina potěšení. Nepodívala by se na žádného jiného muže. Ale to je chabá útěcha.“

„Ty jako muž to máš snazší. Muž jde do lupanaru, vydržuje si tajně milenku a možná jí dokonce zaplatí byt v obytném bloku. A

když už to opravdu nemůže vydržet, pošle ženě rozvodový list. Žena naopak musí čekat, až ji muž propustí. A pokud do manželství nepřinesla majetek, pak jí nezbývá nic jiného než se vrhnout do náručí jiného muže.“

„Ty chceš svého manžela opustit?“

Antonia mlčela.

„Nebylo by lepší, kdybychom tvému manželovi svůj poměr přiznali?“ zeptal se Vitellius. „Přece jen je to prétor.“

To však Antonia odmítla. Koneckonců mají dost možností setkávat se tajně. „Nebo ti tvoje práce ponechá čas na schůzku se mnou jen jednou za měsíc?“

„Jen nemluv o obchodě,“ požádal ji Vitellius. „U Merkura, jsou na světě hezčí věci. Nedávno jsi mě velmi zasáhla, když jsi prohlásila, že nejsem pro svou současnou roli stvořený. Měla jsi pravdu. Byl jsem dotlačen do role, která mi nesedí a pro kterou nemám vůbec žádnou ctižádost.“

„Znám tvé povolání,“ přiznala Antonia Vitelliovi, jenž zpozorněl. „Můj manžel Domitius často mluví o svých obchodech. Přitom často padne i tvoje jméno. Domitius ostatně patří k tvým obdivovatelům. Moc se mu líbí, jak ses z gladiátora proměnil v bankéře. Ale Domitius zná jenom čísla. Nedávno mluvil o tvé nabídce financovat novou obilnou flotilu.“ Antonia se začala oblékat.

„A jaké mám šance?“ Vitellius byl náhle zcela bdělý. Rázem zapomněl na vzrušující milostné dobrodružství s touto ženou. Teď byl opět bankéř Vitellius.

„Už nevím, jaká byla tvoje nabídka,“ přiznala Antonia. „Jak zněly tvoje podmínky?“

„Požaduji na sto milionů sesterciů devět procent úroku a po pěti letech patnáctiprocentní umořování.“

„Ano, správně, tak to bylo. Tvou největší konkurencí je bankovní konsorcium, které předložilo podobnou nabídku. Teď bude důležité podplatit nejdůležitější úředníky a císařovy rádce…“

„Jestli se Domitius dozví o našem poměru, jsem ztracený, pak mohu obilnou flotilu odepsat!“

„Nedozví se to, a kromě toho mu vyplácíš slušný úplatek. Kolik mu vlastně dáváš?“

„Každý vyšší státní úředník ode mě dostává měsíčně tisíc sesterciů. Je to dvacet kvestorů, šestnáct prétorů a oba konzulové. V poslední době dávám dokonce i čtyřem aedilům pozornost ve výši pěti set sesterciů. Nemyslím, že by byli tak důležití, ale jejich kontrolní pravomoci strážců dopravy, lázní a nevěstinců by někdy mohly být užitečné. A leckterý aedil se už vypracoval do vyššího úřadu. Ale nemluvme o penězích a obchodech.“

„Ne. Mluvme o nás,“ přisvědčila Antonia. „Kdypak tě zase uvidím?“

„Když budeš chtít, tak o příštích kalendách, ve stejnou dobu na stejném místě!“ Vitellius vzplanul.

Gladiátor slyšel hlasitý nářek nějaké dívky. „Co to má znamenat?“ zeptal se otroka, který ho pozdravil u vstupu do jeho vily. „Paní dala zbičovat to židovské děvče,“ odpověděl muž a ukázal rukou do peristylu. Ve Vitelliových očích zablýskl hněv a spěchal na sloupové nádvoří, kde Tertulla se zřejmým požitkem sledovala krutou scénu. Jeden otrok šlehal metlou dívčin odhalený zadeček. Ležela na lavici se spoutanýma rukama a ostatní otroci stáli kolem a museli přihlížet.

„Dost!“ vykřikl Vitellius z dálky. Otroci se polekaně zadívali na pána, jenž vpadl dovnitř, a potom na Tertullu. Bylo zřejmé, že se schyluje k manželské hádce. „Rozvažte jí pouta a všichni zmizte!“ rozkázal Vitellius. „Ty, Tertullo, zůstaň tady!“

Otroci, jako by se báli bouře, utekli do svých komor.

„Proč jsi ji dala zbičovat?“ zeptal se Vitellius.

„Při převlékání mě skoro uškrtila,“ rozčilovala se Tertulla. „Násilím mi tahala šaty přes hlavu, i když se mi pásek zamotal kolem krku.“

„Nebyla to jen vítaná záminka, na kterou jsi dlouho čekala, abys to židovské děvče mohla týrat?“

„Je to moje právo, mohu dát otrokyni, která si to zaslouží, zbičovat. To mi upřít nemůžeš.“

Vitellius zvýšil hlas. „Dokud jsem v tomto domě pánem, budou otroci bičováni, jen když si to skutečně zaslouží. Tahle otrokyně je – tím jsem si jist – nevinná. Dala jsi zbičovat *ji*, protože si myslíš, že tím zasáhneš *mě*. Od samého začátku jsi ji nemohla vystát, protože jsem poznamenal, že je hezká a milá. A teď si asi chceš změřit síly.“

„To je směšné,“ zasyčela Tertulla. „Myslíš, že jsi silný, ve skutečnosti jsi ale ubohý slaboch. Protože dovedeš používat pěsti, domníváš se, že něco umíš. Bojuješ dobře, to ano, ale jinak neumíš nic. Jako obchodník jsi ztroskotanec. U chrámu Venuše a Romy se staví největší amfiteátr světa. A kdo to financuje? Tři bezvýznamní bankéříčkové, kteří byli šťastní, když je někdo požádal o malou půjčku. Ráda bych věděla, proč vyhazuješ takové sumy na úplatky, když úspěch pak mají druzí. Kdyby to tak viděl otec!“

Tertullina slova Vitellia zasáhla jako rána do tváře a hluboce ho zranila. Jeho žena má pravdu, v poslední době to šlo s obchody z kopce. Není mazaný obchodník, jako byl Pheroras, jenž rozeštval klienty mezi sebou a konkurenci vždy lehce vyřídil. Lodě, s nimiž Pheroras dříve vydělával velké peníze, kotví bez nákladu v přístavu v Ostii a polykají ohromné částky za pronajatá místa, pět set sesterciů za loď na den. Staré nákladní škunery nutně potřebují opravit. Proč však investovat peníze do flotily, která beztak není vytížená?

„Teď jsou horší časy,“ bránil se Vitellius.

„Otec právě ve zlých časech dělal ty nejlepší obchody!“ křičela rozčileně Tertulla. „Ale když má bankéř jenom svaly a prázdnou hlavu…“

„Já jsem se do zdejšího domu nedral!“

„Ne. Ty ses sem vetřel!“

„Tvoje matka mě na smrtelné posteli požádala…“

„Umírající mluví nesmysly, to ví každé dítě!“

„Udělal jsem to z lásky k tvojí matce.“

„Z lásky? Ty jsi matku nemiloval, ty jsi s ní spal. A to je rozdíl.“

„Rozhodně jsem ji miloval víc než tebe. Tebe člověk nemůže milovat, ty máš srdce z kamene.“

Tertulla zuřila. „Tak proč mi nedáš rozvodový list? Já můžu žít i bez tebe. Ale něco ti povím: visíš na mých penězích.“

„Nepotřebuji tvoje peníze. Nejsem sice žádný Kroisos, ale když jsem si tě bral, rozhodně jsem nebyl chudý. Mé povolání gladiátora je výnosné – a uspokojuje mě. Každé vítězství, jehož jsem dobyl, mě naplnilo hrdostí. Ale ani jediný obchod, který jsem uzavřel, mě opravdu neuspokojil. Naopak. Hnusí se mi podplácet líné státní úředníky, kupovat si jejich náklonnost a lidi, kteří prosí o úvěr, prověřovat, zda jsou pro něj dostatečně věrohodní.“

„No tak se vrať zpátky do zaprášené arény, nech se umlátit, probodnout nebo roztrhat dravou šelmou, pro mě za mě se nech ženskými oslavovat jako hrdina, ale dej ruce pryč od finančních záležitostí.“

V rozčilení si ani jeden z nich nevšiml, že vešel písař Cornelius Ponticus a stal se nedobrovolným svědkem hádky. „Odpusťte, pane,“ přerušil nakonec ostrou výměnu slov, „ale mám pro vás důležité sdělení!“ Vitellius se ohlédl. „Jde o stavbu obilné flotily. Právě jsem se vrátil z fóra a dozvěděl jsem se, že zakázka je už zadaná.“

„A?“ otázal se Vitellius zjevně rozrušený.

„Vyšli jsme naprázdno.“

Tertulla propukla ve škodolibý smích. Její křečovitý chechot zněl tak odporně, že se Vitellius musel velmi ovládat, aby svou ženu neudeřil do tváře.

„Tady to vidíš, ty ztroskotanče!“

Vitellius si Tertulliných slov nevšímal. „Odkud máš tu zprávu?“ Cornelius Ponticus odpověděl: „Prétor Domitius to povídal na fóru. Vychloubal se, že k rozhodnutí přispěl. Zakázku dostali ti tři bankéři, co financují amfiteátr.“

Vitellius si přehodil přes ramena plášť. Měl strašlivý vztek.

„Pojď!“ vyzval písaře. – „Kam?“ zeptal se stařec. – „K prétoru Domitiovi!“ zněla odpověď.

Domitius žil v honosném městském paláci.

„Ohlas svému pánovi, že s ním chce mluvit Vitellius!“ křikl na otroka u vchodu gladiátor. Muž se uklonil a odešel. Za malou chvíli se vrátil a vedl oba do atria.

Domitius se objevil s rozpačitým úsměvem na rtech, oblečený do purpurové tógy, jak odpovídalo jeho postavení. „Buď pozdraven, Vitellie!“

Gladiátor okamžitě přešel k tématu a opakoval, co se mu doneslo k uším. Očekával, že to Domitius nějak vyvrátí a vysvětlí, bude rozhořčeně tvrdit, že to není pravda, že se nic takového nestalo. Ale Domitius, teď už s výsměšným úšklebkem, prohlásil: „Opravdu, je to tak.“

Gladiátorovi to vzalo řeč a chvilku trvalo, než se opět vzmohl na slovo. „Domitie,“ začal, „už dost dlouho ti každý měsíc platím tisíc sesterciů, protože věřím, že mi budeš užitečný při jednáních o státních zakázkách. A jak víš, nejsi jediný, kdo takové výhody požívá. Skoro každý vysoký úředník v Římě ode mě dostává nějaké úplatky. Nevydávám ty peníze proto, že nevím, co bych si s nimi počal, naopak jsem se dosud domníval, že jsou dobře vloženy a

vrátí se formou výnosných státních zakázek. A teď jsem dvakrát vyšel naprázdno. Už se mi i na veřejnosti smějí, že mi tři trpaslíci před nosem maří obchody. Co mi k tomu můžeš říci?“ Prétor neklidně přecházel sem a tam a Vitellius sledoval, jak hledá odpověď. Bezděčně musel myslet na Antonii, s níž tento muž jedná tak bezcitně. To, že má poměr s jeho ženou, teď pociťoval jako zadostiučinění.

„Jistě,“ začal Domitius zdrženlivě, „tisíc sesterciů je hodně peněz…“

„Je to mnohem víc, než kolik dostáváš za vykonávání úřadu prétora,“ přerušil ho Vitellius.

„… ale,“ pokračoval Domitius, „patnáct set je víc. Tím chci říci, že nejsi jediný, komu přijde moje přízeň draho.“

Vitellius zbledl. „Chceš tím říci, že ti druzí nabídli víc než já?“

V tom okamžiku vešla do atria žena. Její zrzavé vlasy se nádherně odrážely od tmavozelené tuniky. Vlídně se na hosty usmála. Domitius ji představil: „Antonie, to je gladiátor Vitellius a jeho písař Cornelius Ponticus.“ Pak se obrátil k Vitelliovi: „Moje žena Antonia.“

Ale to přece není možné, uniklo málem Vitelliovi. To přece není tvoje žena Antonia. S tvou ženou jsem spal v Lucullových zahradách! Nevypravil však ze sebe ani slovo, upíral pohled na ženu a rázem mu spadly šupiny z očí. Stal se obětí rafinované intriky. Konkurenti na něj nasadili volavku, aby zjistila, jak vypadají jeho obchody. A on, hloupý gladiátor, jim sedl na vějičku, ve smyslovém opojení jí prozradil důležitá obchodní tajemství, a tak svůj podnik přivedl na pokraj zhroucení.

„Jestli budeš ještě chvíli tak zírat na mou ženu, začnu žárlit,“ slyšel Domitiův hlas.

„To nemusíš,“ odpověděl Vitellius. „To opravdu nemusíš,“ opakoval a rozloučil se.

Před portálem Vitellius svěřil svému písaři: „Měl jsem to vědět. Na ponte Mulvius se člověk neschází se ženou. Už jednou se mi to stalo osudným. Nevěstou gladiátora je aréna.“

Cornelius mlčel a díval se před sebe. Nechápal ani slovo z toho, co mu pán pověděl.

XV

Vitellius supěl. Pot mu zkadeřil vousy na bradě. Pěstmi ovázanými bandáží bušil do zavěšené silné klády. S každou ranou mu bolest pronikala z kloubů až do ramene.

„Rychleji!“ křičel Polyclitus. „A větší silou. Musíš ty rány vypalovat jako střely z praku!“

Gladiátor se zapotácel. Bolest v pažích ho ochromovala. Vitellius měl strach z bolesti.

„Finis!“ zavelel Polyclitus. „Konec!“ Přišel těsně k Vitelliovi, zadíval se mu do očí a tiše prohlásil: „Jestli budeš takhle pokračovat, skončíš při prvním zápase na písku arény. Jsi tlustý a změkčilý, nedokážeš držet krok s mladšími. Budeš stát proti soupeřům, kteří jsou o polovinu mladší než ty. Jak s nimi chceš v takovém stavu něco pořídit?“

„Mám zkušenost tří desetiletí,“ namítl Vitellius. Polyclitus mlčel. Gladiátor si uvědomil, jak byla jeho odpověď nesmyslná. Správná odpověď by zněla: „Já *musím* zpátky do arény.“ Tři dny před saturnáliemi předal Vitellius své manželce Tertulle rozvodový list, který zrušil jejich manželství. Byl to neformální akt stejně jako uzavření sňatku. Podle Augustových manželských zákonů zůstal majetek manželů oddělený, takže Vitellius musel obchody přenechat manželce a sám měl pouze to, co si vydělal jako gladiátor. Jeho hrdost by mu však ani nedovolila vzít si z Tertullina majetku třeba jen jediný sestercius.

„Já patřím do prachu arény,“ promluvil gladiátor a zíral do písku. „A má-li to tak být, tak v něm zajdu. Nikdy jsem se nedral o purpur a fasces. Moc, vliv a bohatství mi byly vždycky vnuceny.“

„Ale když ses rozhodl opět zápasit,“ namítl Polyclitus, „nikdy nesmíš vkročit do arény s myšlenkou, že bys tam mohl zajít. Gladiátor zná jenom jedinou myšlenku, a to je vítězství.“

„Můj milý Polyclite,“ položil Vitellius ruku na rameno svého trenéra, „za tolik ti vděčím a vím, že to myslíš dobře. Ale nejprve si zase musím na takový způsob zvyknout. A teď mi upřímně řekni: Mohu to ještě jednou dokázat?“

Polyclitus pokyvoval hlavou ze strany na stranu. „Znáš to pořekadlo, že gladiátor, který jednou viděl zápas z tribuny, už by se nikdy neměl vrátit do arény. A skutečně dosud všechny takové pokusy skončily tragicky. Ale jestli existuje někdo, kdo by mohl tento nepsaný zákon porušit, tak jsi to ty, Vitellie. Kéž při tobě stojí bohové.“

Vitellius beze slova objal svého cvičitele. Polyclitus pokračoval: „Když jsem tě tehdy vzal pod křídla, byl jsi pružný, hbitý mladík, jemuž chyběla síla a vytrvalost. Dneska máš sílu, vytrvalost, k tomu zkušenost, ale chybí ti hbitost mládí. Nevím, co je lepší, zda jedno nebo druhé. Nejnebezpečnější však může být tvoje sytost. Dříve jsi bojoval za přežití, *musel* jsi do arény, když jsi nechtěl hladovět. Dnes *chceš* bojovat, chceš navázat na svou dřívější slávu, chceš přivést masy k vytržení a jsi si jist tím, že lid na tribunách by tě omilostnil, kdybys jeden zápas prohrál. Ale zahráváš si se životem. Protože příliš často je protivníkův meč rychlejší než palce tvých příznivců.“

Vitellius utáhl kožené bandáže na pěstích, vysunul spodní čelist, až mu blýskly zuby, a prohlížel si rozhoupanou kládu. Potom plnou silou udeřil pravicí do těžké tréninkové pomůcky, až sebou bolestí cukl. „Rozhodl jsem se bojovat,“ vypravil ze sebe gladiátor s tváří zkřivenou bolestí, „a chci zvítězit. Když jsem nedávno navštívil stavbu amfiteátru před císařským palácem, náhle jsem slyšel dav z tribun, jak volá „Vitellius! Vitellius!“, a probudily se ve mně nové síly. Bojoval jsem proti retiariům a divokým zvířatům, kráčel jsem od vítězství k vítězství a věděl jsem, že na světě pro mě existuje jenom povolání gladiátora.“

Polyclitus jen mávl rukou. „Člověk velice rád žije ze vzpomínek a mnozí přitom vyhladoví. Když se vrátíš do arény, musíš zapomenout na všechno, co bylo dříve, musíš začít úplně od začátku a znovu si vybojovat každé vítězství, jako by to bylo tvoje první vystoupení v cirku."

„Co myslíš, jak dlouho bude trvat, než se budu moci odvážit prvního boje?"

„Jak je to dlouho, co jsi naposledy stál v aréně?" opáčil Polyclitus.

„Myslím, že to bude už osm let…"

Lanista hrábl nohou do písku. „Vitellie, jsi velký bojovník, poslal jsi na smrt muže, kteří patřili k nejvýznamnějším gladiátorům Říma. To se stalo proto, že jsi měl hlad. Teď jsi žil mnoho let v blahobytu. Právě proto si o tebe dělám starosti."

„Tak tedy jak dlouho?" naléhal Vitellius.

Po chvilce přemýšlení Polyclitus prohlásil: „Když začneme s tréninkem jako za starých časů, budeš na tom za rok tak, abych tě mohl poslat do arény."

Vitellius jen zářil. Jako malý kluk si bušil pěstmi do nahé hrudi a bujaře poskakoval z nohy na nohu. „Budu na sobě tvrdě pracovat a ukážu těm chlapečkům, kdo je největší římský gladiátor!"

Noc byla dusná. Už týdny prahla země po dešti a pronikavé koncertování cikád nedalo Vitelliovi spát. Přestože se ve svém starém domě na via Appia cítil dobře, dříve tak důvěrně známé okolí na něj působilo stále ještě nezvykle, téměř záhadně. Gladiátor ve tmě napínal uši. Ve cvrkotu cikád bylo jasně slyšet vzdálené, tupé dunění. Vitellius se posadil. A dunění se ozvalo znovu. Nebylo možné přesně určit, odkud ty temné údery přicházejí. Gladiátor přes sebe přehodil tuniku a po schodech se plížil do zahrady, kde se cvrkot cikád stával ještě nesnesitelnějším. I zde však bylo slyšet

klepání a bušení. Rozhlížel se kolem dokola – marně, hřmot se valil ze všech stran.

Teď ještě zaslechl kroky. Vitellius se schoval za oleandrový keř. Po ulici se blížila žena a všemi směry vysílala polekané pohledy. K sobě tiskla nějaký uzlík. Proč se chová tak opatrně?

Gladiátor na okamžik zaváhal. Má ta žena něco společného s podivnými zvuky? Pokusil se ji nenápadně následovat.

Sotva sto kroků od jeho domu postava zabočila doleva. Když na to místo došel, udiveně zíral do tmy – žena byla pryč, jako by se do země propadla. Teď už nebylo slyšet ani dunění. Vitellius se vrátil domů, lehl si do postele a civěl do tmy.

Ani druhou noc nemohl gladiátor usnout. Díval se z okna do temné zahrady a zbystřil pozornost, když uslyšel kroky. A už tu opět byla postava ze včerejška! A znovu se bázlivě rozhlížela, jestli ji nikdo nepozoruje. Vitellius seběhl ze schodů, a po několika dlouhých krocích se jí pověsil na paty. Tupé údery byly čím dál hlasitější – nebylo pochyb, nic si nenamlouvá. Stejně jako předchozí noci zabočila postava doleva. Tentokrát byl Vitellius okamžitě na místě a ještě stačil zahlédnout, jak nedaleko, co by kamenem dohodil, zmizela žena pod zemí.

Nejprve si myslel, že se mu to všechno jen zdá. U Jupitera! Ani jako dítě nevěřil na strašidla. Nakonec klopýtal přes kořeny pinií přímo tam, kde se žena ztratila v zemi. Před ním se rozevřela jáma, v průměru sotva větší než mlýnský kámen, a dýchl na něj chladný vzduch podzemí. Dolů vedly sešlapané kamenné schody. Vitellius naslouchal. Dunění náhle ustalo. Zaslechl vzdálené hlasy.

Bez zaváhání pomalu sestupoval dolů a opatrně se přidržoval stěn. Schodiště bylo úzké, sotva na šířku ramen, a prudce spadalo do hlubiny. Mohl sejít tak po dvaceti až třiceti schodech, když v matném světle lampičky uviděl jakousi jeskyni. Vitellius se zarazil, hlasy se ozývaly ještě dost daleko. Olejová lampička zabudovaná do zdi poblikávala a ukazovala čtyři chodby rozbíhající se do

všech světových stran. Vetřelec naslouchal u každého otvoru a z jednoho jasně pronikaly zvuky.

Vzduch byl zatuchlý a suchý, těžko se tu dýchalo. Vitellius tápal chodbou, která se zvyšovala. Vpravo a vlevo byly do tufu vytesány výklenky, některé byly zazděné a na výplni viděl vyryté znaky či otisky mincí. Opět se ozvalo bušení. Gladiátor se zastavil, zvuky teď byly výrazně hlasitější. Vitellius měl pocit, že slyší kroky, které se přibližovaly. Spěšně se schoval do jednoho vodorovného otvoru ve zdi a neodvažoval se ani dýchat. Teď se k němu blížilo blikající světlo olejové lampičky.

Z položera se vynořila ženská postava a hlavu měla ovinutou závojem. Na zlomek vteřiny Vitellius zahlédl její tvář, ale i ten okamžik stačil, aby ho zneklidnil. Někde už ten obličej musel vidět. Ale než se nadál, žena zmizela a její kroky dozněly. Gladiátor opustil těsnou skrýš, oběma rukama se přidržoval stěn a pokračoval směrem, odkud zaznívaly zvuky nějaké pracovní činnosti. Slabé světlo ohlašovalo podzemní staveniště. Bezprostředně za další křižovatkou cest došel ke schodišti vedoucímu opět o patro níž. Hluk, který odtamtud stoupal, vzbuzoval dojem rušného provozu. Vitellius se přitiskl ke stěně a za výstupkem zdi uviděl pět polonahých mužů, jak krumpáči a dláty vysekávají do kamene další výklenky. Na zemi stály džbány a nádoby, které zřejmě před chvilkou přinesla neznámá. Muži pracovali mlčky.

Vitellius sám nevěděl, co tady pod zemí očekával, ale pocítil určité zklamání. Určitě se dostal do jednoho z labyrintů, které – jak se v Římě proslýchalo – křesťané zakládali podél via Appia, aby pohřbili své mrtvé. Gladiátora však upoutala tvář neznámé. Tápal tmou k domovu a před očima měl její tvář. Magicky ho přitahovala a tušil, že se s tou ženou nejednou setkal.

Druhého dne se gladiátor zeptal svého tajemníka Cornelia Pontika, zda je teď sekta křesťanů povolena či zakázána.

„Ach pane,“ odpověděl stařec, „ti se množí jako zajíci, přestože císař není k jejich víře příliš tolerantní.“

„Pořád ještě se tedy konají procesy s křesťany?“

„Jistě, pane. Kdo se zdráhá obětovat před velkou sochou slunečního boha nesoucího Vespasianovy rysy, je ukřižován.“

„A křesťané tu oběť odmítají?“

„Většina z nich ano. Příliš na životě nelpí. Tvrdí, že jejich říše není z tohoto světa.“

„Já vím,“ přikývl Vitellius a po chvilce se zeptal: „Znáš nějaké členy té sekty?“ Cornelius Ponticus mlčel. „Můžeš mi říci pravdu,“ naléhal gladiátor, „já je nezradím.“

Tajemník zdrženlivě začal: „Téměř každý, kdo v Římě patří ke stavu otroků nebo humiliores, je ve spojení s křesťany. Já také. Slibují lidem věčné blaženství a život, který začne teprve po smrti. Věří, že přijde den, kdy všichni vstanou z mrtvých…“

„To je tedy asi důvod, proč své mrtvé nespalují, jako to dělají Římané, nýbrž pochovávají v podzemních hrobkách.“

Cornelius Ponticus přikývl.

„Znáš jejich pohřebiště?“ vyptával se Vitellius.

Tajemník zavrtěl hlavou. „Zatím jsem nepřijal žádné jejich pozvání, protože stále ještě víc věřím v římské bohy s jejich chrámy a sochami než v toho jediného neznámého boha z nějaké vzdálené země.“

Následující noci Vitellius opět stál u okna a čekal. Z dálky zase se slyšel bušení a klepání. Netrvalo dlouho a ukázala se ženská postava bázlivě se rozhlížející kolem sebe. Gladiátor zapálil olejovou lampičku a spěchal za neznámou. Jistěji než předchozího dne sešel po úzkých schodech dolů, světlo nesl v natažené pravici. Slyšel, jak neznámá mluví s kopáči, a už vůbec nepochyboval, že se s tou ženou kdysi setkal.

Lampička v ruce se mu třásla a vrhala chvějící se stíny na stěnu za ním. Vitellius čekal na křižovatce čtyř chodeb a naslouchal

příjemnému hlasu neznámé, zachytil jen útržky vět, zbožná slova, která si s muži vyměňovala. Konečně zaslechl slova na rozloučenou: „Salve – žij blaze, Tullie.“

Tullie?

V příštím okamžiku se kroky blížily. Gladiátor držel lampičku jako zbraň daleko od sebe. Myslel si, že se žena k smrti vyděsí, avšak když ho uviděla, zastavila se a klidně pozdravila: „Pochválen buď náš pán, náš bůh!“

Vitellius ze sebe nevypravil ani slovo, zvedl lampičku, popošel dva kroky k ženě a stáhl jí z hlavy závoj, který si přehodila přes rozpuštěné vlasy. Chtěl vykřiknout, ale slova mu uvízla v krku. Polkl, potom ze sebe vypravil: „Tullie, Tullie!“

Žena sklopila oči a zašeptala, aniž na něj pohlédla: „Vitellie… ano, to jsem já, Vitellie.“

„Ale Tullie,“ pokoušel se gladiátor vzpamatovat, „Tullie, ty přece…“

„Myslíš si, že máš před sebou přízrak jen proto, že vestálku Tullii kdysi zaživa pohřbili. Nepochybuj o svém rozumu – jsem to opravdu já.“

„Ó bohové, stůjte při mně!“ zašeptal Vitellius.

„Tví bohové jsou slabí,“ namítla Tullia jistým hlasem. „Podle jejich vůle jsem byla odsouzená zemřít krutou smrtí, ale jak vidíš, *můj* bůh byl silnější a zachránil mě.“

Nevěřícně, skoro zoufale se gladiátor díval Tullii do tváře. Ne, nebylo pochyb, před ním stojí žena, kterou před více než pětadvaceti lety na Martově poli jako dívku zaživa pohřbili pod zem, protože porušila přísahu cudnosti vestálek.

„Tehdy,“ začala Tullia, „když bouře a liják zahnaly všechny čumily a strážce od mé hrobky, poslal mi Bůh, náš pán, dva zachránce, dva křesťany, kteří se modlili při ukřižování svého bratra. Stála jsem po krk ve vodě, když jsem uslyšela jejich hlasy: ‚Kéž je Bůh všemohoucí ubohé duši milostiv.‘ Nerozuměla jsem těm slo-

vům, jen jsem křičela, jak nejhlasitěji jsem mohla: Já chci žít! Já chci žít!‘ Náhle se kamenná deska odsunula a oni mě vytáhli ven – byla hluboká noc. Vzali mě s sebou do Zátibeří a přijali do své obce. Teď patřím k nim. Denně se modlím k Bohu a děkuji za svou záchranu. Svůj život jsem dala do služeb křesťanů.“

Vitellius položil lampičku do výklenku, chytil Tullii za ramena a v očích se mu leskly slzy. „A to všechno kvůli mně,“ zašeptal a mohutné tělo se mu otřásalo vzlyky.

„Oba jsme byli mladí a nezkušení,“ pokoušela se ho Tullia uklidnit. „Zhřešili jsme a vzali na sebe vinu, ale Bůh nám odpustí.“

Vitellius k sobě ženu prudce přitáhl. „Tullie, mé city k tobě jsou stejné jako tehdy u Fucinského jezera.“

Tullia se rázně vymanila z objetí. „Tak nesmíš mluvit, Vitellie. Zapomeň, co mezi námi bylo. Svůj nový život jsem zasvětila pouze Bohu. Už nikdy se nesmíme vidět. Žij blaze, Bůh ať potěší tvou duši.“

Obrátila se a odešla jednou z chodeb.

„Tullie!“ vykřikl Vitellius a sáhl po lampičce. Ještě slyšel, jak se její kroky rychle vzdalují. Zdrceně stoupal nahoru, kde ho obestřel cvrkot tisíců cikád.

V několika následujících nocích Vitellius neklidně přecházel sem a tam po své ložnici. Při sebemenším zvuku spěchal k oknu a doufal, že opět uvidí ženu v závoji přicházející ke katakombám. Ale nestalo se nic. Utichlo i bušení a klepání. Když o několik dní později sestoupil do labyrintu křesťanů, bylo pracoviště opuštěné.

„Vitellius znovu zápasí!“

Objevily se nápisy na domovních zdech, mluvilo se o tom na všech fórech ve městě a před Cirkem maximem to stálo zlatými písmeny na bronzových tabulích. Zvěst, že největší gladiátor Říma se chce po osmileté odmlce vrátit do arény, vyvolala v Římanech nadšení. „Jak bojovná je to povaha!“

Nedebatovalo se o otázce, zda osmačtyřicetiletý gladiátor ještě může zvítězit, o tom nikdo nepochyboval. Spíše se uvažovalo, jaká finanční částka mohla gladiátora k takovému rozhodnutí přimět. Podle Římanů to musela být nepředstavitelně vysoká prémie za vítězství, kterou vypsal císař Vespasian na hry o svátku bohyně Minervy.

Vozatajské závody Zelených proti Červeným, boj císařských gladiátorů proti býkům z Lusitánie, zápolení dvou germánských zápasnic, všechno bledlo ve srovnání s pěstním soubojem Vitellia proti Balbovi. Balbus přišel z gladiátorské školy v Pompejích a byl považován za neporazitelného. Ve třiceti letech už dobyl třicet vítězství a neutrpěl ani jedinou porážku. Pomýšlel na ukončení své dráhy a tento zápas ji měl korunovat. Stejně jako Vitellius vyvolal svým pěstním bojem velkou pozornost. Rychlost a tvrdost byly jeho nejvýraznější vlastnosti – nejinak u jeho soupeře.

Vitellius trénoval se železnou vůlí, hodně ztratil na váze a získal dřívější lehkost. Jeho učitel Polyclitus přistupoval k tomuto boji s důvěrou. „Jestli si myslíš, že je silnější než ty," vtloukal mu do hlavy, „tak si uvědom, že ho kojná ještě držela u prsu, když ty už jsi získával první vítězství."

„Ave, caesar, morituri te salutant!" V uších mu to znělo jako radostný zpěv. Vitellius se usmíval, když pozvedal paži směrem k císaři. Vespasian seděl ve své lóži skrčený, zestárl a postonával.

Propuštěnkyně Caenis, s níž po smrti manželky Domitilly sdílel lože, se o něj dojemně starala. Dva heroldové s péřovými chocholy na zlatých helmách doprovodili oba zápasníky ke střední části arény. S každým schodem, po kterém vystoupili na vysokou spinu, byl potlesk hlasitější, ovace bouřlivější, a když stáli nahoře na prostranství vyloženém bílým mramorem, div jim řevem publika nepraskly ušní bubínky.

Když Vitellius zvedl paže, vypadalo to, že jeho soupeř Balbus, jenž měl přibližně stejnou postavu, je menší. Vzduchem létaly čás-

ti oděvů a polštáře a padaly do písku arény. Gladiátor stál v této pozici několik minut. Balbus se držel opodál. Na tribunách vládla vřava. Povel k zápasu, který vykřikl pořadatel stojící u paty obelisku, zanikl v řevu diváků. Až když Vitellius spustil ruce ovinuté koženými bandážemi a vstoupil na bojovou plochu lemovanou červeným mramorem, ryk se utišil. Konečně soupeři stáli proti sobě a byli připraveni k boji.

Vaří se vzteky, pomyslel si Vitellius, jen se podívej na jeho oči. Půjde na tebe jako rozzuřený býk. Bude ti chtít ukázat, zač je toho loket. Tak ať. Jen ať jde. Tak – gong.

No tak pojď už! Proč nejdeš? Chce tě oklamat, chce ti vnutit *svou* taktiku. Dobře sis to vymyslel, příteli. Ale takhle Vitellia neporazíš! Vyčkat, nechat ho přijít, zůstat v klidu!

Neslyšíš? První pískání z tribun. Chtějí, abys konečně bojoval. Tak, a už jde.

Teď se pokouší zaútočit. Jak hluboko drží ruce! Přikrčit se. U všech bohů, co to má za pěsti? A zasáhl. Bolí to? Ne. Kde má nějaké místo, kam by se dalo zaútočit? Nikde takové není. Tancovat, doleva, doprava.

Slyšíš je tleskat? Vzpomínají si na tvůj zápas se Spiculem. Tady – do žeber. Proč si nekryje žebra? A ještě rána do žeber. Vůbec nereaguje. Takhle ho nedostanu. Takové rány mě stojí moc sil. Ten jeho horký dech – hnus. Pozor. Přikrčit se. Dobře to dopadlo.

Míří ti do obličeje, hledá mezery v obraně, chce tě ubít do bezvědomí. Chce krátký boj. Tak ať ho má. Ale ne *on tebe,* to *ty jeho* pošleš k zemi. Ukaž mu to.

Tak tady má ránu do žaludku, levačkou do ramene. Ano, to bolí. Vidíš, jak se zkroutil. Ještě pravačkou do žaludku. Pot stéká po obličeji. Nestírat, to by bylo nebezpečné. Potom by udeřil. Přikrčit se – moc pozdě, moc pozdě. To byla rána! Přímo na kořen nosu. Tancovat, levá noha, pravá noha, tancovat. Kde je soupeř? Tady – ještě jedna rána na stejné místo. Balbe, ta tvoje pravačka je

jako kladivo. A už je tu zase. Ale opravdu, jako bych ho ztratil z očí.

Slyšíš to ticho v publiku? Mají o tebe strach. Teď musíš něco ukázat *ty*. Ještě jednu takovou ránu nevydržíš. Tady – a tady – teď to máš. Stejné místo. Ještě rána do žaludku. Zastavil se. Proč nepadá? Ještě pravačkou do brady. Slyšíš, jak řvou?

Ale ne, ne – nedal sis pozor a zase tak strašná rána do kořene nosu. Bolí to, mohl bys bolestí řvát. Proč jste mi, bohové, poslali zrovna toho Balba!

Já ti to nandám – tak a ještě rána do brady. Jak mu křuplo v čelisti. Zabiju tě! Rozbiju ti lebku! Ještě to nestačilo? Tak tady máš další.

Chtěl jsi bojovat proti Vitelliovi, teď ukaž, co umíš. Aha, už nemáš sílu. Tak to zkrátíme. Ještě rána do brady a jeden zásah do čela. Co je?

Zapotácel se! Balbus! Už padá! Balbus! Nehýbá se! Vitellie, vyhrál jsi! Vítězství! Vítězství!

Řev na tribunách na okamžik utichl, jako by diváci čekali, že Balbus se ještě zvedne. Ale ten už se ani nepohnul a dav zaburácel. Dvě stě tisíc lidí tleskalo a křičelo „Vitellius! Vitellius!“. Vítězný gladiátor zdravil paží pozvednutou k tribunám. Dokázal jsi to, opakoval si Vitellius stále znovu, dokázal jsi to!

Hlava se mu bolestí div nerozskočila. Když přimhouřil oči proti slunci, vystřelila bolest od kořene nosu až do mozku. Vitellius se neodvážil dotknout se zranění, protože měl pocit, že mezi očima mu zeje díra. Několik minut kynul publiku. Nakonec sestupoval po schodech do arény a nejistě se přidržoval zábradlí, protože cesta se mu před očima zamlžovala jako kámen vhozený do vody. Když pod podrážkami cítil vrzající písek, potlesk stále ještě bouřil. Podíval se směrem k rudé oponě uzavírající vstupní portál, viděl však jen velkou tmavou skvrnu. K té skvrně Vitellius zamířil a držel se zpříma.

Nikdo z jásajících diváků si nevšiml, jak nejistě gladiátor jde, jak si s tváří staženou bolestí protírá oči a pokouší se zorientovat. „Vitellius! Vitellius!“ řvali ještě Římané, avšak jejich idol zoufale bojoval s matnou barevnou skvrnou, která neustále měnila velikost, zmenšovala se a zvětšovala a každým okamžikem hrozilo, že se ponoří do mléčně bílého oparu.

Ještě třicet kroků dělilo gladiátora od cíle. Třicet kroků, při nichž nikdo v Cirku maximu nesměl poznat, že kráčí poslepu. Vitellius věděl, že to dokáže. Ale vzmáhalo se v něm podivné tušení. U všech Minerviných božstev, modlil se v duchu, proč je kolem mě tma?

Gladiátor začal instinktivně počítat kroky. Polyclitus mu vyjde vstříc, přijme ho, bude mu blahopřát, spousta lidí ho bude plácat po ramenou – Vitellius si předsevzal, že nedá nic najevo. Nikdo nesmí vědět, že Balbus ho přizabil, že všechno kolem něj se ponořilo do šedobílé mlhy. Koneckonců se vrací jako vítěz a Balba otroci odtáhli do spolaria. Nemůže a nesmí nic prozradit. Kráčel vzpřímeně, stále ještě mával, nuceně se usmíval směrem, kde věděl, že je červená opona.

Co když mu ale nikdo nevyjde naproti? Co když na něj v nadšeném chaosu po vítězství za oponou zapomněli? Co když nemotorně, jako zvíře v setmělé stáji, narazí do zdi? Vitellius se zastavil, zaváhal a naklonil těžce poraněnou hlavu na stranu, aby se zorientoval podle zvuků. Marně. V zoufalství zvolal: „Polyclite, zvítězili jsme!“ A v příštím okamžiku cítil na rameni lanistovu ruku. „Vitellie,“ vykřikl radostně trenér, „byl jsi skvělý!“

Společně došli poslední kroky z arény. Polyclitus osušoval gladiátorovo čelo šátkem. Gladiátor se zarytě pokoušel skrýt bolest. Ze všech stran se k němu drali lidé, strkali do něj, plácali ho. „Ať žije Vitellius! Ty náš největší!“ Usmíval se, jak jen to šlo, rozhlížel se kolem sebe, děkoval přátelskými gesty a byl rád, když ho Polyclitus konečně tlačil do chodby vedoucí k jeho šatně.

„Tenhle souboj tě sebral víc než všechny dřívější zápasy,“ poznamenal věcně Polyclitus, když si všiml nejisté chůze svého chráněnce.

„Balbus byl silný jako medvěd a bušil do mě jako kladivem,“ odpověděl Vitellius. „Musel jsem vynaložit všechnu sílu, abych ho porazil.“ Objal lanistu kolem ramen. Když došli do šatny, Vitellius sklesl na lehátko a požádal Polyclita, aby poslal pryč všechny otroky, sekundanty a maséry. „Chtěl bych s tebou být chvilku o samotě!“

Polyclitus prosbu pochopil, poslal lidi pryč a přiložil gladiátorovi na obličej mokrý ručník. Vitellius ho chytil za ruku. „Jsme sami?“ zeptal se. Trenér přisvědčil.

Vitellius strhl ručník z tváře. „Polyclite, podívej se na mě. Řekni mi, co vidíš.“

Lanista mlčel. „Polyclite, co vidíš?“ naléhal gladiátor.

„Teď se nemůžeš podívat do zrcadla,“ vyhýbavě odpověděl cvičitel. „Tvůj nos nevypadá dobře. Roztříštil ti nosní kost. Ale seženeme nejlepšího řeckého lékaře a obětujeme Jupiterovi Kapitolskému býka. Jsem si jist, že ještě budeš moci bojovat.“

„Nemůžu se podívat do zrcadla,“ nešťastně zašeptal Vitellius a stiskl lanistovi ruku. „Polyclite, já vůbec nic nevidím. Kolem mě je tma.“

Polyclitus pohlédl gladiátorovi do tváře. Teprve teď si všiml, že jeho pohled je prázdný. Opatrně ho rukou pohladil po hlavě. Bezradně mu dlaní přejel přes oči a stále znovu se ptal: „Rozeznáváš něco?“ Vitellius jenom vrtěl hlavou a zoufale opakoval: „Kolem mě je tma.“

„Ó bohové,“ vytryskly Polyclitovi slzy, „přece nemůže být vaše vůle připravit tohoto statečného muže o zrak!“ Sáhl po džbánu s vodou a vychrstl celý obsah nic netušícímu Vitelliovi do obličeje. „Rozeznáváš něco?“ vykřikl a sklonil se nad gladiátorovu hlavu. „Vidíš mě?“

Vitellius zavrtěl hlavou a neodvažoval se dotknout očí. Sáhl po Polyclitovi, nahmátl jeho vousy a přitáhl ho těsně k sobě. „Polyclite," zašeptal, „nikdo se o tom nesmí dozvědět, slyšíš. Protože až se mi zrak vrátí, Římané by před mým dalším zápasem říkali: je starý a churavý, dejte mu nějakého snadného soupeře. Ale jestli bohové chtějí, aby kolem mě zůstala noc, ať si mě všichni pamatují jako statečného vítěze a ne jako napůl ubitého mrzáka."

„Ty zase prohlédneš," těšil lanista svého chráněnce, „bohové nedopustí, aby tak statečný gladiátor skončil takhle uboze."

Vitellius se zhluboka nadechl a utrápeně poznamenal: „Celé dětství jsem trávil ve tmě, náhle jsem se dostal do světla. Proč by nemělo být mým osudem vrátit se zase do tmy?"

Na zavolání zvenčí spěchal Polyclitus ke dveřím. Po chvíli přiběhl a oznámil, že je tu řecký sochař a teď ho nemohou odmítnout. Přál si, aby mohl gladiátora po boji modelovat. A to už umělec vrazil dovnitř.

„Vitellie, největší gladiátore Říma!" spustil nadšeně. „Zdravím tě a gratuluji k neuvěřitelnému vítězství!" Chytil Vitellia za paži a nahého, jak byl, ho odtáhl na mramorový podstavec. Gladiátor měl paže a ruce stále ještě ovinuté bandážemi. „Uvolněně, uvolněně," pokřikoval Řek a otáčel ošklivě poraněnou hlavu svého modelu na stranu. Potom na modelovací desku plácl hroudu žlutošedé hlíny a začal pracovat.

Vitellius seděl, nohy měl volně položené a lehce ohnuté v kolenou. Mohutný trup naklonil dopředu a lokty se opíral o stehna. Hlavu mu Řek vytočil nepřirozeně doprava, aby tvořila s hrudníkem jednu linii. Gladiátor měl oči upřené lehce vzhůru, jako by se díval v cirku na tribuny.

„Jak se jmenuješ?" zeptal se Vitellius a ani se nepohnul.

„Apollonios," odpověděl sochař a prohlížel si model. „Můj otec stejného jména byl synem slavného Nestora z Athén. – Tedy ten tě pěkně zřídil."

„Balbus?“

„Ano.“

„To nestojí za řeč. Vy, Řekové, máte tak vynikající lékaře. Jenom doufám, že můj obličej nevymodeluješ tak, jak dneska vypadá.“

„Ale jak jinak bych mohl vymodelovat tvůj obličej než tak, jak ho vidím? Je to tvrdá tvář, do níž je vepsán boj – zkrátka tvář gladiátora.“

Polyclitus potvrdil Řekův názor a poznamenal, že než bude socha odlita do bronzu, může si model ještě jednou dobře prohlédnout. Jakmile však tu větu vyslovil, zalekl se. Obával se, že Vitellius už nikdy neuvidí.

XVI

Ve flaviovském amfiteátru vládl hektický ruch a nikdo si nevšiml dvou mužů, kteří stále znovu obcházeli oválnou arénu, pak ji přešli napříč, nakonec zamířili od hlavního vchodu k císařské lóži a začali znovu. Nejprve Polyclitus držel gladiátora za paži, vedl ho po obvodu oválu, upozorňoval ho na každý výčnělek zdi, každý výklenek, každé dveře, otáčel mu hlavu k první, druhé, třetí a čtvrté tribuně a Vitellius se pomalu začínal orientovat sám. Pátého dne už slepý gladiátor chodil arénou velmi jistě a byl schopen ukázat na císařskou lóži, pulvinaria, čestné lóže nebo porta libitinensis a najít cestu z arény.

„Co je to za podivné zvuky?“ zeptal se Vitellius Polyclita. Trenér pohlédl nahoru na čtvrtou tribunu, kde námořníci císařské flotily právě křížem krážem přes ovál arény napínali lana silná jako paže. „To se vítr opírá do provazů, na kterých bude napnutá plachta stínící proti slunci. Císař pro tuto práci povolal tisíc námořníků své flotily z Misena. Překrývají celou arénu ohromnou pavoučí sítí a přes ni budou rozvinuty pruhy látky. Je to nebezpečná práce – každý den několik námořníků spadne ze závratné výšky.“

Vitellius se zadíval nahoru, jako by mohl vidět spleť lan a námořníky visící na provazech. Div světa, na němž poslední úpravy provádělo patnáct tisíc techniků a dělníků, sice nemohl spatřit, avšak slyšel je, cítil atmosféru ohromné stavby, jež se všude kolem něj tyčila k nebi. Každé zvolání, každý výkřik se přenášel jako v mušli vnějšího ucha. Tady by bylo slyšet i lva, jak se plíží.

Římané se už těšili na otevření amfiteátru. Titus, jenž na trůně vystřídal otce Vespasiana, na obrovských plakátech zdobících všechny ulice ohlásil, že flaviovský amfiteátr – jak ho nazýval podle svého rodu – bude otevřen stodenní slavností. Bude nachys-

táno devět tisíc divokých zvířat, tygrů, slonů, krokodýlů, hrochů a sto lvů, k boji bude připraveno pět tisíc gladiátorů a v aréně bude dokonce uspořádaná námořní bitva. Jestlipak někdy někdo slyšel něco podobného?

Na tři tribuny, které objednal jeho otec, dal Titus postavit ještě čtvrtou a nepohodl se kvůli tomu se stavitelem Eumarem, jenž pak jen velmi nerad posadil čtvrtý, těžký zděný prstenec na lehkou, obloukovou stavbu dolních tří pater.

„Tenhle amfiteátr," prohlásil Vitellius, když s Polyclitem po boku opět kráčel po delší ose arény, „musí být nejkrásnější stavba na světě. Musí být radost tady bojovat." Tiše počítal kroky.

„Stále ještě jsem se nesmířil s myšlenkou, že chceš slepý vkročit do arény," opáčil Polyclitus. „Myslím, že to je rouhání se bohům."

Vitellius se zastavil. „Bohové chtěli, aby se kolem mě rozprostřela noc. Proč mě hned nezabili? Slepý gladiátor je jako mrtvý gladiátor. Chci buď bojovat, nebo umřít. Vespasian prohlásil, že chce zemřít vestoje, jak se sluší na císaře, a odešel ze světa vestoje, jen se opíral o přátele. Jestliže bohové rozhodli o mé smrti, pak chci umřít v aréně. Tam je moje místo a nikde jinde."

Lanista byl tvrdý muž a hned tak něco ho nevyvedlo z míry, ale tato slova ho hluboce dojala. Položil Vitelliovi ruku na rameno a pohlédl do slepých očí. „Tvoje přání je mi příkazem – i když se příčí mému přesvědčení."

„Počkej tady," vyzval trenéra Vitellius. Polyclitus s úžasem sledoval, jak gladiátor míří do středu arény, obrací se o devadesát stupňů, jistým krokem kráčí k mantinelu, obchází polovinu arény, obrací se doleva, jde do středu a odtamtud se vrací přímo k němu. „Neuvěřitelné," vrtěl hlavou lanista, a když se Vitellius přiblížil, uznale poznamenal: „Chodíš po aréně, jako by to byl tvůj dětský pokoj."

Z první tribuny amfiteátru všechno sledoval ještě jeden muž a rovněž nevěřícně vrtěl hlavou. Vitelliův tajemník Cornelius Ponticus. Jenom on, Polyclitus, jeden řecký lékař a čtyři otroci věděli o gladiátorově oslepnutí. Už týdny ho kryli, takže nikdo ani nepojal podezření. Dokonce ani mladý Plinius, jenž gladiátora navštívil a vyprávěl mu, jak strýc zemřel při výbuchu Vesuvu, si těžké vady nevšiml.

„Právem je největším gladiátorem Říma!“ Cornelius Ponticus vzhlédl. Vedle něj stál Eumarus. Tajemník se polekal, když si všiml, že stavitel gladiátora musel už delší dobu pozorovat. „Pokouší se zvyknout si na rozměry arény,“ pokračoval Eumarus a Cornelius souhlasně přikývl. „Je mu devětačtyřicet let a domnívá se, že vzhledem k věku musí dělat více než všichni ostatní.“

„Zvítězí nad všemi,“ prohlásil stavitel. „Gladiátor, jenž bere své povolání tak vážně, je dar bohů. O něj si nemusíme dělat starosti. Od té doby, co jsem viděl jeho poslední pěstní souboj, dospěl jsem dokonce k přesvědčení, že Vitellius je neporazitelný.“

„Ty jsi viděl jeho poslední zápas?“

„Jistě. Jak přijímal Balbovy tvrdé rány a ani nemrkl. Na to nikdy nezapomenu. Každý druhý by padl v bezvědomí k zemi.“

Ze svého místa v lóži sledovali oba muži podivně působivý trénink gladiátora a jeho lanisty. „Někdy s ním Polyclitus jedná jako s dítětem,“ podotkl Eumarus.

„Jak to myslíš?“

„No, jen se podívej, jak s ním strká sem a tam, jako by to byl nějaký hlupák.“

Cornelius Ponticus zjevně znervózněl. „Možná je právě tohle tajemstvím jeho úspěchu,“ namítl.

„Možná,“ odpověděl Eumarus.

Gladiátorův tajemník si oddychl, když stavitele odvolali do nitra tribuny.

Polyclitus a Vitellius mezitím přešli na úzkou stranu arény. Trenér pořád kroužil kolem svého chráněnce, hrabal nohou v písku a dupal. Vitellius poslouchal a vždy se k lanistovi obrátil tváří.

„Dobře," pochválil ho Polyclitus.

Na předstírané útoky gladiátor reagoval krokem dozadu, když se lanista vzdaloval, Vitellius ho pronásledoval. Přišlo mu vhod, že aréna, pod níž se nacházel vodní bazén, byla zakryta prkny a teprve ta byla zasypána pískem. Každý pohyb vyvolal tupý zvuk a lehké otřesy, jimiž se gladiátor řídil. Trénovali tak celé týdny, dokud poslední řemeslník neopustil amfiteátr, a div světa čekal, až v něm bude dosud nevídanou podívanou zahájen provoz.

Uplynulo téměř půl roku od chvíle, kdy Vitellius přišel o zrak. Kromě hrstky zasvěcených nebylo gladiátorovo utrpení nikomu známo. Polyclitus a Cornelius Ponticus se stále znovu snažili rozmluvit gladiátorovi další boj, ale čím více na něj naléhali, tím tvrdší a bezohlednější byl k sobě při tréninku.

„Dneska bych chtěl něco zažít," sdělil Vitellius v předvečer her svému tajemníkovi. Ten se na pána udiveně podíval. „Ano," potvrdil gladiátor. „Nemysli si, že když bohové vzali tvému pánovi zrak, že už se nemůže radovat ze života. Ohol se, ostříhej si nehty jako před dnem trhu a oblékni si své nejlepší roucho."

Oba vyšňoření muži namířili k Aventinu, na jehož úpatí proti Cirku maximu byla jedna vznešená taverna vedle druhé. Cornelius měl co dělat, aby stačil pánovým rychlým krokům. Toho mohla přibrzdit jen křižovatka ulic nebo chodník. Vitellius si dal předčítat jména napsaná nad dveřními rámy a nakonec se rozhodl pro tu, která se jmenovala *U sedmi bratří.*

Řím byl plný cizinců jako vždycky, když se chystaly několikadenní hry. Stodenní slavnost přitahovala hosty dokonce i z nejvzdálenějších provincií. Přijížděli ze severu Británie, který byl právě dobyt, z Dákie na dolním toku Dunaje i z Lusitánie na zápa-

dě říše. Arméni přicházeli z Asie a Mauretánci ze severní Afriky. Všichni zaplavili město a vyvolávali babylonský chaos jazyků a hlasů.

Hostinský s hlubokými poklonami doprovodil gladiátora ke svému nejlepšímu stolu. „Je mi zvláštní ctí, že chceš večeři před zápasem pojíst u mě."

Vitellius se zasmál. „*Cena libera*, jaká se strojila v Ludu magnu, mě rozmazlila. Tak co, starouši, co nám nabídneš?"

„Kančí pečeni plněnou kaštany a pečenou na ohništi, k tomu víno od Albanského jezera a jako moučník restované ořechy polité medem."

„Tak tedy do toho," zvolal Vitellius. „Ať se stoly prohýbají pod tvými lahůdkami."

Od vedlejších stolů k Vitelliovi doléhaly útržky řeči, jakou ještě nikdy neslyšel. „Odkud všichni ti lidé pocházejí?" zeptal se svého průvodce.

„Já poznám taky jen řečtinu a galštinu. Ostatní jsou mi cizí, ale při velikosti naší říše to není žádná ostuda. Není každý Mithridates, jemuž bohové propůjčili nadání mluvit dvaadvaceti jazyky."

Když hostinský prostíral a nosil na stůl, Vitellius navázal: „Pontský král prý byl nejen jazykový génius, ale i jeden z největších jedlíků v dějinách. Všechno, co jedl, nemohlo být nikdy dostatečně výstřední a nikdy toho nemohlo být dost. Dokonce údajně vypsal cenu pro největšího jedlíka své země." Vůně křupavé pečeně stoupala gladiátorovi do nosu. „Nenastoupil tehdy proti němu náš vojevůdce Lucullus? – U všech bohů, ti dva měli proti sobě nastoupit k boji ve žraní a chlastání, pak by byli Římané ušetřeni mnoha obětí."

Vitellius vzal pohár, ulil trochu vína na podlahu a prohlásil: „Pijme na Tita, našeho císaře, který dal postavit nejkrásnější amfiteátr na světě."

Cornelius odpověděl: „Na našeho císaře a na tebe – abys v boji vyhrál.“

Gladiátor odmítl. „Co je nám do zítřka. Básníci říkají *carpe diem*, užívej dne.“ Přitom se hlasitě rozesmál. Ještě nikdy písař neviděl svého pána smát se tak upřímně a ze srdce. Koneckonců víno udělalo své a Cornelius Ponticus si nemohl pomoci a přidal se k smíchu slepého gladiátora.

„Lidé povídají,“ začal, holýma rukama rozděloval kančí pečeni a podsouval Vitelliovi jednotlivé kousky, „že princeps ve svém paláci pořádá skutečné žravé orgie se svými miláčky a eunuchy. Od dob Caliguly, jenž si dával jídlo obalovat do zlatých lupínků, už se takové žranice nekonaly.“

„Tak ať,“ odtušil Vitellius. „Lepší císař, který život miluje, než princeps, který se ho bojí. Císařů, kteří se nedokázali se svým životem vyrovnat, jsme měli opravdu dost.“ Jak mluvil, jazyk mu vínem těžkl. V jednom koutě tančila černovlasá dívka při zvucích chřestačky a hosté před ni na zem házeli mince. Vitellius sáhl za opasek, vytáhl peníz a hodil ho přesně ve směru, odkud se ozýval rytmus. „Tanči dál, krásná ženo!“ zvolal se smíchem.

„Je to mladá dívka, nanejvýš sedmnáctiletá,“ zašeptal Cornelius Ponticus pánovi.

„No a? Cožpak proto není žena?“ odsekl Vitellius.

Hostinský pozoroval výjev od výčepního pultu, přistoupil k nim a tiše, aby nikdo jiný neslyšel, zašeptal: „Můžeš ji mít, jestli chceš. Není laciná, ale zato nejde s každým.“

„Cože!“ vyprskl Vitellius, „co znamená s každým?“ Strčil do písaře loktem. „To známe úplně jiná místa a tam jsou úplně jiné ženy. Že ano, Cornelie?“

Starci byla gladiátorova opilecká slova trapná a především se obával, že by pán mohl vypadnout z role, kterou půl roku tak skvěle hrál. „Pane, půjdeme,“ zašeptal a podal hostinskému zlatou minci. Vitellius vstal a zapotácel se. „Ano, příteli, půjdeme. Ale ne

domů. Teď jdeme do *Aurea*. Ty nejkrásnější ženy jsou dnes pro nás právě tak dost dobré.“

Když odevzdali dvě stě sesterciů, mohli Vitellius a Cornelius Ponticus vstoupit do vznešeného nevěstince. Na bílém mramorovém schodišti je přivítala oblaka omamných vůní. Otrokyně s tmavou pletí je usadila na hedvábné polštáře poházené všude po atriu.

„Můj pán trochu moc pil,“ omlouval se stařec, protože musel Vitellia držet za paži a řídit každý jeho pohyb.

Tmavá domina se s pochopením usmála. Potom se vyptala na přání hostů, na typ ženy, jemuž dávají přednost, na vůni, která je omamuje, na barvu tapety a druh vína.

„Červené!“ objednal Vitellius bez přemýšlení. „Červené tapety, červené víno a vůni červených růží!“ Při popisu ženy, jakou by si přál, se zarazil, dokonce to vypadalo, jako by najednou vystřízlivěl. „Kdysi jsem,“ začal zajíkavě, „znal jednu dívku…“

„Jak vypadala?“ zeptala se domina, „myslím, že ti můžeme splnit každé přání.“

„Nebyla to Římanka. Měla židovské rodiče, vlasy černé jako uhel a tmavé oči. A když se usmívala, tvořily se jí kolem očí drobné vrásečky. Byla maličká a drobná. Měla malá ňadra jako dvě mističky z mléčného skla a myslím, že bych ji v pase objal rukama.“

„Budeš ji mít,“ prohlásila žena, vzala gladiátora za paži a vedla ho do červeného pokoje, kde ho usadila na měkký polštář. „Věřím, že se ti bude líbit.“

„Doufám,“ odpověděl Vitellius a naslouchal krokům, které se vzdalovaly. Slyšel praskání olejových lampiček na stěnách a šustivý zvuk lesklé látky na polštáři, kde seděl. Otrokyně přinesla víno. „Nalij mi,“ požádal Vitellius a sáhl po naplněném poháru. Otrokyně odešla.

„Ave – budiž pozdraven,“ uslyšel náhle jemný ženský hlas. Vitellius neslyšel nikoho přijít. „Ave,“ pozdravil. „Pojď blíž.“

„Doufám, že nejsi zklamaný,“ ozval se hlas a neznámá usedla vedle něj.

„Ale ne,“ odpověděl Vitellius. „Proč bych měl být?“

„No, už nejsem mladá dívka…“

„A já jsem snad mladík? Jsem gladiátor Vitellius a každý v Římě ví, že už završím pět desetiletí.“ Hlas mlčel. Vitellius opatrně tápal po ženě, váhavě přejel po drobných ňadrech, zdrženlivě ji vzal kolem štíhlého pasu, něžně sáhl do bohatých vlasů a nábožně zašeptal: „Jsi krásná.“

Žena po jeho boku nevydala hlásku a nechala se sebou dělat, za co zaplatil.

Gladiátor, aby přerušil mlčení, se zeptal: „Ty nejsi Římanka?“

„Ne,“ odpověděla krasavice. „Mí rodiče byli Židé. Titus mě přivezl do Říma s ostatní svou kořistí.“

„A jak se ti líbí hlavní město světové říše?“

„Není pro mě nové. Za Claudia jsem tu strávila dětství.“

„Tenkrát tě vypověděli?“ zeptal se Vitellius a oči se dívaly mimo ženu. Už před chvílí si všimla gladiátorových kalných očí.

Opatrně sáhla po lampičce a několikrát jí zahoupala před jeho tváří. Muž nereagoval. „Ano,“ odpověděla a neviditelná smyčka jí stahovala hrdlo. „Byla jsem při velkém exodu.“

Ruka se mu chvěla, prsty jí přejížděl vzhůru po krku, sevřel jí bradu a dotkl se úst. Když ji jemně hladil po tvářích, náhle polekaně stáhl ruku. Po obličeji neznámé stékaly teplé slzy.

„Jak se jmenuješ?“ vypravil ze sebe gladiátor a napjatě poslouchal. Dlouho musel čekat na odpověď. Neklidně obracel hlavu na obě strany. Nejprve zaslechl vzlyknutí. Potom jemný hlas zdušený slzami odpověděl: „Rebeka.“

„Rebeko!“ Rozrušený Vitellius sáhl do prázdna.

„Ano,“ přisvědčil hlas. „Jsem to já, Vitellie.“

Tisíc heroldů ve zlatých pancířích a s červenými chocholy na hlavách pochodovalo do amfiteátru v rytmu udávaném bubny. V císařské lóži na protilehlé straně se záhy objevil Titus v purpurové tóze, s vavřínovým věncem na hlavě a paží pozvednutou na pozdrav.

Jako z jedněch úst zazněl výkřik: „Ave, Titus Flavius Sabinus! Ave, caesar!“

V tom okamžiku zazněly z nejvyšší tribuny břeskné fanfáry. Stodenní hry v novém flaviovském amfiteátru, Koloseu, byly zahájeny. Heroldové jako živý plot obstoupili arénu. Těžká železná brána zaskřípěla, otevřela se a uvolnila cestu pro pompu, přehlídku gladiátorů a předvedení divokých zvířat.

Každý oddíl byl představen pouze jedním zastupitelem, protože pět tisíc gladiátorů by arénu úplně zaplnilo. Tak zdravili publikum vždycky čtyři najednou: čtyři thrákové, čtyři murmilloni, čtyři retiariové a čtyři pěstní bojovníci. Aby vyvolali náladu na venationes, štvanice na zvěř, přivlekli otroci na stadion tygry připoutané na dlouhých tyčích. Před císařskou lóži přikráčeli sloni, z nichž každý se chobotem držel ocasu zvířete před ním. Cvičené zvíře za velkého potlesku publika namalovalo chobotem do písku *Ave*, *caesar*. Hroši byli do arény hnáni oštěpy, háky a důtkami, za nimi se apaticky vlekl nosorožec, který měl dolní čelistí provlečený železný kruh. Divocí buvoli museli cestu projít krátkými kroky, protože měli nohy spoutané smyčkami lan.

Medvědi s košíky na čumáku tančili na zadních nohou. Hlavní kvestor her stál na válečném voze taženém dvěma pantery a zdravil. Mezi zvířaty šli polonazí černoši, plavovlasé otrokyně opásané jen koženými řemeny, trpaslíci v plné zbroji, odsouzení vrazi, paliči a křesťané, lidský materiál kruté podívané.

Nahoře na čtvrté tribuně zaujalo postavení osmdesát vrhačů oštěpů, aniž si jich publikum všimlo. Nad hlavami diváků teď na povel zasvištěly jejich střely a zabodly se do písku uprostřed aré-

ny, kde vytvořily kruh. Záměrně či nechtěně jeden oštěp probodl trpaslíka. Římané se smáli a dupali nohama.

„Ave, caesar, morituri te salutant!“ volali bojovníci k císařské lóži. Titus, obklopený krásnými mladíky a pestře oblečenými dvořany, důstojně pozvedl paži.

Čtyřicetiletý císař byl u svého lidu velmi oblíbený. Obrovskými stavbami, jako byl amfiteátr a blízké lázně, poskytl práci mnoha nezaměstnaným řemeslníkům a umělcům. Zrušil trest smrti pro římské občany a uspokojil lid, jenž trpěl chaotickými císaři, kteří seděli na trůně po Neronovi. Jeho oblibu ještě zvýšilo, že byl zároveň příznivcem krutých štvanic na zvířata a gladiátorských soubojů.

Gladiátoři a zvířata mezitím odešli z arény. Houf otroků uhrabal písek, na kterém byl vidět každý otisk nohy. Diváci ještě netušili, že pod ním se skrývá vodní svět s exotickými mořskými příšerami, hrochy a krokodýly, ve kterém se budou odehrávat věrně napodobené námořní lodní bitvy.

Všichni napjatě hleděli na podsvětního ducha Charona, jenž vzbuzoval hrůzu a s taseným mečem kráčel k železné bráně, na kterou třikrát udeřil. Za zvuků fanfár se otevřela obě křídla a náhle stál uprostřed monumentální arény gladiátor Vitellius.

Římané ho okamžitě poznali, zaburácel potlesk a do písku padaly květiny a barevné šátky. „Buď zdráv, Vitellie!“ Gladiátor pozvedl paži a smál se. Pevným krokem směřoval do středu arény, uklonil se císaři, zdravil na všechny strany. Gesta gladiátora, stokrát už je opakoval. Kdo by tušil, jaká tragédie se za nimi skrývá?

Měl jen šátek uvázaný kolem beder a svázaný na uzel v pase.

Svalnaté tělo měl vytrénované jako mladík. Jeho jedinou zbraní byla dýka připevněná po boku. Tak soustředěně čekal na svého soupeře.

V celé aréně se rozhostilo ticho. Všechny oči se upřely na těžkou železnou mříž, k níž se Vitellius obrátil tváří. Náhle hlučně vyjela vzhůru a objevil se protivník, divoce funící černý býk.

Po tribunách se šířil výkřik zděšení, záhy však ustoupil uznalému a obdivnému potlesku pro gladiátorovu odvahu. Obrovské zvíře vztekle hrabalo nohou v písku, nervózně mávalo ocasem, sklonilo hlavu a namířilo dlouhé, zahnuté, špičaté rohy dopředu. Náhle, jako vystřelené katapultem, vyrazilo proti Vitelliovi.

Ten se nejprve nehnul z místa a držel hlavu nakloněnou ke straně. Diváci to považovali za odvážné gesto, řvali a tleskali. Zvíře bylo od gladiátora vzdáleno už jen skok, když Vitellius uskočil stranou. Býk se prohnal kolem něj do prázdna.

„Vitellius! Vitellius!“ znělo z tribun zároveň s bouřlivým potleskem, jehož by se gladiátor tentokrát rád vzdal. Protože hluk byl tak velký, že už se nedokázal orientovat podle zvuků, které zvíře způsobovalo. Bezmocně se otáčel kolem své osy, ale vyvolalo to ještě větší ovace, protože diváci se nadchli tím, že se Vitellius ke zvířeti obrátil zády.

Býk zafuněl, sklonil hlavu a znovu se rozběhl. Vitellius cítil, jak se země chvěje, nevěděl však, odkud se zvíře žene. Jen pochopil, že čím hlasitější je jásot publika, tím víc se k němu býk blíží. Bezmocně vztáhl ruce, jako by ho chtěl zastavit, ale tak nemohl rozzuřené zvíře zvládnout.

Chytil se jeho levého rohu, několik metrů se nechal vléci a ze všech sil se snažil položit pravou ruku kolem krku zvířete. Nepodařilo se. Pustil se, ucítil ránu kopytem do žeber, zkroutil se bolestí, ale zhluboka se nadechl a vstal.

Býkův hnusný, štiplavý zápach mu stoupal do nosu. Diváci běsnili a gladiátor čichal směrem, odkud se zvíře chystalo k novému útoku. Musí ho chytit za krk či za rohy, jen tak bude mít šanci zvířeti zasadit smrtelné bodnutí. Vytáhl dýku. Rozkročil se. S po-

krčenými pažemi stál a číhal ve tmě, která ho obklopovala. A už tu byl další rozběh.

Vitellius ho slyšel a nastavil tím směrem dýku. Ale ještě než mohl bodnout, býk do něj narazil lebkou. Vitellius se zhroutil a bestie ho nabrala na rohy. Ty se zabořily hluboko do gladiátorova těla. Proud krve zalil býkovi oči a ten se ještě víc rozzuřil. Jedním pohozením hlavy gladiátora setřásl a než se Vitellius mohl trochu vzpamatovat, znovu ho nabodl.

Někteří čestní hosté na první tribuně amfiteátru se zděšeně odvrátili, když viděli, jak vnitřnosti gladiátora, který ještě jevil známky života, visí býkovi nad hlavou. Znovu své břemeno shodil a znovu gladiátora nabral. Písek uprostřed arény se zbarvil tmavorudou krví.

Až když gladiátor, vlastně to, co z něj zbylo, už nejevil ani náznak života, býk svou oběť opustil. Otroci ho dlouhými, špičatými tyčemi za potlesku publika zahnali za železnou mříž.

Na tribunách se rozdělovalo medové pečivo a kvestor v podzemí arény přikročil k programové tabuli. Za jméno Vitellius napsal velké P. Periit, padl. Otroci v maskách podsvětních božstev odtáhli pomocí háků Vitelliovu mrtvolu z arény a hodili ji do spolaria, kde končí všichni gladiátoři.

Gaius Vitellius byl první z dvou tisíc gladiátorů, kteří zahynuli při slavnostním otevření Kolosea v roce 80 našeho letopočtu. Za císaře Honoria (393-423) byly kruté gladiátorské zápasy zakázány. Poslední štvaní zvěře se konalo roku 523 našeho letopočtu.

PHILIPP
VANDENBERG

GLADIÁTOR

Z německého originálu Der Gladiator
(Wilhelm Heyne Verlag, München 1982)
přeložila Ivana Vízdalová
Redigovala Irena Grusová
Odpovědná redaktorka Ivana Parkmanová
Obálku navrhl Ivan Brůha
Technická redaktorka Martina Adlová
Vydala Euromedia Group, k. s. – Knižní klub v Praze
v roce 2004 jako svou 2525. publikaci
Vydání první
Počet stran 272
Sazbu zhotovil SF SOFT, Praha
Tisk GGP Media GmbH, Pössneck

TS 13/34
ISBN 80-242-1172-6